VALSTYBINĖ ENERGETIKOS REGULIAVIMO TARYBA

VERI

2020

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos veiklos ataskaita

2021 m. balandžio 30 d.

TURINYS

TURINYS *2*
ĮŽANGINIS ŽODIS *4*
1. VEIKLOS PRINCIPAI, ESMINIAI FAKTAI *8*
2. PAGRINDINIAI ENERGETIKOS IR GERIAMOJO VANDENS .....
TIEKIMO BEI NUOTEKŲ TVARKYMO SEKTORIŲ RODIKLIAI *10*
3. KAINODAROS SKAIDRINIMAS *15*
3.1. Reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikra **15**
3.2. Elektros sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai **17**
3.3. Elektros sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas **20**
3.4. Gamtinių dujų sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai **38**
3.5. Gamtinių dujų sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas **40**
3.6. Atsinaujinančių energijos išteklių sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai **50**
3.7. Technologiškai neutralūs aukcionai iš atsinaujinančių energijos išteklių **51**
3.8. Atsinaujinančių energijos išteklių sektoriaus tarifų nustatymas **52**
3.9. Šilumos sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai **54**
3.10. Šilumos sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas **57**
3.11. Vandens sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai **69**
3.12. Vandens sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas **69**
4. Investicijos ir paslaugų kokybė *77*
4.1. Investicijos **77**
4.2. Paslaugų kokybė **88**
5. RINKOS PRIEŽIŪRA IR STEBĖSENA *92*
5.1. Konsultavimas ir metodinė pagalba **92**
5.2. Patikrinimai ir sankcijos **92**
5.3. Pažeidimų priežasčių analizė **96**
5.4. Ūkio subjektų ginčai **97**
5.5. Energijos išteklių birža **99**
5.6. Prekyba naftos produktais **102**
5.7. Leidimai verstis energetikos veikla **103**
6. VIENINGA ES REGULIAVIMO APLINKA *105*
6.1. Regioninės rinkos – ES tinklų kodeksų įgyvendinimas **105**
6.2. Didmeninių energijos rinkų priežiūra **115**
6.3. Dalyvavimas ES teisėkūroje **116**
6.4. Dalyvavimas Europos ir tarptautinėse reguliuotojus
vienijančiose asociacijose **120**
7. ENERGETIKOS OBJEKTŲ IR ĮRENGINIŲ VALSTYBINĖ KONTROLĖ IR VARTOTOJŲ ENERGETIKOS ĮRENGINIŲ PRIEŽIŪRA *124*
7.1. Energetikos objektų ir įrenginių patikrinimų metu nustatytų
pažeidimų apžvalga pagal energetikos sektorius (elektros, šilumos,

dujų, naftos ir naftos produktų) 124

7.2. Rezervinių energijos išteklių patikrinimai 137

7.3. Naftos produktų ir naftos valstybės atsargų patikrinimai 138

7.4. Energetikos objektų, įrenginių avarijų ir jų darbo sutrikimų tyrimas 139

7.5. Energetikos įmonių pasirengimo įrengti ir eksploatuoti .....

energetikos įrenginius vertinimas ir atestatų išdavimas 140

8. TEISMINIAI PROCESAI 144

8.1. Šilumos sektorius 144

8.2. Elektros sektorius 148

8.3. Dujų sektorius 148

9. VARTOTOJŲ INTERESŲ GYNIMAS IR VEIKLOS VIEŠUMAS 149

9.1. Vartotojų kreipimaisi 149

9.2. Ginčų nagrinėjimas 152

9.3. Informacinė veikla 153

9.4. Švietimo programa 155

10. VEIKLOS EFEKTYVUMAS 158

10.1. Struktūra ir darbuotojai 158

10.2. Partnerystė ir patirties sklaida 162

10.3. Kokybės vadybos auditas 163

10.4. Korupcijos prevencija 164

10.5. Informacinės sistemos 164

10.6. Informacijos saugumas 166

10.7. Duomenų apsauga 168

11. STRATEGINIS PLANAVIMAS IR FINANSAVIMAS 170

11.1. Strateginis planavimas 170

11.2. Finansai ir asignavimai 174

ĮŽANGINIS ŽODIS

Simboliška, kad Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (toliau – Taryba) teikiant veiklos ataskaitą už 2020 m. sukanka lygiai 100 dienų, kai darbą pradėjo naujasis Tarybos pirmininkas, paskirtas penkerių metų kadencijai.

Per paskutinius keletą metų stebima ryški energetikos sektoriaus transformacija, taip pat ir energijos vartotojas iš pasyvaus stebėtojo tampa aktyviu rinkos dalyviu, atitinkamai keičiasi ir reguliuotojo vaidmuo – tiek nacionaliniu, tiek Baltijos regiono lygmeniu.

Apie tai, kokie iššūkiai laukia energetikos reguliuotojo, kokių pokyčių gali tikėtis rinkos dalyviai ir vartotojai – interviu su Tarybos pirmininku R. Pociumi.

- **Energetikos reguliavimo institucija po penkerių metų: kokią viziją turite?**

Tarybą vertinu kaip vieną pažangiausių valstybinių reguliavimo institucijų Lietuvoje, tačiau tobulėti, be abejo, yra kur. Mano vizija ir planuojami sprendimai yra orientuoti į tai, kad po penkerių metų Taryba būtų moderni, šiuolaikiška, lanksti, nebiurokratinė institucija, kuri analizuoja ir inicijuoja diskusijas dėl sisteminių problemų, rodo iniciatyvą konsultuojant vartotojus, teikia siūlymus, kurie prisidėtų prie energetikos sektoriuje kylančių problemų sprendimo.

Taryba turėtų būti kompetencijos centras, kuris teikia apžvalgas rinkai apie pokyčius energetikos sektoriuje, taip pat ekspertinius sprendimus, kurių pagrindu būtų priimami strateginiai šalies sprendimai.

To pasiekti galime įgyvendindami skaitmenizavimo projektus, veikloje kiek įmanoma daugiau diegdami dirbtinį intelektą. Taryba turi sukauptą didžiulį duomenų klodą - juos būtina tinkamai apdoroti ir gauti išvadas, kurios būtų svarbios ir naudingos rinkai. Tačiau akivaizdu, kad pasitelkus vien tik žmogiškuosius išteklius yra labai sudėtinga atlikti tikrai didelės apimties informacijos analizę.

Taryba turi būti skaidri, atvira, inovatyvi institucija, prieinama rinkos dalyviams ir kitiems suinteresuotiems asmenims.

Žvelgiant optimistiškai, norisi, kad Taryba, nors ir yra valstybinė institucija, būtų tarp TOP patraukliausių darbdavių Lietuvoje.

- **Nuo 2019 m. vidurio Taryba yra ne tik ekonominis, bet ir techninis rinkos prižiūrėtojas bei reguliuotojas. Kokią naudą davė kompetencijų sujungimas?**

Tarybai, kaip institucijai, nauda tikrai didelė, nes sustiprinome techninę kompetenciją. Reguliuojamai įmonei pateikus derinti investicijų projektą, dabar Taryba

turi visas galimybes jį įvertinti ne tik iš ekonominės pusės, apskaičiuoti įvairius rodiklius ir kt., bet ir įsitikinti, ar, pavyzdžiui, investicija tikrai yra būtina tiekimo saugumui ir patikimumui užtikrinti, pasisakyti dėl kitų techninių aspektų. Dabar Taryba įmonių investicijas gali įvertinti visapusiškai.

Taryba anksčiau taip pat galėjo kreiptis tarnybinės pagalbos dėl techninio įvertinimo, tačiau šie procesai paprastai užtrunka. Dabar viskas yra vienoje vietoje, visi procesai vyksta gerokai sparčiau ir efektyviau.

Reikia pažymėti, kad Europoje reguliuotojai taip pat turi technines kompetencijas. Kalbant Europos Sąjungos mastu, yra vadinamieji rinkos reglamentai, ir techniniai reglamentai, kurie nustato vien tik techninius dalykus. Ir jeigu Taryba, kuri dalyvauja ACER ir CEER veikloje, neturėtų techninių kompetencijų, būtų labai sudėtinga įgyvendinti numatytus reikalavimus. Dabar turim galimybių būti lyderiaujančia energetikos reguliavimo institucija Baltijos šalyse bei aktyvia dalyve ES lygiu.

- Iš šalies atrodo, kad pagrindinė energetikos reguliuotojo funkcija – kainų ir tarifų nustatymas, tačiau kur kas didesnis įdirbis reikalingas siekiant sukurti tam tikrą reguliavimo mechanizmą, kad rinka veiktų efektyviai ir teiktų maksimalią naudą vartotojui.

Prieš maždaug dvidešimt metų kainų nustatymas ir buvo pagrindinė energetikos reguliuotojo funkcija. Dabar viskas gerokai pasikeitę – tiek pati rinka, tiek reglamentavimas, vyksta liberalizacija ir kiti procesai, neminint ES reikalavimų įgyvendinimo. Dabar kainų nustatymas yra tik maža reguliuotojo funkcijų dalis, ypač kalbant apie elektros, dujų, atsinaujinančių energijos išteklių sektorius. Šilumos ir vandens sektoriuose kainų nustatymas užima gerokai didesnę dalį, savivaldybių yra daug ir atitinkamai daug įmonių, kurios reguliuojamos.

Kaina yra galutinis reguliuotojo darbo rezultatas, tačiau iki tol reikia atlikti daug įvairių žingsnių, kad jis būtų pasiektas - pradedant metodologija, apskaitos taisyklėmis, audito mechanizmo sukūrimu ir visais su tuo susijusiais dalykais. Visas šis kompleksas ir nulemia galutinį rezultatą – kainos nustatymą.

Tačiau yra ir nereguliuojama kainos dalis. Jos Taryba negali nustatyti, tačiau privalo sukurti taisykles, kuriomis remiantis vyktų konkurencija. Savireguliacija yra procesas, kuris leidžia gauti didžiausią naudą vartotojui. Tačiau reguliuotojas visą laiką stebi, kad nereguliuojamose rinkose nevyktų neleistinų dalykų, pavyzdžiui, rinkos dalyviai nepiktnaudžiautų užimama padėtimi, nemanipuliuotų rinka ir jos neiškreiptų, nes tokiu atveju bus gaunamas priešingas rezultatas, nei tikimasi. Todėl konkurencinėse energijos rinkose priežiūra taip pat yra labai svarbi reguliuotojo funkcija.

- **Tarybos vaidmuo neapsiriboja nacionaliniu lygmeniu: laikomasi aktyvios pozicijos, kad į ES rinką nepatektų nesaugiose branduolinėse elektrinėse pagaminta elektra energija.**

Galutinį sprendimą dėl metodikos, pagal kurią yra vykdoma prekyba elektros energija, nebūtinai tik iš trečiųjų šalių, priima reguliavimo institucijos. Šiuo atveju tokius sprendimus turi priimti Lietuvos, Latvijos ir Estijos reguliavimo institucijos. Pradėjus eksploatuoti atominę elektrinę Baltarusijoje, 2020 m. rudenį Taryba netvirtino bendros Lietuvos, Latvijos ir Estijos perdavimo sistemos operatorių parengtos metodikos projekto dėl prekybos elektros energija iš trečiųjų šalių: pagal projektą, naudojantis Lietuvos-Baltarusijos elektros jungties pajėgumais, buvo galimybė komerciškai vykdyti prekybą nesaugioje atominėje elektrinėje pagaminta elektros energija. Tai buvo ta raudona linija,

kai Taryba pasakė, kad tokiai metodikai nebus pritarta. Tačiau latvių ir estų elektros energijos perdavimo sistemos operatoriai vienašališkai pradėjo taikyti metodiką, nors, Tarybos vertinimu, jie negalėjo to daryti, kadangi pagal metodikos nuostatas ji įsigalioja tik patvirtinta visų trijų valstybių reguliavimo institucijoms. Derybos su latviais ir estais toliau vyksta ir stengiamasi surasti kompromisą, kuris būti tinkamas visoms šalims.

- **Daug vilčių dedama į Lietuvos elektros energetikos sistemos sinchronizaciją su kontinentinės Europos tinklais. Ar pavyks įgyvendinti visišką sinchronizaciją iki 2025 m. pabaigos, kaip yra numatyta?**

Taryba iš savo pusės siekia užtikrinti, kad visi jos kompetencijai priklausantys procesai vyktų kaip įmanoma sklandžiau. Pagrindinis sprendimas buvo dėl projekto kaštų paskirstymo tarp šalių, garantuojant šiam projektui ES finansavimą. Lietuvos reguliuotojas šiame procese ėmėsi lyderio vaidmens, kad Latvijos, Estijos ir Lenkijos reguliuotojai operatyviai priimtų reikalingus sprendimus. Taryba taip pat patvirtino reikalingus nacionalinius investicinius projektus. Neabejojama, kad bendromis visų pastangomis elektros energetikos sistemos sinchronizacija su kontinentinės Europos elektros tinklais pavyks. Tai yra strateginis tikslas.

- **SGD terminalo konkurencingumo didinimas: kokias matote galimybes?**

SGD terminalo potencialas yra didžiulis. Klaidingai manoma, kad Lietuvoje mažėjant gamtinių dujų suvartojimui mažėja ir SGD terminalo konkurencingumas. Iš tikrųjų terminalas nėra skirtas tik Lietuvai - jis yra orientuotas į visą regioną. Lietuvos strateginis tikslas buvo turėti SGD terminalą, kuris aprūpintų dujomis Baltijos šalis, taip pat Suomijos rinką, kai atsiras GIPL - į Lenkiją. Todėl kalbant apie SGD terminalą nėra objektyvu kalbėti tik apie gamtinių dujų suvartojimą Lietuvoje, nes turime infrastruktūrą dujas tiekti ir į kitas valstybes. Pavyzdžiui, labai didžiulį potencialią matome Lenkijoje, kur elektrinės, kuriose elektra gaminama deginant anglis, konvertuojamos į dujines. Šiuo atveju Klaipėdos SGD terminalas yra labai patrauklus variantas. Taip pat planuojama statyti dar vieną elektrinę visai netoli Lietuvos, tad, tikėtina, dujos taip pat bus importuojamos iš Klaipėdos SGD terminalo. Suomijoje atsiranda rinka, didelis potencialas gali būti ir Ukrainos rinka. Taigi, įgyvendinus GIPL projektą, atsiras galimybė prekiauti dujomis ne tik šiose rinkose, bet ir visoje ES.

Reikėtų paminėti, kad vasarą, kai dujos buvo itin pigios, nemažai šalių pasinaudojo galimybe jų įsigyti ir padėti saugojimui Latvijos Inčukalnio saugykloje, nes žiemą gamtinių dujų kaina gerokai šokteli į viršų. Tą aktyvumą mes tikrai pastebime, o ateityje SGD terminalo pajėgumai apskritai netgi gali būti per maži norint patenkinti visų poreikius – tad reikės organizuoti aukcionus. Maksimaliai išnaudojant SGD terminalą, Lietuvos vartotojams mažės ir jo išlaikymo kaštai.

- **Per paskutinius keletą metų reguliuotojo veiklos laukas gerokai išsiplėtė ir prioritetų sąrašo viršuje atsidūrė ES žaliosios energetikos kryptis, Švarios energijos paketo įgyvendinimas. Kaip pasiekti šių tikslų?**

Tarybai yra numatyta tikrai daug naujų funkcijų, stebimas ryškus energijos rinkų transformavimasis, ypač elektros energetikos sektoriuje, decentralizacija, lanksčių paslaugų pasiūla, skatinanti vartotojus būti ne pasyviais stebėtojais, o aktyviais rinkos dalyviais – patiems gaminti, vartoti elektros energiją, kurti energetines bendruomenes ir kt. Tai bus įgyvendinta ir Lietuvoje.

Vienas iš šiuo metu aktualių klausimų yra elektros rinkos liberalizavimas. Buitiniai vartotojai, priklausomai nuo suvartojamo elektros energijos kiekio, jau nuo 2021 m.

pradžios turi pasirinkti nepriklausomą elektros energijos tiekėją. Pirmojo etapo metu pastebėjome, kad vartotojams visgi yra sudėtinga tai padaryti. Todėl Taryba yra užsibrėžusi tikslą rudenį sukurti elektros kainų palyginimo sistemą, kuri padės buitiniams vartotojams, įvedus savo duomenis, palyginti visų tiekėjų pasiūlymus ir išsirinkti tą, kuris labiausiai atitinka poreikius. Manome, kad tai bus didelė pagalba vartotojams.

Tiek Lietuvoje, tiek visoje ES keičiantis energetikos sektoriui artimiausiais metais laukia daug svarbių darbų: teks įgyvendinti ne vieną strateginį projektą, prisitaikyti prie naujų rinkos ir vartotojų poreikių. Reguliuotojo laukia nemažai iššūkių, todėl būtina stiprinti tiek ekonomines, tiek technines kompetencijas, taip pat didinti inžinerinių studijų patrauklumą – tai ateityje užtikrins galimybę turėti stiprią komandą.

Ir svarbiausia – noriu padėkoti kiekvienam Tarybos kolegai, savo kompetencija prisidėjusiam prie VERT‘ės kūrimo reguliuojamoms rinkoms, kurios rezultatus pajuto kiekvienas Lietuvos energijos vartotojas.

1. VEIKLOS PRINCIPAI, ESMINIAI FAKTAI

Tarybos veiklos principai

Taryba strateginį tikslą – **užtikrinti vartotojams energetikos paslaugų kokybę ir prieinamumą efektyviai veikiančiose rinkose** – įgyvendina, vykdydama **Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programą.**

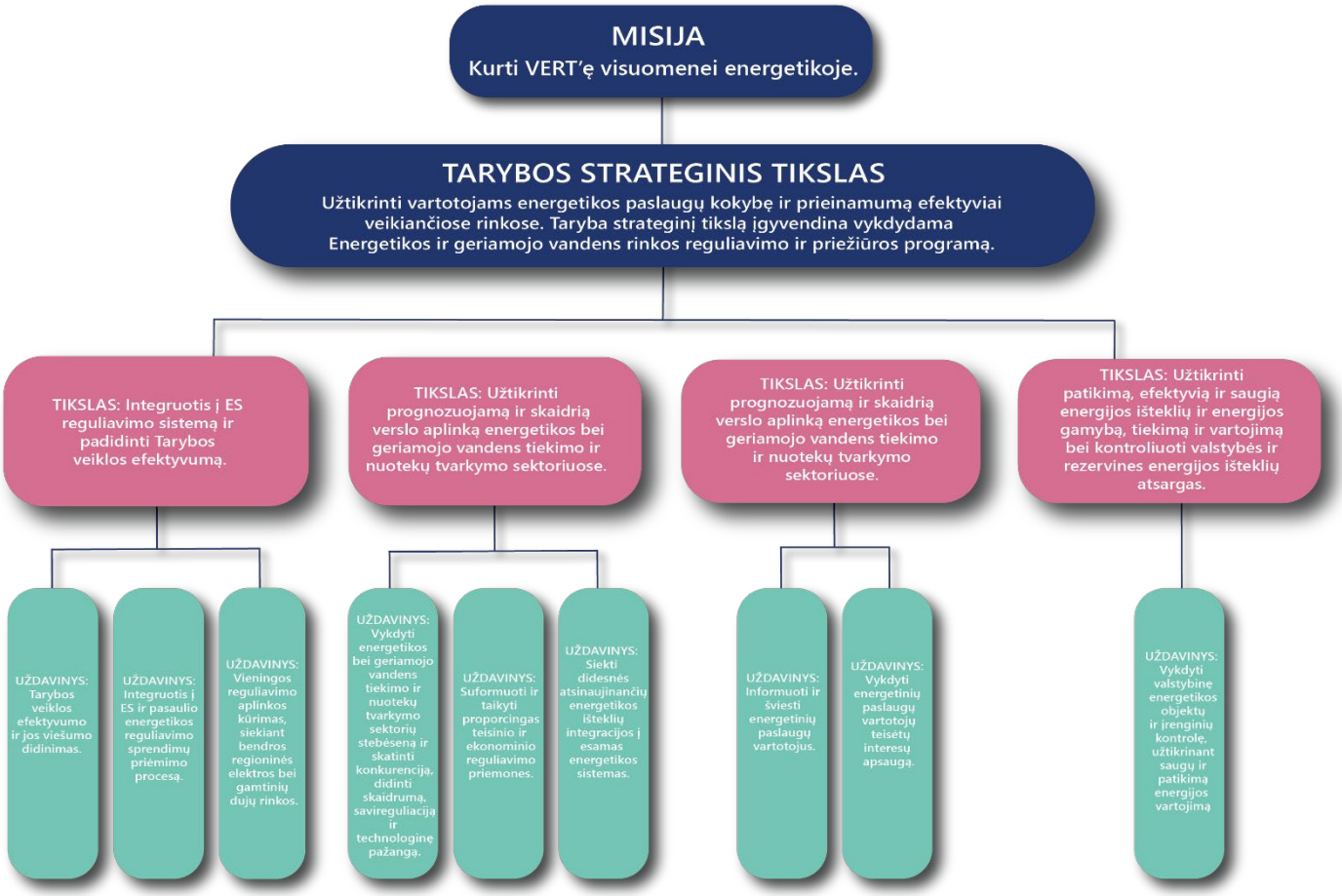

Tarybos 2020 m. veiklos prioritetai:

1 prioritetas: integracija į vieningą Europos Sąjungos (ES) energetikos rinką ir reguliavimo aplinką.

2 prioritetas: skaidrių, nediskriminuojančių, prognozuojamų veiklos sąlygų sektoriuose užtikrinimas, skatinant konkurenciją, savireguliaciją ir patikimą, saugų, energetikos įrenginių eksploatavimą.

3 prioritetas: reguliuojamų ir kitų prižiūrimų ūkio subjektų veiklos efektyvumo didinimas.

4 prioritetas: funkcijų auditas ir vidinių procesų optimizavimas.

Pagrindiniai reguliuojamų sektorių rodikliai

SEKTORIAI	Reguliuojami ūkio subjektai, vnt.	Vartotojų sutaupymai, mln. Eur	Reguliuojamos veiklos pajamos, mln. Eur	Investicijos, mln. Eur
	2 956	16,3	904	157,02
	38	12,02	366	108
	77	5,40	306,96	63,14
	75	0,4	189,98	106,5
IŠ VISO:	**3 146**	**34,12**	**1766,94**	**434,66**

Tarybos priimti sprendimai

Tarybos nutarimai priimami viešuose Tarybos posėdžiuose. 2020 m. įvyko **69 Tarybos posėdžiai**, kuriuose apsvarstyti **1496 klausimai**, priimta **1619 nutarimų**, iš jų **61 - norminis** (reguliavimo tvarkos, taisyklės, metodikos ir kt.).

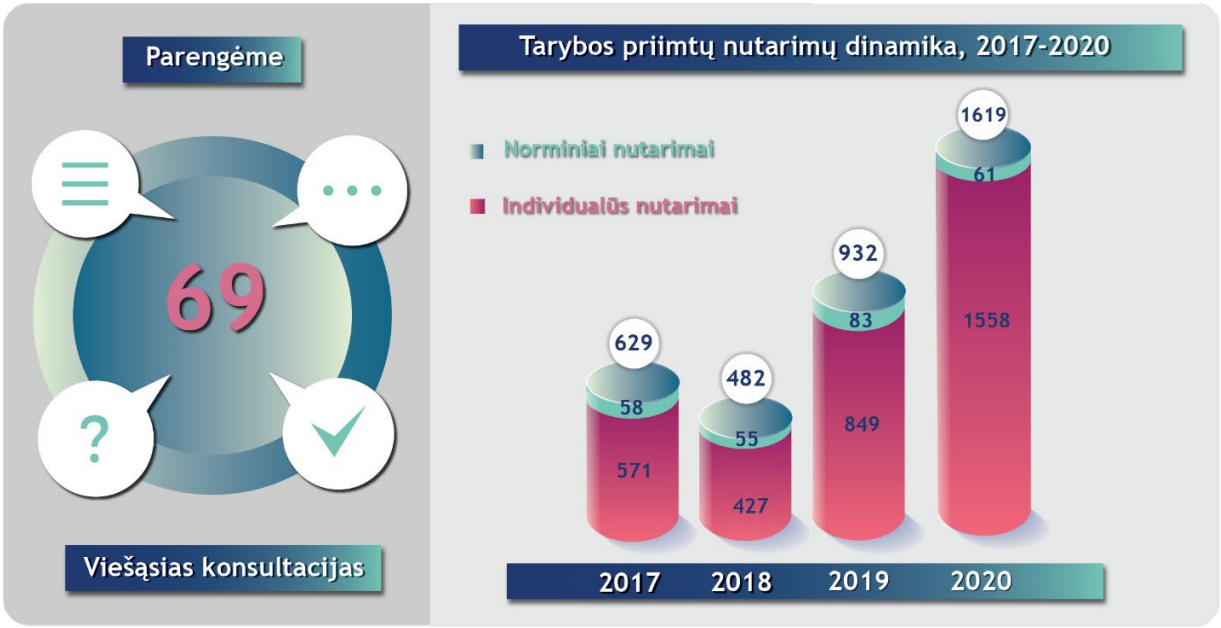

2. PAGRINDINIAI ENERGETIKOS IR GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO BEI NUOTEKŲ TVARKYMO SEKTORIŲ RODIKLIAI

- **Infliacija, BVP ir reguliuojamų pajamų pokytis.** 2020 m. infliacija sudarė 0,2 proc., BVP pokytis -0,8 proc. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamos veiklos pajamos, palyginus su 2019 m., mažėjo 15 proc.

1 pav. Infliacija, energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių pajamų ir BVP pokyčiai, 2015-2020 m., proc.

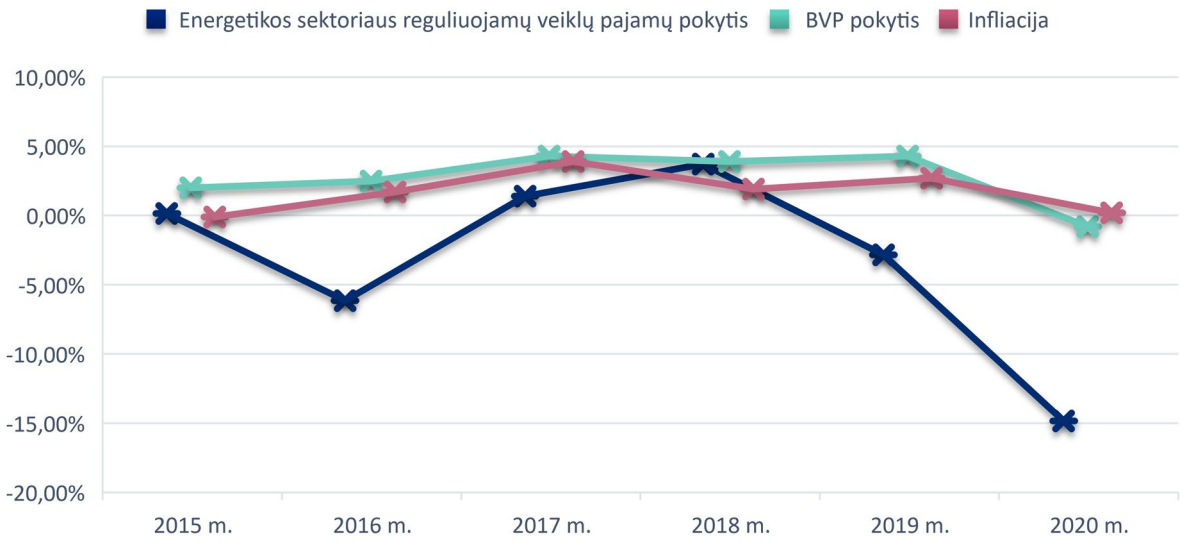

Šaltinis - Taryba, Lietuvos statistikos departamentas.

- **Sektorių pajamų pokytis.** 2020 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamos veiklos pajamos sudarė 1 755,40 mln. Eur, t. y. buvo 15 proc. mažesnės nei 2019 m. (2 061,18 mln. Eur).

Gamtinių dujų sektoriuje bendros pajamos 2020 m. mažėjo 132 mln. Eur – nuo 498 mln. Eur iki 366 mln. Eur (skirstymo operatorių reguliuojamos veiklos pajamos augo, perdavimo, SGD sistemos operatoriaus ir tiekimo įmonių – mažėjo). Gamtinių dujų tiekimo įmonių pajamos iš esmės mažėjo dėl importuojamų gamtinių dujų (produkto), įsigyjamų pagal dvišalius sandorius ir biržose, kainų kritimo 2020 m. Tai lėmė ir viso gamtinių dujų sektoriaus reguliuojamos veiklos pajamų mažėjimą.

Elektros energetikos sektoriuje įmonių veiklos pajamos mažėjo 9,7 proc. – nuo 1001 mln. Eur iki 904 mln. Eur. Iš esmės tai lėmė mažesnės pajamos mažmeninėje elektros energijos prekybos rinkoje (nepriklausomas elektros energijos tiekimas).

Šilumos energijos sektoriuje 2020 m., palyginus su 2019 m., reguliuojamos veiklos pajamos mažėjo nuo 382 mln. Eur iki 305 mln. Eur, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje – nuo 181 mln. Eur iki 180 mln. Eur.

2 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pajamų dinamika, 2015-2020 m., mln. Eur

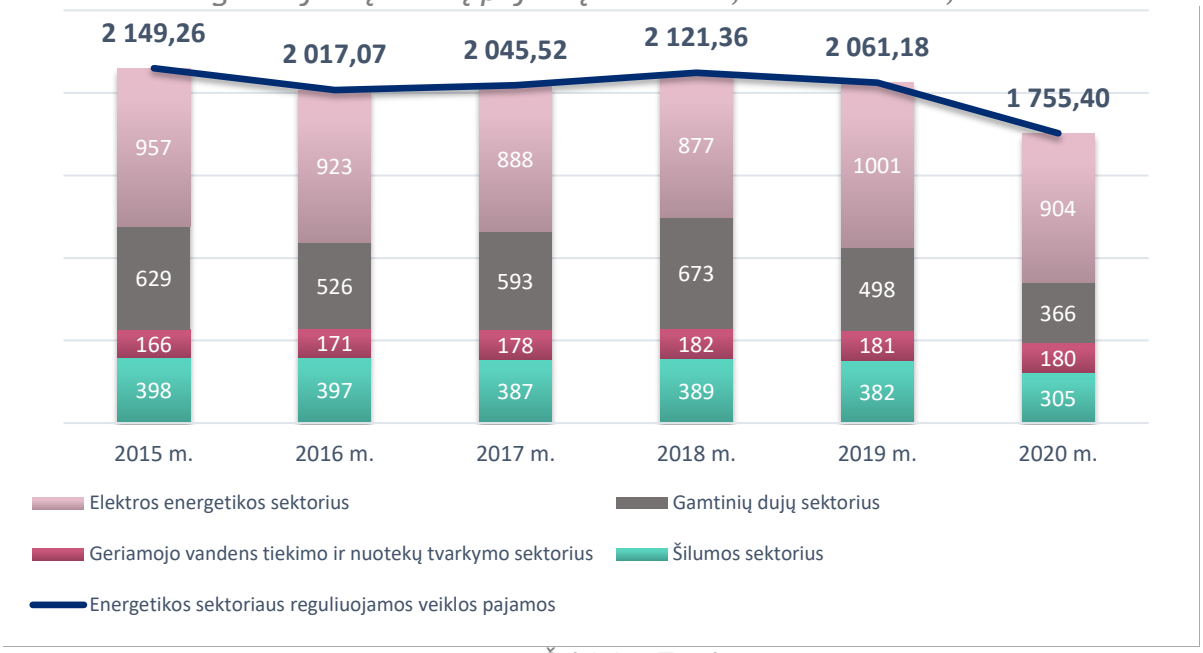

Šaltinis - Taryba.

- **Pajamų struktūra.** Didžiausia dalis bendroje energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pajamų struktūroje tenka elektros energetikos sektoriui. Nors šio sektoriaus pajamos 2020 m., palyginus su 2019 m., mažėjo, tačiau bendrojoje pajamų struktūroje – didėjo 2,95 proc.

Bendroje energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių pajamų struktūroje gamtinių dujų sektoriaus pajamų dalis 2019-2020 m. mažėjo 3,31 procentiniais punktais, šilumos sektoriaus – 1,15 procentinio punkto.

Geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektoriaus pajamų dalis, palyginus su 2019 m., didėjo 1,5 procentinio punkto.

3 pav. Energetikos sektoriaus reguliuojamų veiklų pajamų struktūra, 2015-2020 m., proc.

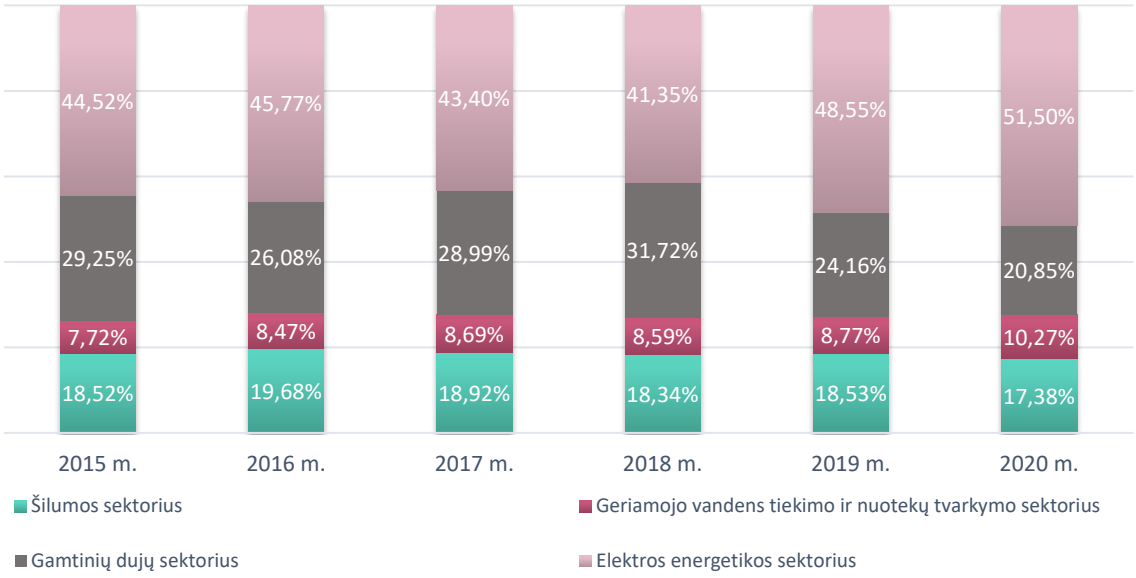

Šaltinis - Taryba.

- **Paslaugų kiekiai.** 2020 m., palyginti su 2019 m., gamtinių dujų sektoriaus pardavimai didėjo 34,31 proc. – nuo 14 414 iki 19 360 GWh, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje – 0,76 proc. (nuo 208,21 iki 209,8 mln. m^3). Šilumos ir elektros energetikos sektoriuose pardavimai mažėjo: šilumos sektoriuje 10,93 proc. (nuo 7 628 iki 6 794 GWh), elektros energetikos sektoriuje - 1,51 proc. (nuo 11 145 iki 10 977 GWh).

2015–2020 m. laikotarpiu daugiausia - 11,72 proc. - augo gamtinių dujų sektoriaus pardavimai (nuo 17 330 iki 19 360 GWh), elektros energetikos sektoriuje pardavimų augimas sudarė 9,72 proc. (nuo 10 005 iki 10 977 GWh), geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje – 9,04 proc. (nuo 192,4 iki 209,8 mln. m^3). Šilumos sektoriuje pardavimai mažėjo 2,19 proc. – nuo 6 946 iki 6 794 GWh.

4 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pardavimų dinamika, GWh ir mln. m^3, 2015-2020 m.

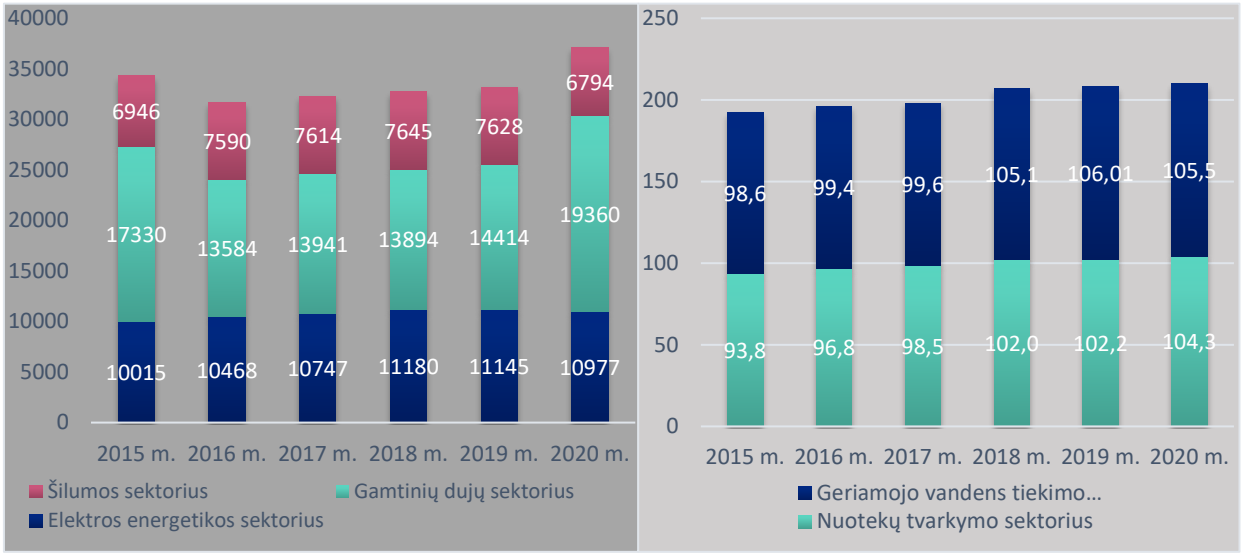

Šaltinis - Taryba.

- **Reguliuojamų sektorių dalis BVP**. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP 2020 m. buvo mažesnė nei 2019 m. ir sudarė 3,7 proc. 2019 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP sudarė 4,4 proc.

5 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP, 2015-2020 m., mln. Eur

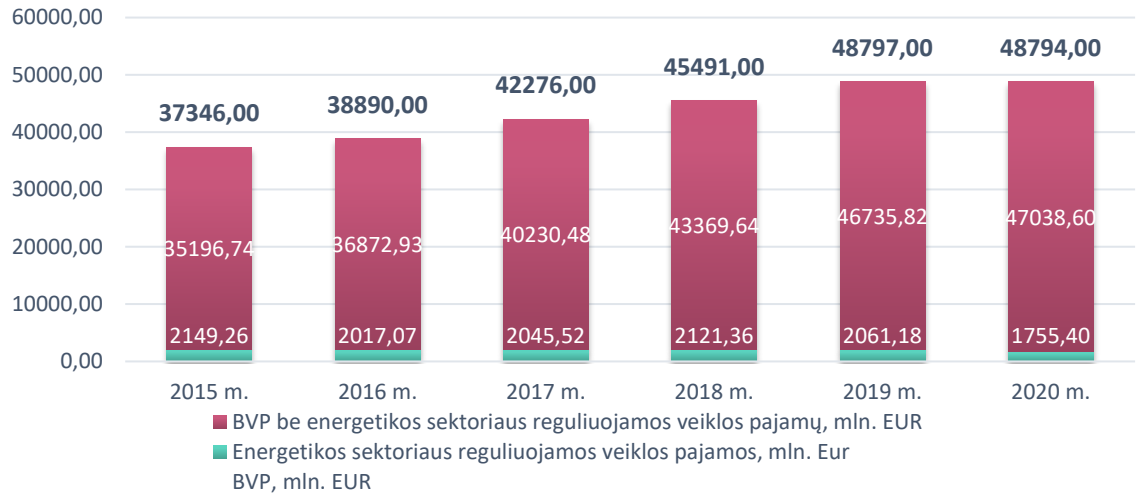

Šaltinis - Taryba, Lietuvos statistikos departamentas.

- **Sektorių investicijos.** 2020 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektoriuose faktiškai įgyvendinta investicijų už 433,77 mln. Eur, t. y. 5,48 proc. mažiau nei 2019 m.

Vertinant pagal atskirus sektorius, gamtinių dujų sektoriaus investicijos 2020 m., palyginus su 2019 m., augo 52,11 proc. - nuo 71 iki 108 mln. Eur, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus investicijos didėjo 2,69 proc. - nuo 103,42 mln. Eur iki 106,2 mln. Eur.

Elektros energetikos sektoriuje faktiškai atliktos investicijos 2020 m. sudarė 157,02 mln. Eur, t. y. 15,17 proc. mažiau nei 2019 m., šilumos sektoriaus faktinės investicijos – 63,14 mln. Eur (mažėjimas 37,66 proc.).

6 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių investicijos, 2015-2020 m., mln. Eur

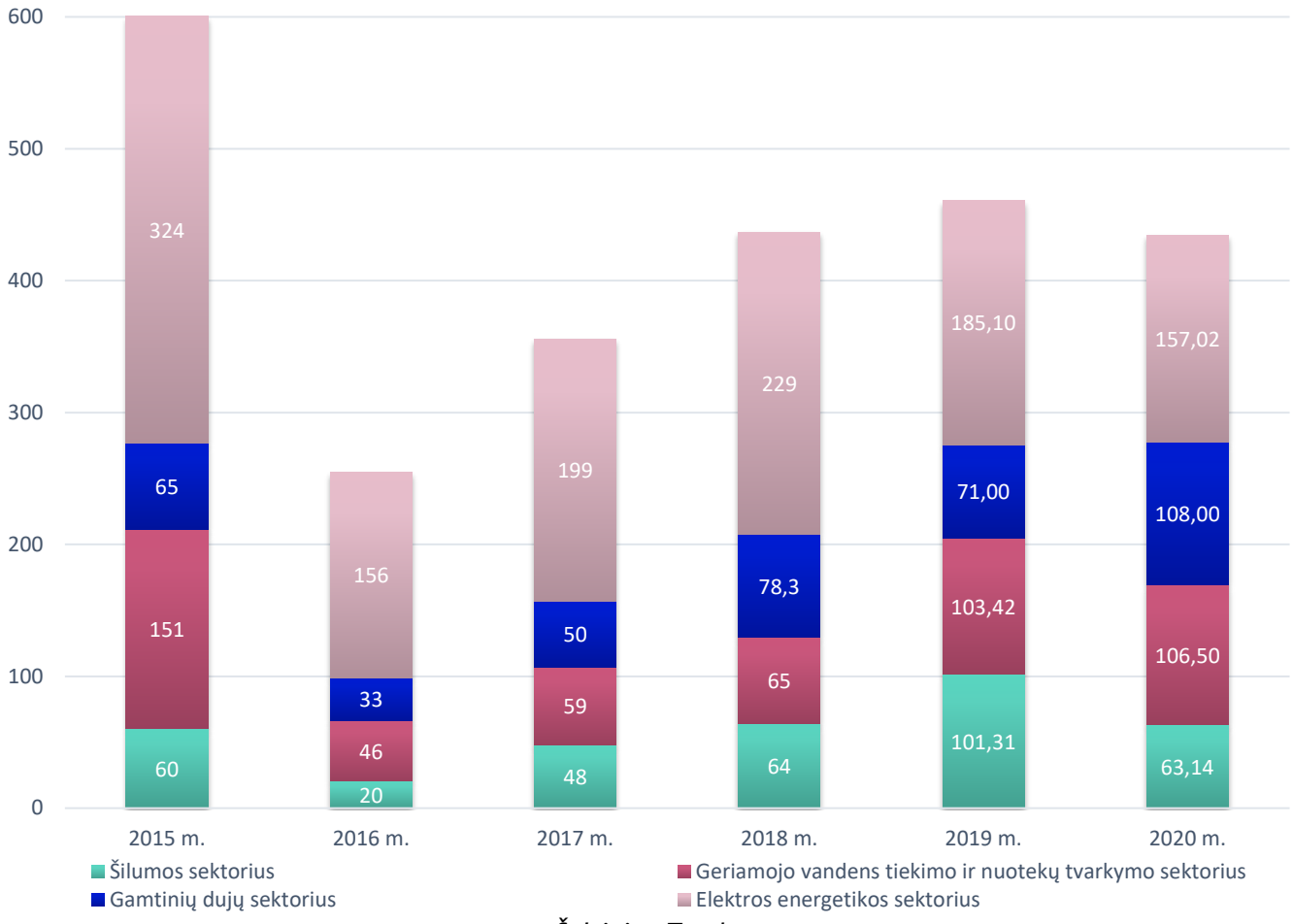

Šaltinis - Taryba.

Didžiausią dalį – 36 proc. - bendroje energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų struktūroje 2020 m. sudarė elektros energetikos sektoriuje atliktos investicijos, gamtinių dujų sektoriaus investicijos - 25 proc., geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus – 24 proc., šilumos sektoriaus – 14 proc.

7 pav. Atskirų energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalis bendroje energetikos sektoriaus struktūroje, 2015-2020 m., proc.

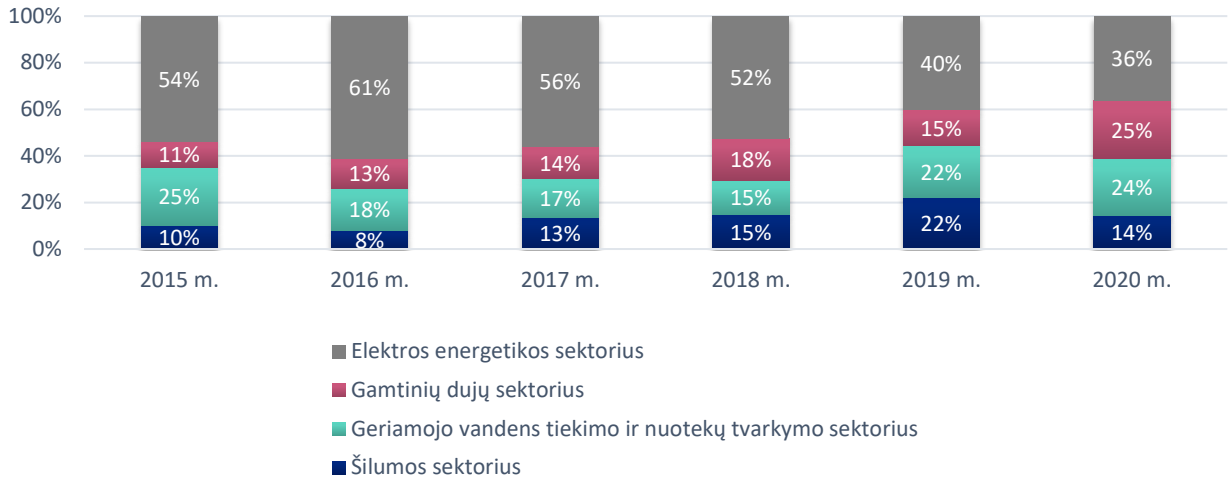

Šaltinis - Taryba.

- **Įtaka šalies investicijoms.** 2020 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalis šalies materialinėse investicijose sudarė 5,9 proc., t. y. 0,24 procentinio punkto mažiau nei 2019 m.

Įgyvendintų investicijų apimtis energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektoriuose, palyginti su 2019 m., mažėjo 5,94 proc., šalies materialinės investicijos mažėjo 2,1 proc.

8 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalis Lietuvos materialinių investicijų struktūroje, 2015-2020 m.

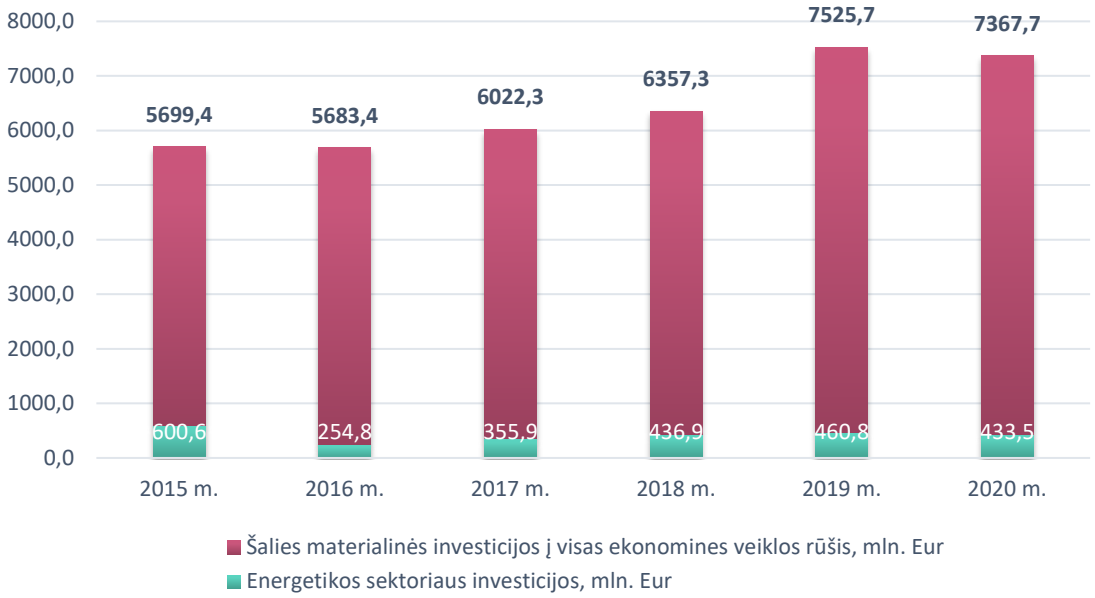

Šaltinis - Taryba, Lietuvos statistikos departamentas

9 pav. Šalies materialinių investicijų ir energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų pokytis, 2015-2020 m.

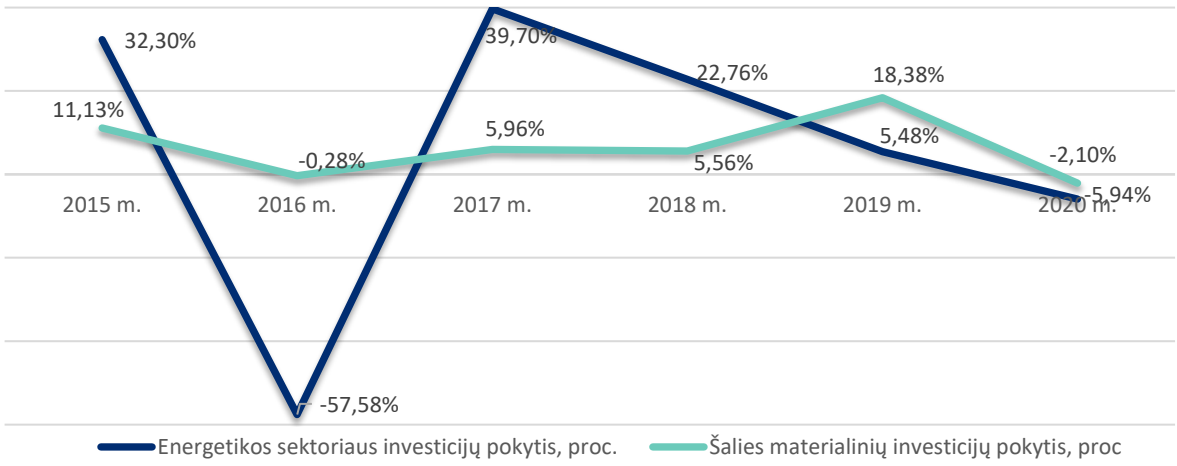

Šaltinis - Taryba, Lietuvos statistikos departamentas.

3. KAINODAROS SKAIDRINIMAS

3.1. Reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikra

Siekiant užtikrinti galimybę reguliuotojui įsitikinti **ūkio subjektų sąnaudų pagrįstumu**, priskiriant jas reguliuojamai veiklai, Tarybai teikiamas ūkio subjektų reguliuojamosios **veiklos ataskaitas** nuo 2019 m. **auditoriai tikrina pagal** Tarybos patvirtintą techninę užduotį, t. y. **konkrečius reikalavimus**.

Techninė užduotis gali būti **peržiūrima kasmet**, koreguojant nustatytus reikalavimus, arba **paliekama galioti esama**.

Taryba 2020 m. paliko galioti reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninę užduotį, t. y. reguliuojamų įmonių veiklos ataskaitų patikrai (auditui) už 2020 m. taikomi **tokie patys reikalavimai, kaip ir ankstesniais metais.**

Siekiant palengvinti administracinę naštą, **elektros ir gamtinių dujų skirstomųjų tinklų operatoriai**, aptarnaujantys **mažiau kaip 100 tūkst. vartotojų**, suskystintų naftos dujų (SND) veiklą vykdančios įmonės, taip pat elektros energetikos įmonės, pripažintos turinčiomis didelę įtaką rinkoje teikiant pakaitos rezervų paslaugą ir (ar) teikiančios izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo paslaugą, kurios kaina yra valstybės reguliuojama, ir atitinka kitas Tarybos numatytas sąlygas, **gali pasirinkti**, pagal kurią techninę užduotį atlikti 2020 m. reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikrą – pagal taikomą visoms reguliuojamoms įmonėms arba 2020 m. rugsėjo mėn. patvirtintą **atskirą** Elektros energetikos ir gamtinių dujų įmonių reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninę užduotį.

2021 m. vasario 26 d. Elektros energetikos ir gamtinių dujų įmonių reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninė užduotis **buvo pratęsta** galioti ir anksčiau minėtos elektros energetikos įmonės ir gamtinių dujų įmonės, išskyrus SND įmones, **galės pasirinkti, pagal kurią techninę užduotį atlikti 2021 m.** reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikrą (*SND įmonių reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikra bus atliekama tik pagal Elektros energetikos ir gamtinių dujų įmonių reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninę užduotį*).

Atsižvelgiant į **rinkos dalyvių ir Lietuvos auditorių rūmų (LAR) pastebėjimus,** Taryba 2021 m. kovo 30 d. patvirtino Reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninės užduoties pakeitimus:

- **panaikinti reikalavimai tikrinti** suskystintų naftos dujų (**SND) veiklą vykdančių ūkio subjektų** reguliuojamosios veiklos ataskaitas – jų teikiamų ataskaitų patikrą reglamentuotų atskira Elektros energetikos ir gamtinių dujų įmonių reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninė užduotis;
- **nustatytas reikšmingumo lygis** (1 000 Eur) pajamų ir sąnaudų (pagal sąnaudų grupes) pokyčiams, **kai auditoriai privalo gauti iš ūkio subjektų paaiškinimus**, detalizuojančius pokyčių priežastis;
- **šilumos sektoriaus ūkio subjektams nereiks rengti reguliuojamos apskaitos sistemos (RAS) turto sąrašo** – jis teikiamas Tarybai pagal Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašą;
- **vandens sektoriaus ūkio subjektams** bus taikoma patikros procedūra **dėl ilgalaikio turto paskirstymo** verslo vienetams ir paslaugoms **- draudžiama** reguliuojamųjų kainų paslaugoms ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamųjų kainų paslaugos**, priskirti ilgalaikį turtą** (ar jo dalį), įsigytą įgyvendinus **investicijas**, kurios **nesuderintos su Taryba**;
- taip pat **vandens sektoriaus ūkio subjektams** bus taikoma patikros procedūra dėl **sąnaudų paskirstymo** – **draudžiama** reguliuojamųjų kainų paslaugoms ir atitinkamiems verslo vienetams, į kurių sudėtį įeina reguliuojamųjų kainų paslaugos, **priskirti beviltiškas skolas,** išskyrus atvejus, kai abonentai yra įtraukti į Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI) skelbiamą nukentėjusių nuo COVID-19 infekcijos sąrašą.

Reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros techninės užduoties pakeitimai bus taikomi **reguliuojamų ūkio subjektų ataskaitų patikrai už 2021 metus.**

Kokybiškai išaudituotos reguliuojamos veiklos ataskaitos – pagrindas Tarybai **įsitikinti reguliuojamų** elektros, gamtinių dujų, šilumos, geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo **kainų pagrįstumu.** Taryba, **siekdama** toliau **skaidrinti energetikos sektorių,**

pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Lietuvos auditorių rūmais (LAR), užtikrinant efektyvų konsultacijų teikimą, keitimąsi aktualia informacija ir kt.

3.2. Elektros sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Elektros energetikos įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašas (2020-01-20):

- numatyti **supaprastinti reguliavimo apskaitos sistemos reikalavimai** elektros energetikos įmonėms, kurios pripažintos **turinčiomis didelę įtaką rinkoje** teikiant tretinio aktyviosios galios rezervo užtikrinimo paslaugą ir (ar) Elektros energetikos įstatymo nustatytais atvejais teikia reguliuojamąją izoliuoto elektros energijos sistemos darbo paslaugą ir kurių faktiškai gautos pajamos per paskutinius 3 metus iš minėtų paslaugų sudaro ne daugiau kaip 5 proc. visų 3 metų elektros energetikos įmonės vykdomų veiklų pajamų ir kurios neteikia kitos valstybės reguliuojamų kainų paslaugos;
- elektros energijos gamybos veiklos verslo vienetas papildytas dažnio išlaikymo, rezervų, dažnio atkūrimo rezervų, pakaitos rezervų, totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo, izoliuoto elektros energijos sistemos darbo paslaugomis;
- sąnaudų grupės papildytos reagentų nusierinimo ir gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomosios dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos sąnaudų grupėmis;
- ilgalaikio turto vertės pokytis, atsiradęs dėl nekilnojamojo turto vertinimo, nebus vertinamas skaičiuojant elektros energetikos įmonės reguliuojamos paslaugos turto bazę;
- atsižvelgiant į Elektros energetikos įstatymo pakeitimą, kuriuo garantinio tiekimo paslaugos užtikrinimą perėmė skirstomųjų tinklų operatorius (anksčiau užtikrino visuomeninis tiekėjas), elektros energijos garantinio tiekimo paslauga priskirta elektros energijos skirstymo veiklai;
- numatyta, kada beviltiškų skolų sąnaudos pripažįstamos paskirstytinomis sąnaudomis.

Elektros energetikos įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašas (2020-05-21):

- tais atvejais, kai **vartotojai** (elektros ir gamtinių dujų sektoriuje bei tinklų naudotojai, sistemos naudotojai), įtraukti į VMI skelbiamą nukentėjusių nuo COVID-19 sąrašą, bei **buitiniai vartotojai negali padengti turimų įsipareigojimų** energetikos, geriamo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonėms už paslaugas, kurių kainas nustato valstybė, už šias paslaugas susidariusios beviltiškų skolų sąnaudos gali būti priskiriamos reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams (skolos turi būti susidariusios nuo karantino pradžios iki pabaigos ir du mėnesiai po jo, ir kai yra pagrindžiantys įrodymai, kad buvo imtasi visų teisėtų ir pagrįstų veiksmų skolai išieškoti);
- numatyta išimtis, kad **trumpalaikių paskolų palūkanų sąnaudas**, kurios reikalingos padengti apyvartinių lėšų trūkumą vykdant LR Vyriausybės numatytas priemones, **galima priskirti reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams**, kartu atsižvelgiant į vartotojų (elektros sektoriaus atveju - ir elektros energetikos įmonių, o gamtinių dujų sektoriaus atveju - ir sistemos naudotojų), įtrauktų į VMI sąrašą, kaip nukentėjusių nuo COVID-19 infekcijos, ir elektros sektoriaus atveju visuomeninio tiekėjo mokestinių prievolių atidėjimą laikotarpiu nuo karantino pradžios iki pabaigos. Paskirstytinomis palūkanų sąnaudomis **pripažįstamos tiek jau sudarytų paskolų, tiek naujų**, karantino laikotarpiu sudarytų trumpalaikių (iki vienerių metų) paskolų, skirtų subalansuoti reguliuojamų sektorių įmonių finansinius srautus karantino laikotarpiu ir du mėnesius po jo, **palūkanų sąnaudos**.

Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės rodiklių aprašas:

- **atsisakyta persiuntimo patikimumo kokybės rodiklių skaidymo pagal juos lėmusias priežastis**, įskaitant ir dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*), todėl minimalus kokybės rodiklių lygis, taikomas tinklų operatoriui, bus nustatomas, įvertinant visus nutraukimus – rodiklių skaidymas pagal priežastis neturi įtakos galutiniams vartotojams, o yra naudojamas vidinei priežasčių analizei, todėl bus išvengiama klaidų fiksuojant sutrikimus ir vertinant operatorių paslaugų kokybę;

- **keičiasi minimalių persiuntimo patikimumo lygių nustatymo principas**: rodikliai bus nustatomi atsižvelgiant į praėjusių 5 m. faktinių persiuntimo patikimumo rodiklių vidurkį ir papildomai įvertinus persiuntimo patikimumo lygių pagerinimo užduotį, kuri nustatoma įvertinus per reguliavimo periodą planuojamų investicijų (tinklų rekonstravimas ir modernizavimas) įtaką persiuntimo patikimumui – tai užtikrins planuojamų investicijų, kurios įskaičiuojamos į vartotojų mokamą tarifą, efektyvumą ir persiuntimo patikimumo kokybės gerėjimą;

- **nustatytas naujas operatorių paslaugų kokybės rodiklis** – planinis nutraukimo darbų užbaigimas laiku (matuojama proc. dalis nuo visų planinių darbų, apie kurių laiką ir trukmę buvo informuotas vartotojas);

- **įtvirtintas aukštesnis minimalus teikiamų paslaugų kokybės lygis** – 95 proc. (anksčiau buvo 90 proc.) visoms operatorių teikiamoms paslaugoms (anksčiau šis rodiklis buvo vertinamas tik vertinant skundų nagrinėjimo laiką);

- **nustatyta galimybė operatoriams atskiru Tarybos sprendimu į kokybės rodiklių skaičiavimą neįtraukti atvejų**, kurių apimtis ir pobūdis gali būti laikomi išskirtiniais;

- siekiant mažinti administracinę naštą, **pakeistas operatorių teikiamų ataskaitų periodiškumas** – ataskaitos bus teikiamos kartą per metus (anksčiau – kartą per ketvirtį).

Pradinės elektros energijos paklausos nustatymo metodika:

- skirta nustatyti vartotojo pradinę elektros energijos paklausą bei elektros energijos paklausos pokytį;

- apskaičiuotas pradinės elektros energijos paklausos kiekis bus naudojamas nepriklausomo elektros energijos telkėjo[1] suteiktų paslaugų kiekiui nustatyti;

- nepriklausomi paklausos telkėjai teiks informaciją LITGRID AB apie vartotojus, kuriems buvo suteikta nepriklausomo paklausos telkimo paslauga, t. y. vartotojų elektros vartojimo poreikio ar gamybos derinimas, siekiant nesuvartotą arba pagamintą elektrą (kiekį arba galią) parduoti, pirkti arba pateikti elektros energijos, balansavimo ir rezervinės galios rinkose.

Elektros energijos įrenginių prijungimo prie elektros tinklų įkainių nustatymo metodika:

- įtvirtinta galimybė **perskaičiuoti prijungimo įkainius einamaisiais metais**;

- motyvuotu sprendimu, grindžiamu įstatymų nuostatų, reglamentuojančių vartotojų įrenginių prijungimo įkainių ir (ar) maksimalios projektavimo kainos nustatymą, pakeitimu, **galima pratęsti** patvirtintų ir galiojančių vartotojų įrenginių prijungimo įkainių ir (ar) maksimalių projektavimo **kainų galiojimą ne ilgesniam nei 3 mėn. laikotarpiui**;

- numatyta, kuriai vartotojų grupei priklauso asmenys, kurių įrenginiams prijungti ar įrenginių leistinajai naudoti galiai padidinti **nėra būtina įrengti, keisti ar rekonstruoti operatoriaus elektros energetikos objektų**;

[1] Nepriklausomas elektros energijos paklausos telkėjas – elektros energijos rinkos dalyvis, kuris, turėdamas Tarybos išduodamą leidimą, vykdo vartotojų elektros energijos paklausos telkimo veiklą ir nėra susijęs su savo aptarnaujamų vartotojų tiekėju.

- patikslinta, kad vartotojas laikomas **potencialiu vartotoju**, kai yra ne tik pateikęs paraišką prijungti elektros įrenginius, bet ir padidinti įrenginių leistinąją naudoti galią;
- **naujai reglamentuoti kriterijai**, kuriais remiantis skaičiuojant elektros įrenginių prijungimo įmoką turi būti taikomas tiesiamos linijos geometrinis atstumas, rekonstruojamų linijų geometrinių atstumų suma ir kada šie atstumai taikomi kartu;
- **atnaujintos procentinės išraiškos sąnaudų**, patiriamų tinklų operatoriaus vykdant vartotojo, gamintojo, gaminančio vartotojo ar asmens, siekiančio tapti gaminančiu vartotoju, įrenginių prijungimo darbus, kurias turi apmokėti vartotojai, pageidaujantys prijungti elektros įrenginius ar padidinti leistinąją naudoti galią;
- į vartotojo įrenginių prijungimo kainą **įskaičiuojamas ir operatoriaus darbuotojų**, kurie tiesiogiai susiję su elektros energijos įrenginių prijungimu, kapitalizuoto darbo užmokesčio sąnaudos, kurios **nėra įvertinamos skirstymo paslaugų kainose**;
- detaliai reglamentuota, kokią informaciją skirstomųjų tinklų operatorius privalo pateikti **prijungimo prie elektros tinklų paslaugos suteikimo sutartyje**.

Elektros energijos kainos, rezervinės galios ir izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo užtikrinimo paslaugų kainų nustatymo metodika:

- atsižvelgiant į tai, kad ūkio subjektui, teikiančiam antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslaugą, visiškai dengiamos antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo užtikrinimo pastoviosios sąnaudos ir į tai, kad ūkio subjektui paliekama pusė pelno, uždirbto pardavus elektros energiją, pagamintą perdavimo sistemos operatoriui aktyvavus antrinį avarinį aktyviosios galios rezervą, nustatant antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo užtikrinimo paslaugos kainos viršutinę ribą ar pajamų viršutinę ribą į antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo sąnaudas įtraukiama pusė investicijų grąžos;
- kadangi prognozuotas ir faktinis reguliuojamos paslaugos (produkto) kiekis gali skirtis, reguliuojamų paslaugų (produkto) kainoje įvertinamas skirtumas tarp praėjusio ataskaitinio laikotarpio reguliuojamos paslaugos (produkto) kainų viršutinėje riboje įskaičiuoto investicijų grąžos neatitikimo dydžio ir faktiškai PSO grąžinto arba PSO išmokėto asmeniui, teikiančio reguliuojamą paslaugą, investicijų grąžos neatitikimo dydžio dalies;
- reguliuojamų paslaugų (produktų), dėl kurių vyksta aukcionai, atveju ataskaitinio laikotarpio reguliuojamos paslaugai (produktui) priskirtos protingumo kriterijų atitinkančios investicijų grąžos neatitikimo dydis nevertinamas, jei asmuo, teikiantis reguliuojamą paslaugą (produktą), ataskaitiniu laikotarpiu pateikė kainos pasiūlymą aukcione mažesne kaina nei Tarybos nustatyta reguliuojamos paslaugos (produkto) kainos viršutinė riba.

Elektros energijos perdavimo, skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų bei visuomeninės kainos viršutinės ribos nustatymo metodika:

- reglamentuota, kaip pratęsto reguliavimo periodo laikotarpiu bus apskaičiuojamos (koreguojamos) ilgalaikio turto, kuris taikant LRAIC modelį buvo optimizuotas arba priskirtas optimizuotinam, vertės. Atsižvelgiant į tai, kad pratęstu laikotarpiu LRAIC modeliu nebuvo sumodeliuotas investicijų į optimizuotiną turtą dydis, metodikoje nustatyta, kad šio turto vertė bus koreguojama atitinkamai įvertinus faktiškai per einamuosius metus į šį turtą atliktas investicijas, be to, viso turto vertė atitinkamais metais bus koreguojama įvertinus nusidėvėjimą, pardavimus ir nurašymus. Viso kito turto (pagalbinio, LRAIC neįvertintos plėtros) verčių, taip pat nusidėvėjimo ir kt. skaičiavimo bei vertinimo principai išlieka tokie pat, kaip ir ankstesniais reguliavimo periodo metais;
- pratęsto laikotarpio sąnaudos, susijusios su reguliuojamos veiklos darbo užmokesčiu, galės būti apskaičiuojamos atsižvelgiant į gerą praktinį pavyzdį turinčių palyginamų kitų energetikos įmonių lyginamosios analizės darbo užmokesčio duomenis;

- įtvirtinta galimybė koreguoti veiklos (OPEX) sąnaudas ir tais atvejais, jei įmonės priimtas sprendimas didins šias sąnaudas, tačiau ne mažesniu dydžiu būtų mažinamos kitos sąnaudų eilutės;
- apskaičiuojant ir (ar) koreguojant visuomeninio tiekimo paslaugos kainas bus įvertinama elektros energijos tiekimo rinkos liberalizavimo įtaka atitinkamais metais,

t. y. numatyta, kad skirtumui, susidariusiam tarp visuomeninio tiekėjo faktiškai surinktų lėšų ir pagristų sąnaudų (įskaitant ir pinigų kainą), kompensuoti, bus apskaičiuojama papildoma (atskira) dedamoji prie skirstymo paslaugos;

- nustatyta, kad naujame reguliavimo periode investicijų grąžos vertinimas bus atliekamas dažniau, t. y. antrais ir ketvirtais reguliavimo periodo metais bei pasibaigus reguliavimo periodui.

3.3. Elektros sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas

Elektros energetikos sektoriuje Taryba taiko reguliavimą **11 ūkio subjektų atžvilgiu**: nustatomos (koreguojamos) viršutinės kainų ribos, reguliuojama veiklos apskaita ir sąnaudų atskyrimas, siekiant išvengti veiklų kryžminio subsidijavimo.

Atsižvelgiant į elektros energijos rezervinės galios rinkos tyrimo rezultatus ir tretinio galios rezervo paslaugos poreikį, gali būti reguliuojamos AB „Panevėžio energija“, AB „Orlen Lietuva“, UAB Kauno termofikacijos elektrinė.

Reguliuojamas turtas ir investicijų grąža

2020 m. Taryba **koregavo kainų viršutines ribas** 6 infrastruktūrinėms ir 1 tiekimo įmonei – **nustatytos kainų viršutinės ribos naujam reguliavimo periodui**. Perdavimo sistemos operatoriui AB „Litgrid“ ir skirstomųjų tinklų operatoriui AB „Energijos skirstymo operatorius“ **reguliavimo periodas pratęstas vieneriems metams.**

Taryba nustatė **didelę įtaką rezervinės galios rinkoje turinčio asmens** AB „Ignitis gamyba“ ir **didelę įtaką rezervinės galios rinkoje turinčių asmenų, esant numatytiems atvejams** pagal atliktą elektros energijos rezervinės galios tyrimą, AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“, UAB Kauno termofikacijos elektrinės **rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutines ribas.**

Perdavimo sistemos operatoriui AB „Litgrid“ informavus, kad izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo užtikrinimui **būtinas visų Lietuvos Respublikoje veikiančių ir izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo paslaugos reikalavimus atitinkančių elektrinių prieinamumas**, t. y. AB „Ignitis gamyba“, AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“, AB „Achema“ bei UAB Kauno termofikacijos elektrinės įrenginiai, **Taryba nustatė** minėtų įmonių **izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo paslaugos kainų viršutines ribas 2021 metams.**

1 lentelė. Perdavimo ir skirstymo paslaugų kainų viršutinių ribų nustatymas, mln. Eur

	AB „Litgrid“	AB „Energijos skirstymo operatorius“	
		2021 m. apskaičiuota	
		Vidutinė įtampa	Žema įtampa
Reguliuojamo turto bazės (RAB) dydis	349,223	675,430	738,490
Kapitalo kaštų dydis, iš jų:	39,093	77,236	80,652
-nusidėvėjimo sąnaudos	20,444	41,168	41,217
-protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža	18,649	36,068	39,435
Veiklos sąnaudos (OPEX)	24,847	23,142	57,992
Galutinis leistinas pajamų lygis 2021 m.	72,167	114,098	146,623

Šaltinis – Taryba.

2 lentelė. Reguliuojamas turtas, nustatyta investicijų grąžos norma ir investicijų grąža 2015-2021 m.

	Reguliuojamo (ekonomiškai pagrįsto) turto vertė (RAB), mln. Eur						Nustatyta investicijų grąžos norma (WACC), proc.							Nustatyta investicijų grąža, mln. Eur							Investicijų grąžos korekcija dėl Tarybos atliktų patikrinimų, mln. Eur							Investicijų grąžos korekcija dėl apskaičiuoto viršpelnio, mln. Eur						
	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
AB „Litgrid“ (perdavimas)	224,77	377,03	385,47	363,14	352,07	350,475	349,223	6,13	5,23	4,93	4,90	4,94	5,01	5,34	13,78	19,72	19,00	17,79	17,39	17,56	18,649	-0,83	-	-	-	-	-	-	-6,28	-7,11	-7,11	-13,79	-11,01	-	-10
AB „Energijos skirstymo operatorius“ (skirstymas)	567,39	794,99	898,95	1 046,53	1 239,84	1406,23	1413,92	6,13	5,24	4,94	4,88	5,04	5,28	5,34	34,78	41,66	44,41	51,07	62,49	74,25	75,503	-16,46	-	-	-	-	-	-	-10,15	-10,15	-38,47	-45,36	-55,03	-41,87	-
UAB „Ignitis“ (visuomeninis tiekimas)*	-	12,39	10,94	10,01	13,07	74,85	25.68	-	5,24	4,94	4,88	5,67	2,94	2,93	-	0,65	0,54	0,49	0,74	2,20	0,75	-0,86	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,67	-1,39	-	-	-
AB „Ignitis gamyba“ ***	299,5	352,2	276,9	198,4	188,1	277,37	240,66	6,79	5,35	5,05	4,95	5,0	5,07	3,50	20,3	18,8	14	9,8	9,4	14,06	7,07	-6,14	-	-	-4,45	-	-	-	-15,63	-13,73	-0,98	6,41	-4,16	12,72	-

* Iki 2018-09-30 visuomeninę tiekimo veiklą vykdė AB „Energijos skirstymo operatorius“. 2019 m. UAB „Lietuvos energijos tiekimas“ pakeitė pavadinimą į UAB „Ignitis“.
*** 2019 m. AB „Lietuvos energijos gamyba“ pakeitė pavadinimą į AB „Ignitis gamyba“. Duomenys pateikti už AB „Ignitis gamyba” visus reguliuojamus įrenginius B7, B8, KCB (skaičiuojant tretinio rezervo paslaugos KVR) ir KHAE (skaičiuojant antrinio rezervo paslaugos KVR).

Šaltinis – Taryba.

Elektros energetikos sektoriuje reguliuojamos perdavimo ir skirstymo veiklos, **reguliavimo periodo trukmė** – 5 metai. Motyvuotu Tarybos sprendimu reguliavimo periodas **gali būti pratęsiamas**.

Kainų viršutinės ribos **koreguojamos kartą per metus**, esant esminiams pokyčiams – **2 kartus**. Ūkio subjektams apskaičiavus konkrečias paslaugų kainas, Taryba patikrina, ar neviršijamos nustatytos kainų viršutinės ribos, nediskriminuojamos atskiros vartotojų grupės. **Tarybai priėmus sprendimą oficialiai paskelbti kainas**, jos taikomos vartotojams.

3 lentelė. Elektros energijos perdavimo ir skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos, 2015-2021 m., ct/kWh

Reguliuojamos paslaugos pavadinimas	Tiekėjas	Kainos viršutinė riba (ct/kWh)						Kainos viršutinė riba 2021 m. (ct/kWh)	Pokytis, palyginus su 2020 m., proc.
		2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.		
Perdavimas	AB „Litgrid“	0,538	0,691	0,672	0,619	0,658	0,814	0,721	-11,4
Skirstymas VĮ tinkluose	AB „Energijos skirstymo operatorius“	1,178	1,000	0,830	0,798	0,862	1,076	1,167	8,5
Skirstymas ŽĮ tinkluose	AB „Energijos skirstymo operatorius“	1,550	1,766	1,655	1,716	1,871	2,092	2,171	3,8

Šaltinis – Taryba.

4 lentelė. Elektros sektoriaus kainų viršutinių ribų dinamika, 2020-2021 m.

	Galiojo 2020 m., ct/kWh	Ūkio subjekto projektas, ct/kWh	Tarybos nustatyta 2021 m., ct/kWh	Skirtumas nuo praėjusių metų kainos, ct/kWh	Nepripažinta gautinų pajamų, mln. Eur
AB „Litgrid“, perdavimas	0,814	0,841	0,721	-0,092	13,070
AB „Energijos skirstymo operatorius“, skirstymas VĮ / ŽĮ	1,076/2,092	1,159/2,171	1,167/2,171	0,091/0,079	2,139
UAB „Ignitis“, visuomeninis tiekimas*	0,370	0,522**	0,397	0,027	2,763
AB „Ignitis gamyba“ antrinio rezervo kaina, Eur/MW/val.	Neskelbiama***				

Mažieji elektros energijos skirstymo operatoriai					0,099
				Iš viso:	**18,071**

*2019 m. UAB „Lietuvos energijos tiekimas“ pakeitė pavadinimą į UAB „Ignitis“.
**Kainos viršutinei ribai nustatyti naudotas Tarybos nustatytas prognozuojamas patiekti elektros energijos kiekis.
***Nuo 2021 m. informacija konfidenciali dėl aukciono vykdymo.

Šaltinis - Taryba.

Perdavimo veikla

Elektros energijos perdavimo sistemos operatoriaus AB „Litgrid“ reguliuojamų veiklų leidžiamos pajamos apskaičiuotos 2016-2020 m. reguliavimo periodui. Tarybai **pratęsus reguliavimo periodą vieneriems metams**, papildomai **įvertintos sąnaudos**, susijusios su Lietuvos elektros energetikos sistemos sujungimu su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu, **investicijų grąžos** korekcija ir **nustatytos AB „Litgrid“ 2021 m. reguliuojamų paslaugų kainų viršutinės ribos.**

10 pav. Elektros energijos perdavimo paslaugų kainų viršutinės ribos 2013-2021 m., ct/kWh be PVM

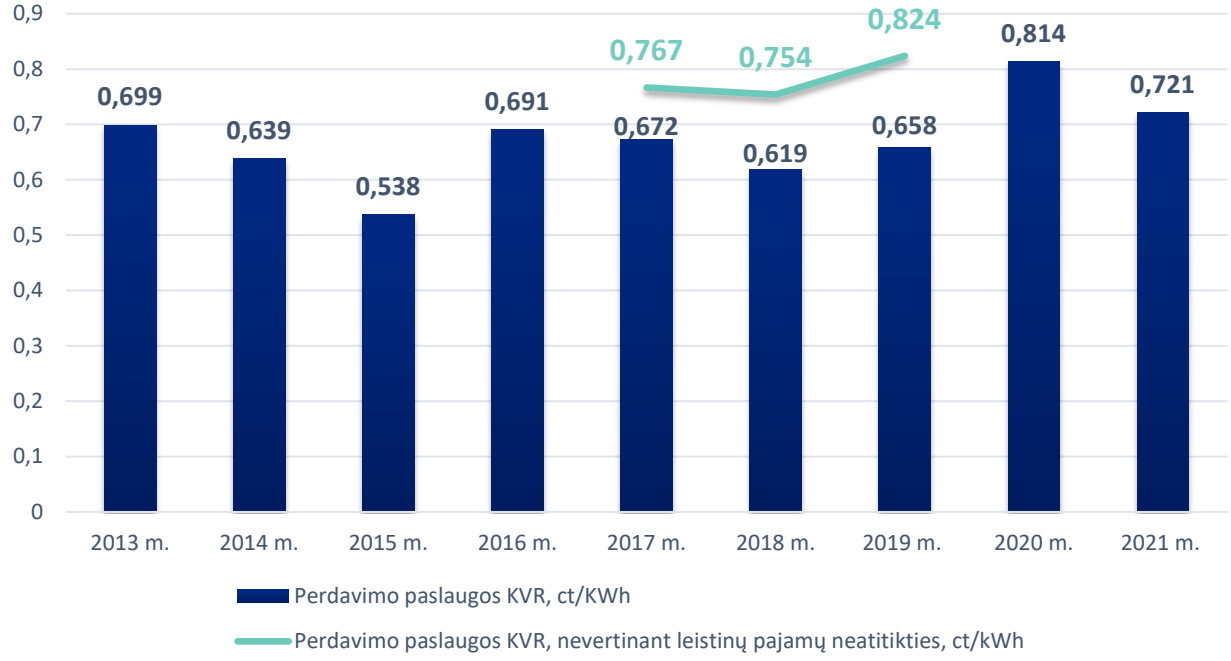

Šaltinis - Taryba.

AB „Litgrid“ viršutinė perdavimo paslaugos kaina 2021 m. yra 0,721 ct/kWh (2020 m. - 0,814 ct/kWh).

Perdavimo paslaugos kainos viršutinės ribos 11,35 proc. **mažėjimą lėmė**:

- 2018-2019 m. gauta didesnė investicijų grąža, nei nustatyta Tarybos, todėl leistina uždirbti investicijų grąža sumažinta 10 mln. Eur (2020 m. - investicijų grąžos viršpelnis nebuvo vertinamas);
- elektros energijos pirkimo kaštai savoms reikmėms ir sąnaudoms technologiniuose įrenginiuose padengti, palyginus su 2020 m., sumažėjo beveik 3,1 mln. Eur (2020 m. siekė 21,9 mln. Eur)

Perdavimo kaina vidutinėje nediferencijuotoje elektros energijos kainoje **sudaro apie 6,3 proc.**

Didelę įtaką turintys ūkio subjektai rezervinėje rinkoje ir nustatyti įpareigojimai

Taryba, siekdama ištirti **konkurencijos veiksmingumą** ir nustatyti, ar elektros energijos gamintojai **turi didelę įtaką rezervinės galios rinkoje** ir dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo **gali taikyti pernelyg dideles kainas** arba naudoti kainų spaudimą, atliko **elektros energijos rezervinės galios rinkos tyrimą**.

Rinkos tyrimo metu įvertinus 2016–2019 m. perdavimo sistemos operatoriaus užsakomas elektros energijos rezervinės galios paslaugas, jų apimtis, geografinę aprėptį, apibrėžtos šios rinkos, kurių konkurencijos veiksmingumas Lietuvos Respublikos teritorijoje tirtas:

- Antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslauga (*antrinis aktyviosios galios rezervas turi būti aktyvuojamas ne vėliau kaip per 15 min.)*.
- Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslauga (*tretinis aktyviosios galios rezervas turi būti aktyvuojamas per 12 val.)*.
- Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslauga (*tretinis aktyviosios galios rezervas turi būti aktyvuojamas per 12 val.)*.

Elektros energijos rezervinės galios paslaugas **teikia 4 asmenys**: AB „Ignitis gamyba“, AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“ ir UAB Kauno termofikacijos elektrinė.

Atlikus konkurencijos elektros energijos rezervinės galios rinkoje veiksmingumo tyrimą nustatyta, kad **rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis**, egzistuoja įėjimo į **rinką barjerai dėl infrastruktūros**, kuria disponuojant galima teikti elektros energijos rezervinės galios paslaugas ir kurios sukūrimui reikalingi nemaži finansiniai ištekliai, todėl **konkurencija rinkoje yra neveiksminga**.

5 lentelė. Didelę įtaką turintys ūkio subjektai rezervinėje rinkoje ir nustatyti jų įpareigojimai

AB „Ignitis gamyba“ pripažinta didelę įtaką turinčiu asmeniu teikiant:	**Nuo 2020 m. bendrovei taikomi šie įpareigojimai:**
- **Antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslaugą**	Sąnaudų apskaitos įpareigojimas teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.
- **Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslaugą**	Sąnaudų apskaitos įpareigojimas teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.
- **Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslaugą**	Visais atvejais sąnaudų apskaitos įpareigojimas.

	- Tuo atveju, kai iki aukciono pradžios žinoma, kad kitų gamintojų prieinamos galios neužtenka padengti perdavimo sistemos operatoriaus poreikiui, kurį dėl turimų didelių techninių pajėgumų gali užtikrinti išimtinai tik AB „Lietuvos energijos gamyba" – teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.
	- Tuo atveju, kai perdavimo sistemos operatorius užsakytų visų tretinio aktyviosios galios rezervo ir izoliuoto darbo paslaugą galinčių teikti gamintojų pajėgumus, t. y. kai perdavimo sistemos operatoriaus poreikis atitiktų arba viršytų visų gamintojų gamybos įrenginių pasiūlą ir konkurencija būtų negalima – teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.
AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“ ir UAB Kauno termofikacijos elektrinė pripažintos didelę įtaką turinčiais asmenimis teikiant:	**Nuo 2020 m. bendrovėms būtų taikomi šie įpareigojimai:**
Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslaugą **tik tuo atveju, kai perdavimo sistemos operatorius užsakytų visų tretinio aktyviosios galios rezervo ir izoliuoto darbo paslaugą galinčių teikti gamintojų pajėgumus, t. y. kai perdavimo sistemos operatoriaus poreikis atitiktų arba viršytų visų gamintojų gamybos įrenginių pasiūlą ir konkurencija būtų negalima.**	Sąnaudų apskaitos įpareigojimas, teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.

Šaltinis – Taryba.

Taip pat numatyta, jog **visais atvejais** AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“ ir UAB Kauno termofikacijos elektrinė **pagal Tarybos atskirą prašymą** teiktų informaciją apie įrenginių prieinamą turimąją galią, priežastis, kodėl įrenginių turimoji galia didėjo arba mažėjo, paaiškinimus dėl teiktų kainos pasiūlymų dydžio tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslaugos aukcionui.

Taryba atlieka rinkos tyrimus, siekdama **užtikrinti veiksmingą konkurenciją** elektros energetikos sektoriuje ir kartu **užkirsti kelią rinkos dalyviams dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo taikyti pernelyg dideles kainas** arba naudoti kainų spaudimą, tuo **darant žalą rinkos dalyviams**.

Rinkos tyrimai gali būti atliekami Tarybos iniciatyva **ne rečiau nei kas penkerius metus** ar gavus skundą iš gamtinių dujų, elektros energijos vartotojų dėl galimo asmenų piktnaudžiavimo atitinkamoje rinkoje, taip pat valstybės ar savivaldybės institucijų ar suinteresuotu asmenų **motyvuotu prašymu**.

Rezervų užtikrinimas

AB „Ignitis gamyba“ **turi didelę įtaką galios rezervų rinkoje**, todėl buvo **nustatytos 2021 m. bendrovės teikiamų paslaugų kainų viršutinės ribos**: antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo, tretinio aktyviosios galios rezervo, avarijų, sutrikimų prevencijos ir jų likvidavimo paslaugų. Nustatant kiekvienos galios rezervų užtikrinimo paslaugos kainos viršutinę ribą, privaloma atskirti visas sąnaudas ir turtą kiekvienai paslaugai atskirai.

Tuo atveju, kai **iki tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos aukciono pradžios** elektros energijos perdavimo sistemos operatorius paskelbia, kad **bus užsakomi papildomi izoliuoto darbo paslaugą galinčių teikti elektros energijos gamintojų pajėgumai**, o teisės aktų nustatyta tvarka izoliuoto darbo paslaugos **kainos nebūtų reguliuojamos** arba izoliuoto darbo paslaugos kainos **būtų grįstos visišku izoliuoto darbo paslaugos sąnaudų padengimu**, ir šių paslaugų teikimui **būtų reikalingi visų gamintojų**, galinčių teikti tretinio aktyviosios galios rezervo ir izoliuoto darbo paslaugas, **pajėgumai**, AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“ ir UAB Kauno termofikacijos elektrinė dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo **turi galimybes nustatyti nepagrįstas (pernelyg dideles) kainas** tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos rinkoje. Minėti ūkio subjektai laikomi turinčiais **didelę įtaką asmenimis** teikiant tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugą, todėl jiems 2021 m. nustatytos **tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos kainų viršutinės ribos.**

6 lentelė. Aktyviosios galios rezervų kaina, 2014–2021 m.

Pavadinimas	Mato vnt.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lietuvos elektrinės tretinio aktyviosios galios rezervo	Eur/ MW/h	4,03	3,577	7,96	10,04	17,06	17,25	-*	-*
Kruonio HAE antrinio galios rezervo nuokrypiams reguliuoti kaina	Eur/ MW/h	2,26	0,57	0,82	1,67	1,69	1,45	1,51	-*
Reaktyviosios galios ir įtampos valdymo paslaugos	Eur/h	870,89	726,66	793,6	1 129	989	954	-	-
Avarijų, sutrikimų prevencijos ir jų likvidavimo paslaugos kaina	tūkst. Eur metams	274,27	210,26	241	334	249	22212	100	80
***Konfidenciali informacija**									

Šaltinis – Taryba.

AB „Litgrid“ informavo Tarybą, kad 2021 m. planuoja užsakyti vidutiniškai 390 MW/h **antrinio avarinio galios rezervo** užtikrinimo paslaugą – **nuo 2021 m. vykdomi antrinio galios rezervo aukcionai**. Šie aukcionai vykdomi ateinančiai parai, t. y. galia užsakoma parai (2020 m. galia buvo užsakoma metams į priekį). Vienas iš galimų šios paslaugos tiekėjų yra Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė.

Tretinio aktyviosios galios rezervo paslauga 475 MW/h apimtimi bus užsakoma iš tretinio aktyviosios galios rezervo paslaugos aukciono laimėtojų – AB „Ignitis gamyba“ ir AB „ORLEN Lietuva“. Paslauga bus teikiama AB „Ignitis gamyba“ valdomu Lietuvos elektrinės 7 bloku (222 MW apimtimi) ir 8 bloku (260 MW apimtimi) bei AB „Orlen Lietuva“ TG-2 įrenginiu.

Izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo paslaugų kainų viršutinės ribos

Pagal Elektros energetikos įstatymą, **gamintojų, kurie teikia šias sistemines paslaugas** – izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo **- kainos nereguliuojamos**, **išskyrus, atvejus, kai:**

- perdavimo sistemos operatorius **gauna pasiūlymą** teikti izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo paslaugas **tik iš vieno gamintojo ar kelių gamintojų, kurie yra susiję asmenys;**
- elektros energetikos sistemos **veikimui užtikrinti yra reikalingi visų gamintojų**, galinčių teikti tretinį aktyviosios galios rezervą ir izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo paslaugas, **elektros energijos generavimo pajėgumai**;
- perdavimo sistemos operatorius informuoja gamintoją ir Tarybą, **kad gamintojas su perdavimo sistemos operatoriaus nurodytu elektros energijos gamybos įrenginiu turi teikti izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo paslaugas**.

Atsižvelgiant į tai, 2021 metams buvo nustatytos AB „Ignitis gamyba“, UAB Kauno termofikacijos elektrinės, AB „Panevėžio energija“, AB „ORLEN Lietuva“ ir AB „Achema“ **izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo paslaugos kainų viršutinės ribos.**

Sisteminių paslaugų kaina

Atsižvelgiant į rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutines ribas, izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo poreikį bei perdavimo sistemos operatoriaus 2021 m. prognozuojamą paslaugų kiekį, Taryba 2021 m. nustatė **0,762 ct/kWh sisteminių paslaugų kainą,** t. y. 2,9 proc. mažesnę, palyginus su *2020 m. (0,785 ct/kWh)*.

Į sisteminių paslaugų kainą įskaičiuojamos aktyviosios galios pirminio, antrinio, tretinio rezervo užtikrinimo paslaugų įsigijimo sąnaudos, reaktyviosios galios ir įtampos valdymo bei avarijų, sutrikimų prevencijos ir jų likvidavimo paslaugų teikimo sąnaudos, įskaitant izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo paslaugos ir (ar) totalios elektros energetikos sistemos avarijos prevencijos ar likvidavimo poreikį.

Sisteminės paslaugos **užtikrina elektros energijos tiekimo kokybės ir patikimumo lygį:** palaiko nustatytų ribų įtampą ir dažnį, reikiamas galios, energetikos išteklių rezervą.

AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2021 m. skirstymo paslaugų kainų viršutinė riba **vidutinėje įtampoje** yra **1,167 ct/kWh** (0,091 ct/kWh arba 8,5 proc. didesnė nei 2020 m.), **žemos įtampos tinkluose - 2,171 ct/kWh** (0,076 ct/kWh arba 3,8 proc. didesnė nei 2020 m.).

11 pav. Elektros energijos skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos 2015-2019 m., ct/kWh be PVM

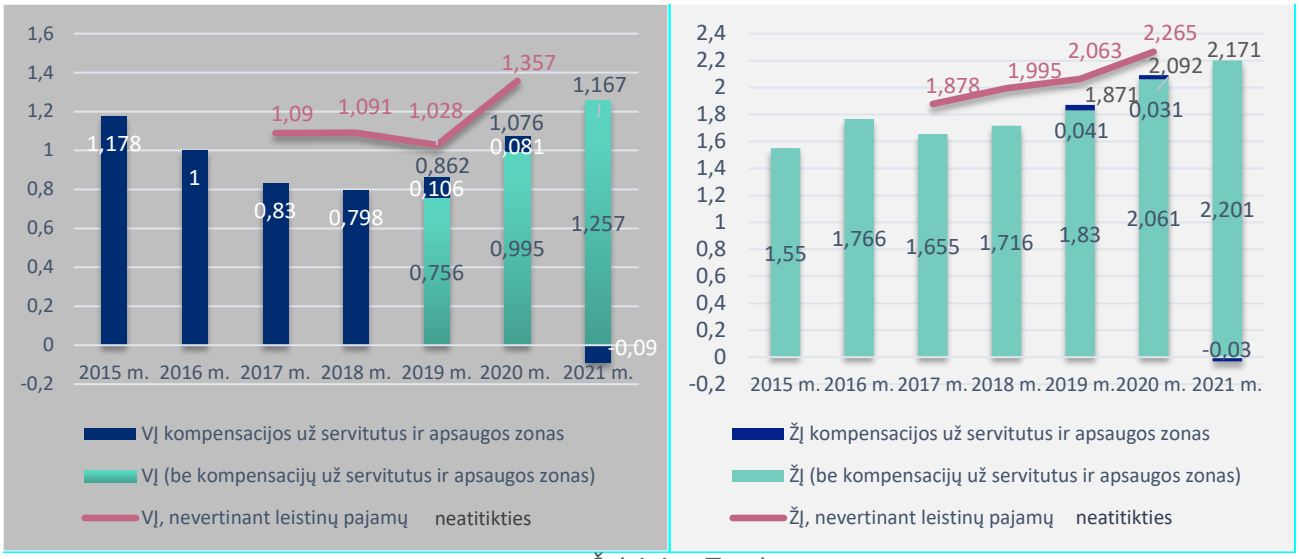

Šaltinis - Taryba.

Viršutinių kainų ribų **pokytį iš esmės lėmė** planuojamas paskirstyti **mažesnis elektros energijos kiekis** (**VĮ** 2020 m. - 10 018 GWh, 2021 m. - 9 776 GWh, **ŽĮ** 2020 m. - 6 795 GWh, 2021 m. - 6 753 GWh) ir **baigta grąžinti vartotojams** 2016-2017 m. gauta papildoma investicijų grąža.

Elektros energijos skirstymo licencijas turinčių **mažųjų elektros energijos skirstymo operatorių** - AB „Achema“, AB „Akmenės cementas“, AB „Lifosa“, UAB „Dainavos elektra“ - pradinis pajamų lygis nustatytas 2020-2024 m. reguliavimo periodui. Skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos koreguojamos kasmet.

7 lentelė. Skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos mažiesiems elektros energijos skirstymo operatoriams, 2020-2024 m.

Rodikliai	AB „Achema“	AB „Akmenės cementas“		AB „Lifosa“		UAB „Dainavos elektra“	
	ŽĮ tinklai	VĮ tinklai	ŽĮ tinklai	VĮ tinklai	ŽĮ tinklai	VĮ tinklai	ŽĮ tinklai
2020-2024 m. nustatytos skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos, ct/kWh	0,52	1,412	1,578	2,804	6,081	1,067	2,531

2021 m. koreguotos skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos, ct/kWh	0,52	1,210	1,281	2,267	3,271	1,058	1,801

Šaltinis – Taryba.

Papildoma dedamoji prie skirstymo kainos

Įsigaliojus Elektros energetikos įstatymo pakeitimams, Taryba nuo 2021 m. sausio 1 d. buitiniams vartotojams nustato **papildomą dedamąją prie elektros energijos skirstymo paslaugos kainos.** Ši dedamoji skirta kompensuoti skirtumui dėl prognozuotos elektros energijos įsigijimo kainos ir faktinės elektros energijos įsigijimo kainos neatitikimų bei sąnaudoms, faktiškai patirtoms dėl elektros energijos tiekimo rinkos liberalizavimo proceso. Taryba 2021 m. nustatė **0,112 ct/kWh** papildomą dedamąją.

VIAP ir rinkos kaina

Taryba nustato viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) lėšų poreikį, VIAP kainas ir paskirstymą VIAP teikiantiems asmenims. **2020 metų II pusm.** nustatyta **1,215 ct/kWh VIAP kaina** (2020 m. I pusm. - 0,683 ct/kWh, 2019 m. – 0,903 ct/kWh).

Patikslinus 2020 m. VIAP lėšų poreikį, **beveik visos VIAP lėšos skirtos remti ir skatinti vietinę gamybą** (įskaitant balansavimą ir centralizuotą AEI prekybą) iš atsinaujinančių energijos išteklių (120,851 mln. Eur). Bendras 2020 m. VIAP biudžetas – **136,704 mln. Eur.** (prieš patikslinimą – 106,869 mln. EUR,). Pagrindinė priežastis, dėl ko 2020 m. **didėjo VIAP biudžetas**, yra nustatyta 26,49 proc. **mažesnė prognozuojama 2020 m. II pusm. elektros energijos rinkos kaina.**

2021 metams nustatyta VIAP kaina – **1,124 ct/kWh,** kuri, palyginus su 2020 m. II pusm., **yra 7,5 proc. mažesnė**.

Beveik visos VIAP lėšos 2021 m., kaip ir 2020 m., **skiriamos remti ir skatinti vietinę gamybą** (įskaitant balansavimą ir centralizuotą AEI prekybą) **iš atsinaujinančių energijos išteklių** (101,622 mln. Eur). Iš patvirtinto VIAP biudžeto 2021 m. planuojama **grąžinti 15,168 mln. Eur VIAP lėšų vartotojams**, kurie pagal Elektros energetikos įstatymą turi teisę susigrąžinti dalį VIAP kainos. Iki kiekvienų metų liepos 1 d. už vartotojo suvartotą elektros energijos **kiekį, viršijantį 1 GWh per praėjusius kalendorinius metus**, galima **susigrąžinti 85 proc.** per praėjusius kalendorinius metus **sumokėtos Tarybos nustatytos VIAP kainos dalies**, susijusios su elektros energijos gamyba, **naudojant atsinaujinančius energijos išteklius**. Ši tvarka **galioja nuo 2019 m. sausio 1 d.**

Bendras 2021 m. VIAP biudžetas sudaro **117,078 mln. EUR.** Pagrindinė priežastis, dėl ko 2021 m., palyginus su 2020 m., VIAP biudžetas yra mažesnis – nustatyta **didesnė**, palyginus su 2020 m. II pusm., **prognozuojama elektros energijos rinkos kaina** ir daliai gamintojų **pasibaigęs skatinimo laikotarpis**.

8 lentelė. VIAP lėšų biudžetas ir kaina, 2015–2021 m., mln. Eur

Pavadinimas	2015 m.	2016 m. I pusm.	2016 m. II pusm.***	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m. I pusm.	2020 m. II pusm.****	2021 m.
AEI gamyba ir balansavimas bei centralizuota prekyba, mln. Eur	63,728	95,351	93,243	111,372	114,217	108,359	91,016	120,851	101,622
Termofikacinių elektrinių gamyba, mln. Eur	17,79	0	0	0	0	0	0	0	0
Lietuvos elektrinės gamyba, mln. Eur	50,59	0	0	0	0	0	0	0	0
Lietuvos elektrinės pastoviosios sąnaudos, mln. Eur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lietuvos elektrinės rezervai, mln. Eur	0	28,522	25,146	34,308	26,939	0	0	0	0
Strateginiai elektros gamybos projektai (VAE), mln. Eur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strateginiai infrastruktūros projektai (NordBalt)	20,273	19,588	19,588	0	0	0	0	0	0
Ignalinos AE, mln. Eur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
AEI prijungimas prie perdavimo ir skirstomųjų tinklų, mln. Eur	5,14	0,545	0,545	0,045	3,885	0,381	0,078	0,078	0
Tinklų plėtra dėl AEI, mln. Eur	-0,003	-0,003	-0,003	-0,139	-0,123	0	0	0	0
Rinkos operatoriaus sąnaudos, mln. Eur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Administravimas, mln. Eur	0,14	0,162	0,162	0,162	0,162	0,195	0,183	0,183	0,168
Prognozuojamas likučių saugojimo rezultatas (palūkanos), mln. Eur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skolinimosi priemonių rezultatas, mln. Eur	-	0,277	0,241	0,05	0,034	0,033	0,046	0,046	0,119
Prijungimo pajamos (AEI gamintojų sumokama dalis tinklų operatoriams), mln. Eur	-1,47	0	0	-0,049	0	0	0	0	0
Saulės elektrinių išlaidų kompensavimas, mln. Eur	2,436	0,022	0,022	0,035	0	0	0	0	0
VIAP grąžinimas pagal Elektros energetikos įstatymo 741 str. 2 d.	-	-	-	-	-	-	15,545	15,545	15,168
Iš viso VIAP biudžetas, mln. Eur	158,171	144,428	138,944	145,784	145,114	108,968	106,869	136,704	117,078
Neatitikimai už praėjusius metus, mln. Eur	1,91	14,072	14,072	0,459	0,157	-9,392	-30,280	-30,280	7,969
VIAP lėšos, surinktinos vartotojų kalendoriniais metais, mln. Eur	160,081	158,500	153,016	146,243	145,271	99,576	76,589	106,424	125,047
VIAP kaina, ct/kWh (be PVM)	0,945* 1,642**	1,709* 1,577**	1,628* 1,497**	1,466* 1,386**	1,304* 1,350**	0,903* 0,903**	0,683* 0,683**	1,215* 1,215**	1,124* 1,124**

** gamintojams (termofikacinėms elektrinėms), vartojantiems pasigamintą elektros energiją savo reikmėms.*

*** visiems vartotojams, išskyrus gamintojus (termofikacines elektrines), vartojančius pasigamintą elektrą savo reikmėms.*

**** pakoregavus 2016 m. VIAP lėšų poreikį.*

***** pakoregavus 2020 m. VIAP lėšų poreikį.*

Šaltinis – Taryba

Elektros energijos metinė rinkos kaina

Taryba, reaguodama į pokyčius didmeninėje energijos rinkoje, 2020 m. II pusm. nustatė **3,731 ct/kWh prognozuojamą elektros energijos rinkos kainą**, kuri, palyginus su 2020 m. I pusm. galiojusia (5,076 ct/kWh), mažėjo 26,49 proc.

2021 metams Taryba nustatė 4**,083 ct/kWh prognozuojamą elektros energijos rinkos kainą**. Palyginus su 2020 m. II pusm. galiojusia (3,731 ct/kWh), prognozuojama elektros energijos rinkos kaina didėjo 9,44 proc.

Esminės priežastys, lėmusios kainos pokytį:

- didesnės elektros energijos ateities sandorių kainos;
- apyvartinių taršos leidimų (ATL) kainų augimas;
- žaliavų (gamtinių dujų, naftos, anglies) kainų didėjimas tarptautinėse rinkose;
- linijų pralaidumų, gamybos pajėgumų apribojimai dėl gedimų, remontų, oro sąlygų.

Prognozuojama elektros energijos rinkos kaina naudojama **VIAP biudžetui suformuoti** bei apskaičiuoti **visuomeninę elektros energijos kainą.**

12 pav. Prognozuojamos kainos ir faktinės kainos Nord Pool biržoje, prekybos „diena prieš“ rinkoje, dinamika, 2013-2021 m., ct/kWh

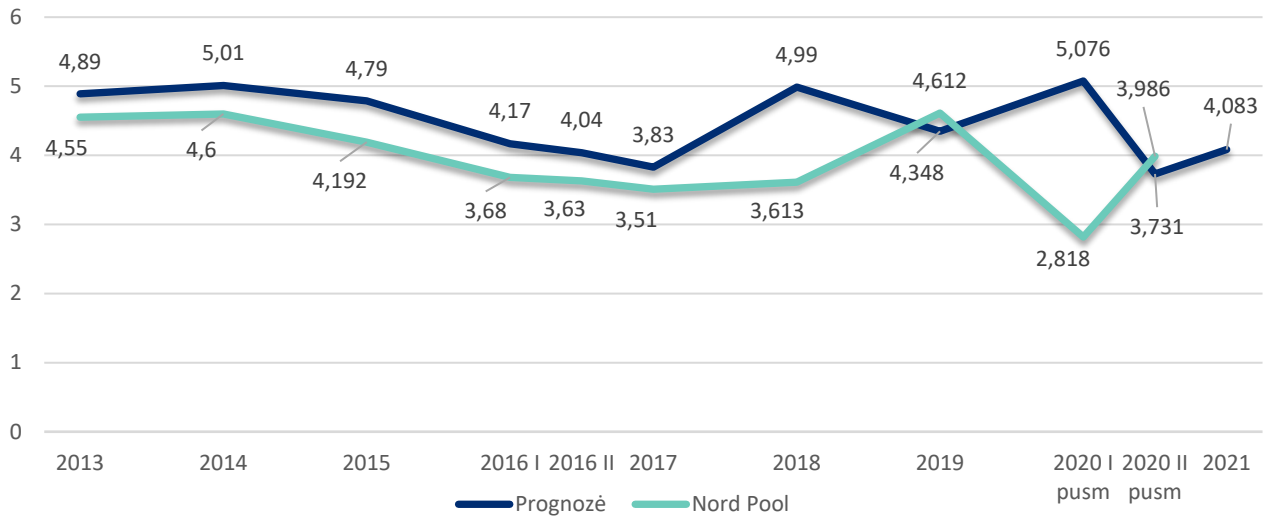

Šaltiniai - Taryba ir Nord Pool.

13 pav. Vidutinės metinės elektros energijos kainos Nord Pool biržoje, prekybos „diena prieš“ rinkoje (Eur/MWh) ir jų pokytis (proc.)

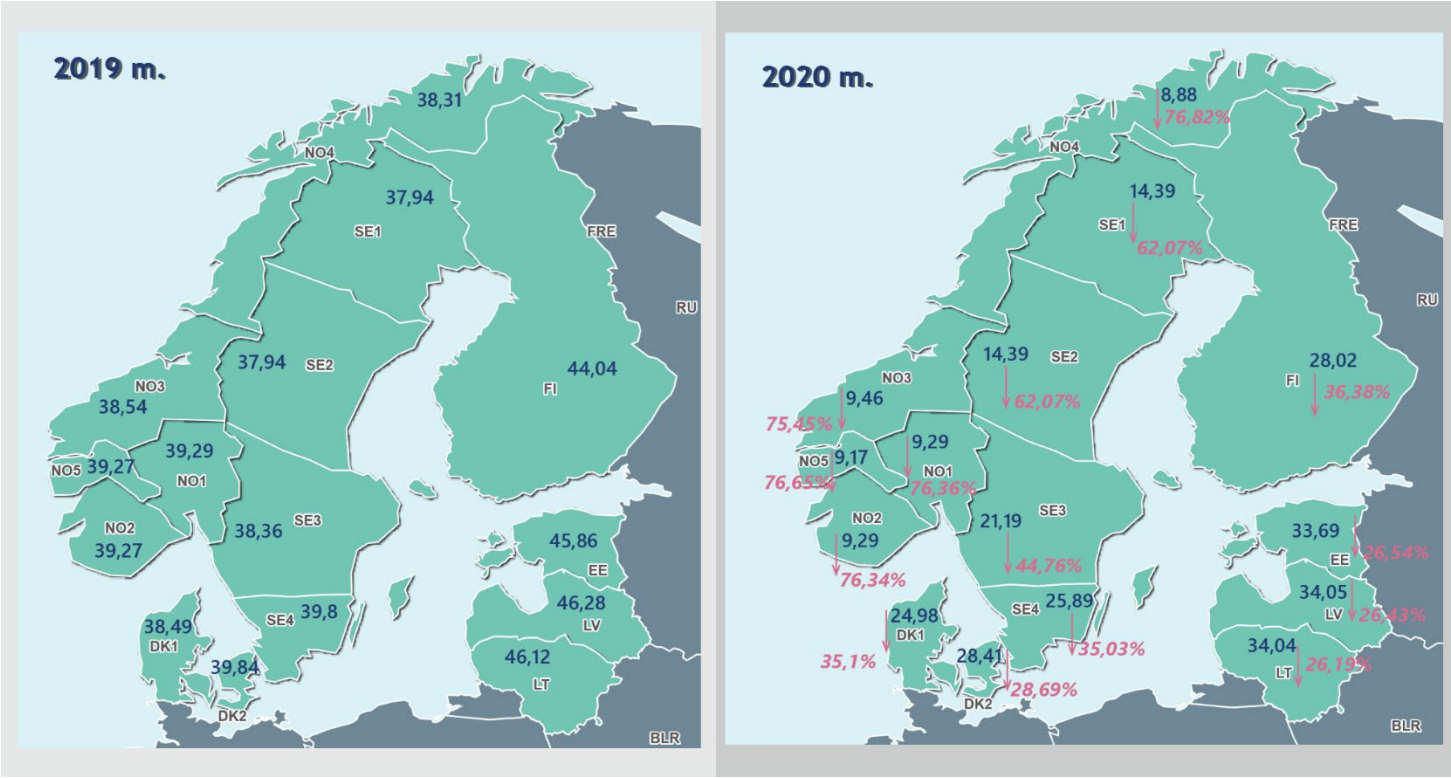

Šaltinis – Nord Pool.

14 pav. Apyvartinių taršos leidimų kainos, EEX biržoje (pirminės rinkos aukcionų rezultatai) 2018-2020 metais, Eur/tCO_{2e}

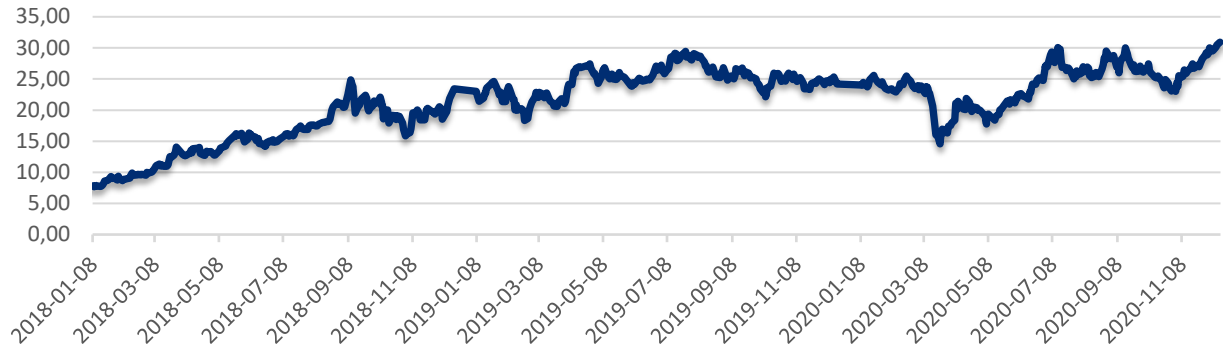

Šaltinis – www.eex.com.

Visuomeninis tiekimas

Visuomeninės elektros energijos tiekimo kainos viršutinė riba: UAB „Ignitis“ parduoda elektros energiją vartotojams, atsiskaitantiems visuomeniniais tarifais, todėl Taryba, skaičiuodama visuomeninę elektros energijos tiekimo kainos viršutinę ribą, vertino parduotos energijos kiekį **buitiniams vartotojams, suvartojantiems elektros energijos mažiau nei 5000 kWh per metus ir nepasirinkusiems nepriklausomo tiekėjo:** 2021 m. nustatyta **0,397 ct/kWh visuomeninio elektros energijos tiekimo paslaugos kainos viršutinė riba.**

Palyginus su 2020 m. (0,370 ct/kWh), ji yra 0,027 ct/kWh didesnė. Esminę įtaką viršutinės ribos augimui 2021 m., palyginus su 2020 m., turėjo prognozuojamo patiekti reguliuojamiems buitiniams vartotojams **elektros energijos kiekio mažėjimas** dėl elektros energijos tiekimo rinkos liberalizavimo buitinių vartotojų segmente bei **augantis gaminančių vartotojų skaičius**, kurie patys pasigamina elektros energiją savo poreikiams, todėl atitinkamai mažėja visuomeninio tiekėjo patiekiamos energijos kiekis.

Tarifai buitiniams vartotojams

Buitiniai vartotojai už elektros energiją atsiskaito visuomeniniais tarifais, kuriuos nustato Taryba. Nuo 2021 m. sausio 1 d. nustatyti **galutiniai elektros energijos tarifai taikomi tik tiems buitiniams vartotojams, kurie per metus suvartoja mažiau kaip 5000 kWh ir nėra pasirinkę nepriklausomo elektros tiekėjo**.

Galutiniam vartotojui elektros energijos kaina susideda iš:
- įsigijimo kainos;
- VIAP kainos;
- sisteminių paslaugų kainos;
- perdavimo paslaugos kainos;
- skirstymo paslaugos vidutinės ir žemos įtampos tinklais kainos;
- skirstymo paslaugos papildomos dedamosios;
- tiekimo kainos.

Taryba, nustačiusi visas elektros energijos kainos dedamąsias, patvirtino **2021 m. visuomeninę elektros energijos kainą buitiniams vartotojams:**

- perkantiems elektros energiją iš **vidutinės įtampos (VĮ) tinklų, – 8,406 ct/kWh** (be PVM), arba 0,380 ct/kWh (4,73 proc.) didesnę nei 2020 m. II pusm.;

- perkantiems elektros energiją iš **žemos įtampos (ŽĮ) tinklų – 11,393 ct/kWh** (be PVM), arba 0,492 ct/kWh (4,51 proc.) didesnę nei 2020 m. II pusm.

Visuomeninės elektros energijos kainos viršutinė riba VĮ ir ŽĮ tinkluose vidutiniškai **didėja apie 4,7 proc.** Tai **iš esmės lėmė** elektros energijos skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų **kainų viršutinių ribų** bei visuomeninio tiekimo **elektros energijos įsigijimo kainos augimas** dėl prognozuojamos didesnės elektros energijos **rinkos kainos,** planuojamo paskirstyti **mažesnio elektros energijos kiekio** ir kt.

15 pav. Visuomeninės elektros energijos kainos viršutinės ribos buitiniams vartotojams, perkantiems elektros energiją iš vidutinės įtampos tinklų, dinamika 2015-2021 m.

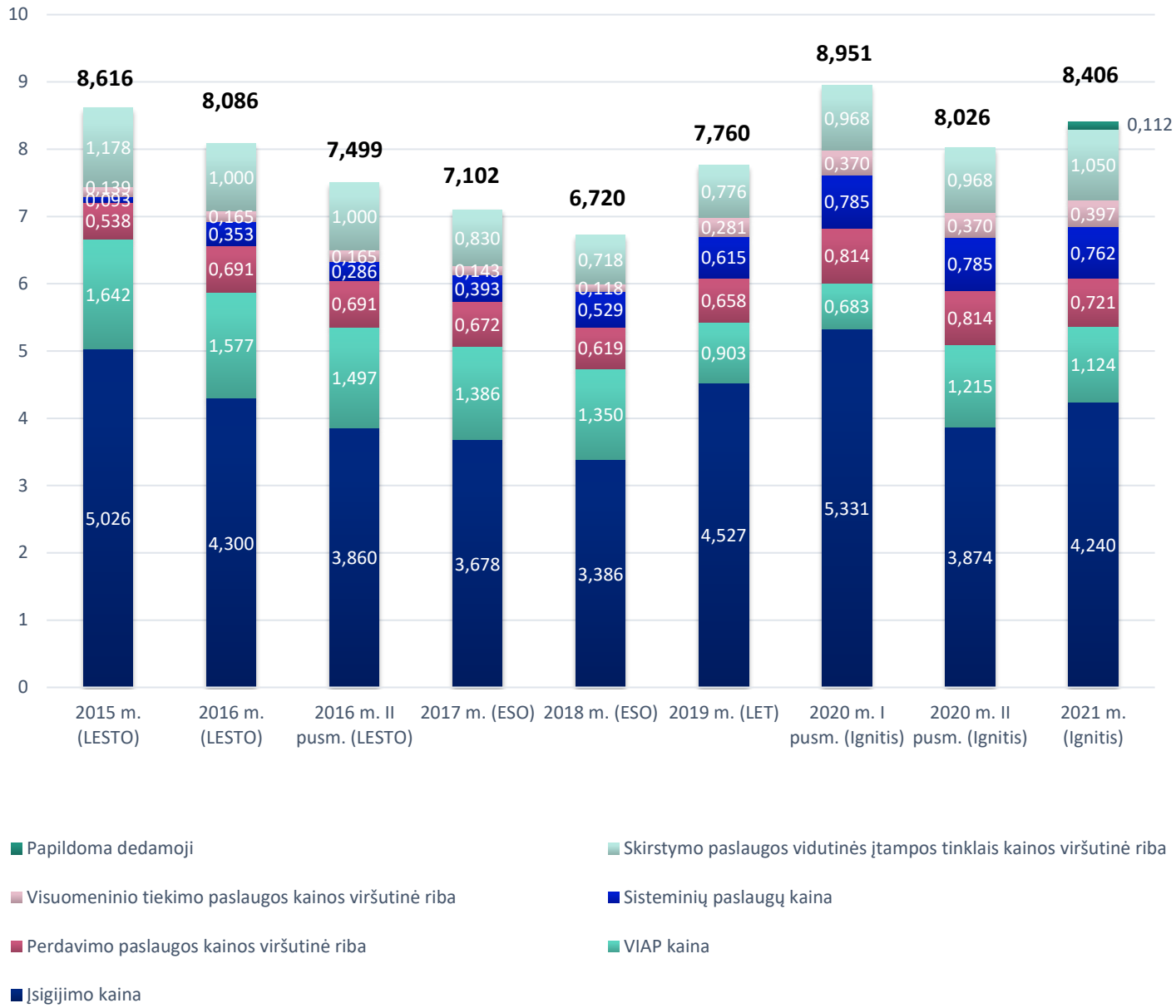

Šaltinis - Taryba.

16 pav. Visuomeninės elektros energijos kainos viršutinės ribos buitiniams vartotojams, perkantiems elektros energiją iš žemos įtampos tinklų, dinamika 2015-2021 m.

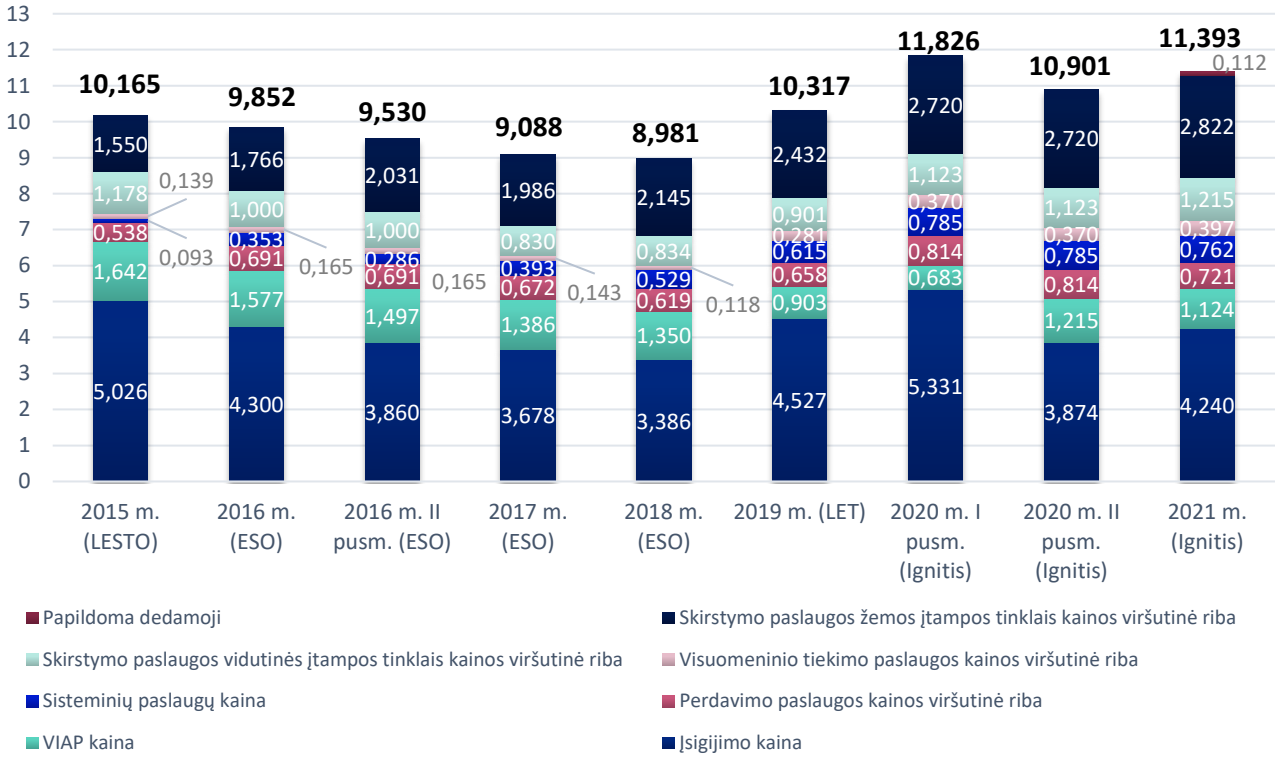

Šaltinis - Taryba.

17 pav. Vidutinės (nediferencijuotos) elektros energijos kainos 2013-2021 m., ct/kWh be PVM

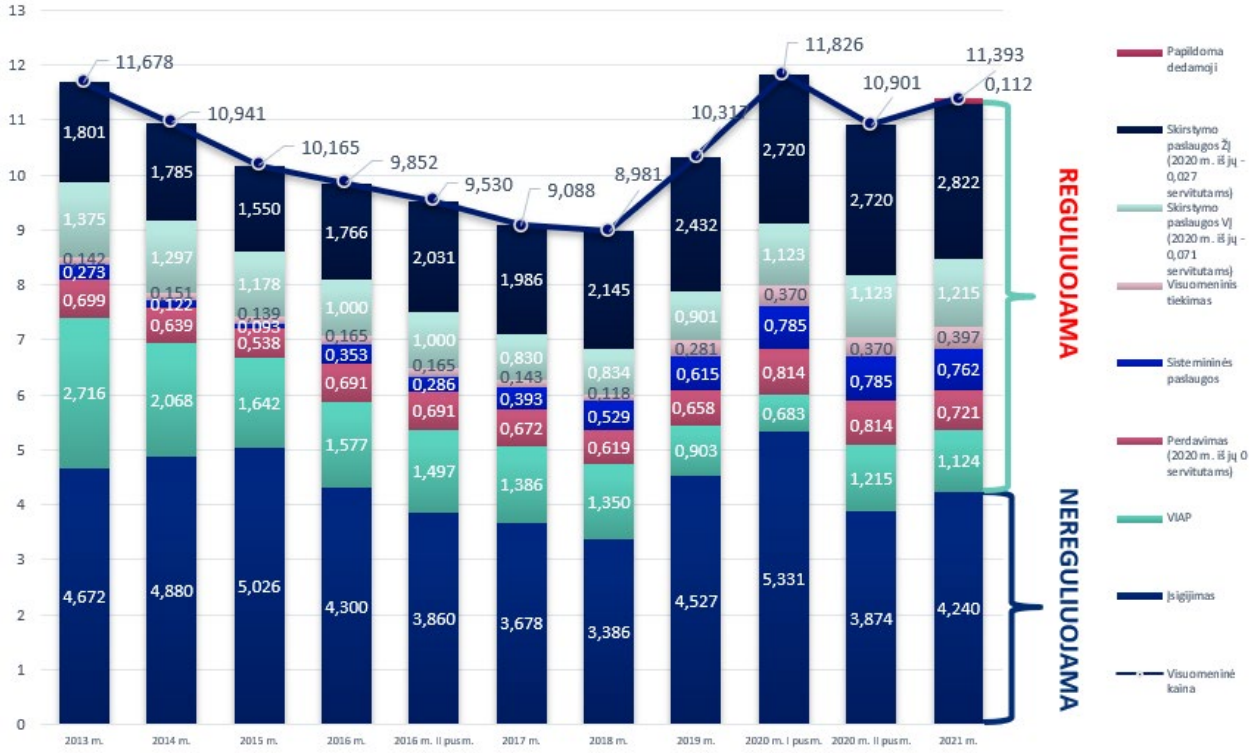

Šaltinis - Taryba.

Vartotojų prijungimo įkainis

Taryba motyvuotu sprendimu buvo pratęsusi vartotojų įrenginių prijungimo įkainių ir maksimalių projektavimo kainų galiojimo laikotarpį iki 2021 m. sausio 31 d. bei patvirtino **naujus prijungimo prie AB „Energijos skirstymo operatorius“ skirstomųjų tinklų įkainius,** kurie galioja nuo 2021 m. vasario 1 d.

Taryba nustato šiuos įkainius:

- prijungimo įkainį 1 kW elektros energijos įrenginių leistinosios naudoti galios įrengti ar padidinti;
- prijungimo įkainį 1 m elektros linijos nutiesti;
- projekto parengimo įkainį;
- maksimalią kompensuotiną projektavimo kainą.

9 lentelė. Įkainiai už 1 kW leistinosios naudoti galios įrengimą ar padidinimą ir 1 m elektros tinklo nutiesimą (100 proc.)*

Vartotojų grupė.	Įkainis už 1 kW elektros įrenginių leistinosios naudoti galios įrengimą ar padidinimą (Eur be PVM)			Įkainis už 1 m elektros tinklo nutiesimą (Eur be PVM)		
	Galiojo iki 2021-01-31	Galioja nuo 2021-02-01	*Pokytis, proc.*	Galiojo iki 2021-01-31	Galioja nuo 2021-02-01	*Pokytis, proc.*
I	17,19	15,75	*-8,35 %*	-	-	-
II	135,69	96,23	*-29,08 %*	34,93	34,28	*-1,84 %*
III	85,34	56,12	*-34,25 %*	39,38	37,43	*-4,94 %*

** Taryba patvirtina 100 proc. atitinkančius prijungimo įkainius, nuo kurių dydžio apskaičiuojami konkretūs pažeidžiamiems ir kitiems vartotojams** taikytini įkainiai atitinkantys 20 ir 50 proc. bendrojo įkainio.*

*** Kiti vartotojai (išskyrus: (1) pažeidžiamus, (2) vartotojus, kurių pirmą kartą prie skirstomųjų tinklų prijungiamų elektros įrenginių leistinoji naudoti galia yra ne mažesnė kaip 1 MW ar kurie didina leistinąją naudoti galią ne mažiau kaip 1 MW ir kurie skirstomųjų tinklų operatoriui įsipareigoja 10 m. nuo vartotojo elektros įrenginių prijungimo prie skirstomųjų tinklų nemažinti leistinosios naudoti galios, bei (3) vartotojus, kurių prijungiamų elektros įrenginių leistinoji naudoti galia ar didinama elektros įrenginių leistinoji naudoti galia yra didesnė kaip 250 kW, ir gamintojus, kurių elektros įrenginiams prijungti prie elektros tinklų reikia įrengti transformatorių pastotes, transformatorines, skirstomuosius punktus, taip pat statytojus (užsakovai) nurodytais atvejais, kurie pageidauja Energetikos ministerijos nustatyta tvarka, suderinę su skirstomųjų tinklų operatoriumi, įrengti šiuos elektros tinklus ir organizuoti jų įrengimo darbus).*

Šaltinis – Taryba.

I, II ir III vartotojų grupėms **įkainis už 1 kW leistinosios naudoti galios įrengimą ar padidinimą mažėjo**: I grupei – 8,35 proc., II grupei – 29,08 proc., III grupei – 34,25 proc. Įkainiai už 1 kW leistinosios naudoti galios įrengimą mažėjo dėl 2019 m. liepos mėn. įsigaliojusių naujų rangos sutarčių (**mažesnės darbų kainos** bei **tikslesnis** operatoriaus patirtų (papildomų) rangovo teikiamų medžiagų **sąnaudų priskyrimas).**

II ir III vartotojų grupėms **įkainis už 1 m elektros tinklo nutiesimą mažėjo**: II grupei – 1,84 proc., III grupei – 4,94 proc. Tai lėmė 2019 m. IV ketv. – 2020 m. I-III ketv. laikotarpiu nutiestas **mažesnis elektros tinklo metrų skaičius** bei patirtos **mažesnės sąnaudos.**

10 lentelė. Įkainis už projekto parengimą (kai projektą rengia operatorius) bei maksimali kompensuojama projektavimo kaina (kai projektą rengia vartotojas) (100 proc.), galiojantys nuo 2021-02-01*

Vartotojų grupė	Projekto parengimo įkainis (Eur be PVM)			Maksimali kompensuojama projektavimo kaina (Eur be PVM)		
	Galiojo iki 2021-01-31	Galioja nuo 2021-02-01	*Pokytis, proc.*	Galiojo iki 2021-01-31	Galioja nuo 2021-02-01	*Pokytis, proc.*
I	-	-	-	-	-	
II	696,48	628,61	*-9,75 %*	696,48	628,61	*-9,75 %*
III	1013,29	835,05	*-17,59 %*	1013,29	835,05	*-17,59 %*
Vartotojai, kurių naujai prijungiama ar didinama leistinoji naudoti galia didesnė nei 500 kW	-	-	-	1060,00	1432,72	*+35,16 %*
Vartotojai, kurių naujai prijungiama ar didinama leistinoji naudoti galia ne mažesnė nei 1 MW	-	-	-	2801,24	4961,93***	*+77,13 %*

** Taryba patvirtina 100 proc. atitinkančius prijungimo įkainius, nuo kurių apskaičiuojami konkretūs dydžiai vartotojams: pažeidžiamiems 20 proc. atitinkantis projekto parengimo įkainis ir 80 proc. kompensuotina projektavimo kaina, kitiems vartotojams** 50 proc. projekto parengimo įkainis ir 50 proc. kompensuotina kaina.*

*** Kiti vartotojai (išskyrus: (1) pažeidžiamus, (2) vartotojus, kurių pirmą kartą prie skirstomųjų tinklų prijungiamų elektros įrenginių leistinoji naudoti galia yra ne mažesnė kaip 1 MW ar kurie didina leistinąją naudoti galią ne mažiau kaip 1 MW ir kurie skirstomųjų tinklų operatoriui įsipareigoja 10 m. nuo vartotojo elektros įrenginių prijungimo prie skirstomųjų tinklų nemažinti leistinosios naudoti galios, bei (3) vartotojus, kurių prijungiamų elektros įrenginių leistinoji naudoti galia ar didinama elektros įrenginių leistinoji naudoti galia yra didesnė kaip 250 kW, ir gamintojus, kurių elektros įrenginiams prijungti prie elektros tinklų reikia įrengti transformatorių pastotes, transformatorines, skirstomuosius punktus, taip pat statytojus (užsakovai) nurodytais atvejais, kurie pageidauja Energetikos ministerijos nustatyta tvarka, suderinę su skirstomųjų tinklų operatoriumi, įrengti šiuos elektros tinklus ir organizuoti jų įrengimo darbus).*

*** Priklausomai, ar vartotojas pasirašo sutartį dėl įsipareigojimo 10 m. nemažinti leistinosios naudoti galios, (jei pasirašoma – taiko 90 proc. atitinkančią kompensaciją – 4465,74 Eur).*

Šaltinis – Taryba.

II ir III vartotojų grupėms **projekto parengimo įkainis bei maksimali kompensuojama projektavimo kaina mažėjo**: II grupei – 9,75 proc., III grupei – 17,59 proc. Įtakos projekto parengimo įkainio bei maksimalios kompensuojamos projektavimo **kainos mažėjimui turėjo** daugiau parengtų mažesnės vertės projektų.

Vartotojams, kurių **naujai prijungiama ar didinama leistinoji naudoti galia didesnė nei 500 kW,** bei vartotojams, kurių naujai prijungiama ar didinama leistinoji naudoti **galia ne mažesnė nei 1 MW**, maksimali kompensuojama projektavimo kaina didėjo atitinkamai 35,16 proc. ir 77,13 proc. Tai lėmė ankstesniu laikotarpiu bendrovės prijungti objektai, kurių projekto parengimo vertė buvo didesnė, dėl ko išaugo vidutinė projektavimo darbų kaina.

Nuo 2021 m. vasario 1 d. pasikeitė prijungimo įmokų procentiniai dydžiai:

- buitiniai vartotojai priskiriami prie kitų vartotojų kategorijos ir už prijungimą moka 50 proc. 1 kW elektros įrenginių leistinosios naudoti galios įrengimo ar padidinimo, 1 m elektros tinklo nutiesimo, projekto parengimo bazinių prijungimo įkainių, o maksimali kompensuotina projektavimo kaina atitinka 50 proc. bazinės projektavimo kainos.

Iki 2021 m. vasario 1 d. buitinių vartotojų prijungimo įkainis buvo lygus 20 proc. minėtų įkainių, kitų vartotojų – 40 proc. Socialiai pažeidžiamiems vartotojams ir po 2021 m. vasario 1 d. liko galioti 20 proc. prijungimo įkainių dydis.

3.4. Gamtinių dujų sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodika:

- suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo operatoriui, pateikus sprendimo finansinį pagrindimą, sudaryta galimybė ilgalaikes nuomos sutartis drausti naudojant finansines išvestines priemones;
- tikslinamas SGD perkrovos kainos skaičiavimas, numatant galimybę SGD terminalo operatoriui diferencijuoti perkrovos kainą;
- numatyta, kad skaičiuojant gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomą dedamąją prie gamtinių dujų perdavimo kainos (Saugumo dedamoji) paskirtojo tiekimo dalyje susidarę skirtumai, kurie didintų Saugumo dedamąją, gali būti išdėstomi laike, o vertinant paskirtojo tiekėjo gamtinių dujų įsigijimo kainą ateinantiems metams – gali būti įvertinami neįprasti veiklos nuokrypiai;
- detaliau reglamentuotas SGD terminalo lėšų administravimo sąnaudų skaičiavimas;
- nustatant palūkanas, taikomas nenutrūkstamo dujų tiekimo buitiniams vartotojams sąnaudoms, bus taikomas vienodas šaltinis, kaip ir bendrovės gautoms papildomoms pajamoms dėl importo kainų skirtumo, grąžinamoms vartotojams per ilgesnį nei vieno pusmečio laikotarpį;
- siekiant mažinti administracinę naštą, supaprastintas prognozuojamo gamtinių dujų produkto kainos skaičiavimas, eliminuojant prognozuotos ir faktinės šiluminės vertės skirtumo, taip pat skirtumo dėl vartojimo pajėgumų pokyčio ir kitą aktualią, pagrįstą informaciją, turinčią įtakos gamtinių dujų produkto kainos dydžiui, vertinimą.

Gamtinių dujų naujų vartotojų prijungimo įkainių skaičiavimo metodika:

- įtvirtintas **geometrinio atstumo principu grįstas** prijungimo **įmokų** buitiniams vartotojams **nustatymas**, tai leis **sutrumpinti** naujų vartotojų **prijungimo terminus** bei **mažinti** dujų įmonių **administracinę naštą**;
- nebuitinių vartotojų prijungimo įmokų ir įkainių nustatymas bus grindžiamas **finansinės grynosios dabartinės vertės skaičiavimu**, tai leis **tiksliau atspindėti faktiškai** operatoriaus **patiriamus kaštus,** atliekant prijungimo darbus;
- įmokų ir įkainių **vertė yra susieta** su dujų įmonių **kainos viršutinių ribų pokyčiais** reguliavimo periodu ir dujų įmonių **investicijų grąžos koregavimais**, siekiant įmokų ir įkainių stabilumo;
- numatyti **vartotojų sistemų, skirtų bendrai vartotojų grupei**, prijungimo **įmokų skaičiavimo principai.**

Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašas:

- numatyta **lėšas, gautas už prijungimo** prie dujų sistemos įmokas, traktuoti kaip **dotacijas**. Toks principas bus taikomas **naujai atliekamoms investicijoms** į sistemų prijungimą;
- įtvirtintos **naujos nuostatos dėl gamtinių dujų įmonės įstatinio kapitalo didinimo**, kurios numatytų, kaip minėtu atveju būtų skaičiuojama nudėvimoji vertė, jei įstatinis kapitalas yra didinamas turtiniu įnašu – kaip turėtų būti skaičiuojamos nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos ir kokią papildomą informaciją turėtų įmonė pateikti Tarybai;
- nustatyta, kad **tais atvejais, kai vartotojai** (elektros ir gamtinių dujų sektoriuje bei tinklų naudotojai, sistemos naudotojai), **įtraukti į VMI skelbiamą** nukentėjusių nuo COVID-19 infekcijos sąrašą, bei **buitiniai vartotojai** negali padengti turimų įsipareigojimų energetikos, geriamo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonėms už paslaugas, kurių kainas nustato valstybė, susidariusios įmonių minėtų paslaugų beviltiškų skolų sąnaudos gali būti priskiriamos reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo

vienetams. Paskirstomosiomis beviltiškų skolų sąnaudomis gali būti pripažįstamos sumos, kurios susidarė nuo karantino pradžios iki pabaigos ir du mėnesiai po jo, ir kai yra pateikti pagrindžiantys įrodymai, kad buvo imtasi visų teisėtų ir pagrįstų veiksmų skolai išieškoti;

- numatyta išimtis, kad trumpalaikių paskolų palūkanų sąnaudas, kurios reikalingos padengti **apyvartinių lėšų trūkumą** vykdant LR Vyriausybės numatytas priemones, **galima priskirti reguliuojamų kainų paslaugoms** (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, kartu atsižvelgiant į vartotojų (elektros sektoriaus atveju - ir elektros energetikos įmonių, o gamtinių dujų sektoriaus atveju - ir sistemos naudotojų), įtrauktų į VMI sąrašą, kaip nukentėjusių nuo COVID-19 infekcijos, ir elektros sektoriaus atveju visuomeninio tiekėjo mokestinių prievolių atidėjimą laikotarpiu nuo karantino pradžios iki pabaigos. **Paskirstytinomis palūkanų sąnaudomis pripažįstamos** tiek **jau sudarytų** paskolų, **tiek naujų**, karantino laikotarpiu sudarytų **trumpalaikių** (iki vienerių metų) **paskolų**, skirtų subalansuoti reguliuojamų sektorių įmonių finansinius srautus karantino laikotarpiu ir du mėnesius po jo, **palūkanų sąnaudos**.

Investicijų grąžos normos nustatymo metodika (*2020-02-14):*

- numatytos dvi skatinimo ribos: 1) faktinis sektoriaus skolinto kapitalo kainos svertinis vidurkis ir 2) skolinto kapitalo kainos viršutinė riba pagal Lietuvos banko skelbiamus duomenis, vertinant įmonių skolinto kapitalo kainą;
- reglamentuota, kaip skaičiuojama investicijų grąžos norma ūkio subjektams, vykdantiems bendro intereso projektus (angl. *Projects of common interest*) elektros energetikos ir gamtinių dujų sektoriuose bei tiekimo saugumo bei diversifikavimo projektus su valstybės garantija, kurių įvykdymui prisiimtų ilgalaikių įsipareigojimų dalis lygi 70 proc. ir daugiau ūkio subjekto kapitalo.

Investicijų grąžos normos nustatymo metodika (*2020-12-31):*

- skolinto kapitalo kainos skatinimas: įmonėms, kurioms prasidės naujas reguliavimo periodas, skaičiuojant skolinto kapitalo kainą, kaip viena iš dedamųjų bus vertinama, ar ūkio subjektas skolinasi pigiau nei Lietuvos banko skelbiamų paskolų palūkanų vidurkis. Jeigu bus skolinamasi pigiau skolinto kapitalo kaina bus padidinama dalimi, kuri lygi skirtumui tarp vidutinės svertinės skolinto kapitalo kainos, suskaičiuotos kaip atitinkamo sektoriaus, kuriame ūkio subjektas vykdo veiklą, svertinis vidurkis, ir ūkio subjekto faktinės skolinto kapitalo kainos. Einamuoju reguliavimo periodu bus taikomos dvi skatinimo ribos: 1) faktinis sektoriaus skolinto kapitalo kainos svertinis vidurkis ir 2) skolinto kapitalo kainos viršutinė riba pagal Lietuvos banko skelbiamus duomenis, vertinant įmonių skolinto kapitalo kainą. Taip pat Taryba gali skirti iki 1 proc. skolinto kapitalo kainos priedą, jei ūkio subjektas pagrindžia, kad atitinka vieną iš trijų numatytų sąlygų;

- skolinto ir nuosavo kapitalo struktūra: visais atvejais ūkio subjektams bus taikoma optimali 50 proc./50 proc. skolinto / nuosavo kapitalo struktūra, kuri atitinka reguliuojamų sektorių esamą situaciją, yra artima faktinei sektorių skolinto ir nuosavo kapitalo struktūrai bei atitinka esamą tarptautinę praktiką (iki tol taikoma struktūra: skolintas kapitalas sudaro 60 proc., o nuosavas – 40 proc.);

- nuosavybės rizikos premija: atsižvelgiant į kitų šalių taikomą praktiką ir ilgalaikes prognozes, reguliuojamiems sektoriams taikoma fiksuota 5 proc. nuosavybės rizikos premija;

- santykinis rizikos matmuo: skaičiuojant santykinį rizikos matmenį „beta" naudojamas atitinkamos veiklos finansinio sverto neturinčios nuosavybės „beta" aritmetinis vidurkis. Kiekvienam reguliuojamam sektoriui naudojamas duomenų šaltinis, Europos energetikos reguliuotojų tarybos arba A. Damodoran duomenų bazė;

- atsinaujinantys ištekliai: elektros ir konkurencinei šilumos gamybai panaudojant atsinaujinančius energijos išteklius, naudojamas atskiras A. Damodoran duomenų bazės Žalios ir atsinaujinančios energijos šaltinis;

- Investicijų, prisidedančių prie klimato kaitos mažinimo tikslų, skatinimas: Taryba papildomai galės taikyti 1 proc. investicijų grąžos premiją investicijoms, prisidedančioms prie Lietuvos strateginių klimato kaitos mažinimo ir aplinkos apsaugos tikslų įgyvendinimo.

Skatinimo priemonių pagal Investicijų projektų papildomų reguliacinių paskatų ir rizikų vertinimo metodiką taikymas: Taryba elektros energetikos ir gamtinių dujų sektoriaus įmonėms **gali taikyti ir kitokias reguliavimo priemones**, susijusias su investicijų grąžos norma pagal Investicijų projektų papildomų reguliacinių paskatų ir rizikų vertinimo metodiką.

Centralizuotai tiekiamų suskystintų naftos dujų kainų nustatymo metodika:

- remonto ir **eksploatavimo sąnaudos, personalo sąnaudos** (išskyrus darbo užmokesčio), **administracinės, rinkodaros ir pardavimo, kitos paskirstomos sąnaudos** indeksuojamos taikant Lietuvos statistikos departamento paskutinį mėnesį, prieš duomenų pateikimą kainoms nustatyti, paskelbtą vartotojų kainų indekso pokytį;
- **darbo užmokesčio sąnaudos** indeksuojamos naudojant pagal paskutinį ekonominės raidos scenarijų LR finansų ministerijos pateiktą prognozuojamą vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytį ateinantiems metams;
- numatyta, kaip vertinami **sąnaudų nuokrypiai**, susidarę praėjusiu laikotarpiu, kurie turi įtakos SND įmonės veiklai, bei kt.;
- **atsisakyta konkrečių vartotojų grupių**, kurioms būtų diferencijuojamos kainos, paliekant galimybę tą padaryti pačioms įmonėms pagal pasirinktus kriterijus;
- mažinant administracinę naštą, reguliuojamiems ūkio subjektams pakeista ataskaitų teikimo tvarka, t. y. **teikiamos pusmetinės ataskaitos už praėjusius du ketvirčius.**

3.5. Gamtinių dujų sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas

Pajamų viršutinės ribos nustatomos 5 metų laikotarpiui, kartą per metus jos **gali būti koreguojamos.** Taryba kartą per metus patvirtina konkrečias perdavimo, skirstymo ir SGD pakartotinio dujinimo kainas, patikrinusi, ar jos nediskriminuoja atskirų vartotojų grupių ir neviršija nustatytos pajamų ar kainos viršutinės ribos. **Gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams tvirtinami kas pusę metų** ir, esant poreikiui, perskaičiuojama gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie gamtinių dujų perdavimo kainos (Saugumo dedamoji**). Perkrovos kainos gali būti koreguojamos kasmet.**

Perdavimo veikla

Taryba 2021 metams nustatė 42 377,44 tūkst. Eur **AB „Amber Grid“** perdavimo veiklos pajamų lygį, t. y. 17,47 proc. didesnį nei 2020 m. (36 073,93 tūkst. Eur).

AB „Amber Grid“ pajamų lygio pokytį iš esmės lėmė tai, kad 2020 m. bendrovė **taikė mažesnę** gamtinių dujų perdavimo kainą dėl grąžinamos vartotojams **gautos didesnės investicijų grąžos** (9 359,33 tūkst. Eur) už 2014–2018 m. laikotarpį.

11 lentelė. AB „Amber Grid“ perdavimo paslaugos pajamų viršutinės ribos kitimas 2020-2021 m.

Pajamų lygis, tūkst. Eur	2020 m.	2021 m.	Pokytis, proc.
AB „Amber Grid“	36 073,93	42 377,44	17,47

Taryba, patikrinusi, ar AB „Amber Grid“ pateiktos gamtinių dujų perdavimo paslaugų kainos nediskriminuoja atskirų vartotojų grupių ir neviršija nustatytos pajamų viršutinės ribos 2021 metams – 42 377,44 tūkst. Eur, patvirtino **perdavimo paslaugų kainas kiekviename įleidimo ir išleidimo taške**.

12 lentelė. AB „Amber Grid“ perdavimo paslaugos kainų viršutinių ribų kitimas 2015-2018 m. ir 2019-2021 m. gamtinių dujų perdavimo ilgalaikių perdavimo paslaugų kainos, Eur/MWh/parą/metus

		2015 metai	2016 metai	2017 metai	2018 metai	2019 metai*	2020 metai	2021 metai	Pokytis 2020 ir 2021 m. proc.
Įleidimo taškuose	Kotlovkos DAS	49,58	32,32	31,74	32,91	43,46	142,77 35,96***	142,77 35,96***	0
	Kiemėnų DAS	49,58	32,32	31,74	32,91	43,46	142,77	142,77	0
	Klaipėdos DAS	0	10,5	20,03	32,91	9,56**	35,69**	35,69**	0
Išleidimo taškuose	Vidiniame išleidimo taške	300,68	428,82	421,81	282,76	308,25	190,67	260,97	36,9
	Kiemėnų DAS	49,58	38,05	36,02	40,68	152,95	102,27	176,79	72,87
	Šakių DAS	54,02	58,82	56,73	64,77	48,06	53,54	58,71	9,66

**2019 m. pradėtas taikyti naujas „pašto ženklo“ principas, įtvirtintas Valstybės reguliuojamos gamtinių dujų perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo metodikoje, patvirtintoje Komisijos 2018 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. O3E-314.*

*** Klaipėdos DAS įleidimo taške taikoma 75 proc. nuolaida.*

**** Kotlovkos DAS įleidimo taške taikoma (vidutiniškai) 74,8 proc. nuolaidą pajėgumams su apribojimais transportuoti dujas į trečiąją šalį.*

Šaltinis – Taryba.

Klaipėdos DAS **(SGD terminalo) įleidimo taške, taip pat įleidimo iš infrastruktūros,** sukurtos siekiant pašalinti valstybių narių dujų perdavimo sistemų atskirtį – taškuose ir išleidimo į tokią infrastruktūrą taškuose **gali būti taikoma perdavimo kainos nuolaida**, siekiant **didinti energijos tiekimo saugumą** ir **skatinti gamtinių dujų rinkos konkurencingumą.**

Atsižvelgdama į tai, Taryba 2021 m. pritarė AB „Amber Grid“ siūlomam Klaipėdos DAS įleidimo taškui taikomos **75 proc. nuolaidos dydžiui** bei numatė dėl to nesurinktos pajamų dalies **kompensavim**ą Kiemėnų DAS ir vidinio gamtinių dujų perdavimo sistemos išleidimo taškuose.

Siekdama užtikrinti **konkurenciją gamtinių dujų importui iš skirtingų šaltinių**, skatinti gamtinių dujų **tiekėjų konkurencingumą** bei **nesukurti papildomų rinkos barjerų** naudoti SGD terminalo dujas, taip pat atsižvelgdama į Suomijos, Estijos ir Latvijos (FINESTLAT) gamtinių dujų perdavimo kainų sprendimus **bendros FINESTLAT kainų zonos įleidimo taškuose**, Taryba nustatė 62,95/37,05 perdavimo paslaugos pajamų padalinimo tarp įleidimo ir išleidimo taškų proporciją, taikomą pagrindiniam tinklui.

Taip pat Taryba, vadovaudamasi Tarifų tinklo kodekso nuostatomis bei Energetikos reguliavimo ir bendradarbiavimo agentūros (ACER) išvadomis, **Kotlovkos DAS įleidimo taške 2021 m. taiko 74,8 proc. nuolaidą pajėgumams su apribojimais transportuoti dujas į trečiąją šalį** (per Šakių DAS išleidimo tašką, be galimybės pristatyti dujas į kitus taškus ir (ar) parduoti virtualiame gamtinių dujų prekybos taške (gamtinių dujų biržoje)).

Suskaičiuotos gamtinių dujų perdavimo kainos, **įvertinus prognozuojamus užsakytus ilgalaikius bei trumpalaikius pajėgumus**, **vartojimo pajėgumus bei kiekį** perdavimo sistemos įleidimo bei išleidimo taškuose, **neviršija Tarybos nustatyto pajamų** lygio 2021 m., nediskriminuoja perdavimo sistemos naudotojų bei užtikrina kryžminio subsidijavimo nebuvimą.

Vidutinė kaina už pajėgumų vienetą 2021 m. Lietuvos perdavimo sistemos vidiniame taške sudaro 260,97 Eur/(MWh/parą/metus), t. y. didėja 36,9 proc.

13 lentelė. Investicijų grąža perdavimo veikloje, 2019-2021 m.

Rodikliai	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	218.268	227.431	257.895
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	3,33	3,33	3,72
Faktinė investicijų grąžos norma, %	10,92	6,22	-
Tarybos nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	7.268,32	7.573,5	9.593,7
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	14.278,81	13.594,6	-

Šaltinis – Taryba.

Skirstymo veikla

Taryba 2020 m. **koregavo 3 skirstymo operatorių pajamų viršutines ribas**: AB „Energijos skirstymo operatorius“, UAB „Fortum Heat Lietuva“ ir AB agrofirmos „Josvainiai“. UAB „Intergas“ buvo nustatyta **pajamų viršutinė riba naujam 5 metų reguliavimo periodui**.

14 lentelė. Gamtinių dujų sektoriaus skirstymo pajamų viršutinių ribų dinamika, tūkst. Eur, 2019-2021 m.

Pajamų lygis, tūkst. Eur	2019 m.	2020 m.	2021 m.	Pokytis 2021 / 2020 m., proc.
AB „Energijos skirstymo operatorius“	36 465,031	36 965,477	39 661,616	7,29
AB agrofirma “Josvainiai”	50,369	54,084	53,349	-1,36
UAB „Fortum Heat Lietuva“	-	132 566	162 827	22,83
UAB „Intergas“	-	-	2 589, 286	-

Šaltinis – Taryba.

Taryba, išanalizavusi **AB „Energijos skirstymo operatorius“** 2020 m. faktinius bei prognozuojamus duomenis, **2021 m. nustatė 39 661 616 Eur gamtinių dujų skirstymo veiklos pajamų viršutinę ribą.** Palyginus su 2020 m., ji didėja 7,29 proc.: bendrovei grąžinus dalį 2014–2018 m. investicijų grąžos, kuri viršija Tarybos nustatytą, į 2021 m. pajamų viršutinę ribą įskaičiuota mažesnė grąžintina suma (dėl investicijų grąžos neatitikties), todėl didėja pajamų viršutinė riba.

Vidutinė gamtinių dujų skirstymo kaina – 5,52 Eur už MWh – didėja 8,24 proc., palyginus su 2020 m. (5,1 Eur už MWh). Konkrečios gamtinių dujų skirstymo kainos **diferencijuojamos atskiroms vartotojų grupėms** pagal suvartojamų dujų kiekį. Kainų pokytį iš esmės lėmė 2021 m. nustatyta didesnė AB „Energijos skirstymo operatorius“ gamtinių dujų skirstymo veiklos pajamų viršutinė riba.

15 lentelė. AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2019-2021 m. skirstymo veiklos investicijų grąžos rodikliai

Rodikliai	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	207 825	207 825	249 268
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	3,58	3,84	3,90
Faktinė investicijų grąžos norma, %	0,39	1,08	-
Tarybos nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	7 440	9 143	9 721
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	801	2 267	-

Šaltinis – Taryba

16 lentelė. AB agrofirma „Josvainiai“, UAB „Intergas“ ir UAB „Fortum Heat Lietuva“ skirstymo veiklos investicijų grąžos rodikliai

Ūkio subjektas	Metai	Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	Nustatyta investicijų grąžos norma, %	Faktinė investicijų grąžos norma, %	Tarybos nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur.
AB agrofirma „Josvainiai“ skirstymas (reguliavimo periodas 2019-2023 m.)	2019 m.	112,80	3,85	-10,62	4,34	-11,98
	2020 m.	110,64	3,55	-2,95	3,93	-3,27
	2021 m.	109,018	3,57	-	3,89	-
UAB „Intergas“	2017 m.	13 264,15	6,86	1,99	909,9	264,27
	2018 m.	13 782,21	6,86	-1,00	945,5	-138,32
	2019 m.	13 553,64	6,86	19,38	929,78	2 627
	2020 m.	12 666,92	6,86	15,06	868,95	1 908,2
	2021 m.*	11 591,54	3,63	-	420,77	
UAB „Fortum Heat Lietuva“ skirstymas (reguliavimo periodas, 2020-2024 m.)	2015 m.	805,40	6,86	3,53	55,25	28,41
	2016 m.	790,34	6,86	9,39	54,22	74,23
	2017 m.	770,00	6,86	8,66	52,82	66,65
	2018 m.	749,75	6,86	0,52	51,43	3,92
	2019 m.	734,67	6,86	4,82	50,40	35,40
	2020 m.	799,50	3,54	-4,45	28,30	-36,46
	2021 m.	820,01	3,64	-	29,85	-

**Tarybos nustatyta investicijų grąža*

Suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalas

Taryba 2020 m. pakoregavo ir nustatė **10,5 proc. mažesnę** SGD pakartotinio dujinimo veiklos pajamų viršutinę ribą 2021 metams – 32 482 248 Eur (2020 m. – 36 287 300 Eur). **Esminės priežastys**, lėmusios SGD pakartotinio dujinimo veiklos pajamų viršutinės ribos mažėjimą:

- bendrovė 2014-2019 m. gavo 1 965 107 Eur **didesnę investicijų grąžą,** nei Tarybos nustatyta, todėl dabar šia suma mažinama pajamų viršutinė riba;
- **palankus USD valiutos kursa**s, dėl ko ilgalaikėmis sutartimis numatytos **SGD terminalo sąnaudos** 2021-iems metams **mažėja** 1 471 000 Eur.

17 lentelė. AB „Klaipėdos nafta“ SGD pakartotinio dujinimo veiklos investicijų grąžos rodikliai, 2015-2021 m.

Rodikliai	2014 m.*	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2014 - 2019 m.	2020 m.	2021 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	62 901,5	66 890,7	63 993,4	58 631,3	53 610,3	49 201,9	298 359	47 047	44 226
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	6,86	6,86	6,86	6,86	6,86	6,86	6,86	2,9	3,46
Faktinė investicijų grąžos norma, %		10,31	4,9	10,63	6,99	11,12	7,85	18,6	-
Tarybos nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	413,8	4 588,7	4 389,95	4 022,1	3 677,7	3 375,3	20 467,4	1 364,36	1 530,23
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	-2 063,6	6 899,1	3 133,7	6 232,5	3 748,3	5 470,9	23 421	8 740	-

**Veikla vykdoma nuo 2014 m. lapkričio 27 d.*
Šaltinis – Taryba.

Konkrečių SGD pakartotinio dujinimo ir perkrovos paslaugų kainų nustatymas

SGD pakartotinio dujinimo kaina susideda iš pastoviosios ir kintamosios dalies: **pastovioji dalis** skaičiuojama nustatytų perdavimo sistemos naudotojų vartojimo pajėgumų vienetui (Eur/(MWh/parą/metus)), **kintamoji dalis** – planuojamo išdujinti SGD kiekio vienetui (Eur/MWh).

SGD terminalo operatorius nustato SGD pakartotinio dujinimo kainos kintamąją dalį, atsižvelgdamas į regioninės gamtinių dujų rinkos vystymo eigą, galimybes užtikrinti diversifikuotą gamtinių dujų tiekimą Lietuvos Respublikos gamtinių dujų vartotojams efektyvios konkurencijos rinkoje sąlygomis ir taikydamas lyginamosios analizės principą pagal kitų SGD terminalų pakartotinio dujinimo paslaugos kainų duomenis.

Taryba patvirtino SGD pakartotinio dujinimo kainos **pastoviąją kainos dalį** – 151,38 Eur/(MWh/parą/metus) ir **kintamąją kainos dalį** – 0,41 Eur/MWh. Palyginus su 2020 m., pastovioji kainos dalis mažėja 22 proc., kintamoji kainos dalis didėja 17 proc. **Pastoviosios kainos dalies mažėjimą lėmė** didesnė išdujinimo kaina (kintamoji dalis), numatytas **didesnis išdujinti gamtinių dujų kiekis** ir mažesnė pajamų viršutinė riba. Pakartotinio išdujinimo kintamosios dalies kainos pokytį lėmė patikslintas skaičiavimas įvertinus konkurencines sąlygas, įleidžiant dujas skirtinguose taškuose.

Taryba taip pat nustatė 2021 m. SGD **perkrovos paslaugos kainą - 0,53** Eur/MWh (be PVM). Palyginus su 2020 m. galiojusia, SGD perkrovos paslaugos kaina **mažėja 52,25 proc.** Tai lėmė **mažesnės perkrovos paslaugų sąnaudos** - SGD terminalo operatorius naudoja paskolos, skirtos finansuoti plaukiojančios SGD saugyklos nuomos kaštus iki 2024 m., dalį.

Nuo 2021 m. sausio 1 d. **perkrovos kaina diferencijuojama:**

- **mažųjų SGD krovinių**, kurių dydis neviršija 15 000 m3 SGD – 0,53 Eur/MWh;
- **vidutinių SGD krovinių**, kurių dydis yra nuo 15 000 m3 iki 50 000 m3 SGD imtinai – 0,41 Eur/MWh;
- **didžiųjų SGD krovinių**, kurių dydis viršija 50 000 m3, tačiau negali viršyti SGD terminalo techninių pajėgumų perkrauti atitinkamo dydžio krovinius – 0,30 Eur/MWh.

Tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie gamtinių dujų perdavimo kainos

SGD terminalo, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo sąnaudos, kurių nėra galimybės finansuoti iš kitų SGD terminalo projektą įgyvendinančiai bendrovei prieinamų šaltinių, taip pat **SGD terminalo, jo infrastruktūros ir jungties visos pastoviosios eksploatavimo sąnaudos**, kurios nėra įtrauktos į kitas valstybės reguliuojamas kainas, bei **SGD terminalo būtinojo kiekio tiekimo pagrįstos sąnaudos** Tarybos nustatyta tvarka **įtraukiamos į Saugumo dedamąją.**

Saugumo dedamoji apskaičiuojama kaip SGD pakartotinio dujinimo kainos pastoviosios dalies, SGD terminalo būtinojo kiekio tiekimo pagrįstų sąnaudų ir SGD terminalo lėšų administravimo sąnaudų, tenkančių vienam vartojimo pajėgumų vienetui, suma.

18 pav. Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie gamtinių dujų perdavimo kainos

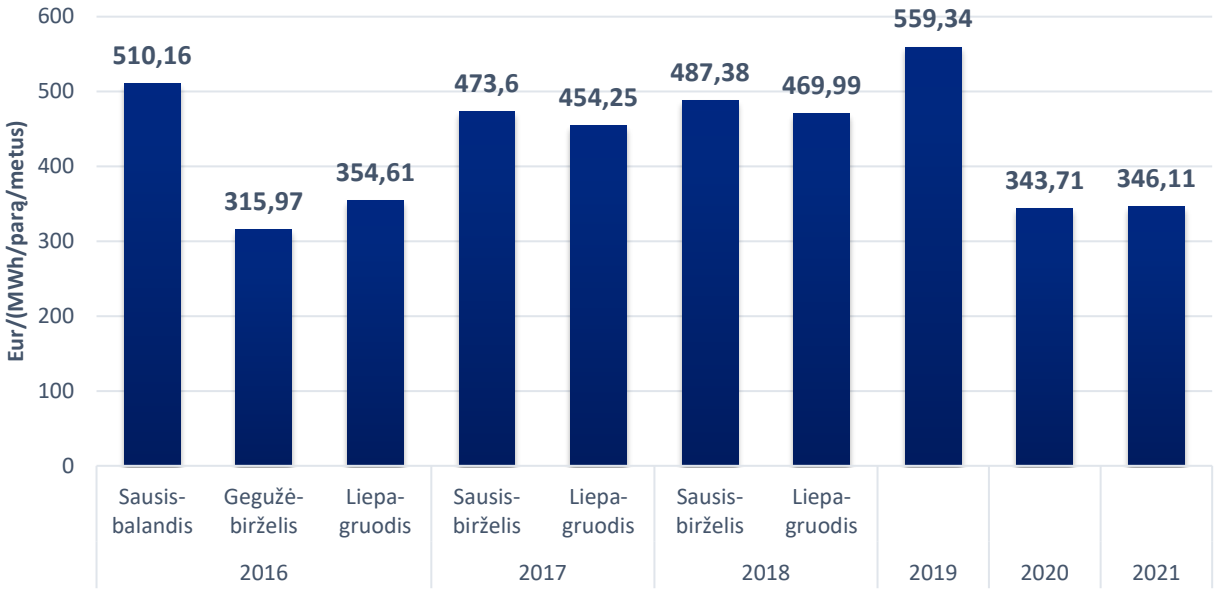

Šaltinis - Taryba.

18 lentelė. Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie perdavimo detalizacija

Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji, Eur/(MWh/parą/metus)	Nuo 2020-01-01 343,71	Nuo 2021-01-01 346,11
SGD pakartotinio dujinimo kainos pastovioji dalis, skirta pastoviosioms eksploatavimo sąnaudoms, reikalingoms SGD terminalo veiklai užtikrinti, kompensuoti	194,32	151,38
Skirtumas tarp paskirtojo tiekėjo už SGD terminalo būtinojo kiekio įsigijimą mokėtinos kainos už per ataskaitinį mėnesį išdujintą ir (ar) perkrautą SGD kiekį ir nustatytos vidutinės importo kainos	124,83	158,74
Paskirtojo tiekėjo SGD terminale technologinėms reikmėms sunaudoto SGD kiekio sąnaudos	21,11	17,06
SGD terminalo būtinojo kiekio tiekimo ilgalaikės garantijos finansavimo sąnaudos	1,24	0,72
Faktinių ir prognozuotų SGD terminalo būtinojo kiekio tiekimo pagrįstų sąnaudų skirtumo dedamoji	1,83	17,78
SGD terminalo lėšų administravimo sąnaudų dedamoji	0,39	0,42

Šaltinis - Taryba.

Tarifai buitiniams vartotojams

Gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams **perskaičiuojami du kartus per metus.** Gamtinių dujų tarifas buitiniams vartotojams susideda iš pastoviosios dalies, kuri mokama kas mėnesį, nepriklausomai nuo suvartojamų gamtinių dujų kiekio, ir kintamosios dalies – mokama už suvartojamą gamtinių dujų kiekį. Metų viduryje perskaičiuojama tik kintamoji tarifo dalis. Į gamtinių dujų tarifą **buitiniams vartotojams** įskaičiuojama:

- prognozuojama gamtinių dujų kaina;
- tiekimo paslaugos kaina;
- tiekimo saugumo kainą;
- perdavimo kaina (įvertinus ir Saugumo dedamąją);
- skirstymo kaina;
- skirtumas tarp ankstesnio tarifų galiojimo laikotarpio prognozuotų ir faktinių gamtinių dujų (produkto) kainų.

19 lentelė. Gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams (Eur su PVM/m³)

Įmonė	Grupė	2020 m. I pusm.		2020 II pusm.		2021 m. I pusm.		Pokytis, Eur	
		Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis
UAB „Ignitis“	I gr.	0,56	0,55	0,56	0,47	0,56	0,50	0,00	+0,03
	II gr.	3,99	0,36	3,99	0,28	3,99	0,28	0,00	0,00
	III gr.	3,99	0,35	3,99	0,27	3,99	0,26	0,00	-0,01
UAB „Fortum Heat Lietuva“	II gr.	3,94	0,43	3,94	0,35	3,94	0,39	0,00	+0,04
AB agrofirma „Josvainiai“	I gr.	0,63	0,30	0,63	0,30	0,63	0,29	0,00	-0,01
	II gr.	3,99	0,22	3,99	0,22	3,99	0,20	0,00	-0,02
UAB „Intergas“	I gr.	1,45	0,46	1,45	0,35	1,45	0,32	0,00	-0,03
	II gr.	1,45	0,40	1,45	0,30	1,45	0,27	0,00	-0,03

Šaltinis – Taryba.

19. pav. UAB „Ignitis“ buitinių vartotojų gamtinių dujų tarifo kintamosios dalies struktūra 2021 m. I pusm.

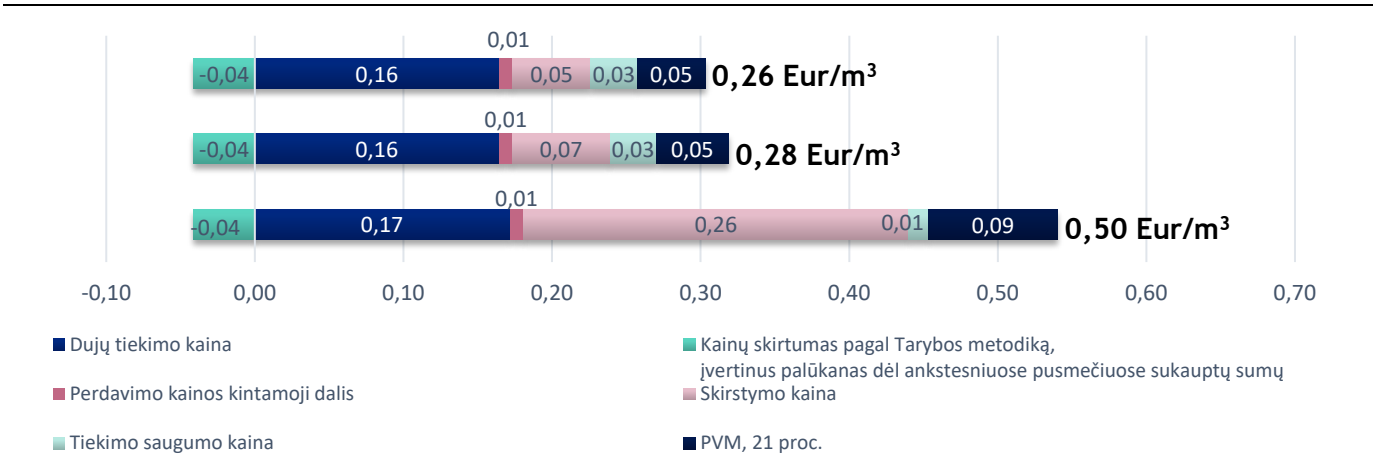

Šaltinis – Taryba.

20 pav. AB „Ignitis“ buitinių vartotojų gamtinių dujų tarifo pastoviosios dalies struktūra 2021 m. I pusm.

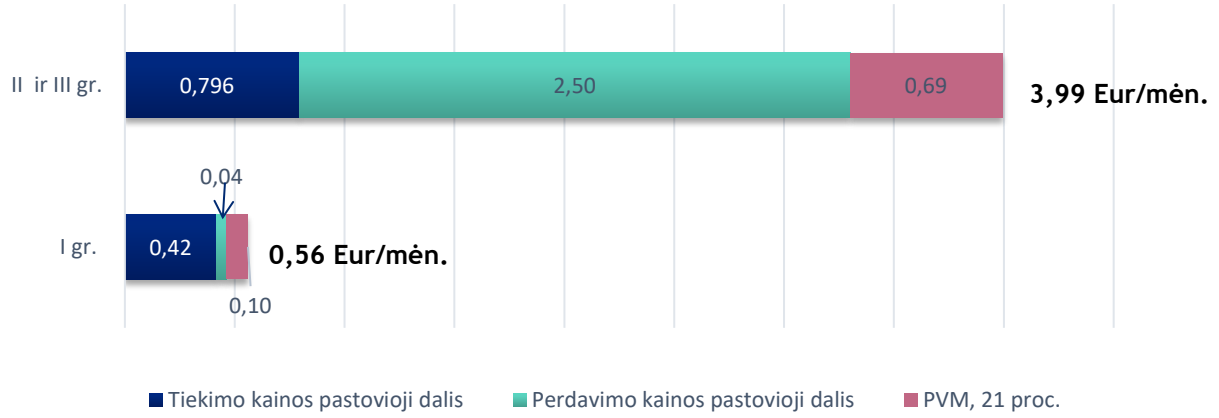

Šaltinis - Taryba.

Pastovus mokestis per mėnesį mokamas dujų sistemos funkcionalumui palaikyti bei galiai (pralaidumo užsitikrinimui) magistraliniuose dujotiekiuose rezervuoti, užtikrinant, kad kiekvienas vartotojas bet kuriuo momentu galėtų gauti kokybišką paslaugą. Taip pat į pastovų mokestį yra įskaičiuotos apskaitos, sutarčių sudarymo (tiekimo kaina) išlaidos.

Importo kainos

21 pav. Vidutinė svertinė gamtinių dujų kaina (Eur/MWh) bei gamtinių dujų importo kainos pokytis (proc.)

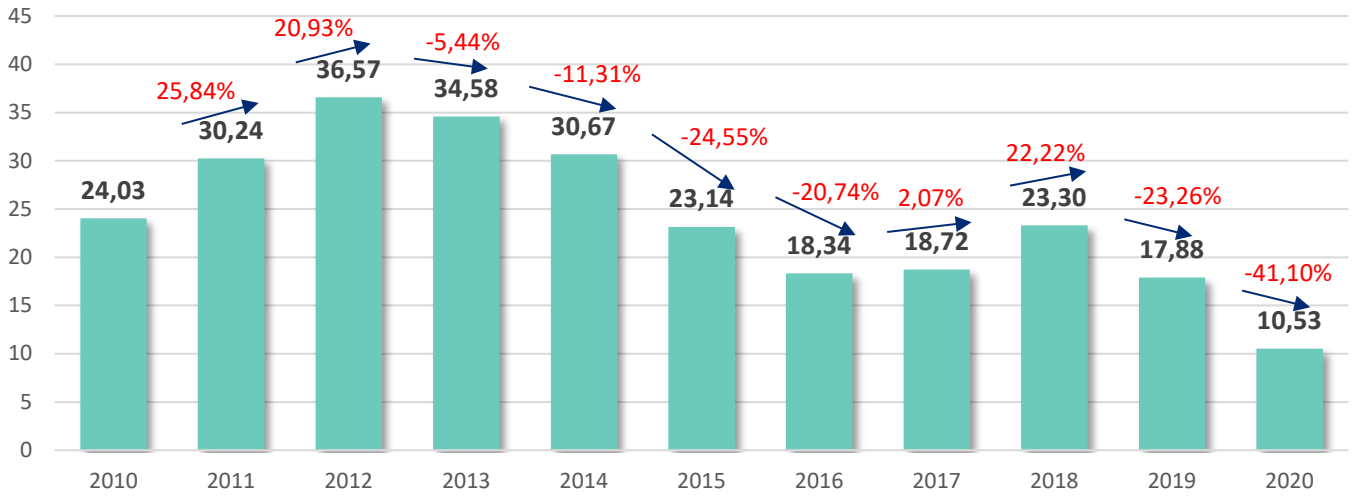

Šaltinis - Taryba.

22 pav. Kainos gamtinių dujų biržose ir gamtinių dujų importo kainos, Eur/MWh

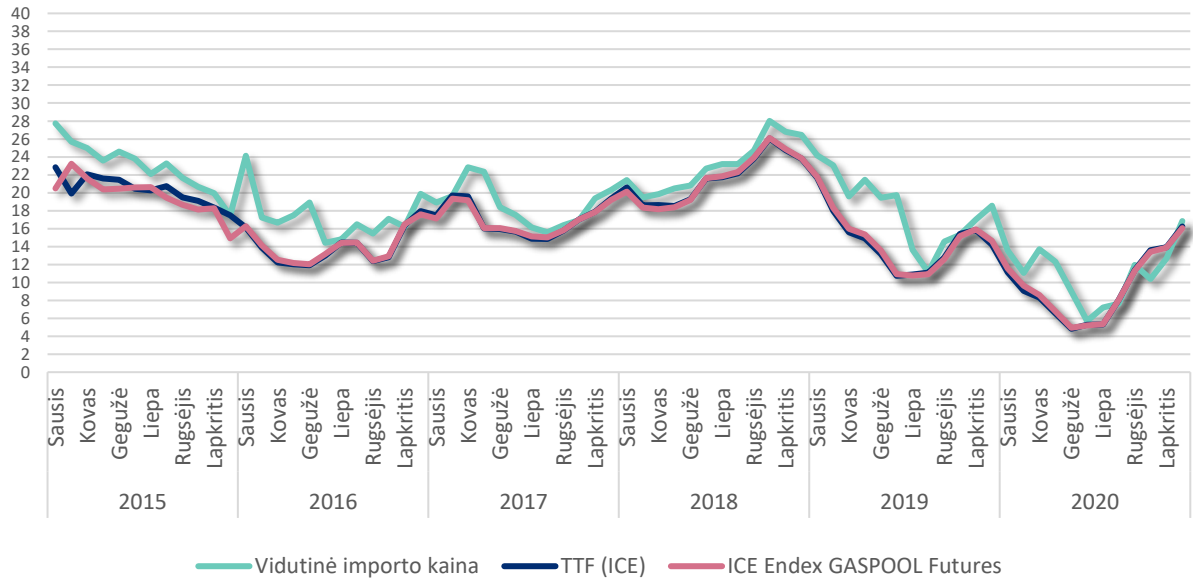

Šaltinis - Taryba.

23 pav. Gamtinių dujų kainos struktūra, Eur/MWh

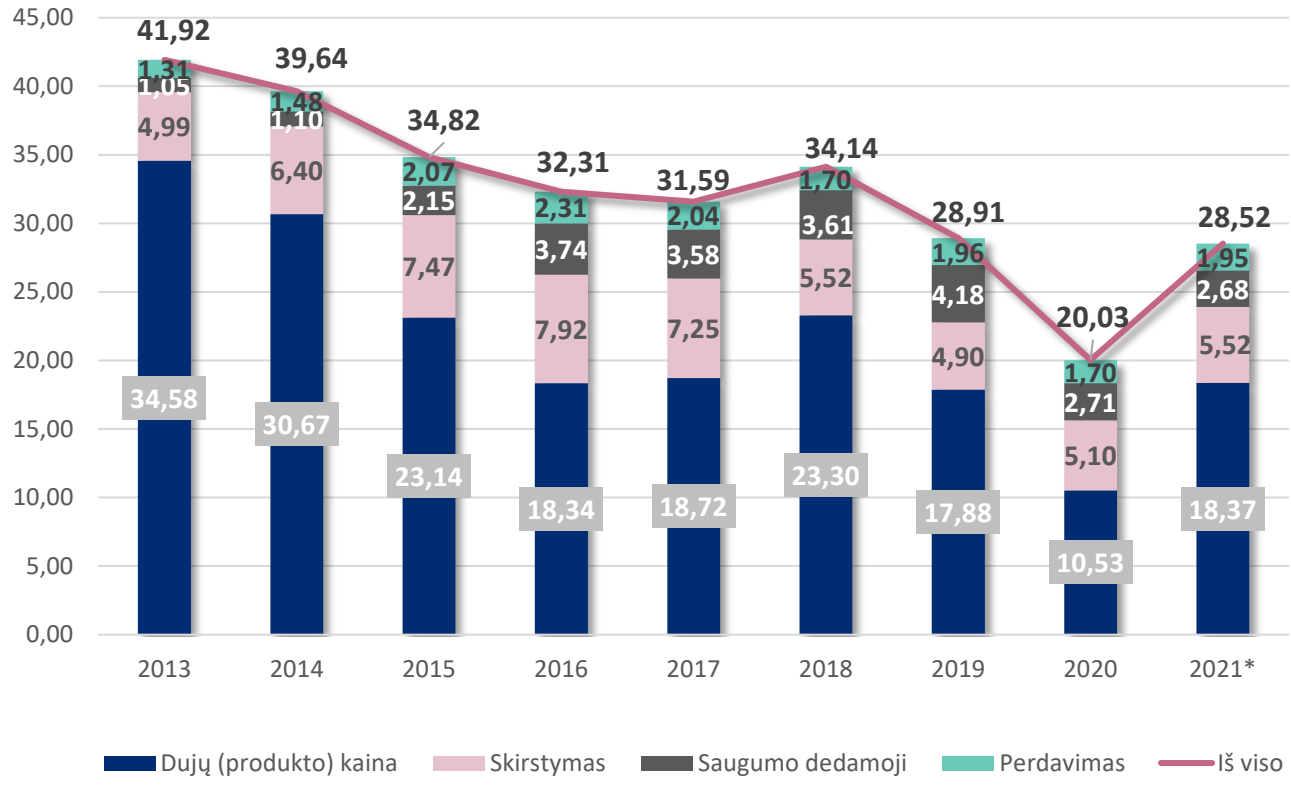

**2021 m. prognozuojama gamtinių dujų importo kaina*

Šaltinis - Taryba.

Vartotojų prijungimo įkainis

Taryba 2020 m. patvirtino gamtinių dujų skirstymo sistemų operatorių AB „Energijos skirstymo operatorius“, AB agrofirmos „Josvainiai“, UAB „Fortum Heat Lietuva“ ir UAB „SG dujos“ **naujų buitinių vartotojų sistemų prijungimo prie gamtinių dujų tinklų įkainius**, kurie galioja nuo 2020 m. gegužės 1 d., ir UAB „Intergas“ naujų buitinių vartotojų sistemų prijungimo prie gamtinių dujų tinklų įkainius - galioja nuo 2020 m. birželio 1 d.

Buitinių vartotojų sistemų **prijungimo prie gamtinių dujų tinklų įmoka susideda iš**:

- įkainio, taikomo **nepriklausomai nuo atstumo;**
-įkainio, taikomo **už kiekvieną reikalingą nutiesti dujotiekio metrą**.

2020 m. lapkričio 30 d. Taryba patvirtino naujus buitinių vartotojų prijungimo prie AB „Energijos skirstymo operatorius“ gamtinių dujų sistemos įkainius – **nauji įkainiai galiojo nuo 2021 m. sausio 1 d.**

Taryba AB „Energijos skirstymo operatorius“ pirmos grupės buitiniams vartotojams, suvartojantiems iki 300 m^3 dujų per metus, **pratęsė anksčiau galiojusius** prijungimo įkainius (įkainis nepriklausantis nuo atstumo – 962,46 Eur, įkainis už nutiestą dujotiekio metrą – 41,17 Eur).

Išanalizavusi AB „Energijos skirstymo operatorius“ pateiktus II ir III grupių buitinių vartotojų, suvartojančių daugiau nei 300 m^3 dujų per metus, sistemų prijungimo duomenis, Taryba patvirtino AB „Energijos skirstymo operatorius“ 599,34 Eur/vnt. įkainį, taikomą vartotojui, **nepriklausomai nuo prijungimo atstumo**, ir 28,69 Eur/m įkainį, taikomą **už kiekvieną reikalingą nutiesti dujotiekio metrą**. Palyginus su 2020 m., AB „Energijos skirstymo operatorius“ naujų buitinių vartotojų sistemų prijungimo prie gamtinių dujų tinklų įkainiai didėja atitinkamai 2,1 proc. ir 3,02 proc.

Pagrindinės įkainių pokyčio priežastys: mažėjantis vieno vartotojo gamtinių dujų suvartojimas dėl namų energetinio efektyvumo, klimatinių sąlygų pasikeitimas, didėjančios investicijos, reikalingos 1 km dujotiekio nutiesti ir vienam vartotojui prijungti, taip pat ilgesnis vienam vartotojui tenkantis dujotiekio ilgis.

20 lentelė. AB „Energijos skirstymo operatorius“ naujų buitinių vartotojų prijungimo prie gamtinių dujų sistemų įkainiai 2009-2021 m.

Rodiklis	Įkainis, nepriklausantis nuo atstumo, Eur	Įkainis už nutiestą dujotiekio metrą, Eur/m
Prijungimo įkainis 2009 m.	454,60	25,85
Prijungimo įkainis 2010-2011 m.	406,21	27,36
Prijungimo įkainis 2012 m.	361,75	14,56
Prijungimo įkainis 2013 m.	265,16	16,52
Prijungimo įkainis 2014 m.	208,34	16,15
Prijungimo įkainis 2015 m.	208,31	14,59
Prijungimo įkainis 2016 m.	200,79	11,72
Prijungimo įkainis 2017 m. sausio 1 d. – 2020 m. gegužės 1 d.	228,12	13,67
Prijungimo įkainis 2020 m. gegužės 1 d. – 2021 sausio 1 d.	586,99	27,85
Prijungimo įkainis nuo 2021 m. sausio 1 d.	599,34	28,69

Šaltinis – Taryba

Centralizuotai tiekiamos suskystintos naftos dujos (SND)

Taryba 2020 m. centralizuotai suskystintas naftos dujas (SND) tiekiančiai UAB „Suskystintos dujos“ **patvirtino** centralizuotai tiekiamų SND kainas, UAB „Saurida“, UAB „Literma“ ir UAB „Varėnos dujos“ paslaugų kainos **nustatytos vienašališkai**.

21 lentelė. Centralizuotai suskystintas naftos dujas (SND) tiekiančių įmonių paslaugų kainos 2016-2021 m.

Įmonė	Kaina	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	Pokytis 2020 / 2021 m., proc.
AB „Suskystintos dujos“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	2,69	2,84	2,76	3,34	4,04	4,38	+8,39
	Kintamoji dalis, Eur/m^3	1,06	1,19	1,34	1,48	0,71	1,64	+130,76
UAB „Saurida“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	2,08	2,3	2,98	3,13	3,51	4,20	+19,53
	Kintamoji dalis, Eur/m^3	1,04	1,55	1,52	2,00	1,68	1,72	+2,57
UAB „Literma“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	4,71	7,77	7,1	9,61	11,88	12,80	+7,7
	Kintamoji dalis, Eur/m^3	0,63	0,6	1,14	1,59	0,65	0,86	+32,3
UAB „Varėnos dujos“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	3,23	3,28	3,13	3,55	5,02	3,97	-20,92
	Kintamoji dalis, Eur/m^3	1,09	0,99	0,99	1,07	1,20	1,12	-6,67

3.6. Atsinaujinančių energijos išteklių sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Elektros energiją gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainos skaičiavimo metodika:

- įtvirtinta **nauja tvarka**, pagal kurią apskaičiuojama **kaina, kuria garantinio tiekimo atveju skirstymo tinklų operatorius gaminančiam vartotojui kompensuoja už faktinį, bet ne didesnį kaip 5 proc., gaminančio vartotojo per kaupimo laikotarpį** (arba nuo garantinio tiekimo pradžios, jei garantinis tiekimas vykdomas trumpiau, negu nustatytas kaupimo laikotarpis) **patiektą elektros energijos kiekį**, t. y. pagal šią tvarką apskaičiuojama neatgautos elektros energijos kaina;
- **neatgautos elektros energijos kainai apskaičiuoti** naudojamas **visų gaminančių vartotojų** per kaupimo laikotarpį **pagamintos ir** į tinklus **patiektos elektros energijos kainos svertinis vidurkis**, apskaičiuotas atsižvelgiant į atitinkamos valandos elektros energijos kainą elektros energijos biržoje Lietuvos zonoje;

- numatyta, kad skirstymo tinklų operatorius kasmet, ne vėliau kaip per 15 darbo dienų nuo kaupimo laikotarpio pabaigos, apskaičiuoja ir savo interneto svetainėje paskelbia 1 kWh neatgautos elektros energijos kainą, kuri taikoma kompensuojant už per praėjusį kaupimo laikotarpį neatgautą elektros energiją.

Elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių skatinimo kvotų paskirstymo aukcionų nuostatai:

- numatyta galimybė asmenis, pageidaujantiems dalyvauti aukcione, **teikti dokumentus ne tik popierine** (atvykus į Tarybą ar pristatant paštu, pasinaudojant pasiuntinių paslaugomis), bet ir **elektronine forma** (el. paštu).

3.7. Technologiškai neutralūs aukcionai iš atsinaujinančių energijos išteklių

2020 m. Taryba organizavimo skatinimo kvotos paskirstymo aukcioną, kuriame buvo numatyta paskirstyti 0,7 TWh elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių kiekį.

Šiam aukcionui nustatyta **45,06 Eur/MWh didžiausioji kaina** (apskaičiuojama įvertinus 1 MWh elektros iš atsinaujinančių išteklių pagaminti reikalingas sąnaudas, naudojant technologiškai efektyviausias technologijas), **42,04 Eur/MWh atskaitinė kaina** (nustatoma pagal 3 paskutinių metų elektros energijos kainas biržoje, t. y. kaina, kurią ūkio subjektas pagrįstai gali tikėtis gauti parduodamas biržoje elektros energiją, pagamintą iš atsinaujinančių išteklių) ir **3,02 Eur/MWh maksimalus kainos priedas**, dėl kurio galėjo varžytis aukciono dalyviai (maksimalus kainos priedas apskaičiuojamas kaip skirtumas tarp didžiausiosios kainos ir atskaitinės kainos).

Aukciono dalyviai varžosi dėl galimybės 12 metų laikotarpiui gauti valstybės skatinimą – kainos priedą prie elektros energijos biržos kainos. Aukciono laimėtojui mokamas kainos priedas **negali viršyti Tarybos nustatytos didžiausiosios kainos** (maksimali kaina nesikeičia visą 12 metų skatinimo laikotarpį). **Konkretus mokamas kainos priedas** priklauso nuo elektros energijos kainų biržoje: elektros energijos kainai biržoje viršijus nustatytą Tarybos didžiausiąją kainą, priedas nemokamas, nes ūkio subjektas pasidengia sąnaudas iš kainos, gaunamos biržoje.

24 pav. Skatinimo schemos pavyzdys: didžiausioji kaina, atskaitinė kaina ir aukciono laimėtojui (-ams) mokamas kainos priedas

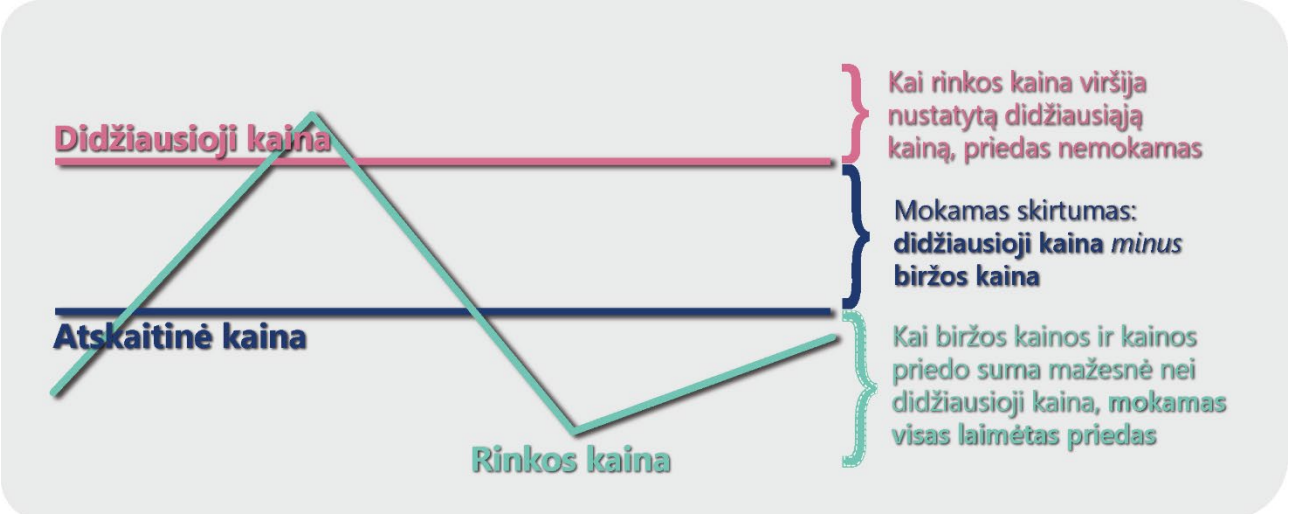

Šaltinis -Taryba.

2020 m. dalyvauti aukcione pageidavo 2 asmenys, iš kurių vienas prašymą atsiėmė, todėl konstatuota, kad **užregistruotas tik vienas aukciono dalyvis.** Pagal Aukciono nuostatus, aukcione turi dalyvauti **mažiausiai trys dalyviai**, todėl dėl per mažo rinkos dalyvių aktyvumo 2020 m. **aukcionas pripažintas neįvykusiu**.

Skatinamasis elektros energijos kiekis

Taryba 2021 m. kovo 1 d. pranešė, kad **pasiekta** Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme **numatyta 5 TWh riba** elektros energijos gamybai iš atsinaujinančių išteklių skatinti, todėl pagal LR Vyriausybės patvirtintą tvarkaraštį turėję įvykti **aukcionai nebus organizuojami**.

Pagal Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymą, skatinimo kvotų paskirstymo aukcionai **organizuojami tol, kol yra likę nepaskirstytos skatinimo kvotos**. Pasiekus **numatytą ribą,** naujiems gamintojams (išskyrus gaminančius vartotojus) **skatinimo priemonės netaikomos.**

Taryba, vadovaudamasi Elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių pagaminto ir planuojamo pagaminti kiekio apskaičiavimo tvarkos aprašu, **įvertino 2020 m. elektrinių**, veikusių ilgiau kaip metus, iš atsinaujinančių išteklių **pagamintą elektros energijos kiekį**, taip pat iki 2021 m. sausio 29 d. išduotus **leidimus plėtoti** elektros energijos pajėgumus bei naujus **leidimus gaminti** elektros energiją iš atsinaujinančių išteklių (išduotus ne anksčiau kaip 2020 m.) ir **nustatė, kad laisvos skatinimo kvotos nėra.**

3.8. Atsinaujinančių energijos išteklių sektoriaus tarifų nustatymas

Lietuvoje elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių (AEI), dalis, palyginus su galutiniu elektros energijos suvartojimu 2020 m., sudarė **22,24** proc.

2020 m. iš AEI **pagaminta 2 441 GWh**, **galutinis suvartojimas** – **10 977** GWh. Palyginimui, 2019 m. iš AEI pagaminta 2 330,4 GWh, galutinis suvartojimas – 11 145 GWh.

2020 m., palyginti su 2019 m., **labiausiai - 38,7 proc. - didėjo atliekas deginančių elektrinių gamyba** (nuo 72,8 GWh iki 101 GWh), saulės elektrinių gamyba – 28,4 proc. (nuo 84,1 GWh iki 108 GWh), vėjo elektrinių gamyba - 6,2 proc. (nuo 1 453,4 GWh iki 1 544 GWh), biokuro elektrinių gamyba – 3,5 proc. (nuo 377,9 GWh iki 391 GWh). Hidroelektrinių gamyba mažėjo 13,2 proc. (nuo 342,2 GWh iki 297 GWh). Tam daugiausia įtakos turėjo sausa vasara.

Gaminantys vartotojai

Taryba nustato **elektros energiją gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainą.** 2020 m. nustatytos naudojimosi AB „Energijos skirstymo operatorius“, AB „Achema“, AB „Akmenės cementas“, AB „Dainavos elektra“, UAB „Lifosa“ elektros tinklais paslaugų kainos 2021 m.

22 lentelė. Elektros energiją gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainos 2021 m. (be PVM)

Atsiskaitymo variantai		AB „Energijos skirstymo operatorius“	AB „Achema“	AB „Akmenės cementas“	UAB „Dainavos elektra“	AB „Lifosa“
I variantas. Vienanarė Paslaugų kaina, mokama už 1 kWh atgauto iš ST elektros energijos kiekio, kurį Gaminantis vartotojas prieš tai buvo pagaminęs ir patiekęs į ST	VĮ, Eur/kWh	0,023	-	0,022	0,021	0,038
	ŽĮ Eur/kWh	0,045	0,020	0,029	0,032	0,070
II variantas. Vienanarės Paslaugų kaina, mokama už 1 kW Gaminančio vartotojo elektrinės įrengtosios galios	VĮ Eur/kW	16,26	-	15,55	14,85	26,86
	VĮ Eur/kW/mėn.	1,36		1,30	1,24	2,24
	ŽĮ Eur/kW	31,68	14,08	20,42	22,53	49,28
	ŽĮ Eur/kW/mėn.	2,64	1,17	1,70	1,88	4,11
III variantas. Dvinarė Paslaugų kaina	VĮ Eur/kWh	0,011	-	0,011	0,011	0,019
	VĮ Eur/kW	8,13		7,78	7,42	13,43
	VĮ Eur/kW/ mėn.	0,68		0,65	0,62	1,12
	ŽĮ Eur/kWh	0,022	0,010	0,015	0,016	0,035
	ŽĮ Eur/kW	15,84	7,04	10,21	11,26	24,64
	ŽĮ Eur/kW/ mėn.	1,32	0,59	0,85	0,94	2,05
IV variantas. Elektros energijos kiekio, Gaminančio vartotojo patiekto kaupimo laikotarpiu į elektros tinklus, procentinis dydis, kuriuo Gaminantis vartotojas atsiskaito už naudojimąsi elektros tinklais	VĮ proc.	26	-	27	25	37
	ŽĮ proc.	41	18	34	37	47

Šaltinis – Taryba.

2021 m. sausio mėn. elektros energiją iš atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) **gaminančių vartotojų skaičius siekia 8699.** Palyginus su 2020 m. pradžia, gaminančių vartotojus skaičius **išaugo beveik 2,5 karto** *2020 m. vasario mėn. – 3565 gaminantys*

vartotojai), **nuo 2019 m. pradžios - beveik 7,5 karto** *(2019 m. sausio mėn. - 1168 gaminantys vartotojai).*

Augant gaminančių vartotojų skaičiui, didėja ir bendra įrengtoji elektrinių galia: **2021 m. sausio mėn. ji siekia 89,472 MW** *(atitinkamai 2020 m. vasarį - 31,991 MW, 2019 m. sausį - 9,95399 MW).*

Elektros energiją iš AEI gaminančių vartotojų plėtrą skatina didesnės galimybės pasinaudoti finansinėmis **ES paramos priemonėmis, lankstesnės sąlygos** įrengti elektrinę *(nuo 2019 m liepos mėn. ne didesnės nei 30 kW galios elektrinės įrengimui nereikalingas VERT leidimas),* taip pat **augantis vartotojų sąmoningumas** ir **susidomėjimas** šia energijos rūšimi.

Biodujų supirkimas į gamtinių dujų sistemas

Taryba nustato biodujų, pagamintų naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, tiekiamų į gamtinių dujų sistemas, supirkimo tarifus. Įvertinus gamybos plėtrą bei faktinį pagamintą biodujų kiekį, veikiančių ir statomų gamybos įrenginių pajėgumų sumą, 2021 m. palikti galioti 2020 m. nustatyti tarifai. Biodujų supirkimo į gamtinių dujų sistemas tarifai **nesikeičia nuo 2017 m.**

23 lentelė. Biodujų supirkimo į gamtinių dujų sistemas tarifai 2016 - 2021 m.

Elektrinės tipas pagal technologiją	Technologinis pajėgumas, kWh/val.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	Pokytis (proc.), 2021/2020
		Tarifas, Eur/kWh (be PVM)						
Biodujų elektrinės išgaunančios dujas iš sąvartynų	TP ≤ 1300 kWh/val.	0,035	0,034	0,034	0,034	0,034	0,034	0
	1300 kWh/val. < TP	0,027	0,026	0,026	0,026	0,026	0,026	0
Biodujų elektrinės anaerobiniu ar kitu būdu perdirbančios biodegraduojančias organinės kilmės atliekas ar substratus	TP ≤ 1300 kWh/val.	0,078	0,072	0,072	0,072	0,072	0,072	0
	1300 kWh/val. < TP ≤ 2600 kWh/val.	0,067	0,062	0,062	0,062	0,062	0,062	0
	2600 kWh/val. < TP ≤ 5200 kWh/val.	0,064	0,059	0,059	0,059	0,059	0,059	0
	5200 kWh/val. < TP	0,062	0,057	0,057	0,057	0,057	0,057	0

Šaltinis - Taryba

3.9. Šilumos sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Šilumos kainų nustatymo metodika (*2020 m. gruodžio 23 d.*):

- šilumos bazinės kainos (kainos dedamųjų) nustatymo projektams, pateiktiems iki 2021 m. gruodžio 31 d., **investicijų grąža bus skaičiuojama nuo atitinkamo verslo vieneto reguliuojamo turto likutinės vertės** (mažmeninio aptarnavimo paslaugai - nuo būtinųjų sąnaudų), taikant nustatyta tvarka apskaičiuotą investicijų grąžos normą.

- projektams, pateiktiems iki 2021 m. gruodžio 31 d., **pratęsiamas šiuo metu taikomas vidutinės svertinės kapitalo kainos** (WACC) ir investicijų grąžos skaičiavimas, t. y. naudojami ūkio subjekto ataskaitinio laikotarpio balanso rodikliai (ne pagal atskirus verslo vienetus).

Šie pakeitimai galiojo iki 2021 m. sausio 31 d.

Šilumos gamybos, perdavimo, mažmeninio aptarnavimo, karšto vandens tiekimo ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklų lyginamosios analizės aprašas (2020 m. rugsėjo 17 d.)

- Aprašo nuostatos ir principai dėl apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo suvienodinti su Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašu, siekiant užtikrinti **vienodą teisinį reglamentavimą**;
- stambinami pavieniai lyginamųjų kintamųjų ir pastoviųjų sąnaudų rodikliai (pvz., sąskaitų vartotojams parengimo ir pateikimo sąnaudos bei vartotojų mokėjimų administravimo ir surinkimo sąnaudos, tenkančios vienam aptarnaujamam šilumos vartotojui). Pastoviųjų sąnaudų rodikliai bus vertinami suminiam ekonominiam efektyvumui apskaičiuoti, t. y. šie rodikliai bus vertinami kartu, atitinkamai keičiant jų skaičiavimo principus. Taip siekiama **skatinti ūkio subjektus siekti geriausio suminio ekonominio rezultato**;
- **atsisakoma kainodaroje nebenaudojamų** šilumos nuostolių ir vidutinio darbo užmokesčio lyginamųjų rodiklių.

Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašas (2020 m. gegužės 21 d.)

- nustatyta, kad tais atvejais, kai vartotojai, įtraukti į VMI skelbiamą mokesčių mokėtojų, nukentėjusių nuo nepalankios epideminės COVID-19 (koronavirusinės infekcijos) situacijos, sąrašą, bei buitiniai vartotojai negali padengti turimų įsipareigojimų energetikos, geriamo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonėms už paslaugas, kurių kainas nustato valstybė, susidariusios energetikos, geriamo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių minėtų paslaugų beviltiškų skolų sąnaudos gali būti priskiriamos reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams. Paskirstomosiomis beviltiškų skolų sąnaudomis gali būti pripažįstamos sumos, **kurios susidarė nuo karantino paskelbimo pradžios iki pabaigos ir du mėnesiai po jo**, ir kai yra pateikti **pagrindžiantys įrodymai**, kad buvo imtasi visų teisėtų ir pagrįstų veiksmų skolai išieškoti;
- **numatyta išimtis, kad trumpalaikių paskolų palūkanų sąnaudas**, kurios reikalingos padengti apyvartinių lėšų trūkumą vykdant LR Vyriausybės numatytas priemones, **galima priskirti reguliuojamų kainų paslaugoms** (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, kartu atsižvelgiant į vartotojų, įtrauktų į VMI sąrašą, kaip nukentėjusių nuo koronavirusinės infekcijos, ir elektros sektoriaus atveju – visuomeninio tiekėjo mokestinių prievolių atidėjimą laikotarpiu nuo karantino paskelbimo pradžios iki pabaigos. Paskirstytinomis palūkanų sąnaudomis pripažįstamos tiek jau sudarytų paskolų, tiek naujų, karantino laikotarpiu sudarytų trumpalaikių (iki vienerių metų) paskolų, skirtų subalansuoti reguliuojamų sektorių įmonių finansinius srautus karantino laikotarpiu ir du mėnesius po jo, palūkanų sąnaudos.

Energijos išteklių biržos reglamentas:

- **supaprastinta** naujo energijos išteklių biržos dalyvio **registracijos tvarka**;
- įtvirtinta, kad Taryba suderina **tik Lietuvos Respublikos teritorijoje pristatomo** biokuro prekybos biržoje įkainius;
- **panaikinta galimybė** dalyviui teikti kelis skirtingus ar tų pačių parametrų pavedimus;

- **numatyta teisė** biržos operatoriui ar jo atstovui **patekti į prekybos aikštelę**;
- **energetiniai matavimo vienetai iš t_{ne} pakeisti į MWh**, kuriais vykdoma biokuro prekyba biržoje;
- numatyta, kad **aukciono etapai vykdomi ne kiekvienam biokuro produktui atskirai**, bet **vienas aukcionas** visiems biokuro pirkimo pavedimams kartu;
- **maksimali nuolaida** už pristatytą nekokybišką kurą gali siekti iki 100 proc.

Naudojimosi šilumos perdavimo tinklais sąlygų sąvadas (*viešoji konsultacija 2020 m. balandžio 6 d.*):

- numatyta **pailginti dispečerinio šilumos gamybos valdymo plano trukmę** iki 16 parų (384 valandų), siekiant rinkos dalyviams tvariau planuoti numatomą šilumos gamybą bei tuo pačiu paskatinti prisiimti atsakomybę už pagal dispečerinio valdymo planą numatytų įsipareigojimų nevykdymą;
- patikslinta šilumos tiekėjo **viešai skelbiamos aktualios informacijos** apimtis;
- aiškiau reglamentuotos įskaitytos potencialaus nepriklausomo šilumos gamintojo (NŠG) **šilumos gamybos galios funkcijos;**
- siekiant užtikrinti **stabilų šilumos perdavimo tinklo darbo režimą**, numatyta sumažinti leistinus NŠG tiekiamo šilumnešio parametrų nuokrypius: vandens, įeinančio į šilumos tinklą, temperatūros leistiną nuokrypį sumažinti iki ± 3 °C; slėgio tiekiamajame vamzdyne – iki ± 3 proc.;
- **keičiantis remonto ir priežiūros darbų terminams bei tinklo darbo režimui**, šilumos tiekėjas privalo nedelsdamas pakoreguoti ir pateikti NŠG bei šilumos aukciono informacinėje sistemoje paskelbti pakoreguotą remonto ir priežiūros darbų suvestinį grafiką;
- **patikslinta preliminaraus šilumos gamybos grafiko sudarymo ir paskelbimo tvarka**, kad ji atitiktų Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų aprašo ir Šilumos aukciono reglamento nuostatas;
- dispečerinio valdymo plano sudarymo nuostatuose įtvirtinta, kad, be kita ko, **privaloma atsižvelgti į orų prognozę**;
- aiškiai apibrėžta **šilumos tiekimo tinklų balansavimo funkcija**;
- Patikslinta balansavimo šilumos kiekio nustatymo tvarka, numatant, kad balansavimo šilumos kiekis turi būti nustatomas prieš tai eliminavus dispečeriniame valdymo plane numatyto ir faktiškai patiekto šilumos kiekio neatitikimus dėl nuo nepriklausomų šilumos gamintojų nepriklausančių veiksnių.
- patikslinta **balansavimo sąnaudų skaičiavimo tvarka**, kai nepriklausomas šilumos gamintojas nepatiekia jam numatyto pagaminti šilumos kiekio. Šiuo atveju nustatant balansavimo šilumos kainą, skaičiuojamas kainų skirtumas tarp šilumos įrenginių, kuriais buvo atliekamas šilumos tinklo balansavimas (jei balansavimui naudojami šilumos tiekėjo valdomi pikiniai ir (ar) rezerviniai šilumos gamybos įrenginiai – vertinamos tų įrenginių kintamosios šilumos gamybos sąnaudos), ir nepriklausomo šilumos gamintojo, kurio nepagamintas šilumos kiekis balansuojamas, šilumos aukcione pasiūlytų šilumos gamybos kainų. Nustatyta, kad balansavimo šilumos kaina negali būti mažesnė už 1 ct/kWh.
- siekiant, kad visais atvejais būtų **prisiimta atsakomybė už įsipareigojimų pagaminti nustatytą šilumos kiekį nevykdymą**, numatyta balansavimo sąnaudų skaičiavimo tvarka ir tais atvejais, kai nepriklausomas šilumos gamintojas iki dispečerinio valdymo plano sudarymo ir pateikimo pranešė, kad negamins šilumos.

Šilumos kainų nustatymo metodika (2021 m. sausio 7 d.):

- **pastoviųjų sąnaudų vertinimas:** aiškiai reglamentuoti suminio pastoviųjų sąnaudų vertinimo žingsniai, nurodyta, kaip vertinimas atliekamas planuojamoms sąnaudoms neviršijant pagal lyginamuosius rodiklius apskaičiuoto dydžio ir kaip – šį dydį viršijant.

Bendra pastoviųjų sąnaudų apimtis gali viršyti pagal lyginamuosius rodiklius apskaičiuotą sąnaudų apimtį, kai ūkio subjektas pateikia tokį viršijimą pagrindžiančią informaciją.

- **šilumos kainoje įskaitytų ir faktinių kuro įsigijimo sąnaudų vertinimas:** šilumos kainoje įskaitytų ir faktiškai patirtų sąnaudų kurui įsigyti skirtumas vertinamas tik tose CŠT sistemose, kuriose NŠG neveikia, bei šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo paslaugai priskirtos sąnaudos sistemose, kuriose NŠG veikia.
- **elektros energijos ir vandens technologinėms reikmėms apimtis**: elektros energijos technologinėms reikmėms apimtis (kWh) ir vandens technologinėms reikmėms apimtis (m^3) vertinama atsižvelgiantį suminę šilumos gamybos ir šilumos perdavimo verslo vienetų elektros energijos technologinėms reikmėms apimtį (kWh) bei vandens technologinėms reikmėms sąnaudų apimtį (m^3), apskaičiuotą įvertinus atitinkamus lyginamuosius rodiklius.
- **investicijų grąžos ir pajamų skirtumo vertinimas:** kai šilumos tiekėjo investicijų grąža yra iki 2 proc. didesnė, nei šilumos tiekėjui nustatyta, ši investicijų grąža yra paliekama šilumos tiekėjui, kai nuo 2 proc. iki 6 proc. didesnė, nei nustatyta, – šilumos tiekėjui paliekama visa investicijų grąža iki 2 proc. ir pusė nustatytos investicijų grąžos viršijimo nuo 2 proc. iki 6 proc.

- jei ūkio subjektas šilumą parduoda aukciono būdu, tuo atveju, kai faktiškai gautų ir leistinų gauti pajamų skirtumas investicijų grąžą, įskaičiuotą į leistiną gauti pajamų apimtį, viršija iki 2 proc., šis pajamų skirtumas paliekamas ūkio subjektui, jei viršija daugiau kaip 2 proc., bet ne daugiau kaip 6 proc., – paliekamas visas pajamų skirtumas iki 2 proc. ir pusė nustatyto pajamų skirtumo nuo 2 proc. iki 6 proc.;

- **darbo užmokesčio sąnaudų pokytis:** ne didesnis, nei LR finansų ministerijos prognozuojamas darbo užmokesčio sąnaudų pokytis, vertinamas nuo galiojančiose šilumos kainose (kainos dedamosiose) įvertinto darbo užmokesčio sąnaudų.
- **naujų šilumos tiekimo sistemų prijungimas**: kai bazinės kainos galiojimo laikotarpiu yra prijungiamos naujos šilumos tiekimo sistemos, kintamosios sąnaudos yra perskaičiuojamos atsižvelgiant į pakitusią kuro struktūrą, lyginamąsias kuro, elektros energijos ir vandens technologinėms reikmėms sąnaudas bei kitų kintamųjų sąnaudų pokyčius.
- **vienodas teisinis reglamentavimas**: atsižvelgiant į Šilumos ūkio įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, atsisakyta dvinarės kainos pastoviosios dedamosios, išreiškiamos Eur/mėn., o atsižvelgiant į Šilumos vartotojų pripažinimo konkurenciniais šilumos vartotojais tvarkos aprašą – patikslinta šilumos kainos apskaičiavimo ir nustatymo procedūra konkurenciniams šilumos vartotojams.

Naujos redakcijos šilumos kainų nustatymo metodika aiškiai reglamentuoja visus žingsnius, atsižvelgiant į šilumos **bazinės kainos nustatymo** ir **perskaičiuotų** šilumos **kainų dedamųjų projektų rengimo eigą.** Išdėstyta, **kaip apskaičiuojamos vartotojams taikomos galutinės šilumos kainos** pirmaisiais bei antraisiais ir vėlesniaisiais šilumos bazinės kainos galiojimo metais.

3.10. Šilumos sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas

Šilumos sektoriuje Taryba reguliuoja centralizuotos šilumos tiekėjus, kurie per metus realizuoja ne mažiau kaip 10 GWh šilumos: nustato šilumos bazinių kainų dedamąsias, tikrina kasmet perskaičiuotas šilumos kainų dedamąsias ir, jei reikia, nurodo kainų nustatymo pažeidimus.

Šilumos ūkio įstatymas suteikia teisę Tarybai vienašališkai nustatyti šilumos kainų dedamąsias, jei savivaldybės arba bendrovių valdybos nepašalina nurodytų pažeidimų arba laiku nenustato šilumos kainų dedamųjų.

Reguliuojamas turtas ir investicijų grąža

2020 m. Taryba šilumos sektoriuje **reguliavimą taikė 77 ūkio subjektų atžvilgiu**: 49 šilumos tiekėjams, 26 reguliuojamiems nepriklausomiems šilumos gamintojams (NŠG) ir 1 karšto vandens tiekėjui.

24 lentelė. 2020 m. šilumos tiekimo įmonių reguliuojamo turto vertė, kainos, pelno normos

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Reguliuojamo turto vertė, mln. Eur	2020 m. vidutinė nustatyta kaina, ct/kWh (be PVM)	Vidutinės kainos pokytis per 2020 m., proc.	2020 m. šilumos tiekimo veiklos investicijų grąžos norma (WACC), proc.
1.	UAB „Akmenės energija“	4,30	4,89	-3,6	6,10
2.	UAB „Alytaus šilumos tinklai“	10,56	4,34	-2,1	6,74
3.	UAB „Anykščių šiluma“	3,58	5,58	-13,2	6,52
4.	Balterma ir ko, UAB	0,31	5,01	-20,7	6,30
5.	UAB „Birštono šiluma“	0,77	4,39	-8,2	6,37
6.	UAB „Elektrėnų komunalinis ūkis“	2,44	4,88	-7,8	5,49
7.	UAB Ignalinos šilumos tinklai	2,16	6,06	-5,1	5,49
8.	AB „Jonavos šilumos tinklai“	8,56	4,54	-9,4	7,16
9.	UAB „Fortum Joniškio energija“	2,41	6,47	-5,7	7,54
10.	UAB „Kaišiadorių šiluma“	1,8	5,74	-6,7	5,49
11.	AB „Kauno energija“	91,84	3,57	-28,4	6,39
12.	UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“	3,29	6,58	-8,6	4,55
13.	AB „Klaipėdos energija“	39,60	4,17	-13,3	7,19
14.	UAB Kretingos šilumos tinklai	2,50	6,07	-3,2	5,43
15.	UAB „Lazdijų šiluma“	1,63	6,15	-6,3	6,30
16.	UAB „Litesko“ filialas „Biržų šiluma“	4,32	8,02	-10,6	4,85
17.	UAB „Litesko“ filialas „Druskininkų šiluma“	9,38	4,73	-11,1	4,75
18.	UAB „Litesko“ filialas „Kelmės šiluma“	2,78	6,73	-1,0	7,28
19.	UAB „Litesko“ filialas „Marijampolės šiluma“	18,42	5,77	-10,2	6,58
20.	UAB „Litesko“ filialas „Telšių šiluma“	3,06	5,88	-19,0	5,04
21.	UAB „Litesko“ filialas „Vilkaviškio šiluma“ (nuo 2020 m. birželio 1 d. UAB „Vilkaviškio šilumos tinklai“)	3,07	6,37	-12,6	6,54
22.	UAB „Mažeikių šilumos tinklai“	8,33	4,19	-17,8	4,18
23.	UAB „Molėtų šiluma“	2,31	5,07	-5,9	5,44

24.	UAB „Nemenčinės komunalininkas“	1,16	6,67	-8,2	6,30
25.	UAB „Nemėžio komunalininkas“	3,06	4,91	-25,4	3,59
26.	UAB „Pakruojo šiluma“	2,12	5,87	1,4	7,00
27.	UAB ,,Palangos šilumos tinklai"	1,95	5,06	-13,9	5,49
28.	AB „Panevėžio energija“	39,55	4,62	-14,6	5,26
29.	UAB „Plungės šilumos tinklai“	3,36	5,76	-12,9	5,49
30.	,,Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija“	-	4,33	-53,4	0,00*
31.	AB ,,Prienų šilumos tinklai"	1,44	5,47	-14,1	6,87
32.	UAB „Radviliškio šiluma“	5,50	4,81	-6,1	5,43
33.	UAB „Raseinių šilumos tinklai“	4,48	5,81	9,5	5,33
34.	UAB „Skuodo šiluma“	3,71	5,88	-11,1	2,00
35.	UAB „Šakių šilumos tinklai“	2,45	6,51	0,5	9,87
36.	UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“	2,23	5,46	-10,8	7,42
37.	AB „Šiaulių energija“	29,10	3,94	-13,9	4,01
38.	UAB „Šilalės šilumos tinklai“	1,62	4,63	-6,7	3,84
39.	UAB „Šilutės šilumos tinklai“	5,1	4,17	-8,0	6,27
40.	UAB „Širvintų šiluma“	2,42	4,60	-11,8	6,77
41.	UAB „Fortum Švenčionių energija“	3,36	5,23	-1,9	4,97
42.	UAB „Tauragės šilumos tinklai“	6,90	4,67	-1,2	2,5
43.	UAB „Trakų energija“	5,72	6,04	-13,4	3,71
44.	UAB „Ukmergės šiluma“	2,53	5,08	-14,8	9,68
45.	UAB „Utenos šilumos tinklai“	7,33	3,57	-10,5	5,49
46.	UAB „Varėnos šiluma“	3,92	4,95	-10,4	3,76
47.	VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“	-	5,86	-18,4	0,00*
48.	AB „Vilniaus šilumos tinklai“	75,98	3,74	-23,4	5,17
49.	VĮ „Visagino energija“	12,44	4,85	-13,9	5,33

** - pelno nesiekiančios įmonės, todėl reguliuojamo turto vertė nenurodoma.*

Šaltinis – Taryba.

Bazinės kainos / perskaičiavimas

Bazinės kainos

2020 m. Taryba **7 šilumos tiekėjams** nustatė naujas šilumos **bazines kainas**, iš jų **1 šilumos tiekėjui** šilumos kaina pirmiesiems šilumos bazinės kainos galiojimo metams **nustatyta vienašališkai**.

25 lentelė. Šilumos tiekimo sektoriaus 2020 m. kainų /sąnaudų palyginimas

Ūkio subjektai, kuriems 2020 m. nustatytos šilumos bazinių kainų dedamosios	Galiojusi kaina, ct/kWh	Ūkio subjekto projektas, ct/kWh	Tarybos nustatyta, ct/kWh	Kainos pokytis nuo ūkio subjekto projekto, proc.	Nepripažinta sąnaudų (-), tūkst. Eur
UAB Ignalinos šilumos tinklai	6,24	11,58	6,27	-45,85	-1 118,42
UAB „Mažeikių šilumos tinklai“	4,08	4,30	3,98	-7,44	-413,54
UAB „Nemėžio komunalininkas“	4,25	2,64	3,40	28,79	270,37
AB „Panevėžio energija“	4,12	4,08	3,57	-12,5	-2 929,49
UAB „Radviliškio šiluma“	4,99	4,97	4,87	-2,01	-51,03
AB „Šiaulių energija“	3,95	4,03	4,20	4,22	656,21
UAB „Utenos šilumos tinklai“	3,42	2,99	3,46	5,69	220,97
Taryba 12 šilumos tiekimo įmonių atliko šilumos kainų dedamųjų perskaičiavimą					-2 031,06
Iš viso:					**5 395,99**

Šaltinis – Taryba.

Tarybai nustačius naujas šilumos bazines kainas, **šilumos kainos mažėjo**: UAB „Nemėžio komunalininkas (20,0 proc.), AB „Panevėžio energija“ (13,3 proc.), UAB „Utenos šilumos tinklai“ (7,6 proc.), UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ (5,5 proc.) ir UAB „Radviliškio šiluma“ (2,4 proc.).

Perskaičiavimas

2020 m. Taryba išnagrinėjo 12 šilumos kainų perskaičiavimo projektų ir iš jų **9 šilumos tiekėjams** šilumos kainas nustatė **vienašališkai**[2], dėl 3 šilumos tiekėjų kainų sprendimus priėmė savivaldybės ir (ar) šilumos tiekėjo valdyba.

Karštas vanduo

2020 m. Taryba **nustatė 16** ir **suderino 3** karšto vandens tiekėjų **karšto vandens kainas.**

[2] Jonavos rajono savivaldybės taryba po Tarybos priimto vienašališko sprendimo nustatė UAB „Jonavos šilumos tinklai“ šilumos kainų dedamąsias.

Vidutinė svertinė metinė šilumos kaina

Vidutinė svertinė metinė šilumos energijos kaina 2020 m., palyginti su 2019 m., **mažėjo 15,53 proc.** – nuo 4,70 iki 3,97 ct/kWh (be PVM). **Svertinė metinė šilumos energijos kaina per paskutinius 5 metus (2016 / 2020 m.) sumažėjo 22,76 proc.**

25 pav. Vidutinė svertinė metinė šilumos energijos kaina, ct/kWh, be PVM, 2016-2020 m.

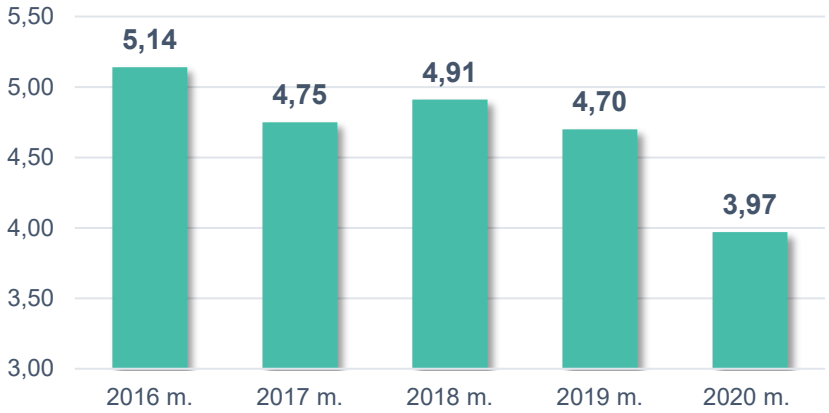

Šaltinis - Taryba.

Šilumos kainos mažėjimą iš esmės lėmė pingantis kuras, didėjanti biokuro dalis šilumos tiekėjų kuro struktūroje, nepriklausomų šilumos gamintojų konkurencija.

2020 m., palyginus su 2019 m., **biokuro kaina mažėjo 16,06 proc.** – nuo 146,12 Eur/t_{ne} iki 122,65 Eur/t_{ne}, **gamtinių dujų kaina - 25,21 proc.** (nuo 427,50 Eur/t_{ne} iki 319,72 Eur/t_{ne}).

26 pav. Gamtinių dujų ir biokuro kainų pokytis atskirais šildymo sezonais

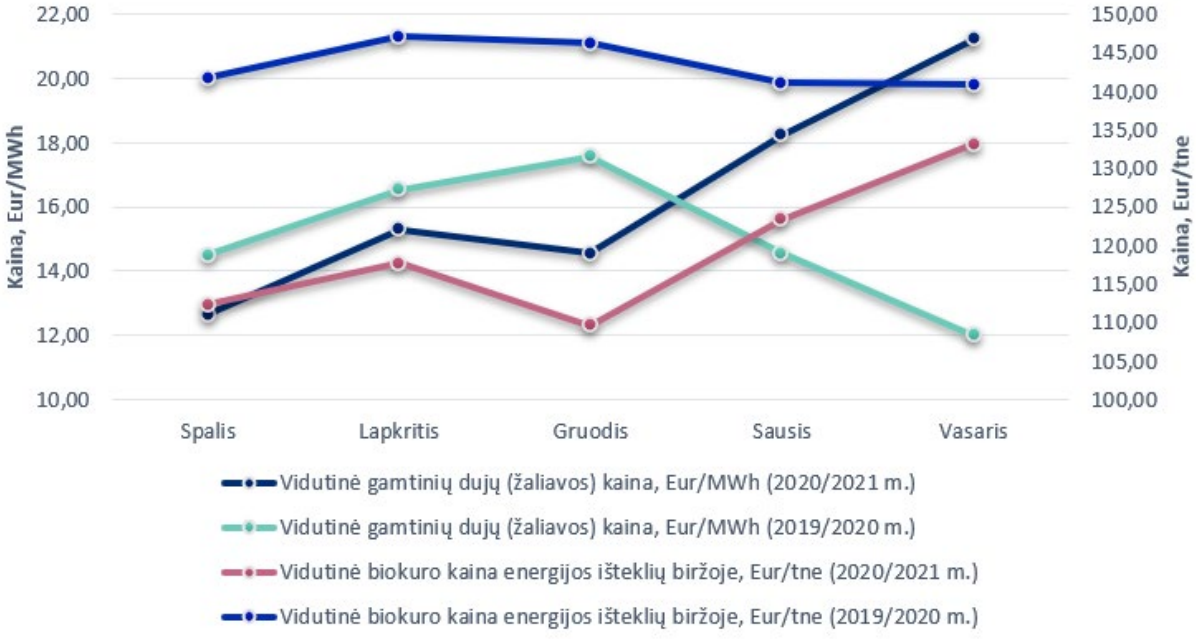

Šaltinis - Taryba.

Šilumos kaina vartotojams

Šilumos kaina vartotojams yra **perskaičiuojama kiekvieną mėnesį**, įskaičiuojant aktualias kuro kainas. Vidutinė centralizuotai tiekiamos šilumos kaina 2020 m. kovo mėn. buvo 4,38 ct/kWh, t. y. 2,45 proc. mažesnė nei 2020 m. kovo mėn. (4,49 ct/kWh).

Didžiąją dalį (~50 proc.) **šilumos kainos vartotojams sudaro kuro ir perkamos šilumos įsigijimo sąnaudos**, kurių dydis priklauso nuo kuro kainų rinkoje, **likusią dalį** – nusidėvėjimo (amortizacijos), remonto, darbo užmokesčio sąnaudos, investicijų grąžą ir kitos sąnaudos.

2021 m. kovo mėn. Lietuvoje už šilumą **mažiausiai** mokėjo UAB „Utenos šilumos tinklai“ vartotojai, daugiausia – UAB „Litesko“ filialo „Biržų šiluma“ vartotojai. Nors Biržuose šilumai gaminti naudojamo kuro struktūroje 90 proc. sudaro biokuras, tačiau čia šilumos kaina išlieka aukšta dėl naudojamo biokuro rūšies (dalį naudojamo biokuro sudaro medienos granulės) ir mažesnio realizuojamos šilumos kiekio.

Per metus (2020 m. kovo mėn./ 2021 m. kovo mėn.) **labiausiai šilumos kaina mažėjo** Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos (23,91 proc.), AB „Kauno energija“ (14,36 proc.) ir UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ (12,58 proc.) vartotojams.

27 pav. Šilumos kaina didžiuosiuose miestuose, ct/kWh be PVM, 2021 m. kovo mėn. ir 2020 m. kovo mėn.

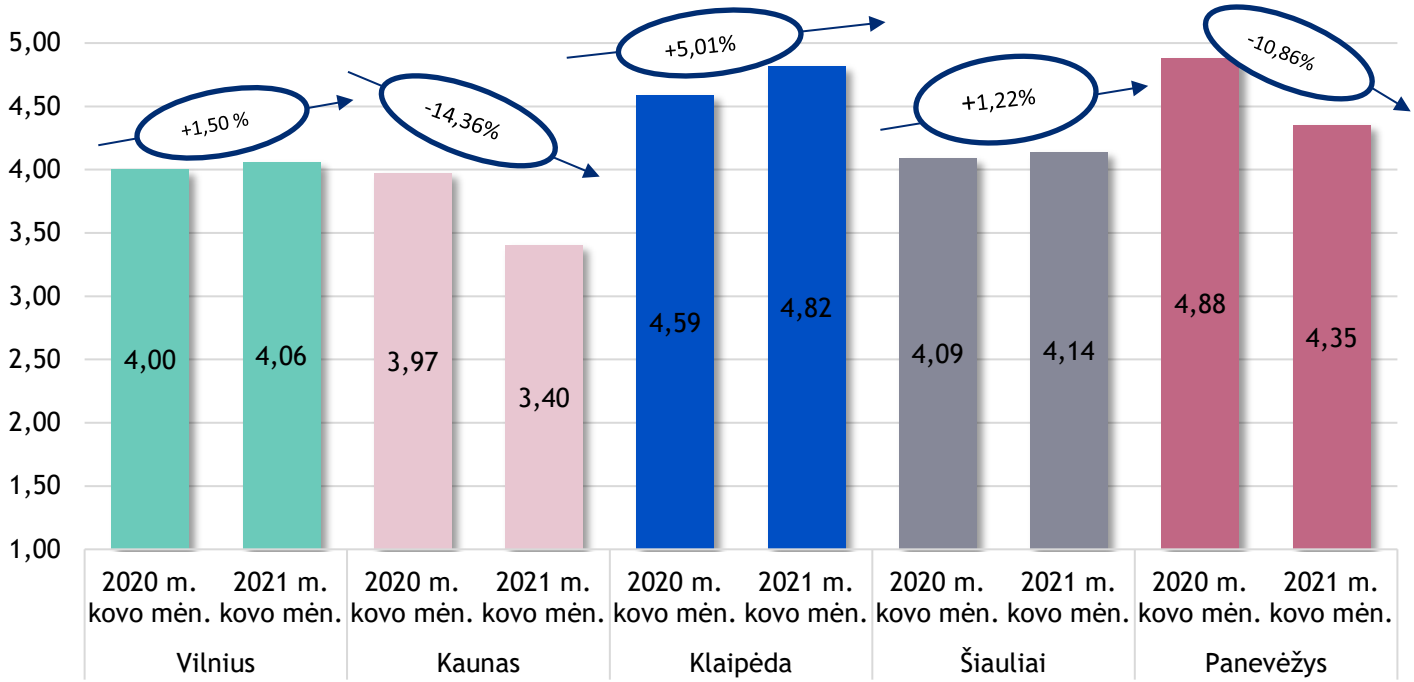

Šaltinis – Taryba.

*28 pav. Šilumos kaina **2021 m. kovo mėn.** ct/kWh be PVM (nurodyta kaina grafike), palyginimui su 2020 m. kovo mėn.*

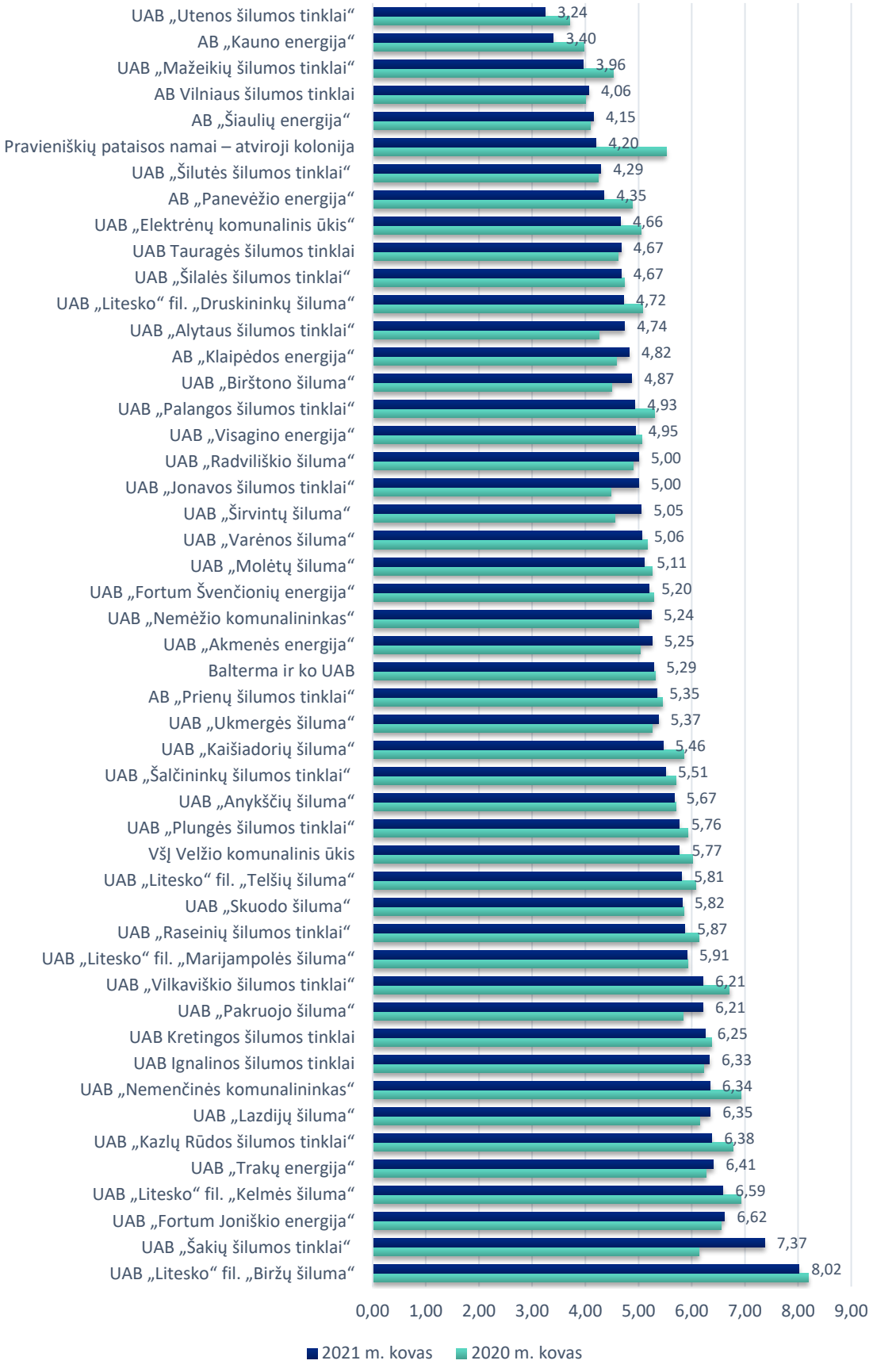

Šaltinis - Taryba.

3.9. Nepriklausomi šilumos gamintojai (NŠG)

2020 m. veiklą vykdė **45 nepriklausomi šilumos gamintojai** (NŠG), iš kurių **26 yra reguliuojami** (taikoma privaloma šilumos gamybos kainodara). Šilumos gamybos veiklą pradėjo vykdyti 4 nauji NŠG (dviejų iš jų veikla yra reguliuojama ir dviejų – nereguliuojama), 3 Tarybos reguliuojami NŠG nustojo vykdyti veiklą.

Šilumos gamybos kaina

Taryba **reguliuoja NŠG**, kurie:

- yra gavę ES finansinę, savivaldybės ar kitokią paramą;
- gauna remtiną elektros tarifą, t. y. naudoja viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) lėšas ar atsinaujinančių energijos išteklių naudojimui skatinti taikomas fiksuoto tarifo priemones;
- pagaminama šiluma sudaro daugiau nei 1/3 CŠT sistemos poreikio.

Taryba 2020 m. **priėmė 17 sprendimų** dėl NŠG šilumos gamybos kainų (10 sprendimų dėl bazinių kainų nustatymo, 7 – dėl kainų perskaičiavimo). Reguliuojamiems NŠG, kaip šilumos tiekėjams, taikomas mažiausių sąnaudų principas, t. y. užtikrinant, kad vartotojams šiluma būtų tiekiama mažiausiomis sąnaudomis.

Instaliuota galia

2020 m. veiklą vykdžiusių nepriklausomų šilumos gamintojų instaliuota šilumos gamybos galia siekė 231,07 MW, iš kurių 900,83 MW galios šilumos gamybos įrenginiai naudoja atsinaujinančius energijos išteklius. 2020 m. naujai veiklą pradėjusių nepriklausomų šilumos gamintojų instaliuota galia siekė 311 MW.

29 pav. NŠG skaičiaus bei instaliuotų pajėgumų pokytis, 2013-2020 m.

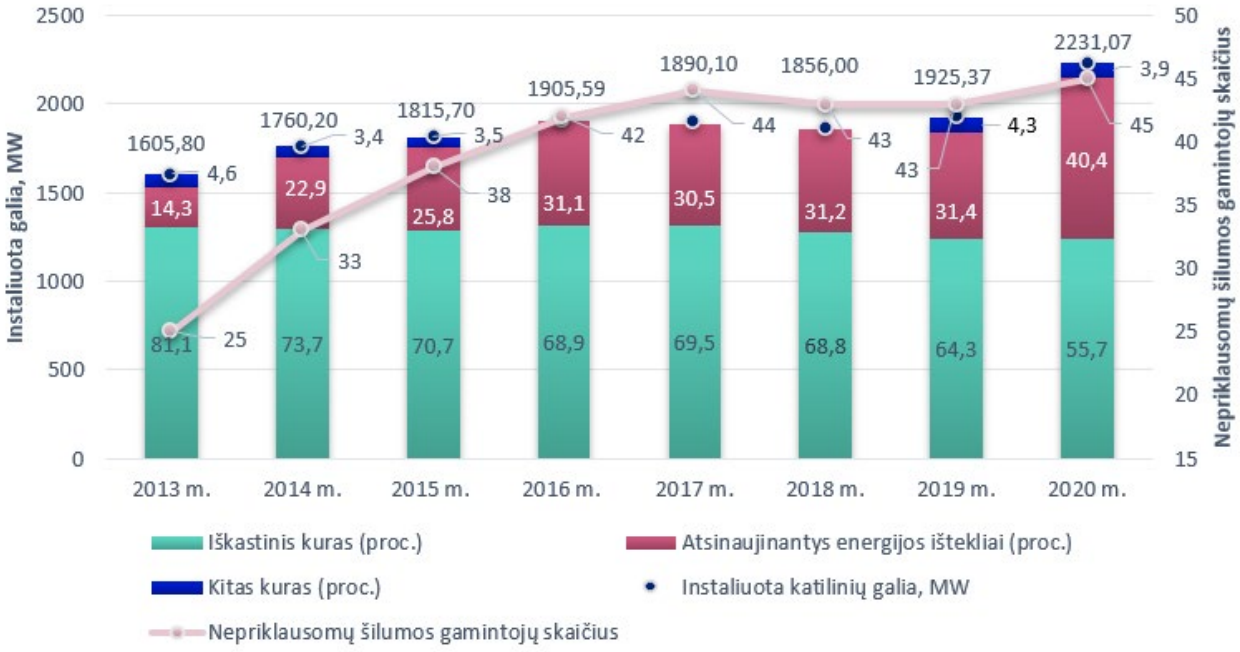

Šaltinis – Taryba.

Šilumos ūkio įstatymas numato **pareigą šilumos tiekėjams supirkti visą NŠG parduodamą šilumą**, pagamintą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, deginant atliekas, iš iškastinio kuro, atitinkančią kokybės, tiekimo patikimumo ir aplinkosaugos reikalavimus, jei šiluma parduodama pigiau nei šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos (neviršijama kaina, už kurią šilumos tiekėjas šilumą pasigamintų savo įrenginiuose).

2020 m. NŠG šilumos tiekėjams **iš viso pardavė 3 098 tūkst. MWh šilumos** už vidutinę 2,03 ct/kWh kainą. Reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos tiekėjams parduotas šilumos kiekis sudarė 1 380 tūkst. MWh, t. y. **44,6 proc. visos NŠG parduotos šilumos, vidutinė kaina – 2,01 ct/kWh.**

Reguliuojamų NŠG **šilumos tiekėjams parduotas šilumos kiekis sudarė 17 proc. viso** (CŠTĮ, reguliuojamų ir nereguliuojamų NŠG) **pagaminto šilumos kiekio.**

30 pav. NŠG šilumos tiekėjams parduodamos šilumos dalis (proc.), patiektas šilumos kiekis (tūkst. MWh), 2020 m.

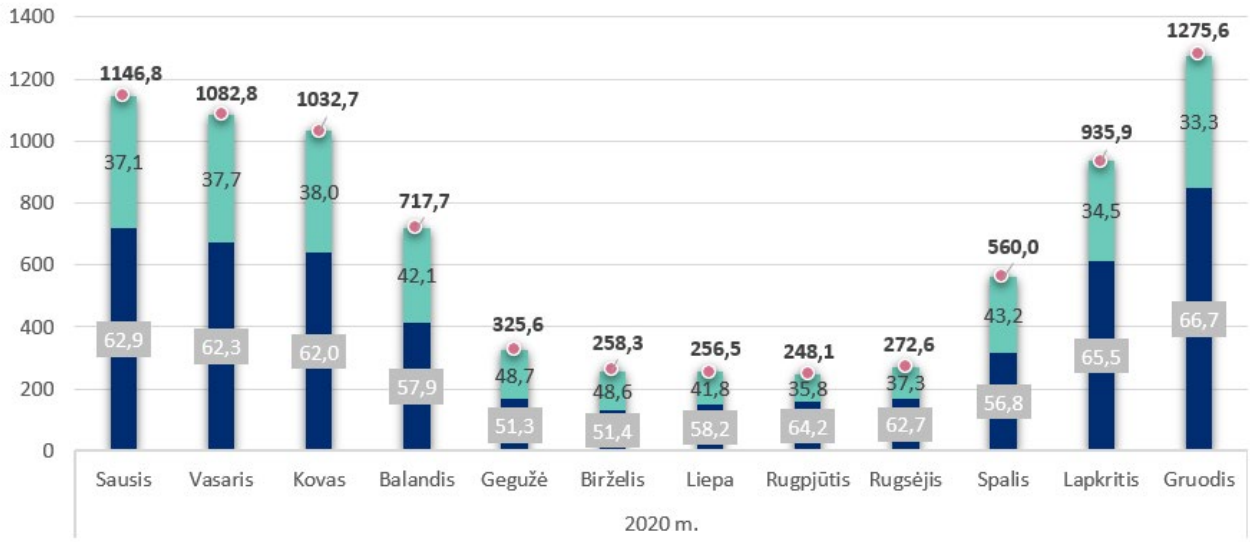

Šaltinis – Taryba.

31 pav. Tarybos reguliuojamų ir nereguliuojamų NŠG pagaminamo šilumos kiekio proporcija 2020 m.

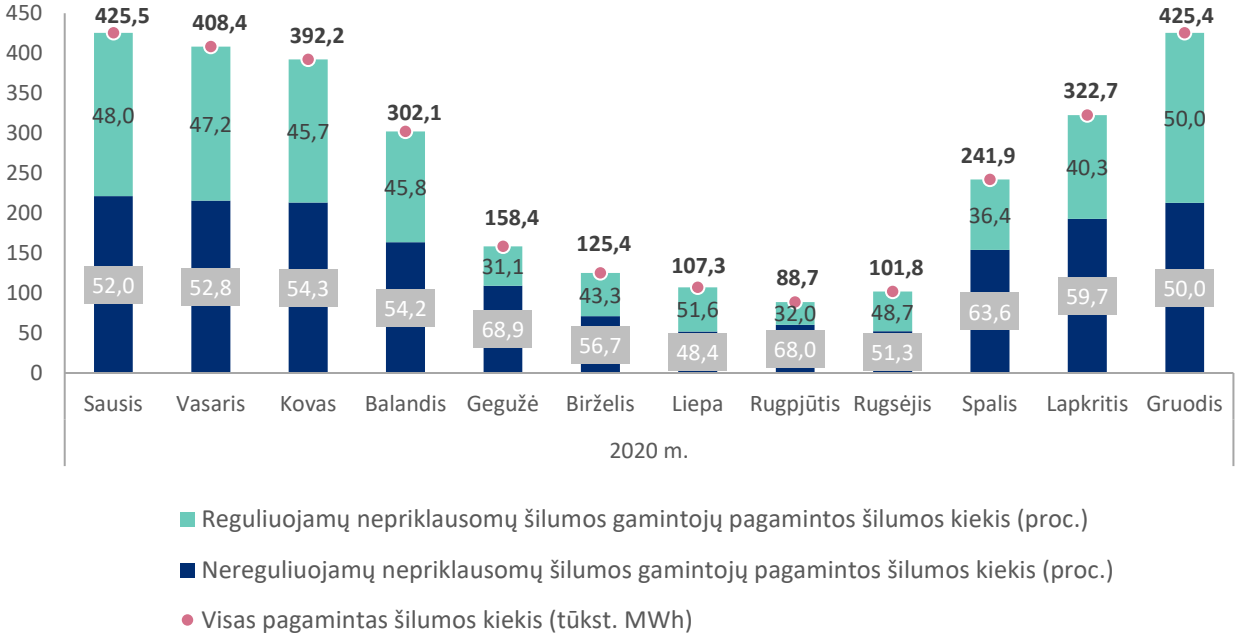

Šaltinis - Taryba.

Šilumos aukcionai

Remiantis aukcionų rezultatais, 2020 m. **šilumos poreikis miestuose, kuriuose veikia NŠG, buvo 5846,6 tūkst. MWh, aukcione pasiūlytas kiekis - 6603,8 tūkst. MWh.** Aukcionuose NŠG **pasiūlytas** kiekis sudarė **68,6 proc.** (pasiūlytos šilumos kaina 1,90 ct/kWh), iš NŠG **supirktos** šilumos dalis siekė **69,1 proc.**, atitinkamai šilumos tiekėjų aukcionuose **pasiūlytas** kiekis sudarė **31,4 proc.** (pasiūlytos šilumos kaina 1,96 ct/kWh), iš šilumos tiekėjų **supirktos** šilumos dalis - **30,9 proc.**

32 pav. Faktinis šilumos poreikis tūkst. MWh, NŠG ir šilumos tiekėjų aukcione parduotas šilumos kiekis, tūkst. MWh, ir parduotos šilumos kaina, ct/kWh

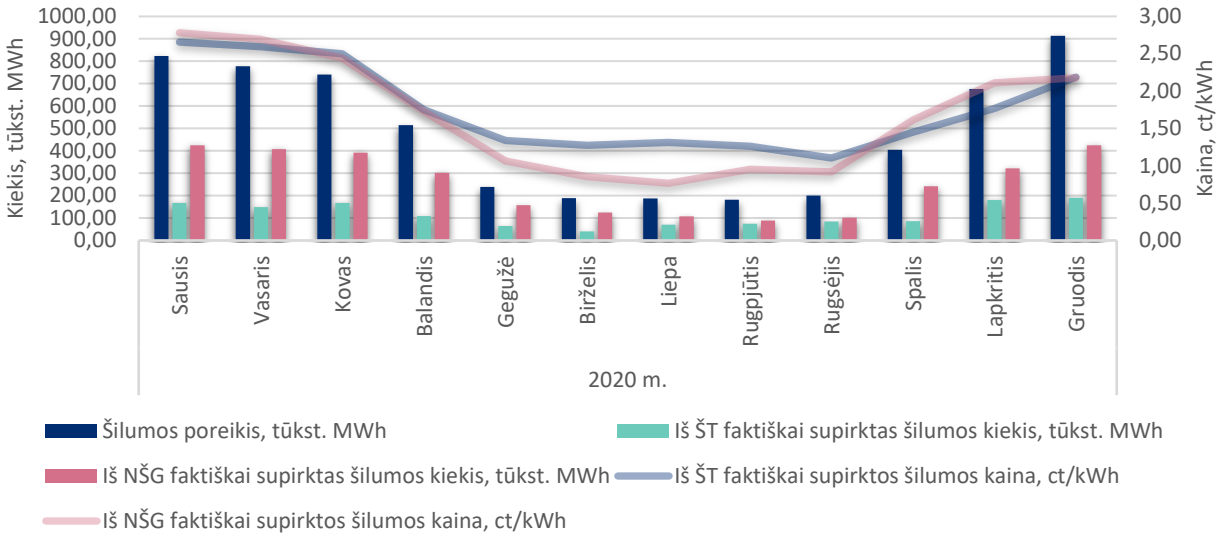

Šaltinis - Taryba.

Vidutinė šilumos tiekėjų parduotos šilumos kaina (1,96 ct/kWh) **buvo 3,4 proc. mažesnė**, nei vidutinė NŠG parduotos šilumos kaina (2,03 ct/kWh).

33 pav. 2019 ir 2020 m. apibendrinti galutiniai šilumos aukciono rezultatai ir vidutinė šilumos kaina miestuose, kuriuose veikia nepriklausomi šilumos gamintojai

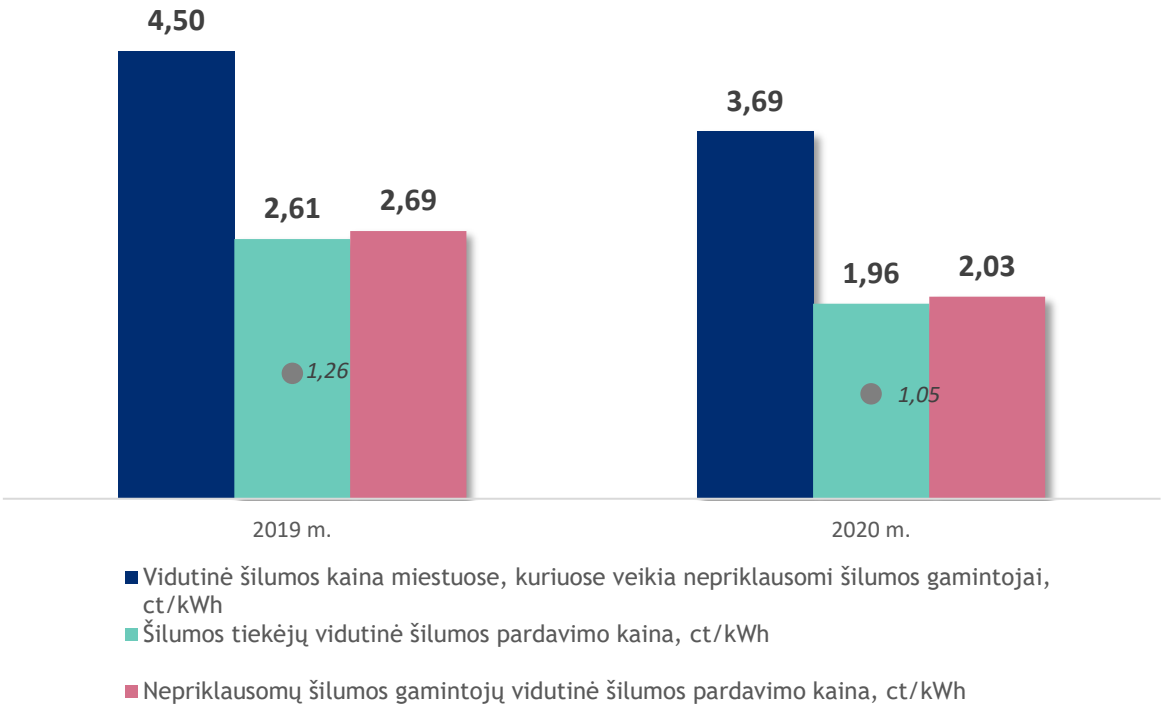

Šaltinis - Taryba.

Vidutinė 2020 m. šilumos kaina miestuose, kuriuose veikia NŠG, buvo 18 proc. mažesnė nei 2019 m. NŠG **parduodamos šilumos kaina** 2020 m., palyginus su 2019 m., **mažėjo apie 24,5 proc.** – nuo 2,69 ct/kWh iki 2,03 ct/kWh.

Šilumos tiekėjų parduodamos šilumos kaina 2020 m., lyginant su 2019 m., **mažėjo apie 24,9 proc.** – nuo 2,61 ct/kWh iki 1,96 ct/kWh. **Vidutinė perkamo biokuro kaina** 2020 m. buvo **16,3 proc.** (arba 0,21 ct/kWh) **mažesnė** nei 2019 m.

Toliau pateikiami detalesni **didžiausių miestų šilumos aukcionų duomenys.**

34 pav. Kauno miesto integruoto tinklo CŠT 2019-2020 m. šilumos aukcionų duomenys

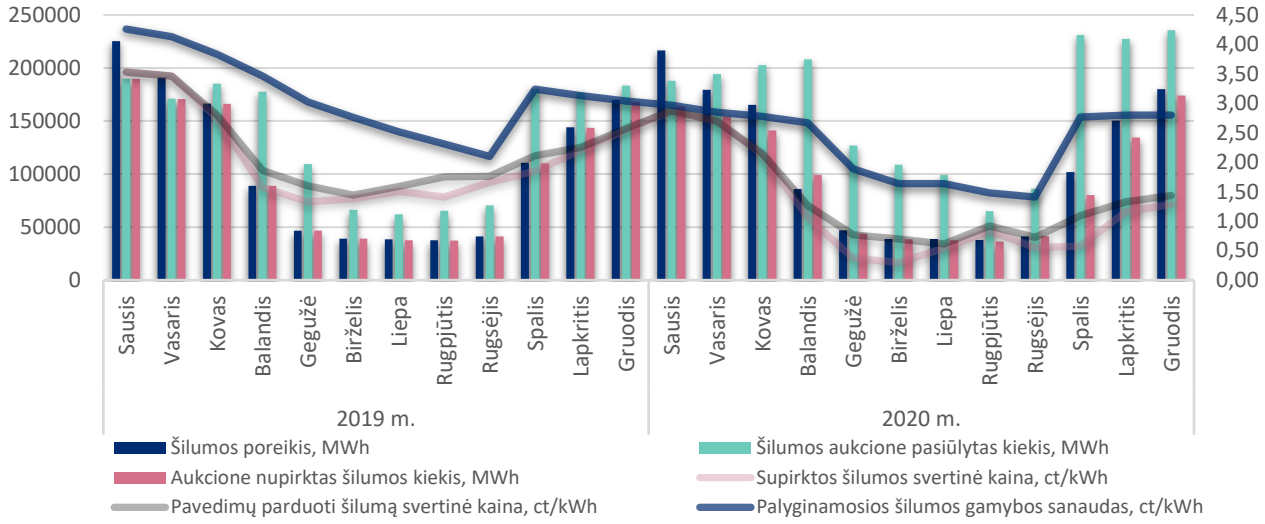

Šaltinis - Taryba.

35 pav. Vilniaus miesto integruoto tinklo CŠT 2019-2020 m. šilumos aukcionų duomenys

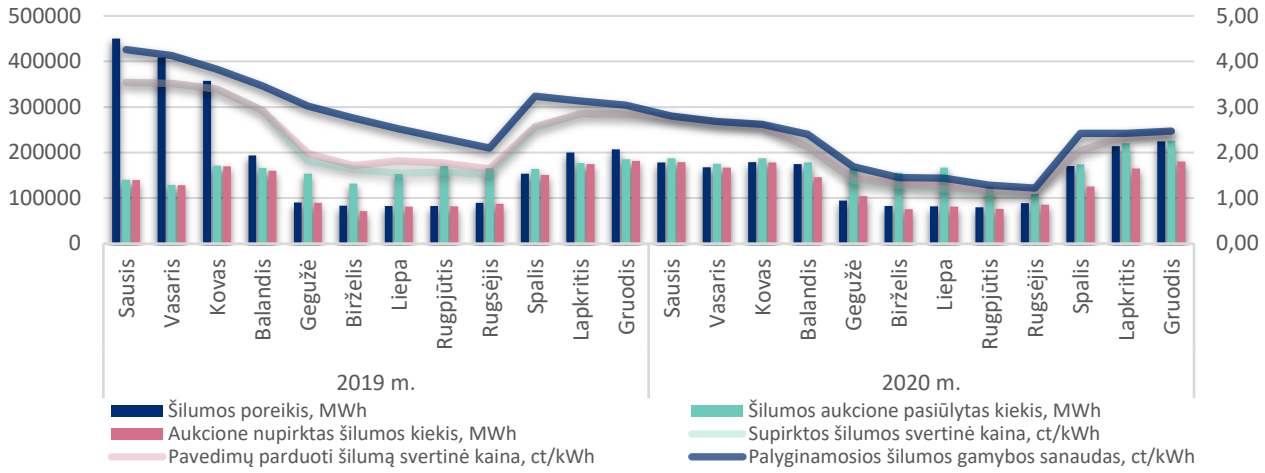

Šaltinis - Taryba.

36 pav. Klaipėdos miesto integruoto tinklo CŠT 2019-2020 m. šilumos aukcionų duomenys

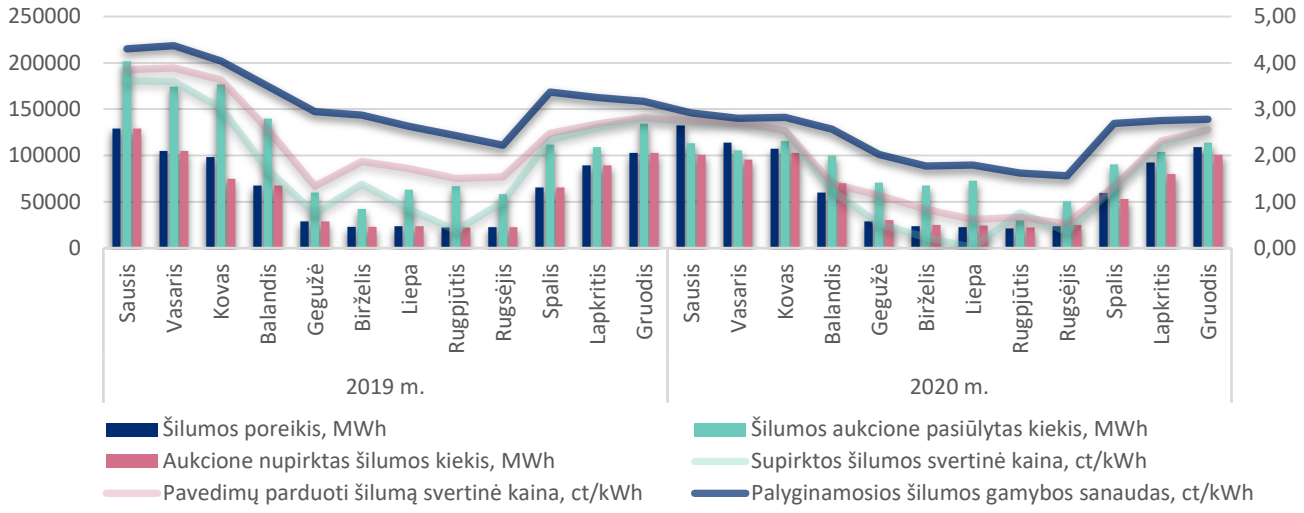

Šaltinis - Taryba.

3.11. Vandens sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodika:

- jei ūkio subjekto darbuotojų skaičius yra mažesnis už atitinkamos ūkio subjektų grupės lyginamosios analizės rodiklius, darbuotojų vidutinis darbo užmokestis gali būti didesnis ne už Lietuvos statistikos departamento paskutinio skelbiamo vidutinio viešojo sektoriaus vandens tiekimo, nuotekų valymo, atliekų tvarkymo ir regeneravimo, o **elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo veiklos ketvirčio darbo užmokestį.**

Geriamojo vandens apskaitos prietaisų įsigijimo, įrengimo ir eksploatavimo užmokesčio apskaičiavimo metodika:

- suvienodintos sąnaudų grupės su įtvirtintomis Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų įmonių apskaitos atskyrimo ir susijusių reikalavimų apraše, taip pat atskirtos netiesioginių ir bendrųjų sąnaudų grupės.

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų įmonių apskaitos atskyrimo ir susijusių reikalavimų aprašas:

- nustatyta, kad **tais atvejais**, kai vartotojai (elektros ir gamtinių dujų sektoriuje bei tinklų naudotojai, sistemos naudotojai), įtraukti į VMI skelbiamą nukentėjusių nuo COVID-19 infekcijos sąrašą, bei **buitiniai vartotojai negali padengti turimų įsipareigojimų** energetikos, **geriamo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonėms už paslaugas**, kurių kainas nustato valstybė, susidariusios įmonių **minėtų paslaugų beviltiškų skolų sąnaudos** gali būti priskiriamos **reguliuojamų kainų paslaugoms** (produktams) ir **atitinkamiems verslo vienetams**. Paskirstomosiomis beviltiškų skolų sąnaudomis gali būti pripažįstamos sumos, **kurios susidarė nuo karantino paskelbimo pradžios iki pabaigos ir du mėnesiai po jo**, ir kai yra pateikti **pagrindžiantys įrodymai,** kad buvo imtasi **visų teisėtų ir pagrįstų veiksmų skolai išieškoti;**
- **numatyta išimtis, kad trumpalaikių paskolų palūkanų sąnaudas,** kurios reikalingos padengti apyvartinių lėšų trūkumą vykdant LR Vyriausybės numatytas priemones, **galima priskirti reguliuojamų kainų paslaugoms** (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, kartu atsižvelgiant į vartotojų (elektros sektoriaus atveju - ir elektros energetikos įmonių, o gamtinių dujų sektoriaus atveju - ir sistemos naudotojų), įtrauktų į VMI skelbiamą nukentėjusių nuo COVID-19 infekcijos sąrašą, ir elektros sektoriaus atveju visuomeninio tiekėjo mokestinių prievolių atidėjimą laikotarpiu nuo karantino paskelbimo pradžios iki pabaigos. Paskirstytinomis palūkanų sąnaudomis pripažįstamos **tiek jau sudarytų paskolų**, **tiek naujų**, karantino laikotarpiu sudarytų trumpalaikių (iki vienerių metų) **paskolų**, skirtų subalansuoti reguliuojamų įmonių finansinius srautus karantino laikotarpiu ir du mėnesius po jo, **palūkanų sąnaudos**.

3.12. Vandens sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje 2020 metais Taryba reguliavimą taikė **72 licencijuotiems geriamojo vandens tiekėjams ir nuotekų tvarkytojams** (69 ūkio subjektai vykdė geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą, 3 ūkio subjektai – geriamojo vandens tiekimo veiklą) ir 3 paviršinių nuotekų tvarkytojams.

26 lentelė. 2020 m. vandens tiekimo įmonių reguliuojamo turto vertė, kainos, pelningumas

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Reguliuojamo turto vertė bazinėse kainose, mln. Eur	Vidutinė nustatyta kaina, Eur/m³*	Vidutinės kainos pokytis, proc.	2020 m. reguliuojamos veiklos grynasis pelningumas /nuostolingumas, proc.
1.	UAB „Vilniaus vandenys“	114,82	1,26	-	4,86%
2.	UAB „Kauno vandenys“	107,70	1,33	0,8	14,06%
3.	AB „Klaipėdos vanduo“	60,84	1,67	-	10,30%
4.	UAB „Šiaulių vandenys“	43,74	2,26	-	6,77%
5.	UAB „Aukštaitijos vandenys“	25,29	1,58	1,3	8,88%
6.	UAB „Dzūkijos vandenys“	16,95	2,02	-	3,54%
7.	UAB „Utenos vandenys“	13,47	1,98	-	6,23%
8.	UAB „Palangos vandenys“	11,56	2,01	-	-3,61%
9.	UAB „Jonavos vandenys“	6,61	1,68	-	5,53%
10.	UAB „Anykščių vandenys“	8,34	3,84	-	4,92%
11.	UAB „Kėdainių vandenys“	9,31	2,47	-	9,84%
12.	UAB „Sūduvos vandenys“	6,59	1,97	8,2	-1,69%
13.	UAB „Panevėžio gatvės“ (paviršinės nuotekos)	0,002	0,07	-	18,09%
14.	UAB „Prienų vandenys“	6,50	3,09	-	-12,59%
15.	UAB „Ukmergės vandenys“	5,77	2,41	0,4	6,84%
16.	UAB „Kelmės vanduo“	6,17	3,17	-	-4,82%
17.	UAB „Raseinių vandenys“	6,08	2,62	-	-3,54%
18.	UAB „Visagino energija“	5,80	2,44	-16,4	16,42%
19.	UAB „Biržų vandenys“	5,30	2,57	-	-15,53%
20.	UAB „Druskininkų vandenys“	5,06	1,51	-	-8,76%
21.	UAB „Telšių vandenys“	5,49	2,11	0,5	9,93%
22.	UAB „Kretingos vandenys“	1,88	2,71	-	2,25%
23.	UAB „Plungės vandenys“	4,56	1,72	-	5,50%
24.	UAB „Šakių vandenys“	3,41	2,51	4,1	0,05%
25.	UAB „Tauragės vandenys“	5,00	2,35	-2,1	5,31%
26.	UAB „Trakų vandenys“	4,53	2,23	18,0	-16,80%
27.	UAB „Mažeikių vandenys“	3,74	1,91	12,4	9,33%
28.	UAB „Rokiškio vandenys“	4,38	1,86	24,0	-24,78%

29.	*UAB „Skuodo vandenys“*	*3,74*	*2,70*	*14,9*	*-53,36%*
30.	*UAB „Radviliškio vanduo“*	*3,81*	*2,66*	*-*	*6,71%*
31.	*UAB „Jurbarko vandenys“*	*3,96*	*2,65*	*-1,1*	*5,74%*
32.	*UAB „Lazdijų vanduo“*	*3,94*	*3,19*	*2,6*	*-3,76%*
33.	*UAB „Pakruojo vandentiekis“*	*3,73*	*3,25*	*-*	*24,30%*
34.	*UAB „Kupiškio vandenys“*	*3,57*	*3,33*	*-*	*16,31%*
35.	*UAB „Joniškio vandenys“*	*4,29*	*2,86*	*75,5*	*1,17%*
36.	*UAB „Giraitės vandenys“*	*6,51*	*2,46*	*3,8*	*6,62%*
37.	*UAB „Šilutės vandenys“*	*5,45*	*2,27*	*0,4*	*0,61%*
38.	*UAB „Pasvalio vandenys“*	*3,45*	*1,75*	*15,9*	*23,63%*
39.	*UAB „Varėnos vandenys“*	*3,45*	*2,04*	*4,6*	*0,40%*
40.	*UAB „Kaišiadorių vandenys“*	*2,84*	*1,68*	*-*	*-16,45%*
41.	*UAB „Vilkaviškio vandenys“*	*1,95*	*2,17*	*-*	*-16,29%*
42.	*UAB „Molėtų vanduo“*	*2,44*	*3,81*	*2,1*	*-4,17%*
43.	*UAB „Neringos vanduo“*	*0,73*	*3,34*	*8,4*	*-6,71%*
44.	*UAB „Birštono vandentiekis“*	*1,88*	*2,10*	*1,9*	*-14,29%*
45.	*UAB „Šilalės vandenys“*	*2,03*	*2,48*	*-*	*-3,94%*
46.	*UAB „Širvintų vandenys“*	*1,51*	*2,67*	*-*	*-8,11%*
47.	*UAB „Akmenės vandenys“*	*1,58*	*2,51*	*0,4*	*1,03%*
48.	*UAB „Ignalinos vanduo“*	*0,99*	*2,77*	*3,4*	*-3,81%*
49.	*UAB „Zarasų vandenys“*	*1,41*	*2,85*	*-*	*0,66%*
50.	*UAB „Kuršėnų vandenys“*	*2,63*	*3,07*	*17,6*	*-8,01%*
51.	*UAB „Nemėžio komunalininkas“*	*1,50*	*1,85*	*-*	*-9,34%*
52.	*UAB „Nemenčinės komunalininkas“*	*0,60*	*2,22*	*-*	*1,09%*
53.	*UAB „Kazlų Rūdos komunalininkas“*	*0,15*	*2,36*	*-*	*-16,03%*
54.	*UAB „Simno komunalininkas“*	*1,76*	*3,37*	*-*	*-41,20%*
55.	*UAB „Elektrėnų komunalinis ūkis“*	*2,84*	*2,12*	*7,1*	*-9,89%*
56.	*UAB „Rietavo komunalinis ūkis“*	*1,51*	*3,20*	*-*	*-10,32%*
57.	*UAB „Kalvarijos komunalininkas“*	*0,61*	*2,49*	*1,6*	*-10,01%*
58.	*UAB „Pagėgių komunalinis ūkis“*	*0,60*	*2,53*	*1,2*	*39,44%*

59.	*UAB „Didžiasalio komunalinės paslaugos“*	*-*	*1,95*	*28,3*	*-94,78%*
60.	*UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“*	*-*	*1,63*	*14,0*	*7,94%*
61.	*UAB „Tvarkyba“*	*0,004*	*1,69*	*-20,7*	*-44,57%*
62.	*UAB „Baisogalos bioenergija“*	*0,02*	*2,21*	*-*	*-25,55%*
63.	*Individuali Juozo Oleko įmonė "Liepsnelė"*	*0,001*	*1,13*	*-*	*9,00%*
64.	*IĮ Emilijos Kaminskienės*	*0,002*	*1,18*	*-*	*-28,29%*
65.	*VšĮ "Antazavės vanduo"*	*-*	*1,52*	*-*	*-3,03%*
66.	*UAB „Pabradės komunalinis ūkis“*	*0,11*	*1,69*	*1,8*	*-33,63%*
67.	*VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“*	*0,07*	*2,01*	*2,6*	*-24,65%*
68.	*Skemų socialinės globos namai*	*0,02*	*0,84*	*15,1*	*-1832,21%*
69.	*Jotainių socialinės globos namai*	*-*	*1,53*	*-1,3*	*-2249,94%*
70.	*Prūdiškių socialinės globos namai*	*0,09*	*1,75*	*2,3*	*-453,88%*
71.	*UAB „Grinda“ (paviršinės nuotekos)*	*15,64*	*0,20*	*17,7*	*-7,65%*
72.	*UAB „Visagino būstas“ (paviršinės nuotekos)*	*0,01*	*0,27*	*-6,9*	*-13,40%*
73.	*UAB „Didma“*	*1,40*	*2,65*	*-*	*-93,77%*
74.	*UAB „Gargždų plytų gamykla“*			*-*	*60,55%*
75.	*Aknystos socialinės globos namai*				*-331,09%*
76.	*UAB „Utenos komunalininkas*				*-151,98%*

*pateikiamos savivaldybių arba Tarybos nustatytos arba su Taryba suderintos kainos.
**Laukiama duomenų.

Šaltinis – Taryba.

Bazinių ir perskaičiuotų kainų derinimas

2020 m. Taryba gavo **13** geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų ir paviršinių nuotekų tvarkytojų prašymų derinti geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų **bazines kainas** ir **26 ūkio subjektų** prašymus derinti **perskaičiuotas** geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų **bazines kainas.**

Taryba 2020 m. **suderino 13 ūkio subjektų bazines kainas**, iš kurių 7 ūkio subjektų kainos buvo pateiktos derinti 2019 metais ir 27 ūkio subjektų perskaičiuotas bazines kainas, iš kurių 5 ūkio subjektų kainos buvo pateiktos derinti 2019 m. Atlikusi sąnaudų pagrįstumo analizę ir įvertinusi planuojamas atlikti investicijas, Taryba geriamojo vandens tiekėjams ir nuotekų tvarkytojams **nustatė efektyvumo didinimo užduotis** ir dalį sąnaudų nepripažino būtinosiomis arba įvertino daugiau sąnaudų, nei ūkio subjektas.

27 lentelė. Vandens sektoriaus vidutinių kainų / sąnaudų palyginimas (tiems ūkio subjektams, kuriems Taryba suderino bazines kainas 2020 m.)

Ūkio subjektas	Galiojanti, Eur/m³	Ū. s. projektas, Eur/m³	Tarybos suderinta, Eur/m³	Skirtumas nuo ū. s. projekto, %	Nepripažinta sąnaudų, tūkst. Eur
UAB „Mažeikių vandenys“	1,82	1,87	1,91	2,1	-88,6
UAB „Joniškio vandenys“	2,48	2,95	2,86	-3,1	33,8
UAB „Neringos vanduo“	2,94	3,17	3,34	5,4	11,7
UAB „Birštono vandentiekis“	2,06	1,76	2,10	19,3	-66,6
UAB „Skuodo vandenys“	2,20	2,82	2,70	-4,3	13,6
UAB „Kuršėnų vandenys“	2,61	4,30	3,07	-28,6	410,7
UAB „Didžiasalio komunalinės paslaugos“	1,50	1,84	1,95	6,0	-4,2
UAB „Rokiškio vandenys“	1,64	1,90	1,86	-2,1	36,0
UAB „Visagino energija“	2,50	2,46	2,44	-0,8	-3,6
UAB „Trakų vandenys“	1,89	2,48	2,23	-10,1	185,6
UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“	1,28	1,60	1,63	1,9	-2,9
UAB „Šilutės vandenys“	2,17	2,25	2,27	0,9	-50,0
UAB „Panevėžio gatvės“ (paviršinės)	0,09	0,07	0,07	-	-77,4
Iš viso nepripažinta sąnaudų:					**398,1**

Šaltinis - Taryba.

Iš 13 suderintų bazinių kainų, 7 ūkio subjektai teikia ir **paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugas.** Iki 2014 metais pakeisto GVTNT įstatymo įsigaliojimo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainos nebuvo derinamos Taryboje.

2020 m. pagrindinės kainų pokyčio priežastys: mažėjanti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo **paslaugų realizacija**, investicijų grąžos įvertinimas kainose, ilgalaikio turto nusidėvėjimo **sąnaudų didėjimas** dėl išaugusios reguliuojamo turto vertės įgyvendinus investicijas, **darbo užmokesčio sąnaudų didėjimas.**

37 pav. 2020 m. galiojusios vidutinės nustatytos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos didžiuosiuose Lietuvos miestuose, Eur/m³

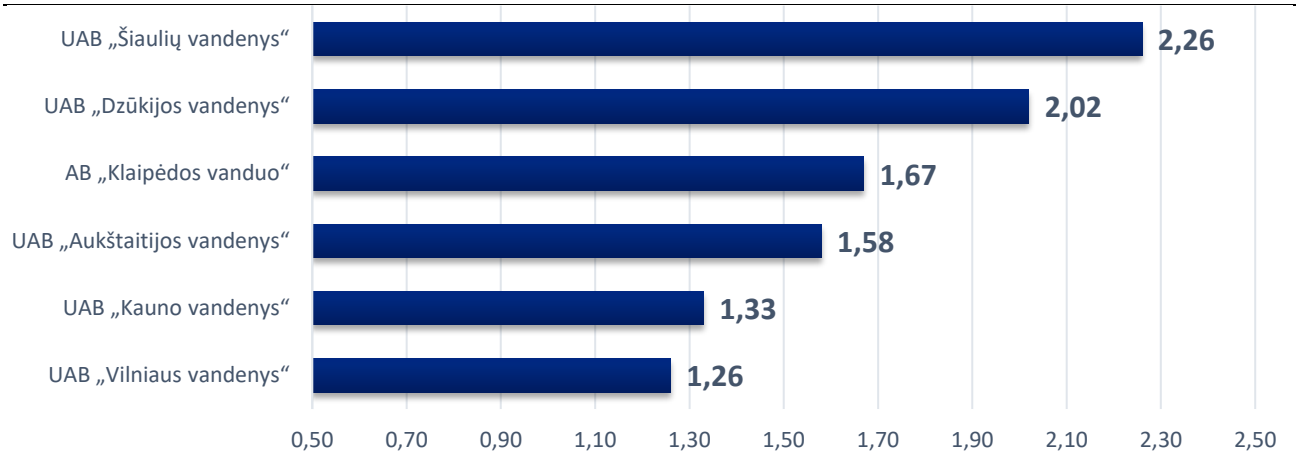

Šaltinis - Taryba.

38 pav. 2020 m. galiojusios didžiausios ir mažiausios nustatytos vidutinės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos, Eur/m^3

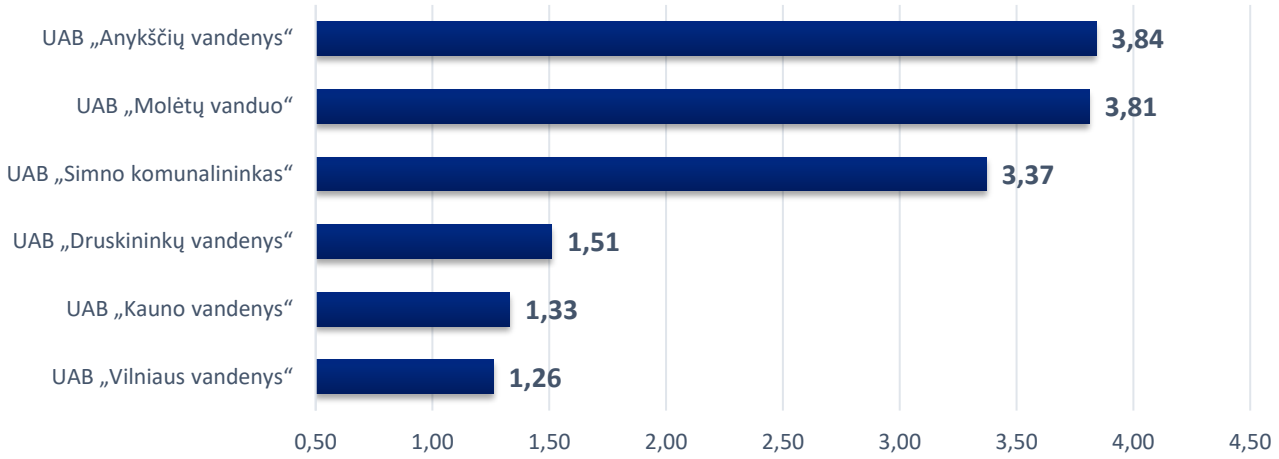

Šaltinis - Taryba.

Tarybos tikslas – užtikrinti, kad vartotojai gautų patikimas ir kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas mažiausiomis sąnaudomis. 2020 m., derindama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo kainas, Taryba vadovavosi 2011 m. patvirtintu Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklos **lyginamosios analizės aprašu**, kuriame įtvirtinti **efektyvumo rodikliai**, taikomi skaičiuojant būtinąsias geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo bei atsiskaitomųjų apskaitos prietaisų priežiūros ir vartotojų aptarnavimo paslaugų sąnaudas ir nustatant geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje veikiantiems ūkio subjektams veiklos efektyvumo didinimo užduotis ateinančiam reguliavimo periodui.

Siekiant didinti vandens tiekimo įmonių veiklos efektyvumą, ekonominį skaidrumą, nustatyti įmonių būtinąsias sąnaudas bei palyginti atitinkamoms grupėms priklausančių įmonių veiklą, Taryba **apskaičiavo ir** 2020 m. gruodžio mėn. viešai paskelbė lyginamuosius rodiklius. Kiekvienais metais Taryba, atlikusi vandens įmonių teikiamų duomenų analizę ir nustačiusi lyginamuosius rodiklius, juos paskelbia viešai ne vėliau kaip iki kiekvienų metų liepos 1 d.

2020 m. Tarybos suderintas teikiamų paslaugų kainas **taikė 70 geriamojo vandens tiekėjų ir (arba) nuotekų tvarkytojų** iš 72 licencijuotų šias paslaugas galinčių teikti ūkio subjektų ir **3 paviršinių nuotekų tvarkytojai.**

Vienašališkas kainų nustatymas

Tarybos suderintas kainas geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai **pradeda taikyti tik po to, kai jas patvirtina savivaldybių tarybos.** Tarybai suderinus bazinių ir perskaičiuotų bazinių kainų projektus, **savivaldybės taryba ne vėliau, kaip per 30 dienų** nuo bazinių ir perskaičiuotų bazinių kainų projekto suderinimo dienos turi nustatyti geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines ir perskaičiuotas bazines kainas.

Iš 13 suderintų ūkio subjektų bazinių geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių kainų, **3 savivaldybių** (Joniškio rajono,

Šiaulių rajono, Rokiškio rajono) tarybos **nepriėmė sprendimo** dėl bazinių kainų nustatymo. Iš **27 suderintų ūkio subjektų perskaičiuotų bazinių kainų**, **5 savivaldybių** (Vilniaus m., Klaipėdos m. ir Klaipėdos raj., Telšių raj., Pagėgių) **tarybos nepriėmė sprendimo dėl perskaičiuotų bazinių kainų nustatymo**.

Savivaldybės tarybai per 30 kalendorinių dienų nenustačius geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių ir perskaičiuotų bazinių kainų, **Taryba turi teisę vienašališkai nustatyti** geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines ir perskaičiuotas bazines kainas.

Taryba 2020 m. **vienašališkai nustatė** UAB „Joniškio vandenys“, UAB „Kuršėnų vandenys“, UAB „Rokiškio vandenys“, UAB „Grinda“, AB „Klaipėdos vanduo“, UAB „Telšių vandenys“, UAB „Pagėgių komunalinis ūkis“ geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines ir perskaičiuotas bazines kainas.

Vartotojų mokumo riba

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas įpareigoja Tarybą kiekvienais metais iki gruodžio 31 d. įvertinti, ar, nustačius naujas bazines kainas, **vartotojų mokama suma už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas neviršys 4 proc. vidutinių mėnesio šeimos pajamų**.

Taryba 2020 m. atliko **vartotojų mokamos sumos** už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas **vertinimą** ir apie atliktą vertinimą informavo Aplinkos ministeriją bei atitinkamą savivaldybę, kurios teritorijoje veiklą vykdo Tarybos reguliuojamas geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas.

Vertinime buvo suskaičiuotos vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, **mėnesio namų ūkio išlaidos**. Skaičiuojant namų ūkio išlaidas buvo vadovaujamasi **vidutiniu savivaldybėje suvartojamu geriamojo vandens kiekiu, kurį apskaičiuoja geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai bei skelbia savo interneto svetainėje.**

Pagal atliktą vertinimą matyti, kad **didžiausia** vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, mokama suma **sudaro 2,44 proc.** vidutinių namų ūkio mėnesio pajamų. Šią sumą moka **Molėtų rajono gyventojai**. **Mažiausiai** už paslaugas moka **Vilniaus miesto gyventojai – 0,54 proc.** vidutinių namų ūkio mėnesio pajamų.

Ūkio subjektų, teikiančių geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo **paslaugas Tarybos reguliuojamomis kainomis**, aptarnaujamų vartotojų mokama suma už paslaugas **neviršija 4 proc. vidutinių mėnesio šeimos pajamų.**

39 pav. *Vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, mėnesio namų ūkio išlaidų procentas nuo vidutinių mėnesio šeimos pajamų pagal apskritis*

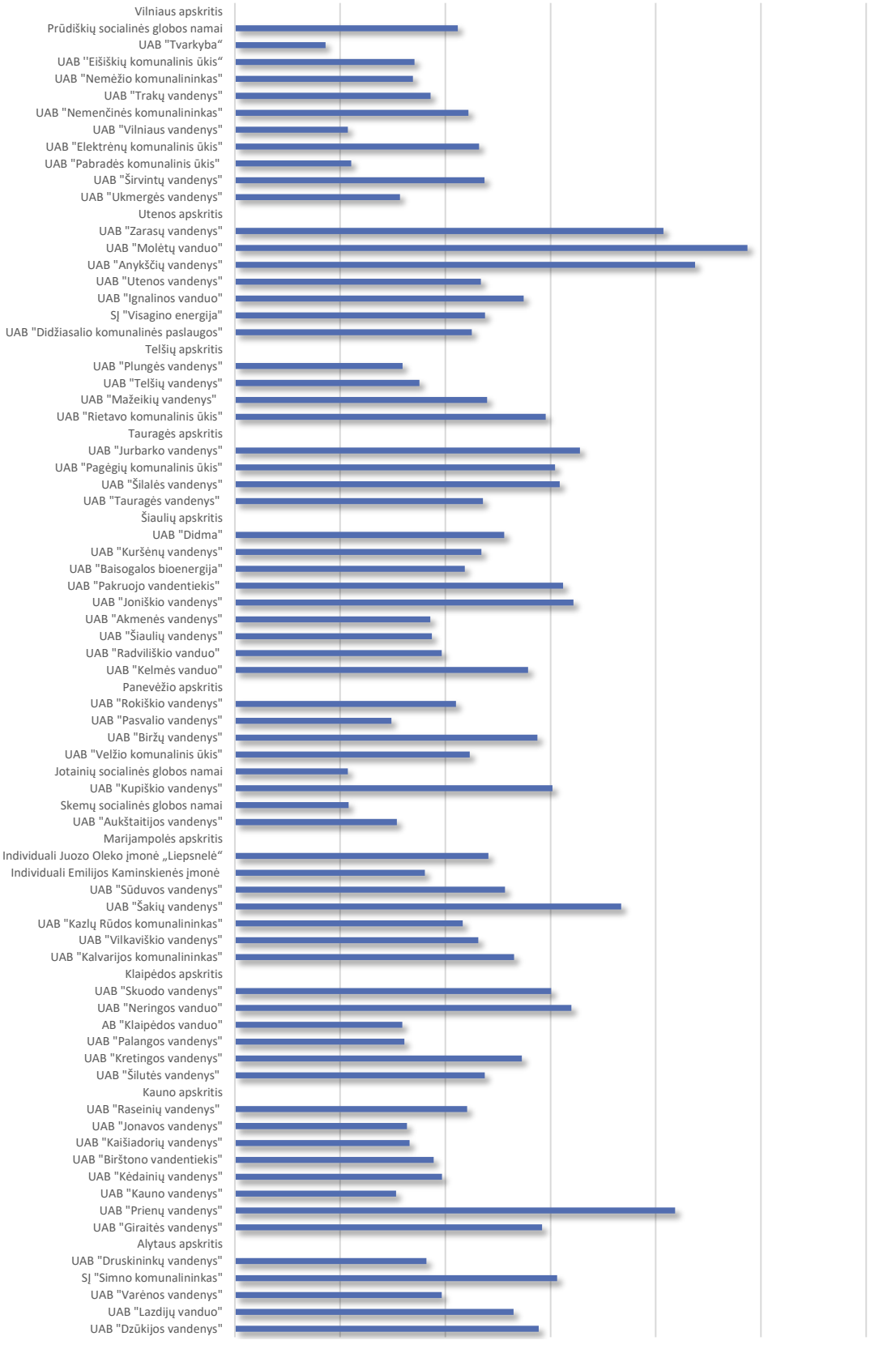

Šaltinis - Taryba.

4. INVESTICIJOS IR PASLAUGŲ KOKYBĖ

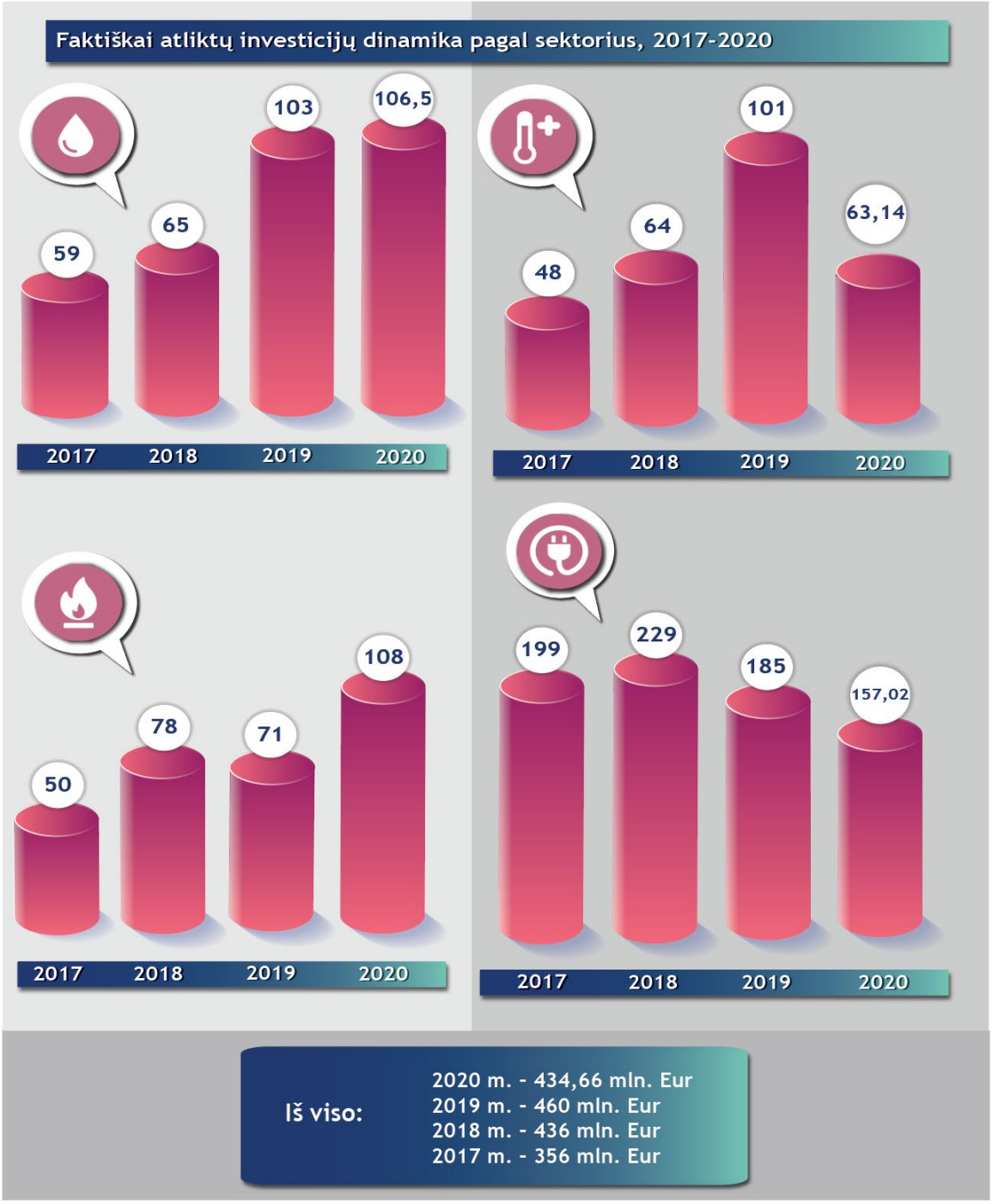

4.1. Investicijos

Taryba derina investicijų projektus, susijusius su naujų energetikos objektų statyba, esamų energetikos objektų atstatymu, modernizacija, rekonstrukcija ar veikiančių energetikos objektų plėtra ir kt. Energetikos įstatymas numato pareigą Tarybai vertinti

investicijų pagrįstumą. **Jeigu investicijos nėra suderintos su Taryba**, jos negali būti pripažintos pagrįstomis ir nėra įskaičiuojamos į reguliuojamų paslaugų kainas.

Šilumos tiekėjų, nepriklausomų šilumos gamintojų, geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų, paviršinių nuotekų tvarkytojų investicijų vertinimo ir derinimo Valstybinėje energetikos reguliavimo taryboje tvarkos aprašas:

- numatyta galimybė derinti planuojamas **ateinančių metų** arba **3 metų** geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazinės kainos reguliavimo laikotarpio investicijas (iki šiol buvo galima derinti tik viso 3 metų veiklos plano investicijas). **Vandens įmonės**, aptarnaujančios **daugiau nei 40 tūkst. vartotojų**, faktiškai įvykdytas investicijas galės teikti derinti **du kartus per metus**;
- jei teikiamas prašymas **pakartotinai derinti** su Taryba jau suderintas investicijas, kurių vertė pasikeitė atlikus viešųjų pirkimų procedūras ar atlikus statybą ūkio būdu, prašymo **nagrinėjimo terminas trumpėja iki 20 darbo dienų**;
- sudaryta galimybė šilumos ir vandens įmonėms **pakartotinai nederinti** su Taryba jau suderintų investicijų, kurių vertė, faktiškai atlikus darbus, **yra mažesnė arba iki 10 proc. didesnė, nei suderino Taryba** (pateikiami tai pagrindžiantys dokumentai);
- patikslintas **turto atnaujinimo** apibrėžimas, numatant, kad tai – investicija į ilgalaikį turtą baigiantis jo ar jį sudarančių dalių fizinio ar techninio nusidėvėjimo laikotarpiui, kuria siekiama **atkurti** atiduodant turtą eksploatuoti buvusias jo funkcines savybes ir (ar) **remontas**, didinantis ilgalaikio materialiojo turto vertę, kuriuo siekiama pailginti jo naudingo tarnavimo laiką ir (ar) pagerinti jo naudingąsias savybes;
- **detalizuota dokumentų**, pagrindžiančių informaciją apie **savivaldybių perduotą turtą** šilumos ir vandens įmonėms, pateikimo tvarka;
- numatyta šilumos ir vandens įmonių **informavimo tvarka** tais atvejais, kai, esant poreikiui, **atliekami patikrinimai vietoje**.

Investicijų projektų papildomų reguliacinių paskatų ir rizikų vertinimo metodika bei susijusių teisės aktų pakeitimai:

- įtvirtinta papildomų reguliacinių **paskatų skyrimo tvarka** elektros energetikos ir gamtinių dujų įmonėms, kurių kainos yra reguliuojamos, ir kurios patiria didesnes rizikas įgyvendindamos **Bendro intereso projektus** ar kitus savo apimtimi ir teikiamomis socialinėmis-ekonominėmis naudomis jiems **praktiškai prilygstančius projektus;**
- reglamentuotos papildomos reguliavimo paskatos, t .y. numatyta, kad jas sudaro **reguliavimo rizikos mažinimo priemonės** ir (arba) **finansinio atlygio schemos**, kuriomis siekiama motyvuoti projektų rengėjus imtis tam tikrų veiksmų (pvz., lankstesnės kainodaros nuostatos dėl patirtų sąnaudų kompensavimo, didesnės investicijų grąžos nustatymas);
- pagal įtvirtintą procedūrą **kiekvienam projektui papildomas skatinimas bus suteikiamas atskiru Tarybos sprendimu**, atlikus rizikos vertinimą.

Šis Tarybos priimtas teisės aktas sudaro **palankesnes sąlygas** projektų rengėjams **sėkmingai ir laiku įgyvendinti pagrindinius strateginius projektus**, t. y. Bendro intereso ar kitus svarbius projektus.

Asmenų prašymų leisti veikti bandomojoje energetikos inovacijų aplinkoje pateikimo ir nagrinėjimo bei veiklos bandomojoje energetikos inovacijų aplinkoje vykdymo tvarkos aprašas:

- **bandomojoje aplinkoje** veikiantiems asmenims galės būti **taikomos šios priemonės**: **aktyvus konsultavimas**; energetikos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytų **išimčių taikymas** (*pvz., galimybė vykdyti veiklą neturint privalomų licencijų, leidimų, mažinti reikalavimus ir kt.);* **sankcijų ir papildomų poveikio priemonių**

netaikymas, jeigu tai nėra būtina; asmenims, kurių teikiamų paslaugų kainos yra valstybės reguliuojamos, **Taryba gali taikyti energetikos inovacijų skatinimo mechanizmus**, įskaitant energetikos inovacijų investicijų derinimą ir (ar) energetikos inovacijų diegimo sąnaudų įvertinimą nustatant reguliuojamų paslaugų kainas ar kainų ir (ar) pajamų viršutines ribas;

- bandomoji aplinka ūkio subjektams, teikiantiems **paslaugas, produktus, verslo sprendimus, tokių produktų ir paslaugų teikimo būdus, veiklos modelius**, gali tęstis iki 12 mėn. (su galimybe pratęsti dar 12 mėn.), **bandant technologijas į energetikos infrastruktūrą** – iki 3 metų (su galimybe pratęsti dar 2 metus);

- pasibaigus numatytam terminui, pagal bandomoje aplinkoje dalyvaujančių asmenų pateiktą informaciją Taryba įvertins, ar inovacija pasiteisino, t. y. pasiekė numatytus rezultatus, pasitvirtino inovacijos naudingumas, reikalingumas ir pritaikomumas, taip pat ar ji nekelia grėsmės visuomenės interesams ir (ar) energetikos sistemai ir ar reikalinga tobulinti esamą teisinę aplinką, kad ši inovacija galėtų būti diegiama įprastinėmis sąlygomis.

Elektros sektorius

2020 m. bendra **faktiškai atliktų investicijų** suma elektros energetikos sektoriuje sudaro **157,02 mln. Eur**. Palyginimui, 2019 m. investicijų suma sudarė 185 mln. Eur.

Elektros energetikos sektoriuje investicijos daugiausiai buvo skirtos esamos **sistemos atnaujinimui** bei sistemų **saugumui** ir tiekimo **patikimumui** užtikrinti.

Tarybos 2020 m. **suderintų investicijų** elektros sektoriuje bendra vertė sudarė **206,74 mln. Eur** (nevertinant Bendro intereso projekto). **Iš šio skaičiaus - 92,4 mln. Eur** buvo investuota į elektros energijos **perdavimo sistemą, 111,2 mln. Eur - į elektros skirstymo sistemą, 3,2 mln. Eur – į elektros energijos gamybą.**

Elektros energetikos sektoriuje suderintos investicijos daugiausiai buvo skirtos esamos infrastruktūros **atnaujinimui** bei tiekimo **saugumui** ir **patikimumui** užtikrinti.

Perdavimo veikla

Elektros energijos **perdavimo įmonės** investicijas, kurių vertė mažesnė nei 3,5 mln. Eur, teikia derinti Tarybai **bendru sąrašu**. 2020 m. Taryba suderino investicijų į elektros energetikos perdavimo sistemą už **92,41 mln. Eur**.

28 lentelė. Investicijos į elektros energijos perdavimo sistemą (suderinta 2020 m.)

Įmonė	Investicinis projektas	Planuojama finansavimo struktūra, proc.
AB „Litgrid“	Lietuvos elektros energetikos sistemos 400-110 kV tinklų plėtros planas 2020–2029 m.* Perdavimo sistemos operatorius AB „Litgrid“ kiekvienais metais parengia ir teikia Tarybai	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos, ES parama

	ateinančių dešimties metų plėtros planą. Taryba, jį derindama, įvertina perdavimo sistemos operatoriaus jau įgyvendintas investicijas arba atitinkamai koreguoja anksčiau suderintas, bet dar neįgyvendintas investicijas, jų atlikimo terminus, darbų sumas ir kt.	
	Bendrai derinamų investicijų sąrašas	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos, ES parama
	Investicijų projektas „330 kV elektros perdavimo linijos Lietuvos elektrinė–Alytus rekonstravimas“	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos, ES parama
	Investicijų projektas „330 kV elektros perdavimo linijos Šiauliai–Kaunas (LN 306) rekonstravimas“	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.
	Investicijų projektas „330/110/10 kV Vilniaus TP, Kauno TP ir Šiaulių TP galios didinimas“	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.

** Suderinta 2021 m.*

Šaltinis – Taryba.

Bendro intereso projektai

2020 m. balandžio 17 d. Taryba suderino Lietuvai tenkančią bendro intereso projekto – **Baltijos šalių elektros energijos sistemos integravimas į Europos tinklus ir sinchronizavimas su jais (II etapas) –** investicijų dalį – **474,01 mln. Eur.**

Bendri kaštai, tenkantys Lietuvai, Latvijai, Estijai ir Lenkijai, yra **1 219,86 mln. Eur**, iš jų **Lenkijai** – 535,76 mln. Eur, **Estijai** – 110,60 mln. Eur, **Latvijai** – 99,50 mln. Eur.

Nacionalinės energetikos reguliavimo institucijos (Lietuvoje – Taryba) priima suderintus sprendimus dėl tarpvalstybinio investicinių sąnaudų paskirstymo kiekvienam projekto sistemos operatoriui ir tų sąnaudų įtraukimo į tarifus.

Visas sinchronizacijos projektas įgyvendinamas **3 etapais** (*I etapo investicijas Lietuvos energetikos reguliuotojas suderino 2018 m. rugpjūčio 31 d., šiam projektui paramą skyrė Europos Komisija*).

Sinchronizacijos projektą sudaro investicijos į Baltijos šalių elektros perdavimo sistemas, sinchronizavimui reikalingus valdymo sistemų atnaujinimus, sustiprinimą, jos yra būtinos, nepriklausomai nuo pasirinkto sinchronizavimo scenarijaus.

Lietuvoje sinchronizacijos projektą įgyvendina perdavimo sistemos operatorius AB „Litgrid“. II etapu Lietuvoje numatyta naujos jūrinės jungties Lenkija–Lietuva statyba ir jai prijungti reikalingos Darbėnų 330 kV skirstyklos statyba, esamos perdavimo linijos rekonstravimas ir naujo 330 kV ruožo iki Darbėnų pastotės statyba, taip pat papildomų 2 sinchroninių kompensatorių statyba, valdymo sistemų atnaujinimas ir diegimas, užtikrinsiantis sistemos stabilumą, reikiamus elektros energijos srautus ir pasirengimą dirbti sinchroniniu režimu su Kontinentinės Europos tinklu.

Į sinchronizavimo projekto II etapo investicijas Lietuvos ir Latvijos perdavimo sistemos operatoriai įtraukė ir baterijų energijos kaupimo sistemos (BEKS) dažniui reguliuoti finansavimą. Taryba, įvertinusi ES reglamentavimą dėl tokių paslaugų rinkos ir siekiant, kad būtų sukurta tarpusavyje sujungta energijos vidaus rinka ir objektyvi, nediskriminuojanti, skaidri sisteminių paslaugų rinka, pritarė, kad AB „Litgrid“ turi su kitais Baltijos šalių PSO **susitarti dėl būsimo dažnio išlaikymo rezervų ir automatinio dažnio atkūrimo rezervų rinkos modelio**, o su nacionalinėmis reguliavimo institucijomis – **dėl rinkos tyrimo sąlygų**, kad nustatytų paslaugos apimtį ir potencialius paslaugų

teikėjus, kurie ekonomiškai efektyviai ir laiku plėtotų, eksploatuotų ar valdytų įrenginius, skirtus dažnio išlaikymo rezervų ir automatinio dažnio atkūrimo rezervų paslaugoms.

Remiantis Baltijos šalių ir Lenkijos perdavimo sistemos operatorių atliktos kaštų ir naudos analizės rezultatais, **kiekviena Baltijos šalis ir Lenkija gauna teigiamą grynąją naudą,** todėl kiekvienos šalies investicijų kaštai dengiami atitinkamo Baltijos šalių ar Lenkijos perdavimo sistemos operatoriaus.

Dėl paramos šiam projektui įgyvendinti Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos perdavimo sistemų operatoriai teiks bendrą paraišką Europos Komisijai pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (*angl. Connecting Europe Facility, CEF*), **maksimalus galimas paramos intensyvumas – iki 75 proc.**

Jei projektas nebūtų finansuojamas ES lėšomis, numatytų atlikti investicijų įtaka, palyginus su 2020-iems AB „Litgrid“ nustatyta reguliuojama elektros energijos perdavimo paslaugos kainos viršutine riba, lygia 0,814 ct/kWh, 2026–2045 m. laikotarpiu vidutiniškai didėtų 28,32 proc. Perdavimo tarifas Latvijoje 2026-2045 m. vidutiniškai didėtų 15,3 proc., Estijoje – 8,5 proc.

Lietuvoje perdavimo kaina galutiniame elektros energijos tarife (vidutinė nediferencijuota kaina) sudaro apie 6,3 proc.

Lietuvoje sinchronizacijos projektą numatyta **įgyvendinti iki 2025 m.**

Skirstymo veikla

Elektros energijos skirstymo įmonės investicijas, kurių vertė mažesnė nei 1,5 mln. Eur, teikia derinti Tarybai **bendru sąrašu**. 2020 m. Taryba suderino elektros energijos skirstymo sistemos operatorių investicijų už **111,169 mln. Eur** sumą ir 2021 m. pradžioje už 39,490 mln. Eur (2020 m. bendrai derinamų investicijų elektros energetikos sektoriuje sąrašas).

29 lentelė. Investicijos į elektros energijos skirstymo sistemą (suderinta 2020 m.)

Įmonė	Investicinis projektas	Planuojama finansavimo struktūra, proc.
AB „Energijos skirstymo operatorius“	Investicijų projektas „Bendros duomenų talpinimo ir keitimosi jais platformos vystymas ir diegimas“	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.
	2019 m. bendrai derinamų investicijų elektros energetikos sektoriuje sąrašas	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.
	2020–2022 m. investicijų sąrašas	ES parama – 50 proc., įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 50 proc.
	2020 m. bendrai derinamų investicijų elektros energetikos sektoriuje sąrašas*	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.

**Suderinta 2021 m.*
Šaltinis – Taryba.

Bendros duomenų talpinimo ir keitimosi jais platformos vystymas ir diegimas

Taryba 2020 m. lapkričio mėn. suderino AB „Energijos skirstymo operatorius“ bendros duomenų talpinimo ir keitimosi jais platformos vystymo ir kūrimo projektą. AB „Energijos skirstymo operatorius“ atlikta kaštų naudos analizė parodė, kad **projekto nauda** vartotojams (vertinant 18 m. laikotarpiu) yra **didesnė** nei jo įgyvendinimo **kaštai**.

AB „Energijos skirstymo operatorius“ bendros duomenų talpinimo ir keitimosi jais platformą **pradėjo diegti 2020-aisiais** – pagrindinis diegimo etapas numatytas 2020–2023 m. Projektas prisideda prie efektyvaus elektros energijos rinkos liberalizavimo, užtikrindamas greitą, saugų duomenų apsikeitimą tarp vartotojų, AB „Energijos skirstymo operatorius“ bei nepriklausomų elektros energijos tiekėjų.

Įgyvendinus investicinį projektą, **duomenų apsikeitimui bus naudojamas tik vienas kanalas** – bendra duomenų platforma. Rinkos dalyviai ir kitos suinteresuotos šalys **turės vienodas teises vienodu formatu gauti duomenis**, sistema **bus pasiekiama bet kuriuo metu**, o duomenys **atnaujinami nustatytais terminais**. Kiekvienai šaliai, kuri turės teisę jungtis prie naujai sukurtos bendros duomenų platformos, bus suteikiami **asmeniniai ir unikalūs prisijungimo duomenys.**

Įvertinus teikiamas ekonomines naudas, projektas elektros energijos skirstymo kainą vidutiniškai mažintų 0,0014 ct/kWh, arba 0,04 proc. (nevertinant projekto teikiamų ekonominių naudų – skirstymo kaina vidutiniškai didėtų 0,0120 ct/kWh arba 0,36 proc.

Bendrą duomenų talpinimo ir keitimosi jais platformą ketinama **sukurti iki 2023 m. pabaigos.**

Gamybos veikla

Elektros energijos **gamybos investicijas**, kurių vertė mažesnė nei 1,5 mln. Eur, teikia derinti Tarybai **bendru sąrašu**. 2020 m. Taryba suderino elektros energijos gamybos investicijų už **3,164 mln. Eur sumą**.

30 lentelė. Investicijos į elektros energijos skirstymo sistemą (suderinta 2020 m.)

Įmonė	Investicinis projektas	Planuojama finansavimo struktūra, proc.
AB „Ignitis gamyba“	2016–2017 m. vykdytų investicijų derinimas	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.
	2018–2019 m. vykdytų investicijų derinimas	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.
	Investicijų projektas „Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės II hidroagregato kapitalinis remontas“	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.

Šaltinis – Taryba.

Gamtinių dujų sektorius

2020 m. gamtinių dujų sektoriuje **faktiškai atliktos** investicijos sudaro **108 mln. Eur**, t. y. 37 mln. Eur **daugiau, palyginus su 2019 m.**

Tarybos **suderintų investicijų** gamtinių dujų sektoriuje – perdavimo, skirstymo, pakartotinio SGD dujinimo – suma 2020 m. sudaro **59,3 mln. Eur**.

Suskystintų gamtinių dujų terminalas (SGDT)

Taryba 2020 m. suderino AB „Klaipėdos nafta“ investicijas, kurių vertė sudaro **296,6 tūkst. Eur**. Didžioji dalis investicijų yra skirtos įsigyti naują, taip pat atnaujinti ir modernizuoti esamą turtą, būtiną SGD terminalo veikimo **saugumui ir patikimumui** užtikrinti (automatinės valdymo sistemos modernizavimas, informacinių technologijų, telekomunikacinės technikos, įrangos diegimas ir kt.).

Taip pat Taryba 2020 m. suderino AB „Klaipėdos nafta“ investicijų projektą už **209,2 tūkst. Eur**, skirtą atnaujinti turimą įrangą ir sujungti ją į vieną lengvai valdomą sistemą, kad būtų galima SGD terminalo dujų apskaitos stotį valdyti **nuotoliniu būdu** ir **sumažinti žmogiškuosius išteklius**.

AB „Amber Grid“ investicijos

Taryba 2020 m. liepos mėn. suderino AB „Amber Grid“ investicijas už **3910,2 tūkst. Eur**, iš kurių 946 tūkst. Eur bus finansuojami ES struktūrinių fondų lėšomis.

Bendrovė įgyvendins 4 investicinius projektus. Investicinių projektų, įtrauktų į Nacionalinį elektros ir gamtinių dujų perdavimo infrastruktūros projektų įgyvendinimo planą, iki 50 proc. lėšų planuojama finansuoti iš ES struktūrinių fondų.

2020 m. spalio mėn. Taryba suderino AB „Amber Grid“ investicijas už 2 588,8 tūkst. Eur sumą (finansuojama iš nusidėvėjimo sąnaudų). **Naujam turtui įsigyti** AB „Amber Grid“ planuoja skirti 149,9 tūkst. Eur, t. y. 5,79 proc. pateiktų investicijų sumos, **turtui atnaujinti ir modernizuoti** – 2 438,9 tūkst. Eur, t. y. 94,21 proc.

Didžioji dalis investicijų yra skirtos gamtinių dujų perdavimo sistemos **saugumui** ir **patikimumui** užtikrinti. Bendrovė **atnaujins atskiras magistralinių dujotiekių atkarpas**, siekiant užtikrinti patikimą ir saugų sistemos veikimą, taip pat atnaujins interneto svetainę, siekiant sudaryti galimybes **vartotojams naudotis skaitmeninėmis paslaugomis**.

Taryba 2020 m. suderino individualius AB „Amber Grid“ investicijų projektus už 44,089 mln. Eur iš kurių 19,79 mln. Eur bus finansuojama iš ES struktūrinių fondų:

- Uždarymo įtaisų keitimas ir operatyvaus nuotolinio valdymo (SCADA) įrengimas.
- Magistralinio dujotiekio Vilnius–Panevėžys–Ryga atskirų atkarpų rekonstrukcija.
- Magistralinio dujotiekio atskirų atkarpų rekonstrukcija“ (II etapas).
- Magistralinio dujotiekio Vilnius-Kaunas atskirtų atkarpų rekonstrukcija.
- Grigiškių, Kėdainių ir Vievio dujų skirstymo stočių modernizavimas.
- Telšių DSS, Šiaulių DSS ir Mažeikių DAS modernizavimas.

Perdavimo tinklo dešimties metų plėtros planas

Taryba įvertino Dešimties metų gamtinių dujų perdavimo tinklo plėtros planą ir konstatavo, kad Plane numatytos ir ateityje planuojamos įgyvendinti investicijos užtikrins **pagrįstą gamtinių dujų perdavimo sistemos plėtrą**, kuri tenkintų **rinkos dalyvių poreikius**, taip pat **patikimą** bei **efektyvų** perdavimo **sistemos veikimą**, kas leis vartotojams **garantuoti kokybiškas paslaugas**.

Perdavimo sistemos operatorius, įvertinęs rinkos dalyvių siūlymus ir poreikius, faktinę perdavimo sistemos būklę, **kasmet teikia 10 m. į priekį numatomas atlikti investicijas**, atitinkamai koreguodamas ankstesniais metais atliktus ar planuotus darbus.

Plane turi būti nurodyta **svarbiausia reikalinga įrengti ar atnaujinti perdavimo infrastruktūra**, įvardijamos naujos investicijos ir tos investicijos, dėl kurių jau priimtas sprendimas, darbų **finansavimas ir įgyvendinimo terminai**.

Skirstymo veikla

Bendrai derinamų investicijų sąrašu Taryba 2021 m. suderino AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2019-2020 m. investicijas į gamtinių dujų skirstymo sistemą už **8 294 tūkst. Eur.**

Pagrindiniai darbai gamtinių dujų sektoriuje: **rekonstruoti** apie 2,5 km skirstomųjų dujotiekių, **atlikti** dujų slėgio reguliavimo įrenginių **rekonstrukciją**, taip pat rekonstruotos 46 susidėvėjusias katodinės stotys, katodiniai saugos įrenginiai, siekiant užtikrinti apsaugą nuo korozijos, atnaujintos telemetrijos ir ryšio sistemos, taip pat **vartotojų patogumui tobulinama savitarnos sistema** ir kt.

31 lentelė. Tarybos 2020 m. suderinti AB „Energijos skirstymo operatorius“ investiciniai projektai

Įmonė	Investicinis projektas	Planuojama finansavimo struktūra
AB „Energijos skirstymo operatorius“	Investicijų projektas „Geografinės informacinės sistemos diegimas“	Įmonės nuosavos / skolintos lėšos – 100 proc.
	Investicijų projektas „Druskininkų suskystintų gamtinių dujų (SGD) išdujinimo stotelės įrengimas“	Įmonės nuosavos / skolintos lėšos – 100 proc.

Šaltinis – Taryba.

Taip pat Taryba bendrai derinamų investicijų sąrašu suderino **AB agrofirmos „Josvainiai“ investicijas**, kurių bendra vertė – 2,391 tūkst. Eur.

Šilumos sektorius

Šilumos sektoriuje **faktiškai atliktos investicijos,** preliminariais duomenimis, 2020 m. sudarė 63,14 mln. Eur, iš jų į šilumos gamybą – 15,68 mln. Eur, į šilumos perdavimą

– 47,19 mln. Eur, į mažmeninį aptarnavimą – 0,27 mln. Eur. Palyginus su 2019 m., šilumos sektoriaus **investicijos mažėja 37,66 proc.**

2020 m. iš viso buvo **derinamos 23 šilumos tiekėjų** ir **10 reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų** investicijos arba koreguojamos ankstesniais sprendimais suderintos investicijos (pasikeitus investicijų projektų sumai po viešųjų pirkimų procedūros, faktinės investicijų vertės pokytis atlikus darbus ir kt.). Dalis suderintų investicinių projektų bus įgyvendinami **su ES struktūrinių fondų parama**.

Daugiausiai šilumos sektoriuje investuojama į šilumos tiekimo sistemų **modernizavimą**, susidėvėjusių trasų **rekonstrukciją**, taip pat **iškastinio kuro mažinimą** šilumos gamyboje, t. y. į efektyvius biokuro katilus, kogeneracines elektrines, saulės jėgaines.

32 lentelė. 2020 m. didžiausių šilumos tiekimo įmonių investicijos (tūkst. Eur)

il. Nr.	Ūkio subjektas	Investuota 2020 m.	iš jų ES ir kitų fondų lėšos	Investicijų paskirtis		
				Šilumos gamyba	Šilumos perdavimas	Mažmeninis aptarnavimas
1.	AB ,,Kauno energija“	21 343,13	6 921,50	2 780,31	18 419,28	143,54
2.	AB ,,Klaipėdos energija“	7 215,94	1 256,38	1 506,41	5 678,63	30,90
3.	AB ,,Šiaulių energija“	5 313,88	2 277,46	217,61	5 089,82	6,44
4.	AB ,,Panevėžio energija“	7 488,63	3 428,63	733,55	6 755,08	-
5.	AB ,,Vilniaus šilumos tinklai“	5 340,72	569,71	1 643,36	3 673,36	24,00

Šaltinis – Taryba.

Vandens sektorius

Pagal Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo **įstatymą vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros** savivaldybės teritorijoje **plėtros planus tvirtina savivaldybių tarybos.**

Taryba, derindama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainas, **įvertina būtinąsias veiklos planų įgyvendinimo sąnaudas, pagrįstumą ir įtaką kainai.**

Pagal preliminarius duomenis, 2020 m. **investicijos** į geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą siekė **106,5 mln. Eur**, iš kurių 25 proc. lėšų skirta iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų, valstybės ir savivaldybės lėšos investicijų finansavimo struktūroje sudarė 17 proc., 50 proc. – pačių vandens tiekėjų lėšos ir paskolos, 8 proc. – už kitas lėšas sukurtas turtas. Investicijos buvo skiriamos **paslaugų plėtrai**, **kokybei**, tiekimo **patikimumui didinti ir sąnaudoms mažinti**.

33 lentelė. 2020 m. investicijos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo sektoriuje (tūkst. Eur)

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Investuota 2020 m.	iš jų, Europos Sąjungos fondų lėšos	Investicijų paskirtis			
				Vandentiekio ir nuotekų tinklai	Paslaugų kokybės gerinimo priemonės*	Paviršinių nuotekų tvarkymas	Kita paskirtis
1.	UAB „Vilniaus vandenys“	26 468,3	4 820,5	20 797,1	2 985,0	-	2 686,2
2.	UAB „Kauno vandenys“	3 042,0	183,0	1 805,0	369,0	841,0	27,0
3.	AB ,,Klaipėdos vanduo“	15 293,6	5 522,2	6 360,3	3 092,0	4 441,8	1 399,5
4.	UAB „Šiaulių vandenys“	2 325,2	575,2	1 088,2	339,9	704,7	192,5
5.	UAB „Aukštaitijos vandenys“	2 199,9	-	1 483,2	226,8	-	489,9
6.	UAB „Dzūkijos vandenys“	494,3	-	155,1	160,3	-	179,0
7.	UAB „Utenos vandenys“	2 631,5	298,1	2 255,2	223,8	-	152,5
8.	UAB „Sūduvos vandenys“	8 747,9	-	5 427,7	379,5	2 876,4	64,4
9.	UAB „Mažeikių vandenys“	763,7	-	661,8	49,5	36,2	16,1
10.	UAB „Druskininkų vandenys“	277,8	28,2	256,8	21,0	-	-
11.	UAB „Kėdainių vandenys“	3 971,3	965,3	3 698,9	237,7	14,8	19,9
12.	UAB „Palangos vandenys“	188,6	-	80,9	14,7	-	93,1
13.	UAB „Pasvalio vandenys“	165,8	10,0	80,6	14,5	30,0	40,7
14.	UAB „Šilutės vandenys“	304,3	21,9	203,9	71,4	40,3	0,3
15.	UAB „Kaišiadorių vandenys“	2 389,6	893,4	2 143,6	32,0	169,2	44,8
16.	UAB „Rokiškio vandenys“	2 633,7	954,8	2 267,4	360,8	0,7	4,8
17.	UAB „Ukmergės vandenys“	608,2	101,8	382,2	129,0	-	97,0
18.	UAB „Telšių vandenys“	2 138,7	-	963,0	529,6	620,8	25,4
19.	UAB „Jonavos vandenys“	412,5	-	252,8	102,4	18,6	38,8
20.	UAB „Giraitės vandenys“	5 176,7	2 682,1	4 277,6	836,0	12,8	50,3
21.	UAB „Plungės vandenys“	1 586,7	917,8	350,5	99,7	1 073,6	62,8
22.	UAB „Tauragės vandenys“	854,4	256,3	594,4	-	199,0	61,0
23.	UAB „Kretingos vandenys“	501,3	-	160,6	109,2	-	231,5

24.	UAB „Jurbarko vandenys“	205,9	69,2	143,2	42,5	-	20,2
25.	UAB „Trakų vandenys“	768,8	598,2	674,7	15,9	-	78,2
26.	UAB „Raseinių vandenys“	1 191,9	696,5	1 105,6	25,9	-	60,4
27.	UAB „Radviliškio vanduo“	315,9	-	130,2	36,3	20,7	128,7
28.	UAB „Šakių vandenys“	106,4	-	43,1	21,1	0,9	41,3
29.	UAB „Varėnos vandenys“	191,0	-	117,0	36,7	15,6	21,7
30.	UAB „Vilkaviškio vandenys“	4 626,8	-	4 004,4	509,4	2,4	110,6
31.	UAB „Prienų vandenys“	63,4	-	40,8	13,3	-	9,4
32.	UAB „Anykščių vandenys“	1 927,3	1 127,0	1 135,5	8,7	761,4	21,6
33.	UAB „Birštono vandentiekis“	243,6	48,5	1,1	223,3	-	19,3
34.	UAB „Skuodo vandenys“	84,5	-	38,1	28,8	-	17,6
35.	UAB „Šilalės vandenys“	2 014,8	1 291,6	1 499,3	513,8	-	1,8
36.	UAB „Joniškio vandenys“	118,0	-	20,1	69,9	-	28,0
37.	UAB „Kupiškio vandenys“	60,5	-	41,2	11,4	-	7,9
38.	UAB „Neringos vanduo“	723,1	-	699,5	22,6	-	0,9
39.	UAB „Pakruojo vandentiekis“	1 645,8	1 033,0	1 560,8	55,9	-	29,1
40.	UAB „Zarasų vandenys“	448,2	203,8	198,8	246,4	-	3,0
41.	UAB „Širvintų vandenys“	16,6	-	7,6	2,3	-	6,7
42.	UAB „Biržų vandenys“	8,3	-	1,8	6,4	-	-
43.	UAB „Molėtų vanduo“	66,5	-	28,8	29,9	-	7,8
44.	UAB „Kelmės vanduo“	2 030,1	1 344,6	1 481,5	533,2	-	15,4
45.	UAB „Akmenės vandenys“	1 809,6	705,8	235,6	1 460,6	70,5	42,8
46.	UAB „Kuršėnų vandenys“	69,8	38,9	-	69,8	-	-
47.	UAB „Ignalinos vanduo“	192,3	114,5	192,1	0,2	-	-
48.	UAB „Lazdijų vanduo“	54,2	-	51,5	-	-	2,6
49.	UAB „Visagino energija“	242,5	-	158,2	84,3	-	-
50.	UAB „Rietavo komunalinis ūkis“	33,0	-	20,4	9,8	-	2,9
51.	UAB „Pabradės komunalinis ūkis“	524,1	224,9	118,9	358,0	-	47,2

52.	UAB „Kazlų Rūdos komunalininkas“	360,4	184,4	305,7	22,8	-	31,9
	Kiti 23 ūkio subjektai	3 211,8	873,5	735,8	760,2	873,3	842,6
	Iš viso	106 530,8	26 784,9	70 538,1	15 602,9	12 784,7	7 605,1

*Nuotekų valymas, nuotekų dumblo tvarkymas, vandens kokybės gerinimas

Šaltinis – Taryba

Taryba, vykdydama Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatyme jai **numatytą funkciją**, nuo 2019 m. gegužės 2 d. **derina** geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų ir paviršinių nuotekų tvarkytojų **investicijas**. Iš viso 2020 m. Taryba suderino **18** geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų ir paviršinių nuotekų tvarkytojų **investicijų**.

4.2. Paslaugų kokybė

Elektros sektorius

Elektros energetikos įstatymas numato pareigą Tarybai **nustatyti elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimus** bei **kontroliuoti**, kaip jų laikomasi.

2019 m. atlikus AB „Energijos skirstymo operatorius“ neplaninį patikrinimą dėl elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimų ir nustačius, jog bendrovė Tarybai teikė **klaidingą informaciją apie kokybinius skirstymo tinklo rodiklius** ir, dėl ko buvo neteisingai apskaičiuoti elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės rodikliai 2012 m. sausio mėn. – 2018 m. vasario mėn. laikotarpiu (SAIDI ir SAIFI), Taryba priėmė sprendimą grąžinti bendrovės 2012–2015 m. laikotarpiu nepagrįstai uždirbtą investicijų grąžą (viršpelnį) ir skyrė 62 827, 32 Eur dydžio baudą.

Po atlikto patikrinimo taip pat buvo numatyta tobulinti teisinį reglamentavimą. Atsižvelgiant į nuo 2021 m. pasikeitusius Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimus, minimalūs persiuntimo patikimumo kokybės rodiklių lygiai nustatomi reguliavimo periodui pirmais reguliavimo periodo metais iki liepos 30 d. Faktinių rodiklių atitikimo nustatytiems minimaliems lygiams vertinimas atliekamas kasmet iki kitų kalendorinių metų liepos 30 d.

2016–2020 m. laikotarpiui rodikliai nustatyti atsižvelgiant į 2011–2015 m. faktinių persiuntimo patikimumo rodiklių vidurkį.

Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės rodikliai bei jų minimalūs lygiai **atskirai skaičiuojami elektros energijos perdavimo sistemai bei skirstymo tinklui**. Kuo persiuntimo patikimumo rodiklio **reikšmė mažesnė**, tuo elektros energijos persiuntimo **patikimumo lygis yra geresnis**.

Anksčiau skaičiavimuose buvo vertinami tik tie atvejai, kai elektros energijos persiuntimo nutraukimas įvyko **dėl sistemos operatoriaus atsakomybei priskiriamų priežasčių arba dėl nenustatytų priežasčių** (nutraukimai dėl *force majeure* ar išorinio poveikio priežasčių nebuvo vertinami). **Nuo 2021 m. atsisakyta** persiuntimo patikimumo kokybės **rodiklių skaidymo pagal juos lėmusias priežastis**, todėl minimalus kokybės rodiklių lygis bus nustatomas, **įvertinant visus nutraukimus**, išskyrus, kurie savo apimti ir

pobūdžiu gali būti laikomi išskirtiniais ir jų Taryba atskiru sprendimu leidžia neįtraukti į sąrašą.

Taip pat nuo 2021 m. rodikliai bus nustatomi atsižvelgiant į **praėjusių 5 metų faktinių** persiuntimo patikimumo **rodiklių vidurkį** ir **papildomai įvertinus persiuntimo patikimumo lygių pagerinimo užduotį**, kuri nustatoma įvertinus per reguliavimo periodą planuojamų investicijų (tinklų rekonstravimas ir modernizavimas) įtaką persiuntimo patikimumui.

Elektros energijos persiuntimo patikimumas **perdavimo tinklais** yra vertinamas dviem rodikliais:

- Perdavimo tinklu **neperduotos elektros energijos kiekiu** (angl. *energy not supplied*) (toliau – ENS);
- Vidutine elektros energijos perdavimo **nutraukimo trukme** (angl. *average interruption time*) (toliau – AIT).

2020 m. faktinis rodiklių lygis **bus įvertintas iki 2021 m. liepos 30 d.**

40 pav. ENS ir šio rodiklio minimalus lygis, MWh

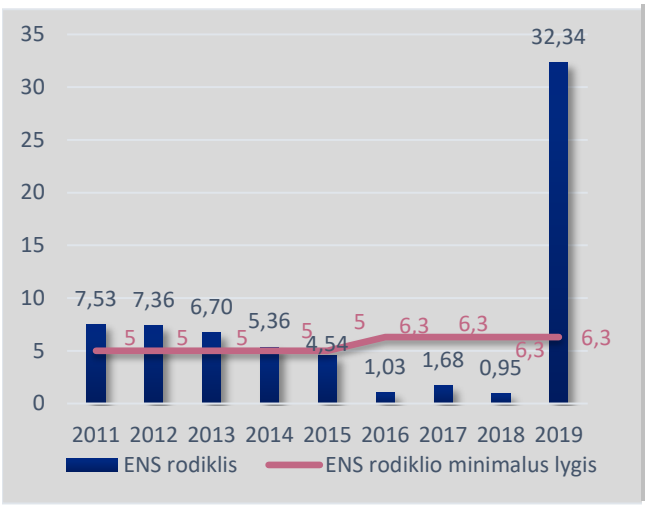

41 pav. AIT ir šio rodiklio minimalus lygis, min.

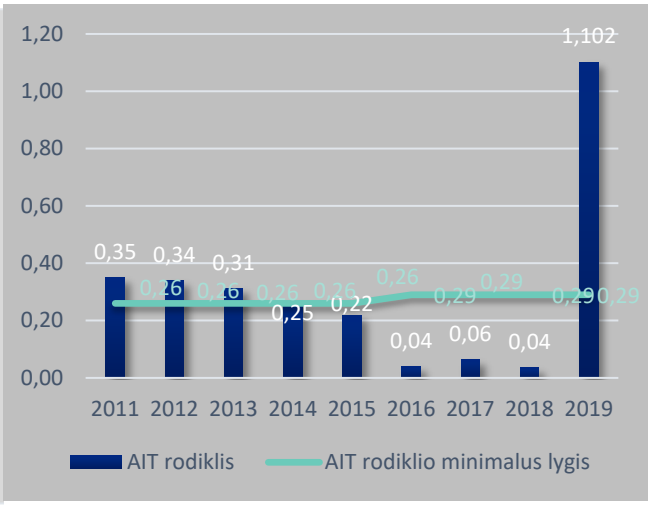

Šaltinis – Taryba.

Tarybos 2019 m. nustatyti patikimumo rodikliai įpareigoja **perdavimo sistemos operatorių** užtikrinti, kad techninė paslaugų kokybė bus geresnė arba lygi minimaliems reikalavimams, t. y. vartotojams elektros energijos **vidutinė nutraukimo trukmė neturėtų būti ilgesnė nei 0,29 min.,** nepersiųstos elektros energijos kiekis būtų ne didesnis kaip 6,3 MWh.

2019 m. ženkliai išaugo rodiklių faktinės vertės, palyginus su ankstesniais metais. Perdavimo sistemos operatorius nurodė, kad išaugusį rodiklį didžiąja dalimi **lėmė įvykęs sutrikimas Kapsų 110/10 kV transformatorių pastotėje**. Nutraukimas įvyko dėl **operatoriaus atsakomybei priskirtinų priežasčių**, o dėl poveikio sudėtingumo elektros energijos tiekimo atstatymas užtruko 2 val. ir 7 min., dėl ko vartotojams nepatiekta 23 800 kWh. Metų eigoje įvyko dar **septyni įvykiai**, kurių metu buvo nutrūkęs elektros energijos tiekimas vartotojams. Pagrindinės įvykių priežastys – senų elektros įrenginių gedimai (6603 KWh ENS), užvirtę medžiai ant 110 kV oro linijų rangovams vykdant trasų valymo darbus (402 KWh ENS) ir darbuotojų klaidos vykdant įrenginių eksploatacinius elektros įrenginių darbus (1534 KWh ENS).

Elektros energijos persiuntimo patikimumas **skirstomaisiais tinklais** yra **vertinamas dviem rodikliais:**

- Sistemos ilgų elektros energijos skirstymo **nutraukimų vidutinės trukmės** rodikliu (angl. *system average interruption duration index*) (toliau – SAIDI);
- Sistemos ilgų elektros energijos skirstymo **nutraukimų vidutinio dažnumo** rodikliu (angl. *system average interruption frequency index*) (toliau – SAIFI).

2020 m. faktinis rodiklių lygis **bus įvertintas iki 2021 m. liepos 30 d.**

2019 m. Tarybos nustatyti patikimumo rodikliai **skirstomųjų tinklų operatorius įpareigoja užtikrinti**, kad techninė paslaugų kokybė bus geresnė arba lygi minimaliems reikalavimams, t. y. vartotojams elektros energijos **vidutinė nutraukimo trukmė (SAIDI) neturėtų būti ilgesnė nei 52,12 min. per metus**, vartotojui tenkantis vidutinis nutraukimų skaičius (SAIFI) dėl operatoriaus kaltės **neturėtų būti didesnis nei 0,72 karto.**

Dėl mikrotrūkių

Taryba inicijavo ir koordinuoja galimų sprendimų priėmimą, siekiant išspręsti elektros įtampos svyravimų, mikrotrūkių problematiką Lietuvoje, tinklo kokybės gerinimo efektą Lietuvos konkurencingumo didinimui.

Elektros energijos perdavimo bei skirstymo sistemos operatoriai rengia registratorių diegimo planus, surinkus informaciją, bus **nustatyta elektros tinklų kokybė, priimti tolesni sprendimai gerinti tinklo kokybinius parametrus** bei bus **vykdoma nuosekli tinklo stebėsena.**

Gamtinių dujų sektorius

Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas numato pareigą Tarybai nustatyti **gamtinių dujų įmonių paslaugų kokybės, įskaitant patikimumo, rodiklius ir jų įvertinimo tvarką.**

Pagal Tarybos patvirtintą Gamtinių dujų teikiamų paslaugų patikimumo ir kokybės rodiklių, jų įvertinimo tvarkos aprašą, **minimalūs kokybės lygiai kiekvienai dujų įmonei nustatomi individualiai konkrečiam kainų reguliavimo periodui**.

Pagrindiniai nenutrūkstamo gamtinių dujų tiekimo kokybės rodikliai:

• vidutinė **nutraukimų trukmė** vienam vartotojui (angl. *system average interruption duration index* – SAIDI);

• vidutinis **nutraukimų skaičius**, tenkantis vienam sistemos vartotojui (angl. s*ystem average interruption frequency index* – SAIFI) per ataskaitinį laikotarpį.

SAIDI ir SAIFI rodikliai **diferencijuojami pagal nutraukimo priežastis**.

Taryba 2020 m. rugpjūčio mėn. konstatavo, kad AB „Amber Grid“, UAB „Intergas“, UAB „Fortum Heat Lietuva“, AB agrofirmos „Josvainiai“ faktiniai veiklos kokybės rodikliai tenkina konkrečiai dujų įmonei nustatytus minimalius kokybės lygius**.**

AB „Energijos skirstymo operatorius“ **2 faktiniai veiklos kokybės rodikliai**, t. y. avarinės tarnybos atvykimų laiku procentinė dalis ir laiku dėl operatoriaus atsakomybės

neprijungtų naujų vartotojų procentinė dalis **netenkina konkrečiai dujų įmonei nustatytų minimalių kokybės lygių**. Kiti AB „Energijos skirstymo operatorius“ faktiniai veiklos kokybės rodikliai **tenkina dujų įmonei nustatytus minimalius kokybės lygius**.

Atsižvelgiant į UAB „Intergas“ pajamų viršutinės ribos reguliavimo periodo pasikeitimą, Tarybos nutarimu buvo **pratęstas UAB „Intergas“** teikiamų paslaugų **minimalių kokybės lygių galiojimas iki 2025 m. gruodžio 31 d.**

5. RINKOS PRIEŽIŪRA IR STEBĖSENA

Ūkio subjektų **konsultavimas** veiklos vykdymo klausimais ir **metodinės pagalbos** teikimas yra neatsiejama ūkio subjektų veiklos priežiūros vykdymo dalis. 2020 m. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija vertino priežiūrą vykdančias institucijas **„Mažareikšmiškumo“** kategorijoje (mažareikšmiškumo įteisinimas, terminų pažeidimams pašalinti nustatymas ir kt.).

Taryba nuolat **tobulina ūkio subjektų priežiūrą**: inicijuoja **teisės aktų pakeitimus**, Tarybos darbuotojai reguliariai dalyvauja Ekonomikos ir inovacijų ministerijos rengiamuose **mokymuose dėl verslo subjektų veiklos priežiūros**, diegiami **pažangūs verslo priežiūros ir konsultavimo metodai** bei kt.

5.1. Konsultavimas ir metodinė pagalba

Siekiant **gerinti juridinių asmenų konsultavimo kokybę**, išsiaiškinti jų poreikius, efektyviausius būdus bei priemones informacijai / konsultacijoms teikti, organizuojamos anoniminės juridinių asmenų apklausos. Ši priemonė leidžia objektyviai įvertinti, kokiais būdais ūkio subjektai dažniausiai kreipiasi į tarybą, kokia informacija yra aktualiausia, tai padeda tikslingai pasirinkti informavimo priemones ir būdus, siekiant užtikrinti **aukštus standartus atitinkantį konsultavimą.**

Taryba reguliariai apibendrina ūkio subjektų teikiamus paklausimus dėl **reguliuojamos veiklos sąlygų** ir pagal vykdomą veiklą – elektros, gamtinių dujų, atsinaujinančių energijos išteklių, šilumos ir vandens sektoriai – skelbia aktualią informaciją rubrikoje **„Metodinė pagalba“**. Ūkio subjektai, pasirinkę jiems aktualų sektorių, gali greitai ir patogiai rasti atsakymus į įvairius su reguliuojama veikla susijusius klausimus, rekomendacijas dėl duomenų teikimo ir kt. Atskira rubrika sukurta dėl techninės užduoties reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikrai **„Reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikra“**, kurioje teikiami atsakymai / išaiškinimai pagal dažniausiai Tarybai teikiamus ūkio subjektų paklausimus.

Taip pat Tarybos interneto svetainėje atskirai skelbiama informacija vykdantiems ar ketinantiems vykdyti prekybą naftos produktais, siekiantiems gauti leidimus veiklai elektros energetikos sektoriuje, kad ūkio **subjektai greitai ir patogiai** galėtų rasti jiems **aktualius teisės aktus, rekomendacijas ir kitą informaciją**.

Taryba **reguliariai susitinka** su reguliuojamų įmonių, suinteresuotų institucijų, gyventojų atstovais: 2020 m. Tarybos atstovai dalyvavo **174 susitikimuose**, atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją dėl COVI-19 infekcijos, daugelis susitikimų vyko **nuotoliniu būdu.**

5.2. Patikrinimai ir sankcijos

Ūkio subjektų **reguliuojamos veiklos** patikrinimai gali būti planiniai ir neplaniniai, jie viešai skelbiami Tarybos interneto svetainėje. Reguliuojamos veiklos neplaninis patikrinimas atliekamas tuo atveju, jei Taryba gauna informacijos apie ūkio subjekto veiklą, galinčią prieštarauti teisės aktams, taip pat tuo atveju, kai siekiama užtikrinti

ankstesnio patikrinimo metu nustatytų teisės aktų pažeidimų pašalinimą.

Už **reguliuojamos veiklos sąlygų pažeidimus** Energetikos įstatymas bei Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas numato galimybę taikyti sankcijas ūkio subjektams. Taryba 2020 m. **finansinio pobūdžio sankcijas skyrė 10 ūkio subjektų.**

Baigti patikrinimai

Taryba, 2020 m. atlikusi UAB „Intergas“ planinį patikrinimą, konstatavo, kad 2019 m. į reguliuojamos gamtinių dujų skirstymo veiklos sąnaudas **nepagrįstai buvo įtraukta 18 822 Eur.** Patikrinimo metu Taryba taip pat nustatė, kad dėl prognozuotos ir faktinės reguliuojamos turto vertės skirtumų į skirstymo kainos viršutines ribas 2019–2020 m. laikotarpiu buvo **įskaičiuotas 117 270 Eur didesnis normatyvinis pelnas.**

Taryba nustatytą sąnaudų skirtumą ir patikslintą reguliuojamo turto vertę **įvertino nustatydama** UAB „Intergas" gamtinių dujų skirstymo pajamų viršutinę ribą 2021–2025 metams. Papildomai UAB „Intergas" buvo įpareigota pakoreguoti reguliavimo apskaitos sistemos aprašą taip, kad atitiktų Tarybos reikalavimus, t. y. **vykdyti sąnaudų paskirstymą tarp reguliuojamos ir nereguliuojamos veiklos.**

Patikrinimų trukmė

UAB „Intergas“ planinis patikrinimas pradėtas 2020 m. gegužės 1 d. ir pabaigtas lapkričio 20 d., t. y. **patikrinimas truko 204 dienas.**

Patikrinimus atlieka iš specialistų sudarytos komisijos. Taryboje atliekami **reguliuojamos veiklos patikrinimai yra didelės apimties**, susidedantys iš daug tarpinių veiksmų (susirašinėjimų, skaičiavimų, atskirų dokumentų analizės, atliekamų auditų, tyrimų bei kt.), tai lemia ilgą procesą. Nurodyta trukmė **tiesiogiai neatspindi skirtų išteklių jiems atlikti**, nes patikrinimus vykdantys specialistai taip pat vykdo ir kitas jiems priskirtas funkcijas.

Vykstantys patikrinimai

Tęsiamas **AB „Energijos skirstymo operatorius“ planinis reguliuojamos veiklos patikrinimas**, kurio tikslas – įvertinti reguliuojamo turto verčių priskyrimo VĮ ir ŽĮ 2016–2018 m. pagrįstumą. Planuojama patikrinimo pabaiga – 2021 m. rugpjūčio mėn.

2020 m. pradėtas ir tęsiamas **UAB „Nemenčinės komunalininkas“ planinis reguliuojamos veiklos patikrinimas**, kurio tikslas – įvertinti 2017-2019 metų reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą. Planuojama patikrinimo pabaiga – 2021 m. rugsėjo mėn.

2020 m. pradėtas ir tęsiamas **UAB „Vilniaus energija“ neplaninis patikrinimas**, kurio tikslas – įvykdyti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. lapkričio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-20-525/2020.

Tęsiamas **UAB „Litesko“ planinis reguliuojamos veiklos patikrinimas**, kurio tikslas – įvertinti 2015–2017 m. reguliuojamoms veikloms priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą. Planuojama patikrinimo pabaiga – 2021 m. rugsėjo mėn.

Tęsiamas **UAB „Prienų energija“** (dabar UAB „Trakų energija) **planinis reguliuojamos veiklos patikrinimas,** kurio tikslas **–** įvertinti bendrovės 2013 m. spalio 1 d.– 2016 m. rugsėjo 30 d. laikotarpio reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą. Planuojama patikrinimo pabaiga – 2021 m. gegužės mėn.

Pagal Tarybos interneto svetainėje skelbiamą planinių reguliuojamos veiklos patikrinimų planą, iki 2021 m. balandžio mėn. pabaigos numatoma užbaigti 2020 m. vasario 19 d. pradėtą **UAB „Imlitex**" patikrinimą, kurio tikslas - įvertinti, ar bendrovės vartotojams taikomos gamtinių dujų (produkto) bei reguliuojamų gamtinių dujų veiklų (paslaugų) kainos atitinka teisės aktų reikalavimus. Taip pat numatoma 2021 m. spalio mėn. pradėti **AB „Panevėžio energija“ patikrinimą**, kurio tikslas – įvertinti, ar bendrovė, 2019 m. supirkdama šilumą, tinkamai laikėsi teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Poveikio priemonės

2020 m. Taryba AB „Energijos skirstymo operatorius“ skyrė 62 827, 32 Eur baudą už reguliuojamos veiklos sąlygų pažeidimą (patikrinimas baigtas 2019 m.). Taryba, skirdama baudą, įvertino pažeidimo pavojingumą, trukmę, pasekmes, sunkinančias ir lengvinančias aplinkybes, atsižvelgė į tai, kad AB „Energijos skirstymo operatorius“ bendradarbiavo ir teikė visą būtiną informaciją, sudarė reikiamas sąlygas patikrinimui atlikti.

Taryba, atlikusi patikrinimą, nustatė, jog bendrovė Tarybai teikė **klaidingą informaciją apie kokybinius skirstymo tinklo rodiklius** – tiekimo nutraukimai nepagrįstai buvo priskiriami *force majeure* arba nuo bendrovės nepriklausantiems veiksniams, dėl ko buvo neteisingai apskaičiuoti elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės rodikliai 2012 m. sausio mėn. – 2018 m. vasario mėn. laikotarpiu (SAIDI ir SAIFI).

Atitinkamai bendrovė 2012–2015 m. laikotarpiu **nepagrįstai uždirbo 1,6 mln. Eur** investicijų grąžą (viršpelnį), taip pažeisdama vartotojų teisę už elektros energijos tiekimo paslaugą mokėti būtinosiomis sąnaudomis pagrįstą kainą.

UAB „Orion Global Pet“ buvo skirta 289,37 Eur bauda už tai, kad bendrovė pažeidė Šilumos ūkio įstatymo reikalavimus, t. y. nuo 2018 m. birželio 1 d. iki 2020 m. birželio 30 d. vykdė šilumos pardavimus ne šilumos aukciono būdu, t. y. minėtu laikotarpiu **pardavė pagamintą šilumą ne aukciono būdu** UAB „Miesto energija“. Atitinkamai Taryba skyrė 531,28 Eur dydžio baudą UAB „Miesto energija“, nes bendrovė nuo 2018 m. birželio mėn. iš Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos sistemoje veikiančio nepriklausomo šilumos gamintojo UAB „Orion Global Pet“ šilumą supirko ne šilumos aukciono būdu.

Taryba AB „Suskystintos dujos“ skyrė 2002 Eur baudą, UAB „Literma“ – 140 Eur baudą, UAB „Varėnos dujos“ – 192 Eur baudą už tai, kad bendrovės laiku **neparengė 2019 m. reguliuojamosios veiklos ataskaitų**, **neatliko reguliuojamosios veiklos ataskaitų patikros** ir atitinkamai Tarybai nepateikė reguliuojamosios veiklos ataskaitų pagal Tarybos parengtą techninę užduotį bei nepateikė informacijos, reikalingos centralizuotai tiekiamų suskystintų naftos dujų kainoms nustatyti. Taryba, skirdama bendrovėms baudas, taip pat įpareigojo **ištaisyti konstatuotus pažeidimus.**

AB „Suskystintos dujos“ skirta 284 Eur dydžio bauda, nes bendrovė, vykdanti mažmeninę prekyba suskystintomis naftos dujomis, parduodamų suskystintų naftos dujų kiekiui nustatyti butuose **naudoja skaitiklius, kurių didžioji dalis yra su pasibaigusiu metrologinės patikros galiojimo laiku**. Be to, AB „Suskystintos dujos“ įpareigota pateikti Tarybai veiksmų planą, kuriame būtų numatyti terminai dėl naudojamų apskaitos prietaisų keitimo ir (ar) metrologinės patikros atlikimo, prioritetą teikiant vartotojams, kurių suvartojamas centralizuotai tiekiamų suskystintų naftos dujų kiekis per metus yra didžiausias. Nurodytas įpareigojimas priimtas įvertinus AB „Suskystintos dujos“ finansinės veiklos rezultatus ir siekiant optimalaus santykio tarp bendrovės gaunamų pajamų, turimų išlaidų ir efektyvaus išteklių panaudojimo.

Taryba, priimdama sprendimą dėl baudos dydžio, atsižvelgė į pažeidimo pavojingumą, taip pat į tai, kad AB „Suskystintos dujos“ pažeidimą lėmė nuolat mažėjančios suskystintų naftos dujų pardavimo apimtys, turėjusios įtakos bendrovės finansinėms galimybėms efektyviai investuoti į apskaitos prietaisų keitimą ir (ar) metrologinės patikros atlikimą teisės aktų nustatytais terminais, taip pat ir į kitas atsakomybę lengvinančias aplinkybes.

UAB „Kelmės vanduo“ skirta 1143 Eur dydžio bauda už tai, kad bendrovė, vykdanti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą, bendrovei priklausančiose 4-iose vandenvietėse, viešai tiekiamame geriamajame vandenyje viršijo Lietuvos higienos normos HN 24:2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“, nustatytą ribinę rodiklio vertę (1,5 mg/l). Bauda skirta pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos kreipimąsi į Tarybą dėl licencijuojamos veiklos sąlygų įvertinimo, nustačius, kad **UAB „Kelmės vanduo“ taikytos priemonės nėra efektyvios problemai spręsti.**

Taip pat Taryba įpareigojo UAB „Kelmės vanduo“ pateikti veiksmų planą, kuriame būtų numatytos priemonės, skirtos fluorido koncentracijai bendrovei priklausančiose vandenvietėse mažinti iki Higienos normoje nustatytos ribinės rodiklio vertės.

Taryba Andrejevo TŪB „Dyzelservisas“ skyrė 185 Eur dydžio baudą, nes bendrija pažeidė Šilumos ūkio įstatymą, t. y. vykdė **šilumos ir karšto vandens tiekimo veiklą, neturėdama licencijos šiai veiklai vykdyti.** Taryba priėmė sprendimą skirti baudą, siekdama sukurti paskatas bendrijai ateityje laikytis teisės aktų nustatytų reikalavimų.

Skirdama baudą, Taryba atsižvelgė į bendrijos pateiktus paaiškinimus, pažeidimo pavojingumą, trukmę, sukeltas pasekmes.

Taryba Pabradės socialinės globos namams skyrė 21,99 Eur dydžio baudą už tai, kad įstaiga pažeidė Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 24 straipsnį, t. y. **vykdė geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą, neturėdama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licencijos**. Be to, Pabradės socialinės globos namai įpareigoti pateikti Tarybai veiksmų planą, nurodant priemones, kurių pagrindu būtų pašalintas pažeidimas.

Taryba, priėmė sprendimą skirti 21,99 Eur dydžio baudą, siekdama sukurti paskatas įstaigai ateityje laikytis teisės aktų nustatytų reikalavimų, taip pat atsižvelgė į įstaigos pateiktus paaiškinimus, pažeidimo pavojingumą, trukmę, sukeltas pasekmes.

5.3. Pažeidimų priežasčių analizė

2020 m. **iš 10 nustatytų pažeidimų 3 buvo susiję** su tuo, jog subjektai neatliko teisės aktuose įtvirtintos pareigos – **rengti reguliuojamosios veiklos ataskaitas, atlikti ataskaitų patikrą ir atitinkamai teikti informaciją Tarybai**.

Reguliuojamosios veiklos ataskaitos yra būtinos, kad Taryba galėtų vykdyti Energetikos įstatyme ir kituose teisės aktuose įtvirtintas funkcijas: **reguliuoti** energetikos srityje veikiančių subjektų **veiklą**, **atlikti** valstybinę energetikos **priežiūrą**, **užtikrinti**, kad energetikos srityje veikiantys ūkio subjektai **tinkamai vykdytų teisės aktuose įtvirtintas pareigas**. Ūkio subjektai ne visada tinkamai įvertina minėtos informacijos svarbą, tačiau yra linkę geranoriškai laiku parengti bei pateikti privalomą informaciją.

Ūkio subjektai nurodė **skirtingas priežastis**, kodėl neįvykdė teisės aktuose numatytų reikalavimų: AB „Suskystintos dujos“ dėl ginčų su apskaitos paslaugas teikiančia įmone neatgauna reikalingos reguliuojamosios veiklos ataskaitos pateikimui informacijos, tačiau nesiėmė visų būtinų veiksmų minėtiems duomenims atgauti; UAB „Varėnos dujos“ bei UAB „Literma“ nepateikė reguliuojamos veiklos ataskaitų ir kitų būtinų dokumentų, nes auditą atliekančios įmonės darbuotojas serga. Tarybai **pratęsus terminą** pateikti privalomą informaciją, bendrovės **nesiėmė veiksmų**, kad įvykdytų numatytas pareigas.

Šilumos ūkio įstatymas **numato pareigą** pagamintą šilumos energiją parduoti / vykdyti šilumos supirkimą **šilumos aukciono būdu**, nuo 2018 m. birželio mėn. – per BALTPOOL UAB administruojamą šilumos aukciono sistemą.

Taryba 2020 m. nustatė, kad UAB „Orion Global Pet“ bei UAB „Miesto energija“ šio **reikalavimo nesilaikė** ir aiškių pažeidimo padarymo **motyvų nenurodė**. Tačiau UAB „Miesto energija“ nedelsdama ėmėsi veiksmų pažeidimui pašalinti – BALTPOOL UAB sistemoje buvo sukurta paskyra Klaipėdos LEZ sistemai ir nuo 2020 m. liepos mėn. skelbiami šilumos supirkimo aukcionai. UAB „Orion Global Pet" nuo 2020 m. liepos 1 d. sustabdė šilumos prekybą Klaipėdos LEZ sistemoje.

Kiti pažeidimai **vertinami individualiai**, nes jų padarymo priežastys yra skirtingos. AB „Suskystintos dujos“ nurodė, kad pagrindinė pažeidimo padarymo priežastis, t. y. kodėl veikloje naudojami apskaitos prietaisai, kurių metrologinė patikra pasibaigusi, yra vartotojų skaičiaus mažėjimas, todėl bendrovė turi ribotas finansines galimybes efektyviai investuoti. UAB „Kelmės vanduo“ paaiškinimuose nurodė, jog priemonės, reikalingos pažeidimui dėl kokybės reikalavimų neatitinkančio geriamojo vandens pašalinti, yra labai

brangios. AB „Energijos skirstymo operatorius“ nesutiko su padarytu pažeidimu ir iš esmės neigė konstatuotus pažeidimus, tačiau paskirtą baudą sumokėjo ir jos neskundė.

Apibendrinant, pažeidimų priežastys yra individualios ir tiesiogiai priklauso nuo pažeidimo pobūdžio bei subjekto, padariusio pažeidimą. Įvertinus aptartus atvejus, galima išskirti tokias priežastis: ūkio subjektai, vykdydami veiklą reguliuojamame sektoriuje, **neskiria pakankamai dėmesio kompetencijoms, reikalingoms vykdomai veiklai**, **neįvertina** teisės aktuose įtvirtintų reguliuojamą veiklą vykdančių **subjektų pareigų reikšmingumo**, **nepakankami materialiniai bei žmogiškieji ištekliai**.

5.4. Ūkio subjektų ginčai

Taryba ne teismo tvarka nagrinėja **tarp energetikos įmonių kylančius ginčus** dėl energetikos įmonių veiklos ar neveikimo tiekiant, skirstant, perduodant, laikant energiją, dėl teisės energetikos įmonėms pasinaudoti tinklais ir sistemomis nesuteikimo, dėl prisijungimo, energijos ir energijos išteklių tiekimo srautų balansavimo, kainų ir tarifų taikymo. Taryba 2020 m. – 2021 m. (I ketv.) ikiteismine tvarka išnagrinėjo **5 ginčus tarp ūkio subjektų.**

AB „Klaipėdos energija“ kreipėsi į Tarybą dėl ginčo tarp bendrovės ir UAB „Fortum Klaipėda“ dėl AB „Klaipėdos energija“ patirtų balansavimo sąnaudų už 2019 m. kovo mėn. ir prašė Tarybos įpareigoti UAB „Fortum Klaipėda“ atlyginti AB „Klaipėdos energija“ patirtas realias balansavimo sąnaudas už 2019 m. kovo mėn.

Ginčas tarp AB „Klaipėdos energija“ ir UAB „Fortum Klaipėda“ kilo dėl 2019 m. kovo mėn. pagamintos šilumos: aukcioną laimėjusi UAB „Fortum Klaipėda“ įsipareigojo pagaminti numatytą šilumos kiekį, tačiau dėl techninių priežasčių nepagamino viso suplanuoto šilumos kiekio. Trūkstamą šilumos energiją AB „Klaipėdos energija“ pagamino savo dujiniais įrenginiais ir dėl to patyrė balansavimo sąnaudas, už kurias prašo apmokėti UAB „Fortum Klaipėda“.

UAB „Fortum Klaipėda“ sutiko su šilumos tiekėjo apskaičiuotu pagamintos šilumos kiekiu, tačiau prieštarauja dėl balansavimo apskaičiavimui pritaikytos šilumos kainos, kuri buvo didesnė nei AB „Klaipėdos energija“ šilumos aukcione buvo pasiūliusi pagaminti šilumą 2019 m. kovo mėn.

Taryba, išsiaiškinusi faktines ginčo aplinkybes, nustatė, kad AB „Klaipėdos energija“ balansavimo sąnaudas apskaičiavo pagal Tarybos patvirtintą Naudojimosi šilumos perdavimo tinklais sąlygų sąvadą, kuris numato, kad skaičiuojant balansavimo sąnaudas, kai tinklas balansuojamas šilumos tiekėjo įrenginiais, turi būti įvertinamos tų įrenginių faktinės šilumos gamybos kintamos sąnaudos, t. y. faktiškai patirtos išlaidos kurui, vandeniui, elektrai.

Taryba patenkino AB „Klaipėdos energija“ reikalavimus ir įpareigojo UAB „Fortum Klaipėda“ atlyginti AB „Klaipėdos energija“ patirtas faktines balansavimo sąnaudas už 2019 m. kovo mėn.

AB „Ignitis gamyba“ kreipėsi į Tarybą dėl ginčo tarp bendrovės ir AB „Amber Grid“, kilusio iš gamtinių dujų perdavimo paslaugos sutarties, dėl gamtinių dujų perdavimo paslaugos teikimo bei apmokėjimo už AB „Amber Grid“ suteiktas paslaugas.

AB „Ignitis gamyba" nurodė, jog nors AB „Amber Grid" magistralinio dujotiekio remonto laikotarpiu neteikė gamtinių dujų perdavimo paslaugos, tačiau nesutiko sumažinti išrašytų sąskaitų už remonto laikotarpiu nesuteiktą paslaugą, taip pat nesutiko grąžinti remonto laikotarpiu sumokėtų suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo papildomos dedamosios lėšų. Išnagrinėjusi ginčą, Taryba AB „Ignitis gamyba“ **reikalavimus atmetė**.

Taryba konstatavo, kad šalys susitarė, jog už remonto laikotarpį sistemos naudotojas turi teisę susigrąžinti iš perdavimo sistemos operatoriaus **tik patirtus nuostolius dėl pajėgumų ribojimo**, todėl AB „Ignitis gamyba“ **neturėjo pagrindo neapmokėti sąskaitos** už 2019 m. rugsėjo mėn.

Taryba taip pat konstatavo, kad SGD terminalo papildoma dedamoji mokama atsižvelgiant į galimą maksimalų gamtinių dujų paros poreikį pristatymo vietose, t. y. AB „Ignitis gamyba“ deklaruotą metinį gamtinių dujų vartojimo pajėgumų dydį, nepriklausomai nuo to, ar buvo užtikrintas nepertraukiamas perdavimo paslaugų teikimas ir ar egzistavo pajėgumų ribojimas. Perdavimo pajėgumų ribojimas nepakeičia AB „Ignitis gamyba“ maksimalių gamtinių dujų vartojimo pajėgumų poreikio, atitinkamai AB „Ignitis gamyba“ turi **prisidėti prie SGD terminalo finansavimo**.

UAB „Ignitis“ kreipėsi į Tarybą dėl ginčo tarp bendrovės ir UAB „Dainavos elektra“. Ginčas kilo UAB „Dainavos elektra" atsisakius neatlygintinai teikti duomenis apie jos skirstomajame tinkle esančio nebuitinio vartotojo, kuris nusprendė naudotis UAB „Ignitis" paslaugomis, elektros energijos apskaitos prietaisų rodmenis.

UAB „Dainavos elektra" nustatytą apmokėjimą už duomenų teikimą argumentavo tuo, kad tokia pareiga ūkio subjektams įtvirtinta teisės aktuose, be to, UAB „Ignitis" su tuo sutiko, pasirašydama tarp šalių sudarytą duomenų teikimo sutartį.

Taryba, išnagrinėjusi faktines ginčo aplinkybes, nustatė, kad Elektros energetikos įstatymas ir kiti teisės aktai (Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės, Prekybos elektros energija taisyklės) įpareigoja skirstomųjų tinklų operatorių pateikti vartotojų suvartojimo duomenis nepriklausomam tiekėjui – tai yra neatsiejama skirstomųjų tinklų operatoriaus teikiamos persiuntimo skirstomaisiais tinklais paslaugos dalis.

Duomenų perdavimas tiekėjui nesudarant galimybės naudotis automatinėse duomenų nuskaitymo ar išmaniosios energijos apskaitos sistemose esančiais elektros vartojimo duomenimis yra neatlygintinė paslauga, kai tokie duomenys teikiami ne dažniau nei kartą per mėnesį. UAB „Dainavos elektra" patiriami kaštai už elektros energijos apskaitos prietaisų rodmenų perdavimą galėtų būti įskaičiuoti į persiuntimo paslaugos skirstomaisiais tinklais tarifą.

Taryba, konstatavo, kad duomenų teikimo sutartimi nustatytas duomenų teikimo mokestis **prieštarauja teisės aktams**, t. y. skirstomųjų tinklų operatorius UAB „Dainavos elektra" **nepagrįstai reikalavo** užmokesčio už vartotojų elektros energijos apskaitos prietaisų rodmenų perdavimą ir sumokėta suma turės būti grąžinta.

UAB „Prasila“ kreipėsi į Tarybą su prašymu išnagrinėti ginčą ir įpareigoti šilumos tiekėją Pravieniškių pataisos namus-atvirąją koloniją sudaryti su UAB „Prasila“ šilumos pirkimo-pardavimo sutartį. Taryba, padariusi išvadą, kad katilinės bandomosios eksploatacijos užbaigimo aktas yra būtina šilumos pirkimo-pardavimo sutarties su nepriklausomu šilumos gamintoju pasirašymo sąlyga, bei konstatavusi, kad katilinės bandomosios eksploatacijos užbaigimo aktas dar nėra pasirašytas, nustatė, jog įpareigoti Pravieniškių pataisos namus-atvirąją koloniją pasirašyti šilumos pirkimo-pardavimo sutartį su UAB „Prasila“ nėra pagrindo, bei tuo pagrindu UAB „Prasila“ reikalavimus atmetė.

UAB „Biokuro energija“ kreipėsi į Tarybą dėl ginčo tarp bendrovės ir AB „Panevėžio energija“ dėl nebalansinės šilumos energijos per 2019 m. spalio mėn. apskaitos ir balansavimo nuostolių atlyginimo.

Taryba išnagrinėjusi ginčą, nustatė, kad AB „Panevėžio energija“ ginčo laikotarpiu nurodydama šilumos teikimo režimą UAB „Biokuro energija“, nesudarė ir nepateikė dispečerinio valdymo plano, kuris privalo būti sudarytas ateinančiam 24 valandų laikotarpiui, todėl šilumos tiekėjo apskaičiuotas **nebalansinės šilumos kiekis negali būti laikomas pagrįstu.**

5.5. Energijos išteklių birža

Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinta, kad šilumos tiekėjai, šilumos aukciono dalyviai ir bendri šilumos ir elektros energijos gamintojai, kurie **elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti naudoja biokurą, privalo teikti pirmenybę energijos išteklių biržai įsigydami visą elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti reikalingą biokuro kiekį** (2015 m. buvo taikomas reikalavimas įsigyti ne mažiau kaip 50 proc., 2014 m. – 10 proc. reikalingo biokuro kiekio).

Šis reikalavimas netaikomas tuo atveju, jeigu pagrindžiama, kad energijos išteklių biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo kiekio atitinkamos rūšies biokuro arba kitur tai buvo galima padaryti ekonomiškai naudingiau.

42 pav. Energetikos įmonių energijos išteklių biržoje įsigytas biokuro kiekis, proc.

Šaltinis – Taryba.

Nuo 2019 m. birželio 1 d. įsigaliojo Energijos išteklių rinkos įstatymo pakeitimai, kur numatyta, kad **ir nereguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai**, šilumos gamybai naudojantys biokurą privalo teikti pirmenybę biokuro įsigijimui biržoje (anksčiau minėta prievolė nereguliuojamiems nepriklausomiems šilumos gamintojams nebuvo įtvirtinta).

Kadangi Šilumos aukciono dalyviams, kuriems Energijos išteklių rinkos įstatymo nuostatos iki jo pasikeitimo (2019 m. birželio 1 d.) nebuvo taikomos, sudaryti dvišaliai susitarimai galiojo ne ilgiau kaip iki 2020 m. gegužės 31 d., dėl to didelė dalis **nereguliuojamų** nepriklausomų šilumos gamintojų **2020 m. I pusm. pirko biokurą ne biržoje**, todėl ženkliai (11,7 proc. punkto) 2019 m. ir 13,1 proc. punkto 2020 m. sumažėjo biržoje pirkto biokuro dalis, palyginus su 2018 m.

Iš viso 2020 m. šilumos ir (ar) elektros gamybai biokurą **naudojo 89 reguliuojamos energetikos įmonės**, iš kurių 46 centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (įskaitant atskirus UAB „Litesko“ filialus) ir 29 nepriklausomi šilumos gamintojai.

2020 m. energijos išteklių biržoje buvo įsigyta 82,7 proc. viso biokuro kiekio, vidutinė biokuro kaina – 118,74 Eur/t_{ne}, t. y. 24,0 proc. mažesnė, palyginti su 2019 m. Pagal dvišalius sandorius įsigyta 17,3 proc. biokuro, vidutinė kaina 141,33 Eur/t_{ne}, t. y. 5,9 proc. mažesnė, palyginti su 2019 m. 2020 m. šilumos sektoriaus dalyviai iš viso nupirko

539 571,61 t_{ne} biokuro, t. y. 8,4 proc. daugiau nei 2019 m., vidutinė įsigijimo kaina – 122,65 Eur/t_{ne}.

43 pav. 2020 m. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG pirkto biokuro kiekis (proc.) ir vidutinė mokėta kaina, Eur/t_{ne}

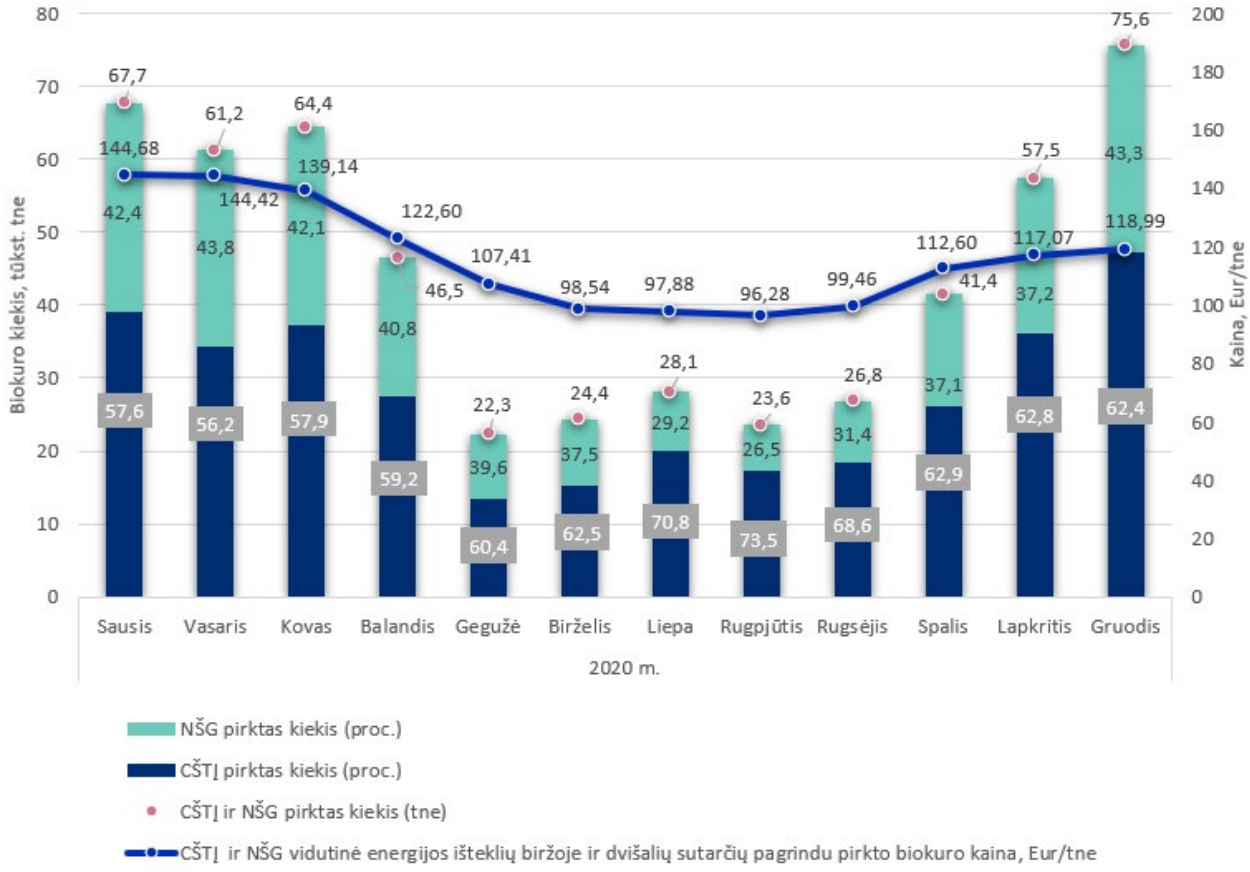

Šaltinis – Taryba.

Tarybai, atlikus Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinto įpareigojimo šilumos tiekimo įmonėms (įskaitant įmonių filialus) ir reguliuojamiems nepriklausomiems šilumos gamintojams biokuro įsigyti biržoje 2019 m., pažeidimų nebuvo nustatyta.

Taryba viešai skelbia šių biokuro rūšių kainas:

- vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę energijos išteklių biržos);
- vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę biokuro rūšių, kuriomis neprekiaujama energijos išteklių biržoje), malkinės medienos, medienos granulių ir briketų.

Vidutinę atitinkamos rūšies biokuro kainą sudaro **žaliavos įsigijimo ir transportavimo išlaidos.**

44 pav. Šilumos įmonių įsigyto atskirų biokuro rūšių kaina, 2019 ir 2020 m.

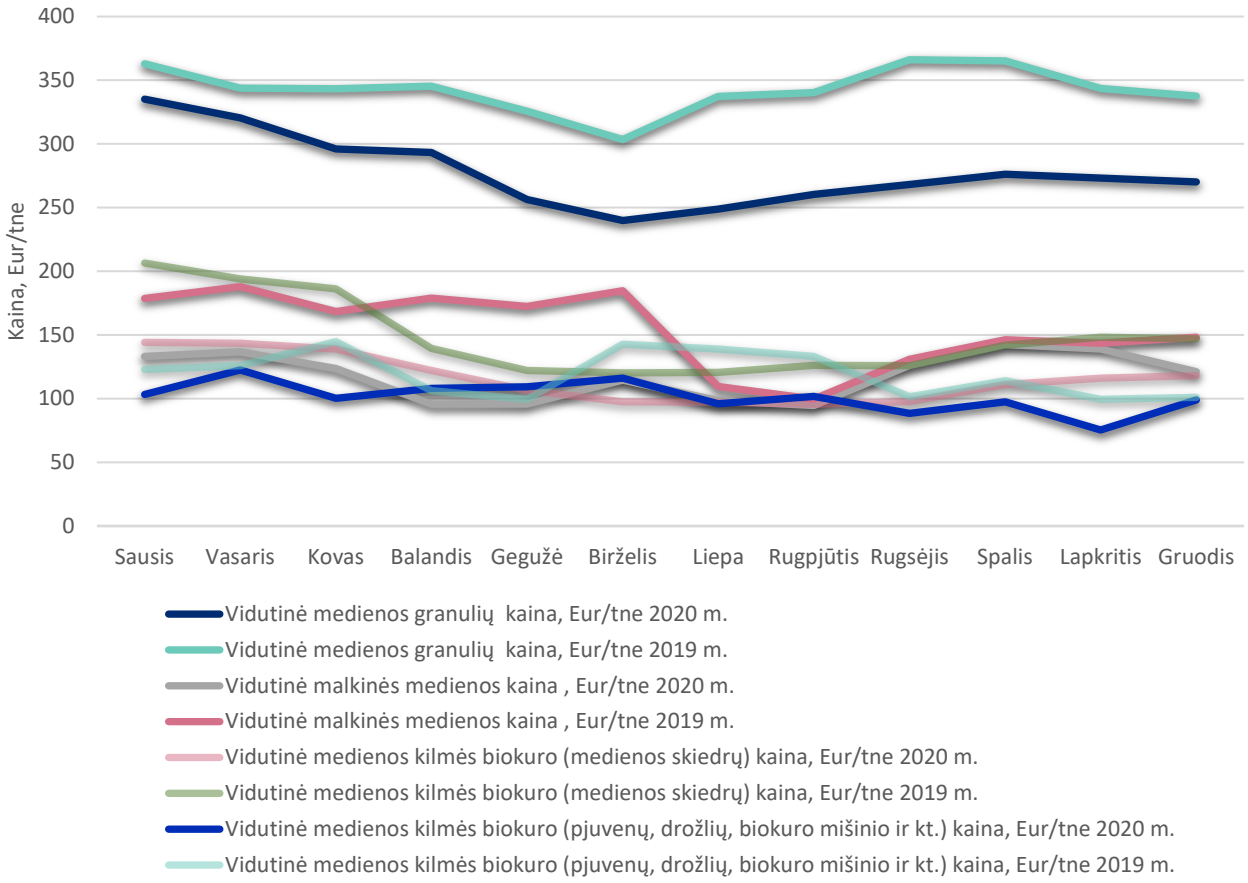

Šaltinis - Taryba.

2020 m. **medienos kilmės biokuro (medienos skiedrų) nupirkta 98,1 proc.**, 0,8 proc. medienos kilmės biokuro (pjuvenų, drožlių, biokuro mišinio ir kt.), 0,6 proc. medienos granulių ir 0,5 proc. malkinės medienos.

2020 m., palyginti su 2019 m., **vidutinė malkinės medienos kaina mažėjo 22,6 proc.**, **medienos kilmės biokuro** (medienos skiedrų) – **21,1 proc.**, **medienos granulių** kaina (su transportavimu) – 17,4 proc., **vidutinė medienos kilmės biokuro** (pjuvenų, drožlių, biokuro mišinio ir kt.) – 2,1 proc.

45 pav. Šilumos įmonių įsigyto atskirų biokuro rūšių kiekis, 2019 ir 2020 m.

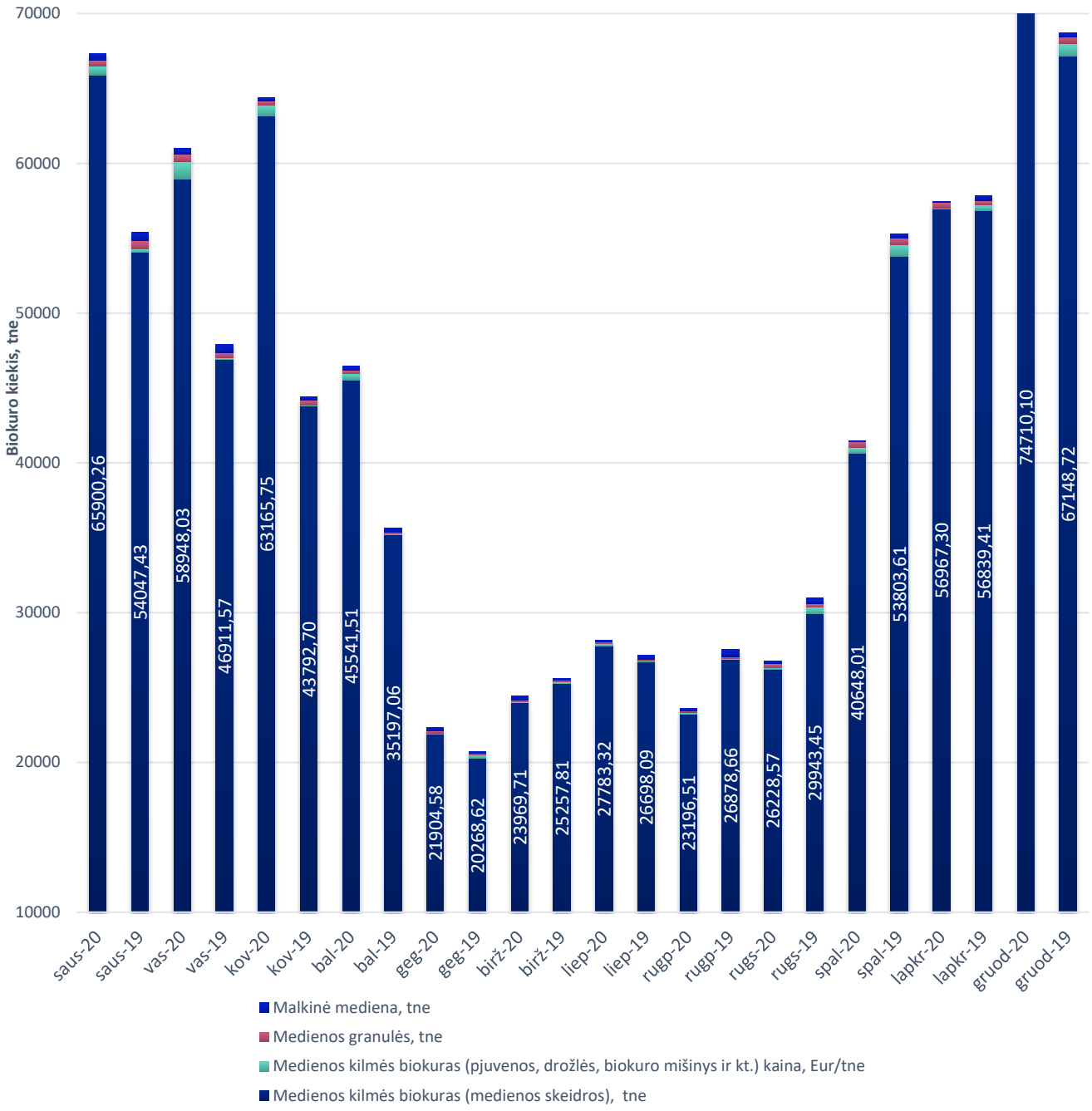

Šaltinis - Taryba.

5.6. Prekyba naftos produktais

Taryba nuo 2019 m. liepos 2 d. vykdo didmeninės ir mažmeninės prekybos naftos produktais rinkos **priežiūrą bei licencijavimą:** išduoda, keičia leidimus verstis didmenine ir mažmenine prekyba suskystintomis naftos dujomis ir nefasuotais naftos produktais, stabdo jų galiojimą, panaikina stabdymo galiojimą, panaikina leidimų galiojimą. Anksčiau šią veiklą vykdė savivaldybių administracijos.

Tarybai **centralizuotai vykdant** prekybos naftos produktais rinkos priežiūrą ir licencijavimą, bus užtikrintas **didesnis sektoriaus skaidrumas**, **sumažinta šešėlinė ekonomika** ir **garantuotas mokesčių mokėjimas** į valstybės biudžetą.

Taryba nustatė, kad Licencijų informacinėje sistemoje **nėra įrašyti visi ir (ar) aktualūs duomenys** apie leidimų vykdyti prekybos naftos produktais veiklą turėtojus: dalis leidimų turėtojų nevykdo veiklos, nors turi galiojančius leidimus. Vietos savivaldos institucijos taip pat negalėjo pateikti aktualios informacijos apie nurodytų leidimų turėtojus.

Vadovaujantis Energetikos įstatymo Nr. IX-884 2, 6, 8, 13(1), 21, 22, 23, 24, 28 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 28 (1) ir 28 (2) straipsniais įstatymu, kuriuo buvo siekiama užtikrinti, kad veiklą vykdytų tik **realią ekonominę veiklą vykdančios ir leidimus turinčios įmonės**, energetikos įmonės, l**eidimus gavusios iki 2019 m. liepos 2 d. ir norinčios po 2021 m. sausio 2 d. toliau vykdyti leidimais reguliuojamą veiklą**, privalėjo iki 2021 m. sausio 2 d. **pasikeisti turimus leidimus (licencijas) naujos formos Tarybos išduotais leidimais**. Asmenys Tarybai turėjo **pateikti deklaraciją ir prašymą patikslinti turimus leidimus ar licencijas iki 2020 m. lapkričio 1 d.**

Taryba, vertindama asmenų pateiktus prašymus pakeisti išduotus leidimus (licencijas) verstis didmenine ir (ar) mažmenine prekyba suskystintomis naftos dujomis bei nefasuotais naftos produktais, **finansinio, vadybinio, technologinio pajėgumo vertinimo neatliko**, už leidimo (licencijos) patikslinimą **nebuvo mokama** Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarime Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių ir šios rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ numatyta **valstybės rinkliava**.

Taryba iki 2020 m. gruodžio 31 d. **patikslino 986** savivaldybių išduotus **leidimus verstis nefasuotais naftos produktais ir suskystintomis naftos dujomis**, nekeičiant šiuose leidimuose nurodytų duomenų. Minėto įstatymo nuostatų, susijusių su centralizuoto prekybos naftos produktais **leidimų išdavimo modelio tobulinimu**, įgyvendinimas pašalino teisinio reguliavimo spragas ir **Taryba turi teisines sąlygas veiksmingai ir efektyviai kontroliuoti asmenis**, turinčius leidimą prekiauti naftos produktais ir (ar) suskystintomis naftos dujomis.

Taip pat Taryba per 2020 metus **išdavė 72 leidimus**, **patikslino 5 leidimus verstis didmenine ir mažmenine prekyba dujomis bei nefasuotais naftos produktais**, **sustabdė 4 leidimus** bei **panaikino 33 leidimų** galiojimą verstis prekyba nefasuotais naftos produktais.

Ūkio subjektai, norėdami gauti / pakeisti /patikslinti leidimą verstis prekyba naftos produktais, turi kreiptis į Tarybą, pateikdami nustatytos formos Prašymą ir Deklaraciją, privalomus dokumentus ir už paslaugos suteikimą sumokėti valstybės nustatytą rinkliavą. Prekybos naftos produktais atstovams aktuali informacija skelbiama rubrikoje **„Leidimai prekiauti naftos produktais".**

5.7. Leidimai verstis energetikos veikla

Taryba 2020 m. išdavė **2 gamtinių dujų tiekimo leidimus**, **1 gamtinių dujų skirstymo licenciją.** Taip pat buvo išduoti **23 nepriklausomo elektros energijos tiekimo leidimai.**

Ūkio subjektai, norėdami vykdyti veiklą elektros energetikos sektoriuje, **privalo gauti Tarybos leidimą.** Kreipiantis dėl leidimo plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus,

be kitų privalomų dokumentų, reikalinga pateikti ir tinklų operatoriaus išduotų elektrinės išankstinių prijungimo prie energetikos tinklų sąlygų kopiją.

Tarybos **leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus nereikalingas**, jeigu asmuo numato statyti ar įrengti elektros energijos gamybos pajėgumus, kurių **įrengtoji galia yra ne didesnė kaip 30 kW** ir juose gaminti elektros energiją tik **savo reikmėms ir ūkio poreikiams**, nepatiekiant elektros energijos į elektros tinklus, arba asmuo siekia tapti **gaminančiu vartotoju** ir numato statyti ar įrengti elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamybos pajėgumus, kurių įrengtoji **galia ne didesnė kaip 30 kW.**

Tarybos **leidimas gaminti elektros energiją nereikalingas**, jeigu asmuo numato gaminti elektros energiją **ne didesnės kaip 30 kW įrengtosios galios** elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamybos įrenginiuose.

2020 m. Taryba išdavė **565 leidimus** vykdyti veiklą elektros energetikos sektoriuje, iš kurių **172 – gaminti elektros energiją**, **392 – plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus**, taip pat išduotas **1 leidimas eksportuoti elektros energiją** iš valstybių, kurios nėra valstybės narės.

Taryba, vadovaudamasi Būtinųjų priemonių, skirtų apsisaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugių branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymu, Energetikos įstatymu, **panaikino 7 leidimų importuoti** elektros energiją iš valstybių, kurios nėra valstybės narės, **galiojimą** ir **pakeitė 1 leidimą** importuoti elektros energiją, panaikinant teisę neterminuotai importuoti elektros energiją iš Baltarusijos Respublikos.

Ūkio subjektų, kuriems išduoti leidimai gaminti elektros energiją, plėtoti elektros energijos gamybos pajėgimus, importuoti elektrą iš valstybių, kurios nėra valstybės narės, taip pat eksportuoti elektros energiją į valstybes, kurios nėra valstybės narės, sąrašas skelbiamas rubrikoje „**Leidimų / licencijų turėtojai**“.

6. VIENINGA ES REGULIAVIMO APLINKA

6.1. Regioninės rinkos – ES tinklų kodeksų įgyvendinimas

Elektros sektorius

Rinkų susiejimas (prekyba)

ACER, **vasario 3 d.** paskelbė taisykles, apibrėžiančias kaip paskirtieji elektros energijos rinkos operatoriai (Lietuvoje šią funkciją šiuo metu vykdo – „European Market Coupling Operator" ir pasirašius atitinkamus susitarimus su perdavimo sistemos operatoriumi turės galimybę vykdyti EPEX Spot SE) apskaičiuoja elektros energijos rinkos rezultatus kitos paros ir einamosios paros prekybai, taip pat nustatė produktus, kuriuos rinkos dalyviai gali naudoti. ACER tikslas yra padėti Direktyvos 2009/73/EB 39 straipsnyje ir Direktyvos (ES) 2019/944 57 straipsnyje nurodytoms reguliavimo institucijoms Sąjungos lygmeniu vykdyti valstybėse narėse vykdomas reguliavimo užduotis ir prireikus koordinuoti jų veiklą, tarpininkauti ir spręsti tarpusavio nesutarimus.

ACER priimtos taisyklės **nustato griežtesnius reikalavimus ir taisykles rinkos operatoriams** vykdyti kitos paros prekybą su kitomis valstybėmis narėmis, t. y. turės būti atsižvelgiama į srautu pagrįstą (angl. *flow-based*) pralaidumų skaičiavimą ir naudojami 15 minučių produktai. Vykdant einamosios paros rinkos susiejimą, nauji aukcionai papildys nepertraukiamos prekybos algoritmą, kuris šiuo metu įgyvendinamas per einamosios paros elektros energijos prekybos IT platformą (XBID).

Iki 2022 m. pabaigos kiekvieną dieną bus vykdomi trys einamosios paros prekybos aukcionai. Tikimasi, kad jie geriau paskirstys ribotus tarpsisteminių jungčių pralaidumus ir suteiks rinkos dalyviams daugiau galimybių tarpvalstybinei prekybai dienos metu bei prisidės prie tolimesnio atsinaujinančių energijos išteklių integravimo.

Taryba kartu su kitų Europos šalių energetikos reguliavimo institucijomis, **pritarė sprendimui dėl Tranzitinio gabenimo sąlygų**, taikomų energijos mainams, ir finansinių atsiskaitymų, kuriuos lemia bendras einamosios paros prekybos rinkų susiejimas, vykdomas visose Europos prekybos zonose. Atitinkamai Taryba patvirtino Sąlygas nacionaliniu lygmeniu (susipažinti galite **čia**). Tranzitinis gabenimas – informacijos perdavimas apie išorės ir vidaus elektros prekybos planus biržoje tarp skirtingų pagrindinių sandorio šalių. Šios Sąlygos apibrėžia nuostatas, numatančias, kad biržos operatoriaus tranzitinio gabenimo administracines išlaidas ir toliau **apmoka biržos dalyviai**, mokėdami biržos dalyvio mokestį. Kaip ekspeditoriai veikiantys perdavimo sistemos operatoriai (PSO) turi ir toliau **atlikti tranzitinį gabenimą**, kaip anksčiau.

Taryba, vadovaudamasi Europos Komisijos 2016 m. rugsėjo 26 d. reglamentu (ES) Nr. 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės (toliau – Reglamentas), kartu su Suomijos, Latvijos ir Estijos nacionalinėmis reguliavimo institucijomis parengė ir paskelbė viešą konsultaciją dėl konsultantų „Thema Consulting Group" parengtos ataskaitos **„Ateities elektros rinkos rizikos apsidraudimo galimybių analizė Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos prekybos zonose“** (angl. *Analysis of*

Future Electricity Market Risk Hedging Opportunities in the Trade Zones of Finland, Estonia, Latvia and Lithuania).

Ataskaitoje **nagrinėjami elektros kainos rizikos apsidraudimo produktai**, kuriuos siūlo *NASDAQ* ir **analizuojama, ar ateities sandorių rinkose siūlomi produktai ar produktų deriniai** turėtų būti laikomi pakankami apsidraudimui nuo kitos dienos kainų svyravimų atitinkamoje prekybos zonoje. Ataskaita apima Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos prekybos kainų zonas, taip pat susijusias kainų zonas Švedijoje ir Norvegijoje.

Ataskaitoje atlikta **analizė yra būtina** įgyvendinant Reglamento reikalavimus. Analizuojant NASDAQ produktus **buvo įvertinti šie rodikliai**: prekybos laiko intervalas, „bid-ask" skirtumas, prekybos apimtys, palyginti su fiziniu vartojimu, ir atvirų pozicijų suma, palyginti su fiziniu vartojimu. Įvertinusi šios ataskaitos išvadas Taryba priims sprendimą, **ar Lietuvos kainų zonoje siūlomi *NASDAQ* išvestinių finansinių priemonių apsidraudimo produktai yra pakankamai efektyvūs.**

2020 m. gegužės mėn. Taryba kartu su Baltijos pralaidumo skaičiavimo regiono nacionalinėmis reguliavimo institucijomis informavo ACER, kad jos nesutaria dėl Baltijos pralaidumo skaičiavimo regiono perdavimo sistemos operatorių parengtos Baltijos pralaidumo skaičiavimo regiono (Latvijos, Lietuvos, Estijos, Suomijos ir Švedijos) ilgalaikio pralaidumo skaičiavimo metodikos, kuri parengta vadovaujantis 2016 m. rugsėjo 26 d. Komisijos reglamento (ES) 2016/1719, kuriuo nustatomos prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairės, 10 straipsnio nuostatomis.

ACER 2020 m. lapkričio 18 d. paskelbė sprendimą, nusprendė paprašyti Baltijos pralaidumo skaičiavimo regiono perdavimo sistemos operatorių iš naujo pateikti patikslintą Pasiūlymą ne vėliau kaip per 24 mėnesius po ACER sprendimo. Pagrindine atmetimo priežastimi tapo tai, kad ACER įžvelgė Pasiūlymo neatitikimų FCA tinklų kodekso reikalavimams, kurių dauguma susiję su reikalavimais, kylančiais dėl Baltijos sinchroninės zonos prisijungimo prie Kontinentinės Europos elektros energijos sistemos. Taryba kartu su kitomis Baltijos šalių nacionalinėmis reguliavimo institucijomis užtikrins šio ACER sprendimo įgyvendinimą.

Trečiųjų šalių pralaidumo skaičiavimo metodika

Komerciniai srautai iš Baltarusijos Respublikos į Lietuvos Respubliką „užnulinti" vadovaujantis Tarpzoninio pralaidumo skaičiavimo, skyrimo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis sąlygomis, nuostatomis ir metodika (toliau – ***2018 m. Trišalė metodika***), patvirtinta Tarybos 2018-12-13 nutarimu[3] Šios metodikos pagrindu, AB „Litgrid" uždarė „Nord Pool" Lietuvos Respublikos zoną prekybai su Baltarusijos Respublika.

AB „Litgrid" kartu su Baltijos šalių perdavimo sistemų operatoriais parengė ir 2020 m. rugsėjo 25 d. paskelbė viešajai konsultacijai pirmąjį Tarpzoninio pralaidumo skaičiavimo, skyrimo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis metodikos projektą. Įvertinusi šį projektą Taryba 2020 m. spalio 2 ir 15 d. pateikė pastabas ir **prašymą AB „Litgrid" pateikti fizinių ir komercinių srautų (techninių jungčių panaudojimo) modeliavimą po Astravo atominės elektrinės paleidimo**, kuris leistų objektyviai įvertinti Trečiųjų šalių pralaidumo skaičiavimo metodikos taikymo rezultatus po jos paleidimo.

Tarybos prašymu AB „Litgrid" **atliko scenarijaus skaičiavimus**, kuriame Baltarusijos elektros sistemos balansas po Astravo atominės elektrinės pradžios vidutiniškai sudarytų

[3] Tarpzoninio pralaidumo skaičiavimo, skyrimo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis sąlygos, nuostatos ir metodika, patvirtinta VERT 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. O3E-452.

580 MW, todėl tai turės įtakos ir Metodikoje nustatytų pralaidumų skaičiavimo galutiniam rezultatui, t. y. pralaidumų dydžiui su Rusija bei Baltijos šalių elektros sistemos balansų pokyčių rezultatams: prekybai išduodami pralaidumai su Rusija ir elektros energijos prekybos rezultatas galėtų didėti lyginant su faktiniu Rusijos ir Baltarusijos importuotu elektros energijos kiekiu (išskyrus Kaliningradą), ženkliai didėtų fiziniai elektros srautai Baltarusijos–Lietuvos elektros perdavimo jungtimis.

Taryba 2020 m. rugsėjo 3 d. ir 2020 m. rugsėjo 25 d. gavo Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos raštus, kuriais buvo persiųsti **Baltijos Ministrų Tarybos vyresniųjų energetikos pareigūnų** komiteto susitikimų, kuriuose **aptarti elektros energijos prekybos su trečiosiomis šalimis klausimai ir sutarta dėl bendrų principų bei reikalingų veiksmų**, kurie leistų užtikrinti, kad **į Baltijos šalių rinką negalėtų patekti elektros energija iš Baltarusijos**, jeigu pradėtų veikti Astravo branduolinė elektrinė, protokolų išrašai su techniniu priedu, kurių pagrindu AB „Litgrid“ kartu su Latvijos ir Estijos perdavimo sistemos operatoriais parengė bendrą Baltijos šalių metodikos projektą, t. y. metodikoje naudojami pralaidumo su trečiosiomis šalimis nustatymo principai, parengti Baltijos Ministrų Tarybos vyresniųjų energetikos pareigūnų komitete priimtų protokolų pagrindu.

Taryba atkreipia dėmesį, kad perdavimo sistemos operatoriai galutinį Trečiųjų šalių pralaidumo skaičiavimo metodikos projektą pateikė rugsėjo mėn. pabaigoje, o patikrinus visas prielaidas ir skaičiavimus, 2020 m. spalio mėn. **Taryba identifikavo, kad parengtas Metodikos projektas neužkardo galimybės prekiauti Baltarusijoje pagaminta elektros energija**, ir tai būtų daroma pasinaudojant Lietuvos energetikos infrastruktūra, todėl Taryba 2020 m. lapkričio 3 d. raštu pateikė pastabas Metodikos projektui.

Nuo 2020 m. lapkričio 5 d. **Latvijos ir Estijos PSO pradėjo taikyti naują** Trečiųjų šalių pralaidumo skaičiavimo **metodiką, nors jai nėra pritarusi Lietuvos energetikos reguliavimo institucija** (AB „Litgrid“ šiuo metu vadovaujasi 2018 m. patvirtinta metodika). Naujoji trišalė Metodika įsigalioja esant dviem sąlygoms: 1) ją patvirtina visų trijų – Lietuvos, Latvijos, Estijos – nacionalinės energetikos reguliavimo institucijos; 2) pradeda veikti Astravo atominė elektrinė Baltarusijoje.

2021 m. vasario 10 d. **Taryba kartu su AB „Litgrid“ pristatė atliktą faktinių duomenų analizę**, kuri rodo – 2021 m. pradžioje, prasidėjus Baltarusijos atominės elektrinės komercinei eksploatacijai, **fizinis Baltarusijoje pagamintos elektros srautas reikšmingai išaugo**. Tuo pat metu daugiau nei tris kartus padidėjusi prekyba Latvijos-Rusijos pasienyje patvirtina, kad nesaugioje elektrinėje pagaminta elektra randa kelią į Lietuvos, taip pat ir į ES rinką. **Taryba pasiūlė partneriams pralaidumus nustatyti taip**, kad Lietuvos-Baltarusijos jungčių infrastruktūra nebūtų vertinama prekybos su Rusija apimčių didinimui ir veiksmingai ribotų elektros energijos patekimą iš Baltarusijos per jungtis.

Pagrindinis Tarybos siekis – rasti **bendrą sprendimą**, kad būtų užkardyta elektros energijos, pagamintos Baltarusijoje, kurioje jau pradėjo veikti nesaugi branduolinė elektrinė, prekyba Baltijos valstybėse. Taip pat siekti, kad būtų užtikrintas **tvarus Baltijos šalių elektros rinkos balansas tarp trečiųjų šalių elektros**, ES šalių elektros bei vietinės generacijos, kartu ir sąlygos, nepriklausomai nuo trečiųjų šalių importo, **įgyvendinti sinchronizacijos projektą 2025 m. ir sėkmingai siekti Europos Sąjungos „Žaliojo kurso“** (angl. *Green Deal*) **tikslų.**

Pajėgumų užtikrinimo mechanizmas

Taryba, įgyvendindama pajėgumų užtikrinimo mechanizmo kūrimą Lietuvoje, 2020 m. liepos 23 d. patvirtino Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodiką.

Šis dokumentas reglamentuoja, kaip, **vykdant technologiškai neutralius aukcionus tiek esamiems, tiek naujiems gamintojams**, valdantiems pajėgumus užtikrinančius įrenginius, t. y. elektros energijos gamybos, kaupimo (pvz., baterijos), nepriklausomų elektros paklausos telkėjų valdomiems įrenginiams, **nustatomos didžiausių pasiūlymų kainų ribos:**

- nustatant **didžiausias kainas naujo gamintojo** elektros energijos gamybos, energijos kaupimo įrenginių elektros sistemoje, nepriklausomų elektros energijos paklausos telkėjo įrenginiams **vertinimas bus atliekamas šiais etapais**: atrenkama atskaitinė technologija; aprašomos atrinktos atskaitinės technologijos savybės; nustatomi bendri atskaitinės technologijos kaštai; nustatomi grynieji naujo dalyvio kaštai; nustatomos esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymų didžiausios kainų ribos;
- atskaitinės technologijos ir jos kaštų dydžiai, kiti rodikliai / parametrai **bus vertinami remiantis kitų šalių patirtimi, naujausia ekspertų, kompetentingų institucijų** ir suinteresuotųjų šalių informacija, tyrimais ir moksline literatūra, konsultantų **atliktomis analizėmis ir kt.;**
- didžiausia kainos riba **naujiems gamintojams** bus apskaičiuojama atskaitinės technologijos kaštus pakoreguojant (padidinant) 1,5 koeficientu, kuris susijęs su prognozuojamų sąnaudų ir gautinų pajamų neapibrėžtumais. **Koeficientas pasirinktas remiantis kitų šalių** (Airija, Lenkija) **praktika**;
- didžiausia kainos riba **esamiems gamintojams** bus nustatoma 0,6 koeficientu pakoreguojant (sumažinant) didžiausią naujų dalyvių kainos ribą. Šis koeficientas pasirinktas atsižvelgiant ir į tai, kad **dalies esamų gamintojų investicijos jau yra atsipirkusios** (remiantis Lenkijos taikoma praktika) bei **siekiant didžiausio ekonominio naudingumo ir mažiausios finansinės naštos elektros energijos vartotojams**, kadangi Pajėgumų mechanizmas neturi būti vienintelis Pajėgumų mechanizme dalyvausiančių asmenų kaštų padengimo šaltinis, taip jie skatinami aktyviai dalyvauti rinkoje ir tokiu būdu gauti papildomų pajamų.

ACER spalio 2 d. paskelbė sprendimus dėl Europos išteklių adekvatumo vertinimo metodikos (ERAA) ir metodikos dėl prarastos apkrovos vertės, įėjimo į rinką kainos ir patikimumo standarto skaičiavimo.

Elektros išteklių adekvatumo metodikos – tai priemonės, skirtos Švarios energijos paketo nuostatoms, susijusioms su pajėgumų užtikrinimo mechanizmais, įgyvendinimui.

Pasitelkus šių metodikų skaičiavimo rezultatus, bus galima nustatyti išteklių adekvatumo problemas ir įvertinti papildomų priemonių (pvz., laikinų pajėgumų mechanizmai) poreikį Europos Sąjungoje.

Remiantis pastarosiomis metodikomis, ENTSO-E (Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas) naudos simuliacinį modelį, paremtą perdavimo sistemos operatoriaus pateiktais duomenimis apie paklausą, tiekimą ir elektros tinklą.

ENTSO-E šiuo metu atlieka **dešimties metų Europos Vidutinės trukmės adekvatumo prognozę** (MAF). Taigi, ES lygiu bus atliekama ne vien tik pastaroji prognozė, bet ir nauja ERAA prognozė pagal ACER patvirtintas metodikas, kuri pakeis MAF.

Taryba patvirtino elektros perdavimo sistemos operatoriaus AB „Litgrid“ parengtus Pajėgumų aukcionų nuostatus. Juo patvirtinus, Lietuvoje iš anksto sukuriamas mechanizmas pajėgumų aukcionų organizavimui, kurio **diegimas Lietuvoje būtų pradėtas tik esant jo poreikį pagrindžiančiai atnaujintai Lietuvos elektros energetikos sistemos adekvatumo studijai** ir Europos Komisijos suderinimui dėl valstybės pagalbos.

ACER gruodžio 22 d. patvirtino bendrąsias tarpvalstybinio dalyvavimo elektros energijos pajėgumų mechanizmuose taisykles. Šios taisyklės leidžia elektros energijos tiekėjams tiesiogiai prisidėti prie išteklių adekvatumo kitose Europos sąjungos valstybėse narėse, taip yra pagerinamas elektros energijos tiekimo saugumas bei kartu sumažina vartotojų išlaidas. Pagal Švariosios energijos paketą (CEP) šios taisyklės skatina vidaus rinkos integraciją ir harmonizavimą, leidžiančios efektyviau dalytis elektros ištekliais visose Europos sąjungos šalyse, neatsižvelgiant į jų vietą.

Pajėgumų aukcionai – viena iš priemonių, kuri, priklausomai nuo atliktos Lietuvos elektros energetikos sistemos adekvatumo studijos rezultatų, **galėtų būti pradėta įgyvendinti** Lietuvoje ir **skatintų konkurencija** pagrįstų elektros energijos pajėgumų, būtinų užtikrinti **patikimą elektros energijos tiekimą** šalyje, atsiradimą.

Pagal patvirtintus nuostatus AB „Litgrid“ galėtų vykdyti **trijų rūšių pajėgumų aukcionus:** išankstinį, pagrindinį ir papildomą. Organizuojami aukcionai būtų technologiškai neutralūs, t. y. juose galės dalyvauti elektros energijos gamybos, kaupimo (pvz., baterijos) bei nepriklausomų elektros energijos paklausos telkėjų valdomi įrenginiai.

Išankstinio aukciono metu bus atrinkti **kitos ES valstybės narės (užsienio) asmenys su pigiausiais pasiūlymais**, kurie įgis teisę dalyvauti kvalifikacinėje atrankoje ir vėliau – galės dalyvauti pagrindiniame ar papildomame pajėgumų aukcione kartu su Lietuvos Respublikos pajėgumų aukcionų dalyviais. Ši schema užtikrins didesnį skaičių aukciono dalyvių, kurie, teikdami savo pasiūlymus vienodomis konkurencinėmis sąlygomis, konkuruos dėl paskirstomų pajėgumų aukcione.

Pagal Lietuvos elektros energetikos sistemos adekvatumo studiją **Pagrindiniame pajėgumų mechanizmo aukcione** būtų siekiama įsigyti pakankamą galių kiekį užtikrinti elektros energetikos sistemos adekvatumą. Tuo atveju, jei pagrindinio aukciono metu nebus užsakomas reikalingas galių kiekis, **būtų organizuojamas papildomas aukcionas.**

Planuojama, kad sprendimai dėl **Pajėgumų mechanizmo diegimo Lietuvoje perspektyvų** būtų priimti atlikus adekvatumo studiją pagal ES Energetikos reguliuotojų bendradarbiavimo agentūros 2020 m. spalio 2 d. patvirtintos Europos išteklių adekvatumo vertinimo nustatė adekvatumo vertinimo reikalavimus.

Elektros energijos balansavimas

Taryba, atsižvelgdama į ES reglamento, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės, reikalavimus, patvirtino LITGRID AB parengtas Balansavimo paslaugų pirkimo–pardavimo sutarties standartines sąlygas ir Disbalanso pirkimo-pardavimo sutarties standartines sąlygas.

Patvirtintos standartinės sąlygos **privalomos Lietuvoje veikiantiems balansavimo paslaugų tiekėjams ir už disbalansą atsakingoms šalims.** Sutartyse nustatyti reikalavimai**, kas gali tapti balansavimo paslaugų tiekėju bei už disbalansą atsakinga šalimi,** taip pat reglamentuota, kaip **vykdoma prekyba balansavimo elektros energija ir disbalansu.**

Pagrindinis sutarčių sąlygų pakeitimas yra susijęs su Balansavimo tinklo kodekso įgyvendinimu, kuriame numatytas balansavimo pajėgumų aukcionų **vykdymas ateinančiai**

parai, t. y. balansavimo pajėgumai bus užsakomi parai vietoje anksčiau galiojusios tvarkos, kai balansavimo pajėgumai rezervuojami iš anksto nustatyta apimtimi metams į priekį. Šis pakeitimas leis **efektyviai naudoti** turimus elektros energijos gamybos pajėgumus ir užtikrins **patikimą energetikos sistemos veikimą**.

Taip pat **atnaujintas disbalanso apibrėžimas**, disbalanso kiekio skaičiavimo taisyklėje ir formulėje išdėstyti dėmenys harmonizuoti su nurodytais disbalanso apibrėžime, įtrauktos nuostatos dėl **privalomo balansavimo pajėgumo paslaugos pasiūlymų teikimo** prieinama rezervinės galios apimtimi bei numatyta, kad perdavimo sistemos operatoriui **aktyvavus rezervines galias**, pagamintos balansavimo energijos pasiūlymo kaina **negalės viršyti** 5000 Eur/MWh.

Taryba, vadovaudamasi Europos Komisijos Reglamentu, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės, patvirtino AB „Litgrid“ kartu su kitų šalių perdavimo sistemos operatoriais (PSO) parengtą **tvarką, kaip tarp asinchroniškai sujungtų PSO bus atsiskaitoma dėl nenumatytų energijos mainų**.

Patvirtinta tvarka **reglamentuoja, kaip vyksta atsiskaitymas** už energiją tarp asinchroniškai sujungtų PSO dėl nenumatytų energijos mainų, t. y. energijos kiekio, kuris susidaro dėl galios ir dažnio valdymo paklaidų PSO sistemose. Šis teisės aktas užtikrina **aiškias ir nediskriminuojančias atsiskaitymo sąlygas** tarp PSO.

ACER taip pat **paskelbė tris sprendimus dėl bendrų Europos Sąjungos elektros energijos balansavimo prekybos platformų įgyvendinimo** (angl. *implementation framework)*, kurios veiksmingai integruos visas atskiras nacionalines balansavimo rinkas į vieną bendrą ES elektros energijos balansavimo rinką.

Bendra balansavimo rinka ES valstybėms narėms leis **pasidalyti ištekliais**, kuriuos naudoja jų perdavimo sistemos operatoriai (PSO), kad būtų užtikrintas balansas tarp elektros gamybos ir vartojimo. Tai turėtų padėti **didinti tiekimo saugumą**, **apriboti anglies dvideginio išmetimus ir sumažinti išlaidas vartotojams**.

Du iš ACER sprendimų **reguliuoja elektros energijos balansavimą dėl dažnio atkūrimo rezervų** su rankiniu įjungimu (mFRR) ir su automatiniu įjungimu (aFRR), t. y. balansavimo paslaugų / produktų, kurias įsigyja PSO. Trečiuoju sprendimu nustatoma **harmonizuota balansavimo energijos kainų nustatymo metodika**.

Planuojama, kad pagal ACER sprendimus, PSO **per 30 mėnesių nuo jų priėmimo datos sukurs dvi bendras Europos prekybos platformas**, kurios sudarys galimybę visiems balansavimo energijos pasiūlymams konkuruoti ES lygiu ir taip skatinti konkurenciją visose ES valstybėse narėse.

Šiose dviejose platformose bus **siūlomi balansavimo paslaugų teikėjų energijos kainų pasiūlymai visoje ES**, o visi PSO **galės subalansuoti savo nacionalines perdavimo sistemas**, aktyvuodami pigiausius galimus pasiūlymus. Tai leis PSO ekonomiškiau ir saugiau subalansuoti savo sistemas.

Harmonizuota energijos kainų balansavimo metodika padės įkurti bendras platformas. Pagal šį pasiūlymą visi balansavimo energijos tiekėjai už savo pasiūlymus, kuriuos jie pateikia platformoje, ir kurie bus aktyvuoti, gaus kainą, grindžiamą ribinių kainų nustatymo algoritmu (angl. *pay-as-cleared*). Tai yra **reikšmingas žingsnis į priekį**, nes šiuo metu dauguma PSO taiko kitą algoritmą, pagal kurį kaina yra lygi tiekėjo pavedimo kainai (angl. *pay-as-bid*). **Ribinė kainodara sukuria efektyvius kainų signalus** esamiems balansavimo **paslaugų teikėjams** ir **potencialiems naujiems investuotojams**.

Taryba, atsižvelgdama į Europos Komisijos reglamentą, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės, patvirtino **Baltijos šalių perdavimo sistemų operatorių pasiūlymą dėl bendrų atsiskaitymo taisyklių, taikomų visiems nenumatytiems energijos mainams**.

Patvirtintos taisyklės bus taikomos visų Baltijos šalių perdavimo sistemų operatorių (PSO) **atsiskaitymas už energiją tarp sinchroninėje zonoje esančių PSO dėl nenumatytų energijos mainų,** t. y. energijos kiekio, kuris susidaro dėl galios ir dažnio valdymo paklaidos tarp PSO sistemų.

Papildomai šių taisyklių įgyvendinimas numatytas susitarime tarp Baltijos šalių PSO dėl Bendros Baltijos šalių balansavimo zonos (angl. *Agreement between Baltic TSOs on the Operation and Settlement of Baltic Coordinated Balancing Area*).

Taryba, vadovaudamasi Europos Komisijos Reglamentu, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės, patvirtino AB „Litgrid“ kartu su kitų šalių perdavimo sistemos operatoriais (PSO) parengtas bendras atsiskaitymo taisykles visiems asinchroniškai sujungtiems PSO, kurios bus taikomos energijos mainams tarp skirtingų sinchroninių regionų, kad būtų išlaikomas vienodas dažnis, apribojamas jo kitimas. Šios taisyklės **užtikrins aiškias ir nediskriminuojančias atsiskaitymo sąlygas tarp PSO**.

Patvirtinta tvarka **reglamentuoja, kaip ir už kokią kainą vyksta atsiskaitymas už energiją tarp asinchroniškai sujungtų PSO dėl energijos mainų**, kuriais laikomas energijos kiekis, susidarantis dėl dažnio svyravimo.

Sinchroninė zona – teritorija, kuriai būdingas bendras sistemos dažnis, kurioje veikia sinchroniškai tarpusavyje sujungti PSO, pvz., žemyninės Europos bei Šiaurės Europos sinchroninės zonos, kaip atskira zona yra Lietuvos, Latvijos ir Estijos energetikos sistemos, kartu vadinamos Baltijos zona, kuri yra didesnės energetikos sistemos IPS/UPS (kurią sudaro Rusija ir kitos postsovietinės šalys) sinchroninės zonos dalis.

Lietuvos atveju šios taisyklės bus taikomos tik tiems energijos mainams, kurie susidaro tarp Lietuvos ir Švedijos bei tarp Lietuvos ir Lenkijos elektros energetikos perdavimo sistemų, nes Lietuvos zona priklauso kitai sinchroninei zonai, nei pastarosios.

ES Energetikos reguliuotojų bendradarbiavimo agentūra (ACER), kurios veikloje dalyvauja Taryba, paskelbė sprendimus pagal ES reglamentą, kuriuo nustatomos Elektros energijos balansavimo gairės. Šiais dokumentais siekiama **toliau integruoti ES elektros energijos balansavimo rinkas.**

Pirmuoju sprendimu patvirtintas dokumentas dėl bendros Europos Sąjungos elektros energijos balansavimo prekybos platformos įgyvendinimo (angl. *implementation framework*), kuri veiksmingai integruos visas atskiras nacionalines balansavimo rinkas į vieną bendrą ES elektros energijos balansavimo rinką.

Pagal šią platformą **bus vykdomas disbalanso pasiskirstymas** (angl. *imbalance netting*). Tai platforma, pagal kurią perdavimo sistemos operatoriai (PSO) koordinuos savo veiksmus dėl rezervų aktyvavimo, siekiant išvengti, kad du ar daugiau skirtingų PSO vienu metu neaktyvuotų rezervų – vienas PSO, rezervo „reguliavimui žemyn“ (kai sistemoje yra energijos perteklius), kitas – „reguliavimui aukštyn“ (kai sistemoje yra energijos trūkumas). Gairėse pateikiamos tarpvalstybinio disbalanso pasiskirstymui nustatyti naudojamo algoritmo taikymo funkcijos Europoje optimizavimo taisyklės, kuriomis apibrėžiamas PSO tarpusavio bendradarbiavimas. Taip pat ši platforma ES valstybėms narėms leis pasidalyti ištekliais, kuriuos naudoja jų PSO, kad būtų užtikrintas balansas tarp elektros gamybos ir vartojimo. Tai turėtų padėti padidinti tiekimo saugumą, apriboti anglies dvideginio išmetimus ir sumažinti išlaidas vartotojams.

Antrasis sprendimas dėl metodikos, kuria sudaromas standartinių produktų, skirtų balansavimo pajėgumams atkurti dažnio atkūrimo ir pakaitos rezervus, sąrašas. Metodikoje pateikiamos taisyklės, pagal kurias **bus efektyviai keičiamasi ir dalijamasi rezervais tarp ES šalių.**

Trečiuoju sprendimu patvirtinta metodika, kuria įtvirtintas algoritmas, pagal kurį bus **nustatoma, kiek tarpzoninių perdavimo sistemos pajėgumų tarp ES šalių skirti prekybai kitos dienos rinkai, o kiek – balansavimo pajėgumų rinkai**. Šio proceso

metu operatorių gauti balansavimo pajėgumų pavedimai ir biržos operatorių iš rinkos dalyvių gauti elektros energijos pavedimai yra optimizuojami bendrame diena prieš elektros biržos skaičiavimo algoritme. Atitinkamai pagal optimizavimo rezultatus **nustatoma, ar tarpzoninis pralaidumas bus skirtas balansavimo pajėgumų mainų rinkai, ar prekybos elektros energija diena prieš rinkoje.** Tokiu būdu siekiama **maksimalios naudos rinkai** ir užtikrinti **efektyvų bei optimalų perdavimo sistemos tarpzoninių pajėgumų paskirstymą.**

Taip pat Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER) **paskelbė sprendimus pagal ES reglamentą, kuriuo nustatomos Elektros energijos balansavimo gairės**. Šiais dokumentais siekiama **harmonizuoti atsiskaitymo už disbalansą tvarką** bei **skatinti bendrą ES balansavimo rinkos kūrimą.**

Pirmasis sprendimas susijęs su energijos balansavimo pavedimų aktyvavimo klasifikavimo metodika. Metodikoje pateikiamas **visų galimų balansavimo mechanizmų aktyvavimo būdų**, tokių kaip pakaitos ir dažnio atkūrimo rezervų aktyvavimas, balansavimo energijos pavedimų teikimas, **aprašymas ir taisyklės**. Minėtomis taisyklėmis įtvirtinami kriterijai, kategorijos bei tikslai, kada perdavimo sistemos operatorius (PSO) aktyvuoja pakaitos ir dažnio atkūrimo rezervus. Šiomis taisyklėmis užtikrinamas aukštas balansavimo kainų skaidrumo lygis, kai visoje Europoje aktyvuojami balansavimo mechanizmai.

Antrasis sprendimas nustato PSO **bendrųjų atsiskaitymo taisyklių metodiką visiems numatomiems energijos mainams**. Šis sprendimas turėtų užtikrinti, kad PSO laikytųsi atsiskaitymo už disbalansą principų tarp balansavimo paslaugų teikėjų ir PSO.

Trečiuoju sprendimu patvirtinama metodika dėl **atsiskaitymo už disbalansą taisyklių harmonizavimo**. Atsiskaitymo už disbalansą taisyklės **garantuoja rinkos dalyviams išlaidų, patiriamų vykdant balansavimo paslaugas, kompensavimą iš PSO**. Jei sistemoje susidaro energijos perteklius, sistemą palaikantis rinkos dalyvis turėtų gauti kaštus kompensuojančią išmoką iš PSO. Naujoji metodika užtikrina nuoseklų atsiskaitymo už disbalansą taisyklių taikymą visose valstybėse narėse. Šių taisyklių taikymas užtikrins, kad visoje Europoje **rinkos dalyviai būtų skatinami tiekti pirktą ar parduotą elektrą rinkai**, tuo pačiu **didins skaidrumą**. Tai didins bendrą elektros energijos **sistemos efektyvumą galutinių vartotojų naudai**.

Taryba, vadovaudamasi 2017 m. lapkričio 23 d. Komisijos reglamento (ES) 2017/2195, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės (toliau – Reglamentas), 53 straipsnio 1 dalimi, patvirtino AB „Litgrid“ kartu su kitais Baltijos šalių perdavimo sistemos operatoriais (PSO) parengtą prašymą iki 2025 m. atidėti Reglamento nuostatų, kuriomis įtvirtinta, kad per tris metus nuo Reglamento įsigaliojimo, šalys narės turi pradėti taikyti 15 minučių atsiskaitymo už disbalansą laikotarpį. Šiuo metu taikomas 60 minučių atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis. Tarybos sprendimas reiškia, kad elektros rinkos dalyviai, teikiantys balansavimo paslaugas, taip pat turės ilgesnį laikotarpį pasiruošti šių Reglamento reikalavimų taikymui.

Esminės priežastys, lėmusios prašymo patvirtinimą:

• 15 minučių atsiskaitymas už disbalanso laikotarpį reikalauja didelių rinkos dalyvių investicijų (ypač IT infrastruktūros tobulinimui);

• iki 2021 metų rinkos dalyviams būtų labai sudėtinga įgyvendinti techninius bei prekybos pokyčius, reikalingus 15 minučių atsiskaitymui už disbalansą įgyvendinti;

• greita tranzicija į 15 minučių atsiskaitymą už disbalansą sumažintų rinkos likvidumą;

• rinkos dalyviams nustatytas laipsniškas 15 minučių atsiskaitymo už disbalansą laikotarpio reikalavimų įgyvendinimo terminas, kol Baltijos šalys bus sinchronizuotos su kontinentinės Europos tinklais.

ACER 2021 m. balandžio 12 d. paskelbė viešą konsultaciją dėl Baltijos regiono tarpzoninio pralaidumo paskirstymo metodikos dėl balansavimo pajėgumų mainų. Baltijos pralaidumo skaičiavimo regioną sudaro: Estija, Suomija, Latvija, Lietuva, Lenkija ir Švedija. Efektyvus tarpzoninio pralaidumo paskirstymas prisideda prie tarpvalstybinių balansavimo pajėgumų rinkos kūrimo. Šios metodikos bus naudojamos užtikrinti efektyvų ir skaidrų tarpvalstybinių pajėgumų paskirstymą balansavimo rinkai ar dalijimosi rezervams.

Perdavimo sistemos eksploatavimas ir sistemos veikimas

Taryba, vadovaudamasi Europos Komisijos Reglamentu, kuriuo nustatomos elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairės, patvirtino AB „Litgrid“ kartu su kitais pralaidumo skaičiavimo regiono perdavimo sistemos operatoriais (PSO) parengtas **bendrąsias nuostatas dėl visų Baltijos pralaidumo skaičiavimo regiono perdavimo sistemos operatorių regioninio tinklo eksploatavimo saugumo koordinavimo**.

Pasiūlymas nustato tvarką, kaip sukurti **bendrą regiono veiksmų planą**, siekiant užtikrinti sklandų sistemos veikimą tiek kiekvienoje valstybėje narėje, tiek regiono mastu. Ši metodika taikoma PSO koordinuoti veiksmus, siekiant **užtikrinti saugų ir efektyvų naudojimąsi perdavimo sistemos tinklais**.

Metodikoje numatomi **bendrieji principai** dėl taisomųjų veiksmų (angl. *remedial actions*) aktyvavimo pagrįstumo, atsižvelgiant į objektyvius kriterijus tiek kitos dienos (angl. *day-ahead*), tiek dienos prieš (angl. *intraday*) rinkose. Pasiūlymas numato regioninio operacinio saugumo koordinavimo užtikrinimą pagal Reglamento reikalavimus.

Taryba, atsižvelgdama į Europos Komisijos reglamentą, kuriuo nustatomos elektros energijos balansavimo gairės, patvirtino **Baltijos šalių perdavimo sistemų operatorių pasiūlymą dėl bendrų atsiskaitymo taisyklių, taikomų visiems nenumatytiems energijos mainams**. Patvirtintos taisyklės bus taikomos visų Baltijos šalių perdavimo sistemų operatorių (PSO) atsiskaitymas už energiją tarp sinchroninėje zonoje esančių PSO dėl nenumatytų energijos mainų, t. y. energijos kiekio, kuris susidaro dėl galios ir dažnio valdymo paklaidos tarp PSO sistemų. Papildomai šių taisyklių įgyvendinimas numatytas susitarime tarp Baltijos šalių PSO dėl Bendros Baltijos šalių balansavimo zonos (angl. *Agreement between Baltic TSOs on the Operation and Settlement of Baltic Coordinated Balancing Area*).

Taryba, įvertinusi AB LITGRID standartines elektros perdavimo paslaugos sutarties sąlygas ir pateiktus siūlymus dėl Europos Komisijos Reglamento nuostatų, kurie reglamentuoja elektros sistemos avarijų šalinimą ir veikimo atkūrimą, konstatavo, kad reikalavimai jau yra įgyvendinti praktiškai.

Lietuvos perdavimo sistemos operatorius (PSO):

- Elektros energijos perdavimo paslaugos sutarties standartinėse sąlygose yra reglamentavęs PSO ir tinklų naudotojo tarpusavio santykius likviduojant avarijas ir sistemos apsaugos bei veikimo atkūrimo plano priemones.
- PSO sutartyje su AB „Energijos skirstymo operatorius“ yra avarijų ir sutrikimų likvidavimo instrukcijos, numatant prioritetinių svarbių tinklo naudotojų nustatymo principus ir jų atjungimo bei įtampos jiems pakartotinio įjungimo sąlygas.
- PSO ir elektros tinklų naudotojo tarpusavio santykių nuostatos eksploatuojant elektros energijos įrenginius – apsaugos, veikimo atkūrimo paslaugų teikėjų veiklos

vykdymo sąlygos, priemonių įgyvendinimas savo įrenginiuose atsakingų svarbių tinklų naudotojų ir tų svarbių tinklų naudotojų įgyvendintinų priemonių sąrašai, prioritetinių svarbių tinklo naudotojų sąrašas arba tokių naudotojų nustatymo principai bei prioritetinių tinklo naudotojų atjungimo ir įtampos jiems pakartotinio įjungimo sąlygos, bandymų plano priemonės – reglamentuotos standartinėse elektros energijos perdavimo paslaugos sutarčių sąlygose.

Kai nacionaliniu lygiu bus atlikti teisės aktų pakeitimai dėl ES Reglamento įgyvendinimo, PSO įpareigotas pakartotinai pateikti Tarybai tvirtinti patikslintus pasiūlymus pagal Reglamento reikalavimus.

Naudojimosi jungiamosiomis linijomis (NJL) tarifas

Taryba pagal 2014 m. kovo mėn. įsigaliojusius Elektros energetikos įstatymo pakeitimus **nustato naudojimosi jungiamosiomis linijomis tarifą**, kuris taikomas **elektros energijos eksportui į trečiąsias šalis**.

Taryba 2021 m. nustatė 5,76 Eur/MWh tarifą, t. y. beveik 2 proc. mažesnį nei 2020 m. (5,87 Eur/MWh).

Kainos pokytį lėmė prognozuojama **mažesnė elektros energijos** kaina 2021-iems metams, palyginus su nustatant naudojimosi jungiamųjų linija paslaugų kainą taikyta prognozuojama elektros kaina 2020 m., taip pat dėl mažesnio BVP augimo **planuojamas mažesnis perduodamos elektros energijos kiekis** perdavimo tinkle.

Gamtinių dujų sektorius

Taryba 2020 m. vasario 20 d. paskelbė **viešąją konsultaciją dėl Lietuvos gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriaus perdavimo paslaugų kainų struktūroje 2021 m. taikytinų daugiklių, sezoninių koeficientų ir nuolaidų**.

Vadovaujantis Tarifų tinklo kodekso 28 straipsnio 1 dalimi, nacionalinė reguliavimo institucija **prieš kiekvieną tarifų periodą turi konsultuotis su visų valstybių narių**, kurių dujų perdavimo sistemos sujungtos tiesioginėmis jungtimis su tos šalies dujų perdavimo sistema, **nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ir susijusiomis suinteresuotosiomis šalimis dėl:**

- daugiklių dydžio;
- sezoninių koeficientų dydžio (jei taikytina);
- Tarifų tinklo kodekso 9 straipsnio 2 dalyje nustatytų nuolaidų dydžio – t. y. kainų nuolaidų įleidimo iš suskystintų gamtinių dujų (SGD) saugyklų (įrenginių / terminalo) (toliau – SGDT) taškuose (jei taikytina);
- Tarifų tinklo kodekso 9 straipsnio 2 dalyje nustatytų nuolaidų dydžio – t. y. kainų nuolaidų įleidimo iš infrastruktūros, sukurtos siekiant pašalinti valstybių narių dujų perdavimo sistemų atskirtį, taškuose ir išleidimo į tokią infrastruktūrą taškuose (šiuo metu Lietuvos įleidimo-išleidimo sistemai tai neaktualu);
- Tarifų tinklo kodekso 16 straipsnyje nustatytų nuolaidų dydžio – t. y. kainų nuolaidų pertraukiamųjų pajėgumų produktams.

Taryba pasiūlė 2021 m. **nekeisti einamuoju (2020 m.) tarifų periodu taikomų aukščiau išvardintų kainodaros aspektų** (patvirtintų Tarybos 2019 m. spalio 10 d.

nutarimu), **išskyrus** sezoninius koeficientus vidiniame ir Šakių išleidimo taškuose, atsižvelgiant į nežymiai besikeičiančius gamtinių dujų srautus.

Taryba, įvertinusi viešosios konsultacijos metu gautas pastabas, 2020 m. gegužės 28 d. patvirtino **gamtinių dujų perdavimo veiklos paslaugų kainas, galiojančias nuo 2021 m. sausio 1 d.**

Regioninė gamtinių dujų rinka

Sprendimas dėl bendros Lietuvos ir FINESTLAT (Suomijos, Estijos ir Latvijos) šalių perdavimo paslaugų kainų **zonos sukūrimo bei taikomo tarpsisteminio kompensavimo mechanizmo** (*angl. the inter-TSO compensation mechanism – ITC*) **2020 m. nebuvo priimtas.**

2020 m. Lietuvos perdavimo sistema yra vertinama kaip **atskira kainų zona**. Tačiau, siekiant efektyviai vystyti regioninę Baltijos-Suomijos šalių dujų rinką, 2020 m. **nustatytos įleidimo taškų kainos harmonizuotos su kitomis FINESTLAT** (Estijos, Latvijos, Suomijos bendra kainų zona) **kainų zonos šalimis**, t. y. įleidimo **kaina yra vienoda** visuose Baltijos-Suomijos regiono įleidimo taškuose.

FINESTLAT nuo 2020 m. sausio 1 d. veikia kaip bendra gamtinių dujų kainų zona. Baltijos-Suomijos gamtinių dujų regiono kūrimo darbo grupėje **ieškoma sprendimų**, kad būtų susitarta **dėl 4 šalių bendros gamtinių dujų rinkos**. Šiam tikslui pasiekti prie bendro regiono kūrimo darbo grupės **prisijungė Europos Komisijos atstovai**, kurie pasidalina savo įžvalgomis, patirtimi kuriant bendrą gamtinių dujų rinką. Europos Komisijos atstovams kuruojant Baltijos-Suomijos gamtinių dujų regiono integracijos procesą, buvo parengtas bei **2020 m. balandžio 20 d. visų šalių reguliuotojų pasirašytas susitarimas**, numatantis **pagrindinius integracijos uždavinius bei terminus**, t. y. veiksmų planas dėl regioninės gamtinių dujų integracijos Baltijos-Suomijos šalyse (*angl. Roadmap on regional gas market integration between Estonia, Finland, Latvia and Lithuania*).

Siekiant sukurti tinkamą **tarpsisteminį kompensavimo mechanizmą**, 4 šalių perdavimo sistemos operatoriai pasitelkė **„*Artelys*“** konsultacinės įmonės pagalbą bei parengė **studiją, kurį įvertina 4 šalių gamtinių dujų rinkų integracijos kaštus bei naudas**, taip pat konsultantai turi **pateikti siūlymą** dėl Baltijos-Suomijos gamtinių dujų regionui taikomo tarpsisteminio kompensavimo mechanizmo – ši užduotis turi būti įgyvendinta **iki 2021 m. II ketvirčio.**

6.2. Didmeninių energijos rinkų priežiūra

Taryba kartu su Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER), įgyvendindama Reglamentą Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT), **vykdė nuolatinę didmeninės elektros energijos ir gamtinių dujų rinkų priežiūrą,** viešai neatskleistos informacijos atskleidimo platformose[1] skelbiamos informacijos analizę Lietuvos prekybos zonoje (nustatyta **12 netinkamai / netiksliai** paskelbtų skubių rinkos pranešimų (UMM)).

[1] https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages?publicationDate=lastweek&eventDate=nextyear
https://umm.getbaltic.com/public-umm

Taryba 2020 m. taip pat **vykdė rinkos dalyvių registraciją** (užregistruota 10 rinkos dalyvių), dvišalių sutarčių dėl didmeninių energetikos produktų **vertinimą ir atitiktį REMIT reikalavimams**, rinkos dalyvių biržose teiktų pavedimų ir sudarytų **sandorių stebėseną**. ACER vykdo stebėseną Europos Sąjungos lygiu, šiuo tikslu sukurta pranešimų apie galimus pažeidimus platforma. Per šią platformą Taryba 2020 m. gavo **1 pranešimą apie galimus REMIT pažeidimus elektros energetikos sektoriuje** – šiuo metu vykdoma minėtų pažeidimų analizė.

Taryba **konsultavo ir teikė išaiškinimus rinkos dalyviams** dėl REMIT nuostatų taikymo, **bendradarbiavo ir dalinosi patirtimi** nustatytų pažeidimų klausimais su kitų šalių nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ACER, CEER ir kituose formatuose.

6.3. Dalyvavimas ES teisėkūroje

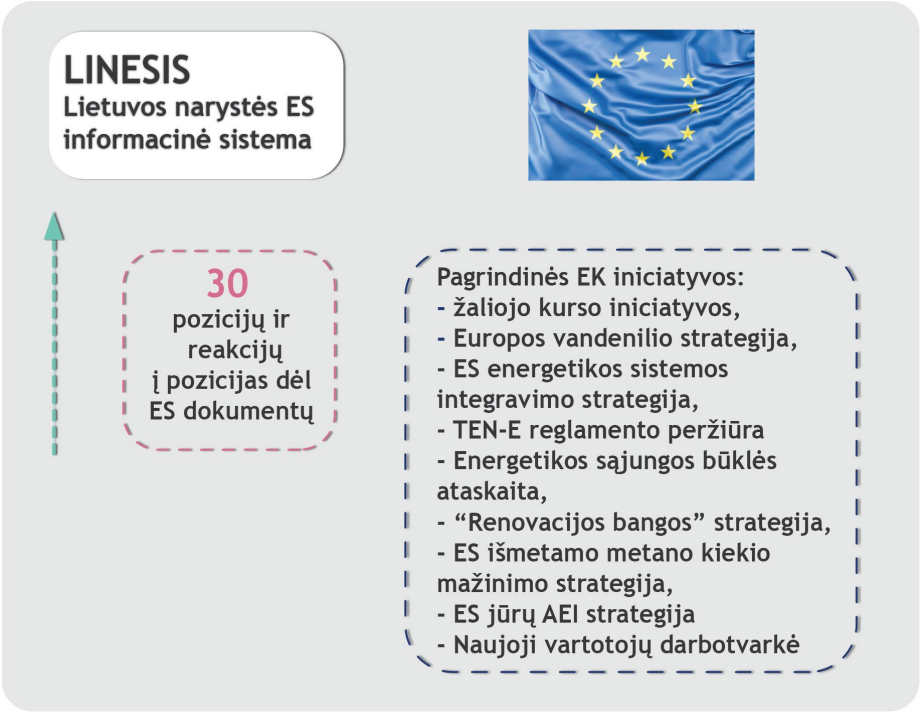

Siekdami padėti atitaisyti koronaviruso pandemijos padarytą ekonominę ir socialinę žalą, Europos Komisija, Europos Parlamentas ir ES vadovai per 2020 m. derėjosi ir 2021 m. vasarį susitarė dėl ES **ekonomikos gaivinimo plano**, kartu užtikrinant, kad ES ekonomikose būtų vykdomos žalioji ir skaitmeninė pertvarkos ir jos taptų tvaresnės ir atsparesnės. Taigi galima išskirti, kad pagrindinės ES institucijų 2020 m. darbų kryptys ir prioritetai buvo sutelkti kovai su koronaviruso pandemija ir ekonomikos atsigavimu bei 2019 m. Europos Komisijos patvirtinto Žaliojo kurso (angl. *Green deal*) įgyvendinimu.

2020 m. gruodį ES vadovai **sutarė iki 2030 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti iki 55 proc.**, palyginti su 1990 metais, kai anksčiau buvo sutarta dėl 40 proc. mažinimo. Ambicingesni ES tikslai 2030 metams turėtų leisti ES pereiti prie klimatui neutralios ekonomikos jau 2050 metais. Siekiant šių ambicingų klimato kaitos suvaldymo

tikslų, Europos Komisija per 2020 m. paskelbė daugybę šiuos tikslus įgyvendinančių iniciatyvų.

Energetikos sektoriuje Žaliajam kursui įgyvendinti Europos Komisija 2020 m. liepą paskelbė keletą strategijų. Neutralaus poveikio klimatui Europos vandenilio strategija nubrėžia vandenilio technologijos plėtros gairės iki 2050 metų. **Europos vandenilio strategijos tikslas** – integruoti vandenilį pramonės, transporto, energijos gamybos ir pastatų anglies dioksido kiekiui dekarbonizuoti visoje Europoje. Europoje numatoma **laipsniška vandenilio technologijų plėtra:** pirmuoju etapu (2020–2024 m.) strateginis tikslas – ES įrengti elektrolizerius vandeniliui iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminti, kurių bendra galia būtų bent 6 GW, ir pagaminti iki 1 mln. tonų vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių; antruoju etapu (2025–2030 m.) vandenilis turi tapti neatsiejama integruotos energetikos sistemos dalimi, o šio etapo strateginis tikslas – iki 2030 m. įrengti elektrolizerius vandeniliui iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminti, kurių bendra galia būtų bent 40 GW, ir ES pagaminti iki dešimties milijonų tonų vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių; trečiuoju etapu (nuo 2030 m. ir iki 2050 m.) vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijos turėtų pasiekti brandą ir būti diegiamos plačiu mastu, kad pasiektų visus sektorius, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro mažinti sunku ir kuriuose kitos alternatyvos gali būti neįmanomos arba susijusios su didesnėmis sąnaudomis.

ES energetikos sistemos integravimo strategija numato, kaip, įgyvendinant ES energetikos politiką, įskaitant vandenilio plėtrą, **bus kuriama neutralaus poveikio klimatui integruota energetikos sistema**. Kaip apibrėžia Europos Komisija, energetikos sistemos integravimas, t. y. koordinuotas energetikos sistemos veiklos kaip visumos planavimas, apimant įvairius energijos nešiklius, skirtingą infrastruktūrą ir vartojimo sektorius, – efektyvus ir ekonomiškas būdas iš esmės sumažinti Europos ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro laikantis Paryžiaus susitarimo ir Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų. **Energetikos sistemos integravimo būtų siekiama skatinant šias sritis:** pirma, žiediškesnę energetikos sistemą; antra, spartesnę galutinio vartojimo sektorių elektrifikaciją; trečia, iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintų ir mažo anglies dioksido kiekio degalų ar kuro, įskaitant vandenilį, naudojimą galutinio vartojimo reikmėms; ketvirta, energijos rinkos konkurencingumą ir atvėrimą aktyviam vartotojų dalyvavimui bei įgyvendinant dujų vidaus rinkos teisės aktų pakeitimus konkurencingai nuo iškastinio kuro nepriklausomai dujų rinkai sukurti; penkta, skatinant labiau integruotą energetikos infrastruktūrą, pvz., įgyvendinant TEN-E reglamento pakeitimus; šešta, diegiant ir skatinant inovacijas. Tokiu būdu ES energetikos sistemos integravimo strategija įvardijo ir artimiausio laikotarpio ES teisėkūros iniciatyvas, kurių peržiūrą rengia Europos Komisija. Visų pirma, įgyvendinant Žaliąjį kursą ir siekiant labiau integruotos energetikos infrastruktūros, dar 2020 m. gruodį paskelbtas TEN-E reglamento peržiūros pasiūlymas, kuris intensyviai bus diskutuojamas 2021 m. ES institucijose. Taip pat EK yra numačiusi 2021 m. pabaigoje pateikti ES trečiojo paketo dujų direktyvos ir dujų reglamento peržiūros pasiūlymus.

2020 m. gruodį Europos Komisijos išplatinto TEN-E reglamento peržiūros pasiūlymas numato, kokia infrastruktūra galės patekti į bendro intereso projektų sąrašą, taip pat kokie projektai galės gauti Europos infrastruktūros tinklų priemonės (angl. *Connecting Europe Facility* – CEF) finansavimą. **TEN-E reglamento peržiūros pasiūlyme numatomos tokios naujovės**: **visi projektai turės atitikti privalomus tvarumo kriterijus; atnaujintas infrastruktūros, kuri galės gauti paramą iš CEF**, sąrašas – nebebus remiama naftos ir gamtinių dujų infrastruktūra, taip pat siekiama palengvinti integruotą sausumos ir jūrinės infrastruktūros planavimą ir įgyvendinimą, įtraukiama vandenilio infrastruktūra ir elektrolizės įrenginiai, įtraukiama pažangių elektros ir dujų tinklų kategorija, taip siekiant spartesnės elektrifikacijos ir švarių dujų integracijos į egzistuojančius tinklus,

išlaikomas dėmesys anglies dvideginio transportavimo tinklams ir saugojimui; nustatomos naujos nuostatos dėl paramos projektams, sujungiantiems ES su trečiosiomis šalimis (angl. *Projects of Mutual Interest*); p**eržiūrima valdymo struktūra, siekiant tobulinti infrastruktūros planavimo procesą ir užtikrinti suderinamumą su klimato tikslais ir energetikos sistemos integracijos principais, labiau įtraukiant suinteresuotus asmenis į procesą, sustiprinant ACER ir Europos Komisijos vaidmenį; numatomos priemonės administracinių procedūrų supaprastinimui.** Pagal naująjį TEN-E reglamentą, kurį tikimasi patvirtinti 2021 m. pabaigoje, būtų rengiamas jau šeštasis ES bendrojo intereso projektų sąrašas. Dėl TEN-E reglamento nuostatų visus 2021 metus tęsis intensyvios diskusijos ES Taryboje, taip pat įtraukiant ir Europos Komisiją bei Europos Parlamentą, kurie turės pasiekti bendrą sutarimą dėl naujojo TEN-E reglamento nuostatų.

2020 m. spalio viduryje **Europos Komisija paskelbė 2020 m. energetikos sąjungos būklės ataskaitą.** Ši ataskaita yra pirmoji nuo Europos žaliojo kurso priėmimo ir joje apžvelgiamas energetikos sąjungos indėlis siekiant Europos ilgalaikių klimato srities tikslų. Ataskaitoje nagrinėjami penki energetikos sąjungos aspektai – priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtrą, energijos vartojimo efektyvumas, energetinis saugumas, energijos vidaus rinka, taip pat moksliniai tyrimai, inovacijos ir konkurencingumas. 2020 metais prie energetikos sąjungos būklės ataskaitos pirmą kartą pridėta energijos subsidijų analizė, kurioje nurodoma, kad yra poreikis gauti tikslesnių duomenų apie energijos subsidijas ir dėti daugiau pastangų mažinti subsidijas, kurios skatina iškastinio kuro gavybą ir vartojimą. Kartu paskelbta Švarios energijos konkurencingumo ataskaita rodo, kad ES pramonė sėkmingai pasinaudojo perėjimo prie švarios energijos teikiamomis galimybėmis. Sektorius lenkia įprastas energijos technologijas pridėtinės vertės, darbo našumo ir užimtumo augimo aspektais. Daugiausia dėmesio Švarios energijos konkurencingumo ataskaitoje skirta šešioms svarbiausioms švarios energijos technologijoms, kurios padės ES pasiekti savo 2030 ir 2050 m. tikslus: fotovoltinės saulės energijos; jūros vėjo energijos; vandenynų energijos; iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminamo vandenilio; baterijų ir pažangiųjų elektros energijos tinklų.

Europos Komisija taip pat patvirtino **energijos vidaus rinkos, energijos kainų ir sąnaudų, energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos pažangos ataskaitas** (priedai prie Energetikos sąjungos būklės ataskaitos). Priede dėl energijos vidaus rinkos pateikiama naujausia informacija apie elektros energijos ir dujų vidaus rinką ir daroma išvada, kad padaryta didelė pažanga, tačiau reikia daugiau pastangų rinkoms visiškai integruoti. Energijos kainų ir sąnaudų ataskaitoje išsamiai apžvelgiamos europinės ir tarptautinės energijos kainų ir sąnaudų tendencijos ir pabrėžiama, kad visų pajamų lygių namų ūkių išlaidų energijai dalis nuo 2012 m. mažėjo. Energijos vartojimo efektyvumo pažangos ataskaitoje aptariama ilgalaikio energijos vartojimo efektyvumo tikslo įgyvendinimo pažanga. Nors preliminari analizė rodo, kad COVID-19 krizė labai paveikė energijos paklausą, valstybės narės turės stiprinti savo pastangas, kad teigiama tendencija būtų išlaikyta. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo pažangos ataskaitoje pabrėžiama, kad atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis ES27 energijos rūšių derinyje pasiekė 18,9 proc. ir kad ES turėtų viršyti savo 2020 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslus. Akcentuojama, kad ES lygiu atsinaujinančių išteklių energijos dalis elektros ir šildymo bei vėsinimo sektoriuose nuolat didesnė nei nustatyta valstybių narių planuose, tačiau transporto sektoriuje nuosekliai mažesnė nei planuota. Įvardyta 12 valstybių narių (Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Suomija, Kroatija, Italija, Kipras, Latvija, Lietuva, Švedija), kurios jau pasiekė 2020 metams nustatytą atsinaujinančių išteklių energijos dalį ar ją viršijo.

Greta minėtų priedų prie 2020 m. energetikos sąjungos būklės ataskaitos Europos Komisija įvardija ir atskirų 27 nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų (NEKSVP) vertinimus, kuriuos nagrinėjamas kiekvienos valstybės narės kursas ir užmojis siekiant dabartinių 2030 m. klimato ir energetikos tikslų. Bendras vertinimas rodo, kad valstybės narės gali pasiekti šiuos tikslus, taip pat pabrėžiamas galimas energetikos sektoriaus indėlis į ES ekonomikos gaivinimą po krizės, kilusios dėl COVID-19.

2020 m. **spalį Europos Komisija paskelbė pastatų energinio naudingumo didinimo** strategiją „Renovacijos banga“, kurioje įvardijama, kad Europos Komisija siekia per ateinantį dešimtmetį renovavimo rodiklį padidinti bent du kartus ir užtikrinti, kad renovuotuose pastatuose būtų efektyviau vartojama energija ir ištekliai. Taip bus **pagerinta pastatuose gyvenančių ir juos naudojančių žmonių gyvenimo kokybė**, **sumažintas** Europoje **išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis**, paskatintas **skaitmeninimas ir pagerintas pakartotinis medžiagų panaudojimas** bei perdirbimas.

2020 m. spalį Europos Komisija paskelbė ES išmetamo metano kiekio mažinimo strategiją**.** Šioje strategijoje išvardyta, kaip Europoje ir tarptautiniu mastu mažinti išmetamo metano kiekį, ir nurodyti teisėkūros ir ne teisėkūros veiksmai energetikos, žemės ūkio ir atliekų sektoriuose, kuriuose visame pasaulyje išmetama apie 95 % su žmogaus veikla siejamo metano. Europos Komisija bendradarbiaus su ES tarptautiniais partneriais ir pramonės atstovais, kad visoje tiekimo grandinėje metano būtų išmetama mažiau.

Siekdama padėti įgyvendinti ES tikslą **iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui**, Europos Komisija 2020 m. lapkričio 19 d. pristatė **ES** jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos strategiją**.** Strategijoje siūloma Europos jūros vėjo elektrinių galią nuo dabartinių 12 GW padidinti iki bent 60 GW 2030 m., o iki 2050 m. – iki 300 GW. Be to, Europos Komisija siekia, kad iki 2050 m. dar 40 GW siektų vandenynų energijos ir kitų naujų technologijų, pavyzdžiui, plūdriųjų vėjo ir saulės elektrinių, galia. Energetikos reguliuotojų institucijoms aktualūs strategijoje įvardijami veiksmai dėl planavimo ir reguliuotojų vaidmens. Strategijoje teigiama, kad siekdama paskatinti valstybes nares didinti jūrinės energetikos pajėgumus Europos Komisija skatins tarpvalstybinį jų bendradarbiavimą ilgalaikio planavimo ir diegimo klausimais. Be to, persvarstytame TEN-E reglamente Europos Komisija pasiūlys jūrinio tinklo ilgalaikio planavimo, įtraukiant atitinkamo jūros baseino valstybes nares ir reguliavimo institucijas, sistemą. Europos Komisijos skaičiavimais, jos siūlomiems tikslams pasiekti nuo dabar iki 2050 m. reikės investuoti beveik 800 mlrd. EUR.

2020 m. lapkričio 13 d. Europos Komisija pateikė Parlamentui ir Tarybai komunikatą „Naujoji vartotojų darbotvarkė. Siekiant tvaraus atsigavimo didinamas vartotojų atsparumas“**.** Naujojoje vartotojų darbotvarkėje pateikta ES vartotojų politikos vizija nuo 2020 iki 2025 m., siekiama atkreipti dėmesį į neatidėliotinus vartotojų poreikius kilus COVID-19 pandemijai ir didinti vartotojų atsparumą. Darbotvarkėje aprėpiamos penkios pagrindinės prioritetinės sritys: žalioji pertvarka; skaitmeninė transformacija; vartotojų teisių gynimas ir vykdymo užtikrinimas; specifiniai tam tikrų vartotojų grupių poreikiai ir tarptautinis bendradarbiavimas. Darbotvarkėje pažymima, kad tai, kokias energijos rūšis pasirinks vartotojai, bus labai svarbu siekiant naujų 2030 m. klimato politikos tikslų ir 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslo.

Apibendrinant, 2020 m. Taryba pateikė virš 30 pozicijų dėl aukščiau minimų ES dokumentų, gautų suderinti iš Lietuvos Respublikos valstybės institucijų per Lietuvos narystės ES sistemą.

6.4. Dalyvavimas Europos ir tarptautinėse reguliuotojus vienijančiose asociacijose

- 9 ACER Reguliuotojų valdybos ir 8 CEER Generalinės Asamblėjos posėdžiai;
- Nuolat dalyvaujama Dujų, Elektros, Rinkos integralumo ir skaidrumo, Vartotojų ir mažmeninių rinkų, Skirstymo sistemų, Tarptautinių ryšių darbo grupių bei pogrupių posėdžiuose;
- Pagrindiniai dokumentai, iniciatyvos: rekomendacijos dėl vandenilio tinklų (hydrogen) ir vandenilio dujų gamybos elektrolizės būdu (power to gas) technologijų reguliavimo; pasiūlymai dėl TEN-E reglamento pakeitimų; rinkos priežiūros ataskaita (Market monitoring report (MMR); strategija vartotojų apsaugai (ASPIRE).

- 1 Generalinės Asamblėjos posėdis, darbo grupių susitikimai;
- Patvirtintas naujas WAREG prezidiumas.

- 1 vadovų susitikimas ir 1 Generalinės Asamblėjos posėdis,
- Nuolat dalyvaujama komitetų ir darbo grupės veiklose,
- Patvirtintas naujas ERRA prezidiumas.

- 1 Ekonominių reguliuotojų tinklo (angl. Network of Economic Regulators, NER) susitikimas;
- Analizės dėl pasaulinės pandemijos poveikio ekonomikoms, atskiriems sektoriams.

Tarybos atstovai **nuolat dalyvauja** ES energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (angl. European Union *Agency for the Cooperation of Energy Regulators* – **ACER**), Europos energetikos reguliuotojų tarybos (angl. *Council of European Energy Regulators* – **CEER**), Energetikos reguliuotojų forumo (angl. *Energy Regulators Forum* – **ERF**), Europos vandens reguliuotojų asociacijos (angl. *European Water Regulators* – WAREG), Energetikos reguliuotojų regioninės asociacijos (angl. Energy Regulators Regional Association – **ERRA**) ir Ekonominio bendradarbiavimo plėtros organizacijos (angl. *Organisation for Economic Cooperation and Development* – **OECD**) Ekonominių reguliuotojų tinklo (angl. *Network of Economic Regulators* – **NER**) **veikloje**, teikia pasiūlymus, pozicijas ir siekia užtikrinti **Lietuvos interesų atstovavimą** dėl geresnio energetikos ir vandens sektorių reguliavimo ir jo harmonizavimo.

2020 m. įvyko 9 ACER Reguliuotojų valdybos (angl. *Board of Regulators* – BoR) posėdžiai, kuriuose aptarti su elektros ir dujų tinklų kodeksų įgyvendinimu, infrastruktūros projektų planavimu ir priežiūra, didmeninės rinkos veikimu ir priežiūra susiję klausimai.

2020 m. įvyko **8 CEER Generalinės Asamblėjos** (angl. *General Assembly* – GA) **posėdžiai**, kuriuose daugiausia dėmesio buvo skirta klausimams, susijusiems su „Žiemos“ arba Švarios energijos paketo įgyvendinimu, inovacijomis ir aktyvesniu vartotojų dalyvavimu energetikos sektoriuje, reguliuotojų atstovavimo stiprinimu ir tarptautiniu bendradarbiavimu, taip pat didelis dėmesys skirtas ES teisėkūros iniciatyvoms, t. y. ACER ir CEER rengė bendras reguliuotojų pozicijas dėl numatomų keisti ES teisės aktų nuostatų.

2020 m. birželio mėnesį **nacionalinės energetikos reguliavimo institucijos, bendradarbiaujančios ACER ir CEER, patvirtino bendrą poziciją dėl prioritetinių sričių, kurias rekomenduoja peržiūrėti keičiant Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (ES) Nr. 347/2013 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių (TEN-E reglamentas)**. Reguliuotojų pateikti siūlymai atliepia iššūkius, susijusius su instituciniu bendradarbiavimu planuojant ir įgyvendinant infrastruktūros projektus dujų ir elektros srityse, taip pat pateikiami pasiūlymai dėl bendro intereso projektų apibrėžimo ir atrankos proceso supaprastinimo, numatomos didesnės ACER galios, t. y., ACER rengtų privalomas gaires infrastruktūros plėtros scenarijams, kaštų-naudos analizės metodikai ir ES dešimties metų tinklo plėtros planui, tvirtintų kaštų-naudos analizės metodiką ir galėtų teikti privalomus nurodymus, kaip keisti ES dešimties metų tinklo plėtros planą. Nacionaliniams reguliuotojams galėtų būti numatoma pareiga tvirtinti ir (ar) keisti nacionalinius tinklo plėtros planus. Taip pat reguliuotojai pasisako už tvarumo (angl. *sustainability*) kriterijų kaip prioritetinį atrenkant bendro intereso projektus, ypač dujų srityje. **Pozicijos dokumentas dėl prioritetinių sričių, kurias rekomenduojama peržiūrėti keičiant TEN-E reglamentą**, pateiktas Europos Komisijai.

2021 m. sausį, bendradarbiaujant ACER ir CEER, **nacionalinės energetikos reguliavimo institucijos patvirtino dvi baltąsias knygas** (angl. *white paper*), **kurios yra svarbios siekiant sėkmingai įgyvendinti ES Žaliojo kurso susitarimą. Baltojoje knygoje dėl vandenilio ir vandenilio dujų gamybos elektrolizės būdu technologijų (angl. Regulatory Treatment of Power-to-Gas)** nacionalinės reguliavimo institucijos laikosi technologiniu požiūriu neutralios pozicijos. Tikslas yra pašalinti kliūtis ir apibrėžti reguliavimo sąlygas, kurios leistų sukurti ekonomiškiausius sprendimus. Taigi rekomendacijose siūloma investicijas į vandenilio ir vandenilio dujų gamybos elektrolizės būdu (power-to-gas) technologijas ir jų valdymą laikyti rinkos veikla, atvira rinkos dalyvių konkurencijai, o nukrypstant nuo šių nuostatų, perdavimo sistemos operatoriai (PSO) ar skirstymo sistemos operatoriai (SSO) gali investuoti į šias technologijas tik tuo atveju, jei to reikia saugiai, patikimai ir efektyviai tinklo veiklai užtikrinti ir jei kiti rinkos dalyviai nesiima šios veiklos. Tokia PSO/SSO veikla turi būti vykdoma palaipsniui ir aiškiomis nacionalinių reguliavimo institucijų apibrėžtomis sąlygomis, kaip išimtis (pvz., su taikymo srities, masto ir laiko apribojimais), įrodžius, kad atviros rinkos dalyviai neinvestuoja ir nenumato investuoti į šias naujas technologijas. **Baltojoje knygoje, skirtoje vandenilio tinklų reguliavimo klausimams „Kada ir kaip reguliuoti vandenilio tinklus“ (angl. „When and How to Regulate Hydrogen Networks“)**, numatomos sąlygos ir išimtys vandenilio tinklų reguliavimui, taip pat aptariamos sąlygos, kaip galėtų būti pritaikomi gamtinių dujų tinklai vandenilio tiekimui. Nacionalinės energetikos reguliavimo institucijos siūlo nuosekliai vertinti vandenilio energetikos plėtrą, o reguliavimo priemonės ir būdai priklausytų nuo to, ar formuotųsi natūralios monopolijos sąlygos.

Kaip ir 2019 m., 2020 m. rugsėjį **ACER bendrai su CEER parengė elektros ir gamtinių dujų rinkos stebėsenos ataskaitą** (angl. *Market Monitoring Report* – MMR), kurią sudaro keturios dalys: elektros didmeninės rinkos apžvalga, gamtinių dujų didmeninės rinkos apžvalga, mažmeninės rinkos apžvalga ir vartotojų apsaugai skirta apžvalga.

2020 m. spalį **CEER, bendradarbiaujant su Europos vartotojų organizacija BEUC, atnaujino** **strategiją, skirtą vartotojų teisių apsaugai „Vizija energetikos vartotojams“** (angl. *Vision for Energy Consumers*). Strategija atliepia ekonomikos ir energetikos sektoriaus transformaciją ir dekarbonizavimo tikslus. Strategijoje pristatomi šeši pamatiniai principai, kurių turi laikytis vyriausybės ir politikos formuotojai, rengiant priemones perėjimui prie klimatui neutralios ekonomikos. Šie principai, kurie turi užtikrinti ir tinkamą vartotojų apsaugą šiame pereinamajame laikotarpyje, yra tokie: prieinamumas, paprastumas, apsauga, įtraukiamumas, patikimumas ir įgalinimas (angl. ***Affordability*, *Simplicity*, *Protection*, *Inclusiveness*, *Reliability and Empowerment* – ASPIRE**). Vizija energetikos vartotojams taip pat bus vertinama ir joje dėstomi principai įtraukiami ir į CEER strategiją, kurią CEER ketina atnaujinti 2021 metais.

2020 m. vyko vienas ERRA vadovų susitikimas, vienas Generalinės Asamblėjos posėdis, COVID-19 pandemijai skirtas nuotolinis susitikimas, vienas ERRA ryšio pareigūnų jungtinis susitikimas. Be to, 2020 m. ERRA šventė savo veiklos 20-metį, kuris buvo pažymėtas gruodžio 11 d. įvykusiu renginiu, kuriame dalyvavo ir Tarybos atstovai.

2020 m. balandžio mėn. nuotoliniu būdu vykusio susitikimo metu aptarti **ERRA darbų organizavimo pokyčiai**, susiję su COVID-19 pandemija, organizuojant susitikimus, mokymus ir kitas veiklas nuotoliniu būdu, pertvarkant darbo planą, biudžetą bei pratęsiant prezidiumo veiklos mandatą dėl nukelto Generalinės Asamblėjos susitikimo, aktyvesniu informacijos viešinimu elektroninėje erdvėje, pristatyta Tarifų duomenų bazės bei ERRA komitetų ir darbo grupės pertvarka.

2020 m. liepos mėn. nuotoliniu būdu įvykusiame ERRA jungtiniame susitikime buvo aptarti COVID-19 pandemijos poveikio priežiūros institucijų veiklai ir biudžetui, teisinio reguliavimo pokyčių bei naujovių ir kiti susiję klausimai. Taryba pristatė prezentaciją, kurioje pateikė **Lietuvos informaciją minėtais klausimais.**

2020 rugsėjo mėn. vykusios ERRA Generalinės Asamblėjos metu patvirtinta ERRA 2019/2020 metų veiklos ataskaita (https://erranet.org/about-us/activity-reports/), biudžetas, pristatyti **veiklos pokyčiai dėl COVID-19 pandemijos,** sėkmingai perkeltos veiklos (susitikimai, mokymai, seminarai ir kt.) į virtualią erdvę, tolesnis veiklų planavimas, priklausomai nuo pandemijos situacijos pasaulyje. Šios Generalinės Asamblėjos metu išrinktas naujas ERRA prezidiumas – darbą tęs prezidente patvirtinta Maia Melikidze (Sakartvelas), viceprezidentu išrinktas Pál Ságvári (Vengrija), Turkijos, Šiaurės Makedonijos ir Austrijos energetikos reguliavimo priežiūros institucijų atstovai.

2020 m. spalio mėn. vykusio ERRA vadovų virtualaus susitikimo metu buvo ne tik aptarti tolesnės veiklos organizavimo klausimai, bet ir **pasidalinta patirtimi dekarbonizacijos, ypač panaudojant vandenilį, klausimais.**

Tarybos atstovai toliau **aktyviai dalyvavo** po 2020 m. įvykusios pertvarkos, skirtos atliepti energetikos decentralizacijos iššūkius, darbą pradėjusiose **naujuose ERRA Elektros energijos rinkų ir ekonominio reguliavimo, Gamtinių dujų rinkų ir ekonominio reguliavimo bei Atsinaujinančios energijos komitetuose, Vartotojų apsaugos darbo grupėje** (ir toliau veikiančioje, kaip savarankiškas ERRA padalinys), pakeitusiuose anksčiau veikusius Tarifų, Licencijavimo komitetus bei Vartotojų darbo grupę. Taip pat Taryba prisidėjo prie ERRA veiklos, **nuolat teikdama duomenis ir informaciją dėl energetikos sektoriaus reguliavimo pokyčių**, dėl priemonių ir pokyčių, susijusių su COVID-19 pandemija, taip pat **teikdama Lietuvos rodiklius ir duomenis atnaujintai Tarifų duomenų bazei**, ERRA Elektros energijos PSO ir SSO pajamų nustatymo **lyginamajam tyrimui**.

2020 m. vyko vienas WAREG Generalinės Asamblėjos posėdis. 2020 m. lapkritį nuotoliniu būdu vykusios WAREG Generalinės Asamblėjos metu **aptarti WAREG veiklos pokyčiai dėl COVID-19 pandemijos** – t.y., daugiau dėmesio skiriama nuotolinių susitikimų formatams, viešinama informacija socialinėje medijoje, parengtas ir pradėtas nariams siųsti WAREG naujienlaiškis. Šios Generalinės Asamblėjos metu išrinktas naujas WAREG prezidiumas – darbą tęs antrai kadencijai patvirtintas WAREG prezidentas Andrea Guerrini, viceprezidentais išrinkti Albanijos, Azorų, Vengrijos, Bulgarijos vandens reguliuotojų atstovai.

Taip pat Tarybos atstovai dalyvavo WAREG darbo grupių susitikimuose, skirtuose **veiklos rodiklių stebėjimui** (angl. *Task force on wastewater KPIs*), **reguliuotojų efektyvumo ir nepriklausomumo klausimams** (angl. *Task force on governance*), WAREG narių susitikime, kuriame diskutuota koronaviruso pandemijos klausimais ir pasidalinta nacionalinėmis praktikomis.

2020 m. didelį dėmesį EBPO savo veikloje skyrė temoms, susijusioms su koronaviruso sklaida, taip pat vertino pasaulinės pandemijos poveikį šalių ekonomikoms, atskiriems sektoriams. EBPO, prisidėdama prie kovos su koronavirusu globaliu mastu, paskelbė apie sukurtą internetinę platformą Online Policy Hub kovai su koronavirusu. Platformoje pateikiama naujausia EBPO analitinė informacija apie koronaviruso poveikį pasaulio ekonomikai, siūlomos priemonės dėl verslo skatinimo, socialinės ir sveikatos apsaugos gerinimo, taip pat pateikiama informacija apie šalių viduje taikomas priemones. Taryba teikė informaciją EBPO parengtai ataskaitai apie koronaviruso pandemijos poveikį ekonominiams reguliuotojams bei jų reguliuojamiems sektoriams, taip pat jų taikomas priemones tiek administravimo lygiu, tiek reguliavimo aplinkoje (angl. *When the going gets tough, the tough get going: How economic regulators bolster the resilience of network industries in response to the COVID-19 crisis*).

2020 m. lapkritį vyko EBPO NER susitikimas, kuriame nuotoliniu būdu dalyvavo EBPO narių ekonominiai reguliuotojai energetikos, ryšių, transporto ir vandens sektoriuose. Pristatyta Portugalijos energetikos reguliavimo institucijos vertinimo studija su rekomendacijomis. Taip pat aptartas klausimyno reguliuotojams dėl išteklių vertinimo projektas (angl. *Survey on Resourcing framework of regulators*), kurio tikslai: 1) surinkti detalią informaciją ir konkrečius duomenis apie reguliavimo institucijų išteklius (žmogiškuosius, finansinius, valdymo) ir parengti palyginimą tarp šalių bei tarp sektorių, išanalizuojant ir identifikuojant nacionalinių reguliavimo institucijų panašumus; 2) surinkti informaciją apie pagrindinius nacionalinėms reguliavimo institucijoms kylančius iššūkius, ypač pandemijos kontekste.

2021 m. pradžioje analizuoti ir teikti atsakymai šiam klausimynui, šios studijos analizė ir diskusijos EBPO narėse numatytos 2021 metais.

7. ENERGETIKOS OBJEKTŲ IR ĮRENGINIŲ VALSTYBINĖ KONTROLĖ IR VARTOTOJŲ ENERGETIKOS ĮRENGINIŲ PRIEŽIŪRA

LR Seimo Ekonomikos komitetas, 2020 m. birželio 3 d. pritardamas Tarybos 2019 m. veiklos ataskaitai, atkreipė dėmesį, kad **Tarybos specialistams vykdant neplaninius patikrinimus nustatyta**, kad bendrojo naudojimo objektų (BNO) **administratoriai nėra sudarę daugiabučių namų suskystintų naftos dujų (SND) vidaus sistemų techninės priežiūros pirkimo sutarčių**, SND **sistemos nėra įtrauktos į daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų sąrašą**, **nenustatytos SND sistemų priežiūros**, **kontrolės ir atsakomybės ribos**, siekiant išvengti galimų avarijų ir pavojingų incidentų, todėl priimtas sprendimas siūlyti LR Vyriausybei **inicijuoti Vietos savivaldos įstatymo ir Šilumos ūkio įstatymo pakeitimus**, juose reglamentuojant:

- **BNO valdytojų pareigas ir atsakomybę**, vykdant įstatymų ir kitų teisės aktų jiems priskirtas funkcijas;
- **savivaldybių kompetenciją vykdyti BNO valdytojų veiklos**, susijusios su įstatymų ir kitų teisės aktų jiems priskirtų funkcijų vykdymu, **priežiūrą ir kontrolę** bei užtikrinti BNO valdytojų prevencinę priežiūrą;
- **savivaldybių tarybų kompetenciją taikyti poveikio priemones** BNO valdytojams už pareigų nevykdymą ar netinkamą vykdymą.

7.1. Energetikos objektų ir įrenginių patikrinimų metu nustatytų pažeidimų apžvalga pagal energetikos sektorius (elektros, šilumos, dujų, naftos ir naftos produktų)

Taryba, vykdydama energetikos **įmonių** ir energetikos **objektų** bei įrenginių **valstybinę kontrolę**, privalo užtikrinti **saugią ir efektyvią** energijos gamybą, perdavimą, skirstymą bei vartojimą, **ginti teisėtus** energijos ir energijos išteklių **vartotojų interesus**.

Patikrinimai vykdomi teritoriniu principu, numatomų patikrinimų planas ir klausimynai skelbiami Tarybos interneto svetainėje.

Taryba 2020 m. įvykdė:

- **644** eksploatuojamų energetikos **objektų ir įrenginių planinius patikrinimus** ir **527** – **neplaninius**;
- **3633** daugiabučių namų **šildymo ir karšto vandens sistemų patikrinimus** dėl atitikimo nustatytiems reikalavimams;
- **747 patikrinimus** dėl Tarybos atestatuose **nustatytos veiklos sąlygų laikymosi**;
- **81** energetikos įmonės **rezervinių energijos išteklių atsargų patikrinimą**;
- **18** energetikos įmonių **naftos produktų ir (ar) naftos valstybės atsargų patikrinimų**;
- **2260 sumontuotų ar rekonstruotų** energetikos **įrenginių atitikties projektams** ir normatyvinių **dokumentų reikalavimams įvertinimus** ir išdavė **techninės būklės įvertinimo pažymas**;
- **1036** ūkio subjektų **pasirengimo įrengti ir/ar eksploatuoti energetikos objektus ir/ar įrenginius patikrinimus**;

46 pav. Energetikos objektų ir įrenginių valstybinė kontrolė bei vartotojų energetikos įrenginių patikrinimai pagal atskiras teritorijas

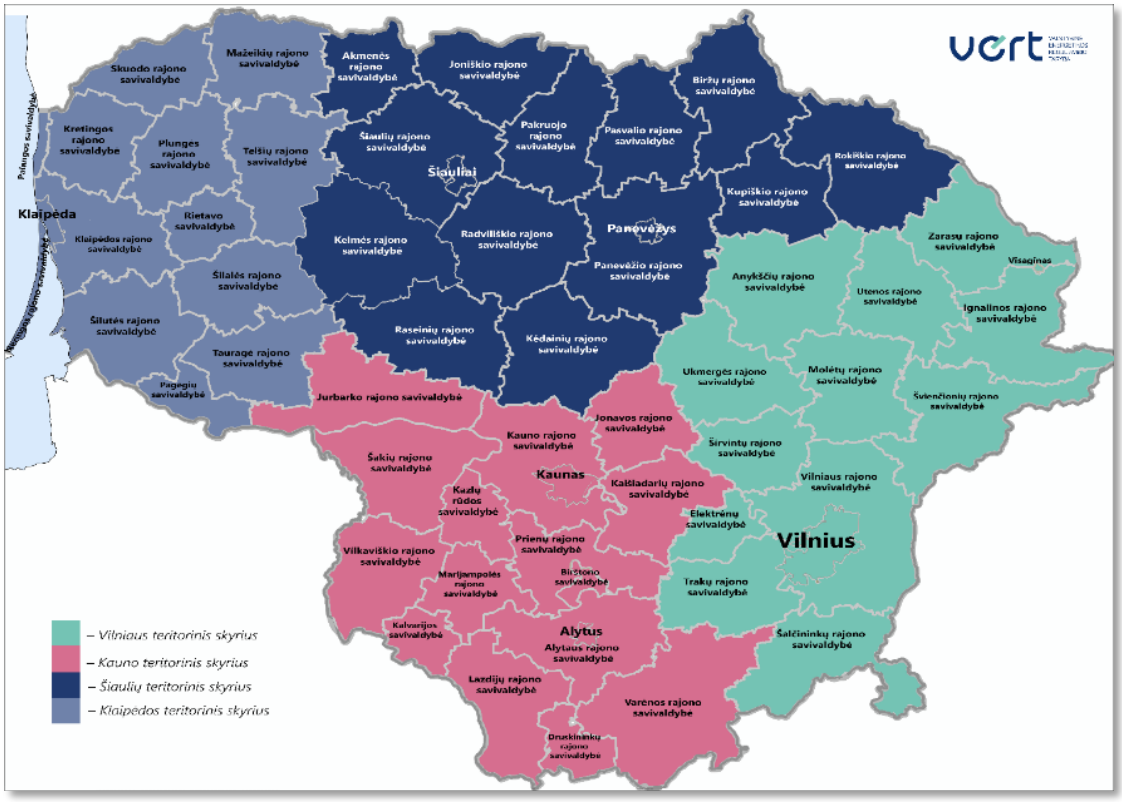

Šaltinis - Taryba.

2020 m. atliekant **planinius ūkio subjektų patikrinimus, ~99,84 proc.** patikrinimų buvo atliekami **pildant įrenginių kontrolės patikrinimo aktus** (naudojami 42 rūšių klausimynai), vykdant **planinius ir neplaninius** patikrinimus, pildant **įrenginių kontrolės patikrinimo aktus** (klausimynus) atlikta ~59,25 proc. patikrinimų.

47 pav. Planinių ir neplaninių ūkio subjektų patikrinimų skaičius pildant įrenginių kontrolės patikrinimo aktus (klausimynus), vnt./ proc.

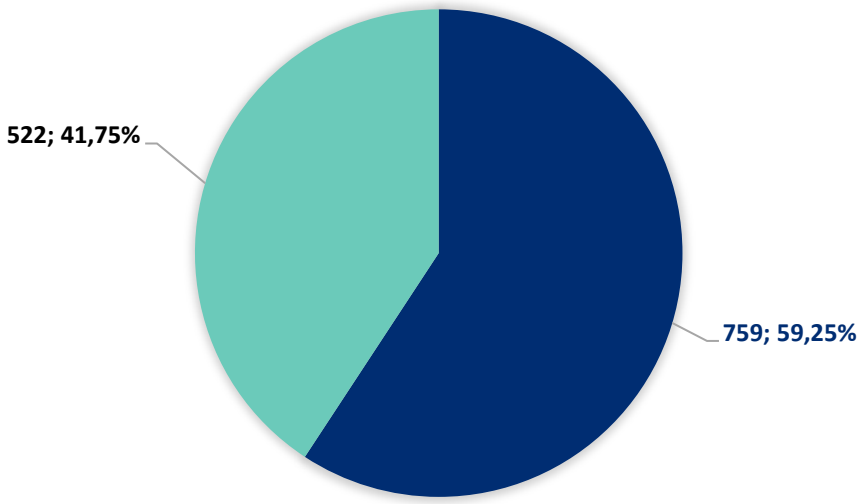

Šaltinis - Taryba.

2020 m. Taryba **daugiausiai** eksploatuojamų energetikos objektų ir įrenginių **patikrinimų atliko elektros sektoriuje.**

48 pav. Energetikos objektų ir įrenginių planinių ir neplaninių patikrinimų skaičius pagal energetikos sektorius, vnt. / proc.

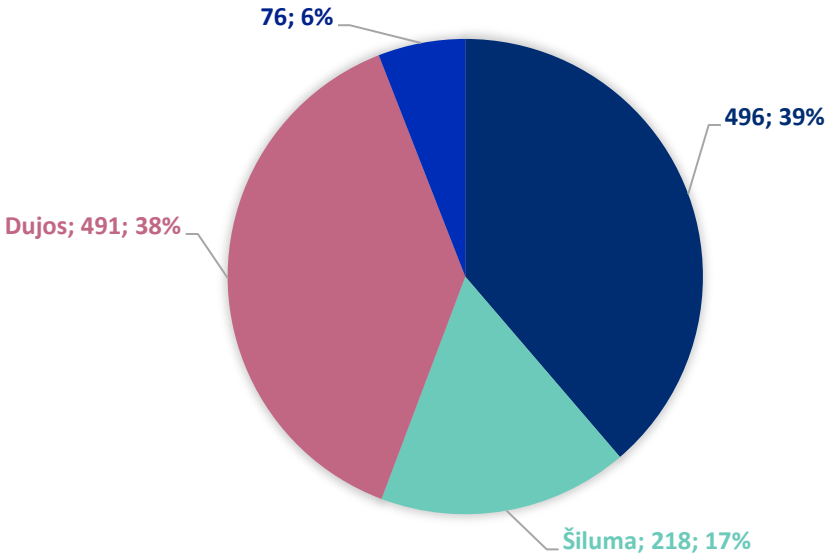

Šaltinis - Taryba.

Patikrinus energetikos objektus ir įrenginius, buvo surašyti energetikos objektų ir įrenginių eksploatavimo bei techninės būklės patikrinimo aktai, dėl nustatytų teisės aktų reikalavimų pažeidimų Taryba surašė **privalomus vykdyti 412 nurodymų.**

49 pav. Patikrinimų metu surašytų nurodymų skaičius pagal energetikos sektorius, vnt. / proc.

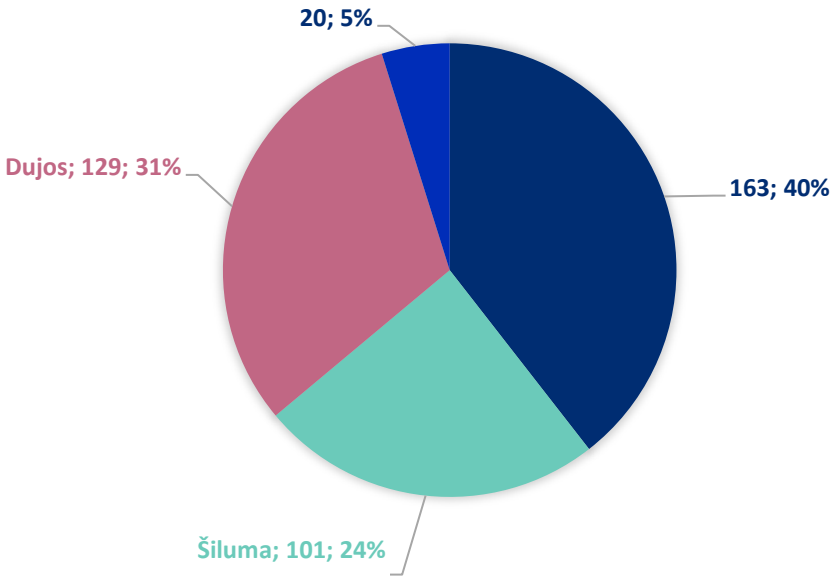

Šaltinis - Taryba.

50 pav. Patikrinimų metu nustatytų pažeidimų skaičius pagal energetikos sektorius, vnt. / proc.

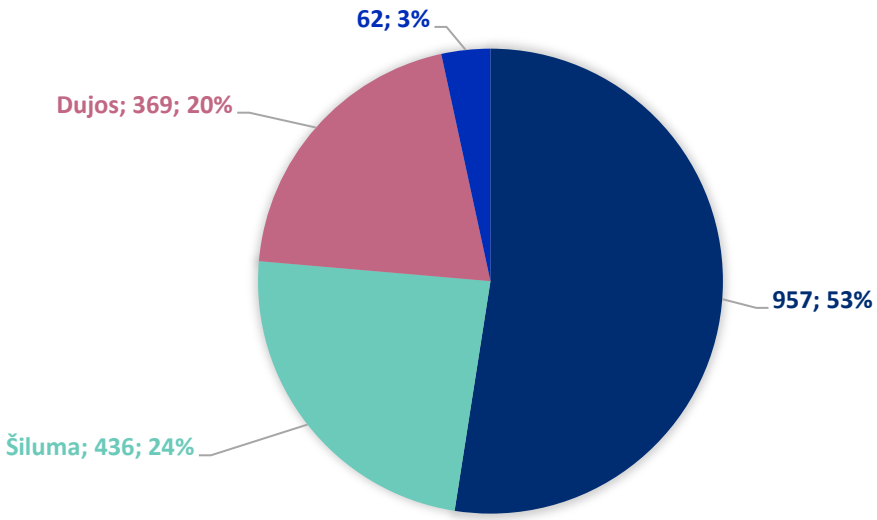

Šaltinis - Taryba.

Apie laiku **pašalintus pažeidimus** tikrintas ūkio subjektas **privalo informuoti Tarybą,** iškilus abejonių, ar tikrai buvo pašalinti nurodymuose įrašyti pažeidimai, arba nustatytu laiku **negavus pranešimo** apie pažeidimų pašalinimą, pakartotinai atliekamas patikrinimas vietoje arba kitais būdais kreipiasi į ūkio subjektą dėl informacijos pateikimo. Už **privalomų nurodymų nevykdymą** taikomos nustatytos **administracinio poveikio priemonės.**

Ūkio subjektams sudaryta galimybė **deklaruoti energetikos srityje vykdomos veiklos atitiktį nustatytiems teisės aktų reikalavimams.** Energetikos įrenginio eksploatavimo atitikties deklaracijomis **tikrinami tie energetikos įrenginiai**, kurie priskiriami **žemos rizikos lygiui, jų pavojaus asmenims, visuomenei ir aplinkai tikimybė maža** ir kurie **atitinka vieną iš šių energetikos įrenginių grupių:**

- elektros energijos nuo 500 kW iki 1 MW galios vartotojų įrenginiai;
- elektros energijos gamybos įrenginiai (elektrinės) nuo 500 kW iki 1 MW įrengtosios galios, išskyrus saulės ir vėjo elektros energiją naudojančius įrenginius;
- saulės ir vėjo elektrinės didesnės kaip 1 MW galios;
- visuomeninės paskirties pastatų elektros, šilumos, dujų energetikos įrenginiai, kai jų galia nuo 30 kW iki 100 kW galios;
- šilumos įrenginiai nuo 1 MW iki 10 MW galios kai centralizuotai pagaminta šilumos energija tiekiama iš šilumos perdavimo tinklo, išskyrus visuomeninės paskirties pastatų elektros, šilumos, dujų energetikos įrenginiai, kai jų visų bendra galia objekte didesnė kaip 100 kW;
- šilumos įrenginiai, kai jų visų bendra galia objekte nuo 500 kW iki 1 MW;
- dujų įrenginiai suvartojantys nuo 100 000 m^3 iki 500 000 m^3 dujų per metus.

Elektros sektorius

2020 m. Taryba atliko **per 250 elektros energijos gamintojų, tiekėjų ir vartotojų eksploatuojamų energetikos įrenginių planinių patikrinimų.** Patikrinimai atliekami pagal atskiras teritorijas – vykdo Tarybos teritoriniai struktūriniai padaliniai.

Patikrinimo metu nustačius elektros įrenginių eksploatavimo, įrengimo, saugos teisės aktų pažeidimų, ūkio subjektams **surašomi privalomi vykdyti nurodymai**, numatant pažeidimų **pašalinimo terminą**. Daugeliu atvejų Tarybos nustatyti pažeidimai yra pašalinami laiku, be to, patikrinimai įpareigoja ūkio subjektus **atidžiau** vykdyti veiklą, **tvarkyti** eksploatacijos dokumentaciją, **atsižvelgti** į teisės aktų pakeitimus, todėl vėliau nustatomi vis mažiau reikšmingi pažeidimai, mažėja avarijų ir sutrikimų skaičius.

Taryba atliko **AB „Litgrid“ perdavimo tinklo patikrinimus**. **Nustatyti šie esminiai pažeidimai:**

- kai kuriuose C fazės įtampos transformatoriuose žemas alyvos lygis arba jie praleidžia alyvą, 330 kV portale prie AT2 C fazės izoliatorių girliandoje trūksta vieno izoliatoriaus;
- stipriai aptrupėję Vilkaviškio TP 110 kV skirstyklos, 330 kV skyriklio L2-531-2B ir 2C pamatai, L2-327 ST; L2-531-0 pamatų atramose ištrupėjęs betonas, matosi korozijos paveikta armatūra;
- 110 kV AS AT-102-0 metalo konstrukcijos pažeistos korozijos;
- atviros skirstyklos apšvietimo valdymo skydo schema neatitinka esamos padėties. Schemoje nėra nurodytas jungiklis SF12, neatitinka automatinių jungiklių vardinės srovės;
- priklausomai nuo gamybos technologijos ir kitų aplinkybių savitumo Elektrinių ir elektros tinklų eksploatavimo taisyklių ir normatyvinių statybos techninių dokumentų pagrindu neparengtos vietinės statinių priežiūros ir eksploatavimo instrukcijos;
- neatliekamos sezoninės bendrosios statinių ir jų konstrukcijų apžiūros;
- transformatorių pastotės schemoje nėra atžymos apie atjungtus kondensatorių įrenginius;
- nutrūkęs 330 kV skirstyklos vartų kairės pusės įžeminimo laidininkas;
- neparuoštas Vilkaviškio TP statinių techninio eksploatavimo žurnalas;
- Vilkaviškio TP T-2 galios transformatoriaus 110 kV ribotuvas be operatyvinio užrašo.

AB „Energijos skirstymo operatorius“ patikrinimai atlikti elektros skirstymo tinkluose **nustatyti pažeidimai:**

- pasvirusios 0,4 kV oro linijų atramos, išsireguliavę laidai;
- atliekant transformatorinių remontus, neišmatuota transformatorinės elektros instaliacijos izoliacijos varža;
- TP 0,4 kV oro linijose L-200 sudėti netinkamo nominalo saugikliai;
- neretai transformatorinėse neveikia apšvietimas;
- neatliekamas defektinių atramų keitimas, neatliekami būtini įžeminimo kontūrų ir grandinės fazė-nulis matavimai;
- nėra korozijos poveikio defektavimo metodikos, metalinės atramos ir konstrukcijos nėra apsaugotos nuo korozijos, neatliekami dažymo darbai;
- įžeminimo kontūrų pažeidimas dirbamos žemės plotuose;
- neatnaujinti elektros tinklų eksploatavimo vadovo pareiginiai nuostatai;
- transformatoriaus konservatoriuose nepakankamas alyvos lygis arba transformatorių konservatoriuose nėra alyvos;
- transformatorinės saugikliai įrengti pažeidžiant gamyklos - gamintojos instrukcijas (sumontuoti veikimui į priešingą pusę);

- urbanizuotoje teritorijoje oro linijos atramos nepaženklintos ženklais „Atsargiai, elektros smūgio pavojus“;
- šynų sekcijų apsaugai fazėse naudojami skirtingos nominalinės srovės saugikliai, elektros įrenginių apsaugai naudojami nekalibruoti saugikliai;
- neužtikrinamas medžių genėjimas ir jų šalinimas oro linijų apsauginėse zonose, 10 kV oro linijų trasoje krūmai aukštesni nei 4 m, medžių šakos arti laidų (mažiau kaip 1 m).

Planinių patikrinimų metu nustatyta, kad AB „Litgrid“ ir AB „Energijos skirstymo operatorius“ **nepakankama rangovinių organizacijų**, atliekančių elektros įrenginių remonto darbus, **kontrolė**. Remonto darbai atliekami ne visa apimtimi, neatliekami technologinėse kortose nustatyti darbai. Tai **trumpina elektros įrenginių tarnavimo laiką**, dėl neatliktų darbų įvykus gedimui, didėja išlaidos įrenginių remontui, **vartotojams netiekiama elektros energija**. Taip pat nustatyti Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklių pažeidimai, organizuojant remonto darbus. **Tai kelia grėsmę darbuotojų saugumui.**

Dėl vykstančių procesų tinkle vartotojams tiekiama elektros energija **gali neatitikti standarto reikalavimų**, **sumažėja tiekimo patikimumas**, gali būti **sugadinami elektros įrenginiai**, trumpėja tarnavimo laikas. Dėl atramų korozijos ir irimo trumpėja energetikos įrenginių tarnavimo laikas, gali įvykti nelaimingas atsitikimas. Aukštų medžių šakos gali užtrumpinti ar nutraukti laidus ir **nutrūkti elektros energijos tiekimas vartotojams.** Nutrūkusiam laidui nukritus ant žemės arba, esant drėgnam orui, prisilietus prie medžio, **gali nukentėti ar net žūti pašaliniai asmenys**.

Patikrinus **elektros energijos gamybos įrenginius**, n**ustatyti šie esminiai pažeidimai**:
- nematuojamos kabelių apkrovos;
- nematuojamos kondensatorių darbo įtampos ir srovės;
- netikrinama požeminių įžemintuvų būklė (įžeminimo įrenginio korozijos būklė);
- nenustatyta schemų tvirtinimo tvarka;
- darbuotojai, padarę pakeitimus schemose nepasirašo ir nenurodo pakeitimo datos;
- neatliekama automatinių jungiklių maksimalių, minimalių ar nepriklausomų atkabiklių tikrinimas;
- naudojami nekalibruoti saugikliai, nėra dubliuojančių užrašu ant saugiklių laikiklių;
- neatitinka dispečeriniai užrašai arba jų trūksta;
- įrenginiai pažeisti korozijos;
- elektros linijų ir instaliacijos įrengimo taisyklių reikalavimams neatitikimas;
- netikrinama oro linijų įžeminimo kontūro būklė jį atkasant;
- elektros įrenginiai nepaženklinti ženklu „Atsargiai, elektros smūgio pavojus“;
- neišpjauti, neišgenėti medžiai oro linijų apsaugos zonose;
- transformatoriaus konservatoriuose nepakankamas alyvos lygis arba transformatorių indikatorinis silikogelis yra pakeitęs spalvą;
- ant skydų, oro linijų pirmų atramų nėra linijos pavadinimo;
- urbanizuotoje teritorijoje oro linijos atramos nepaženklintos ženklais „Atsargiai, elektros smūgio pavojus“;
- oro linijų atramos pasvirę daugiau nei leistinose ribose;
- metalinės skirstymo spintų dalys paveiktos korozijos;
- neįžeminta transformatorių pastotės metalinė tvora;
- 10/0,4 kV stulpinėse transformatorinėse sutrūkę 10 kV saugiklių korpusai;
- netiksli (arba jos nėra) oro linijų atramų numeracija;
- instrukcijų, kuriomis vadovaujantis atliekami elektros įrenginių eksploatavimo darbai, sąrašas yra nepakankamas;
- nesudaryti darbų, atliekamų pagal nurodymus ir pavedimus, sąrašai;
- nenustatyta instrukcijų ir schemų tvirtinimo tvarka;

- nenustatyta įvykių (gedimų), įvykusių elektros įrenginiuose tyrimo, analizavimo ir apskaitos vedimo tvarka;
- neatliekami elektros kabelių izoliacijos varžos matavimai;
- nematuojamos kondensatorių darbo įtampos, kondensatorių srovės atskirose fazėse, kabelių linijų apkrovos;
- nesudaryti elektros įrenginių techninės priežiūros ir remonto grafikai;
- neatliekami elektros įrenginių techninės priežiūros darbai;
- neparuošta specialiųjų elektros įrenginių eksploatavimo darbų instrukcijos;
- eksploatuojant elektros įrenginius naudojamos neišbandytos apsaugos nuo elektros priemonės;
- nepaskirtas atsakingas už elektros ūkį, nesudaryti elektrotechnikos darbuotojų pareiginiai nuostatai;
- neatliekamas požeminio įžeminimo įrenginių korozinės elementų būklės tikrinimas;
- elektros spintos nepaženklintos ženklu „Atsargiai, elektros smūgio pavojus“;
- elektros įrenginių apsaugai naudojami nekalibruoti saugikliai;
- sumontavus naujus elektros įrenginius, nepatikslintos elektros schemos;
- nekokybiškai arba per retai atliekamas pagrindinių elektros įrenginių valymas nuo nešvarumų;
- nepažymimi, elektros instaliacijos, jėgos ir apšvietimo tinkluose padaryti pakeitimai, įmonės elektros schemose;
- po rekonstrukcijos įrenginių žymenys nesutampa su žymenimis ant įrenginių;
- nevedama įrenginių eksploatavimo techninė dokumentacija.

Vartotojų eksploatuojamuose elektros įrenginiuose nustatyti šie pažeidimai:
- neiškirsti krūmai nustatytame proskynų plotyje;
- medžių šakos liečia 0,4 kV oro linijų laidus;
- ne visada pastebėti defektai laiku pašalinami;
- neužtikrinama II patikimumo kategorijos vartotojų aprūpinimas elektros energija iš dviejų elektros energijos šaltinių atskiromis elektros linijomis;
- neatliekami elektros kabelių izoliacijos varžos matavimai.

Netinkamas elektros įrenginių ir jų konstrukcijų eksploatavimas, įvairūs defektai, įrenginių nusidėvėjimas, operatyvinės darbuotojų klaidos turi **didelę grėsmę atsirasti energetikos įrenginių gedimams, elektros energijos tiekimui ir kokybei**. Įmonių vadovai ir už elektros įrenginių eksploatavimą atsakingi darbuotojai, organizuodami elektros įrenginių eksploatavimą ir užtikrindami elektrotechninio personalo saugą, **nepakankamą dėmesį skiria normatyvinių dokumentų tvarkymo kokybei**, gamybos instrukcijų rengimui, atsižvelgia ne į visus teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Taip pat atlikti energetikos objektų ir įrenginių 2020 m. patikrinimai įmonių, kuriuose **pavojingų medžiagų kiekiai prilygsta aukštesniojo lygio reikalavimus ar juos viršija** pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento patvirtintą grafiką ir **nustatyti šie pažeidimai:**
- nepateikta transformatorinių eksploatavimo (naudojimo) instrukcija arba reglamentas;
- eksploatavimo metu energetikos įrenginiuose padaryti pakeitimai nepažymėti schemose ir brėžiniuose;
- neatliktas požeminių įžeminimo įrenginių korozinės elementų būklės tikrinimas;
- ant saugiklių skydelių, prie saugiklių arba ant saugiklių korpusų nėra užrašų, nurodančių lyduko vardinę srovę;
- saugiklio lydukai nekalibruoti;

- transformatorinėse atvirai pakloti įžeminimo laidininkai nepažymėti žalios ir (ar) geltonos spalvos skersinėmis 100 mm pločio juostomis be tarpų iki 2 m aukščio nuo žemės.

Patikrinus 2020 m. **švietimo įstaigas, nustatyti pasikartojantys elektros įrenginių eksploatavimo pažeidimai:**

- techninėje dokumentacijoje nepažymėti visi veikiantys elektros įrenginiai;
- instrukcijos ir schemos netvirtinamos įmonėje nustatyta tvarka;
- žymenys ir numeriai schemose ir ant įrenginių nesutampa;
- eksploatavimo metu energetikos įrenginiuose padaryti pakeitimai nepažymėti schemose ir brėžiniuose;
- elektros įrenginių techninės priežiūros ir remonto darbai nevykdomi laiku. Nėra patvirtinto techninės priežiūros ir remonto darbų grafiko;
- įrenginių savininkas neturi įrenginių, atsarginių dalių ir įrenginių rezervą arba sutartis su įrenginius eksploatuojančia įmone, tiekėjais jiems skubiai pristatyti;
- nenustatyta elektros įrenginių rakinimo tvarka;
- saugiklio lydukai nekalibruoti;
- neatlikti įžeminimo įrenginių varžos matavimai;
- neatlikti jungčių tarp įžemintuvų ir įžeminamų elementų bei natūraliųjų įžemintuvų ir įžeminimo įrenginių matavimai;
- neatlikti grandinės fazė – nulis srovės (varžos) matavimai;
- neatlikti iki 1000 V įtampos aparatų ir instaliacijos izoliacijos varžų matavimai, bandymai;
- reguliariai nevalomos dulkės, tepalai ir kitokie teršalai nuo inžinerinių sistemų bei įrenginių;
- neužtikrinama metalinių konstrukcijų ir detalių apsauga nuo korozijos;
- ant skirstyklos durų nėra įspėjamojo ženklo.

Patikrinus **įmones, turinčias elektros įrenginių įrengimo veiklos atestatus, vartotojų įrenginių įrengimo darbus ir atliekančių rangovų priežiūrą,** pagal skirstomųjų tinklų operatorių teikiamų ataskaitų duomenis **pažeidimų nenustatyta**.

Dujų sektorius

Gamtinių dujų sektoriuje, kaip ir elektros energetikos, ūkio subjektų patikrinimai atliekami teritoriniu principu.

Atlikus gamtinių dujų **perdavimo** sistemos AB „Amber Grid“ magistralinio dujotiekio ir gamtinių dujų **skirstymo** sistemos AB „Energijos skirstymo operatorius“ skirstomojo dujotiekio ir jo įrenginių eksploatavimo patikrinimą, **esminių pažeidimų nenustatyta.**

Šiuo metu yra atliekamas tyrimas dėl Kupiškio m., Krantinės g. 8, daugiabutyje įvykusio sutrikimo. Dėl netinkamai eksploatuojamų centralizuotai teikiamų SND įrenginių, buvo atliktas **AB „Suskystintos dujos“ neplaninis patikrinimas** Kupiškyje, Rokiškyje, Kelmėje ir Joniškyje ir surašyti eksploatuojamų SND skirstomųjų dujotiekių ir grupinių rezervuarų įrenginių eksploatavimo ir techninės būklės faktinių aplinkybių patikrinimo aktai bei nurodymai. Dėl įvykusio sutrikimo buvo atlikti 96 daugiabučių namų vidaus dujotiekių patikrinimai Kupiškio mieste. Grubių pažeidimų nerasta, tačiau nustatyta, kad **daugiabučius eksploatuojančios įmonės netinkamai eksploatuoja daugiabučių namų vidaus dujotiekius**, todėl buvo surašyti 4 nurodymai daugiabučius eksploatuojančioms

įmonėms, bei 23 nurodymai namų bendrijų pirmininkams, kad **sudarytų sutartis su kvalifikuota tarnyba dėl vidaus dujotiekių ir SND įrenginių patikros atlikimo.**

2020 m. vasario – kovo mėn., siekiant didesnio gyventojų saugumo naudojant suskystintų naftos dujų (SND) balionus, Taryba kartu su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba (VVTAT) visoje Lietuvoje pasirinktinai tikrino, ar prekiaujama techniškai tvarkingais, saugiais ir tinkamai paženklintais SND balionais.

Nuo 2020 m. pradžios įsigaliojo griežtesnė SND balionų naudojimo tvarka – draudžiama pildyti SND balionus, kurie neturi apsauginio vožtuvo. Prekyba balionais be apsauginio vožtuvo laikinai buvo galima tik tuo atveju, jei balionai užpildyti iki 2020 m. sausio 1 d.

Tarybos specialistai kartu su VVTAT atstovais pasirinktinai tikrino prekybos SND balionais vietas. Daugelyje prekybos vietų pažeidimų nerasta, kitur fiksuoti pažeidimai nebuvo esminiai, neturėjo įtakos prekės kokybei, nebuvo keliamas pavojus žmonių sveikatai bei turtui. Nustačius pažeidimų, ūkio subjektui surašomi nurodymai ir terminas pažeidimams pašalinti.

Dažniausiai nustatyti pažeidimai SND balionų prekybos vietose:

- SND balionai nepaženklinti parduodančio juridinio asmens etikete;
- SND balionų pardavėjai neturi dujų balionų eksploatavimo atmintinės arba atmintinė neatitinka teisės aktų reikalavimų;
- prekybos vietose nėra reklaminio stendo, kuriame būtų nurodyta parduodamų dujų kaina ir procentinė sudėtis;
- SND balionai sandėliuojami ant metalinių lentynų;
- pasibaigęs dujų baliono periodinės techninės patikros terminas;
- nėra dujų baliono žymenų arba jie yra neįskaitomi;
- neįskaitomas dujų baliono periodinę techninę patikrą atlikusios įstaigos identifikavimo numeris ar ūkio subjekto, turinčio Tarybos išduotą atestatą, suteikiantį teisę atlikti dujų balionų remonto ir bandymo darbus, identifikavimo numeris;
- netinkamai tvarkoma dokumentacija.

Atlikus SND balionų **pildymo postų ir pilstymo stočių neplaninius patikrinimus** nustatyta, kad didžioji dauguma buitinių 50 l SND balionų yra pažeisti korozijos, neturi estetinio vaizdo, dalies balionų pasibaigęs techninės patikros terminas, neįskaitomas ženklinimo žymuo, pripildyti ir tušti balionai laikomi kartu viename konteineryje, avarinė tarnyba neturi telefoninių pokalbių įrašymo įrangos, nėra dūmtraukių, vėdinimo kanalų patikrinimo aktų, ne ant visų balionų galima įžiūrėti paskutinės techninės patikros datą (metai, mėnuo), numerį ir kt.

Patikrinus suskystintų naftos dujų (SND) rezervuarų, balionų įrenginius ir skirstomuosius dujotiekius, **nustatyti šie pažeidimai:**

- techninės priežiūros planai nesuderinti su ūkio subjekto vadovu;
- trūkumų / gedimų šalinimo darbai nefiksuojami įrenginių techniniuose dokumentuose;
- nepatikrintas požeminio dujotiekio sandarumas;
- nenustatytas dujotiekio apžiūrų periodiškumas;
- pripildžius rezervuarą, neatliekami periodinės rezervuarų techninės apžiūros darbai;
- laiku, t. y. ne rečiau kaip kartą per 5 metus, neatliekama požeminio polietileninio dujotiekio indikacinio laidininko būklės patikra;
- neparengtas įrenginių techninės priežiūros darbų planas;
- nepaskirti kvalifikuoti asmenys, atsakingi už dujų, elektros, šilumos bei pastatų techninę būklę;
- praleistas sprogių dujų detektoriaus patikros laikas;
- neatlikti elektros kabelių, apsauginio įžeminimo įrenginių varžos matavimai;

- du kartus per metus nevykdoma dujotiekių techninė patikra;
- dūmtraukių ir vėdinimo kanalų tikrinimo rezultatai neįforminami aktu.

Šilumos sektorius

Šilumos gamybos objektų patikrinimo metu nustačius pažeidimų, ūkio subjektams **surašomi privalomi nurodymai,** kuriuose išvardijami šilumos įrenginių eksploatavimo, įrengimo, saugos teisės aktų pažeidimai ir nurodomi pažeidimų pašalinimo terminai. Daugeliu atveju nustatytais terminais **pažeidimai yra pašalinami.**

Patikrinus šilumos gamybos ir tiekimo įmonių objektus, **nustatyti šie pažeidimai**:

- operatyviniame žurnale nedaromi įrašai apie kasdienius šviesinės ir garsinės signalizacijos bandymus;
- neplombuojamos katilų avarinio stabdymo rankenėles;
- periodiškai neatestuojami asmenys, atsakingi už šilumos įrenginių eksploatavimą;
- neperžiūrimos katilinės eksploatavimo instrukcijos.
- nepatvirtinti įmonėje vadovaujančių darbuotojų, kurie turi teisę išduoti nurodymus ir pavedimus, sąrašai;
- ne visi darbai šilumos įrenginiuose atliekami pagal nurodymus, pavedimus ir instrukcijas;
- neįforminami energetikos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo rezultatai kvalifikacijos tobulinimo apskaitos dokumentuose;
- energetikos įmonių vadovai (pavaduotojai) ar jų įgaliotieji asmenys, kurie tiesiogiai vadovauja energetikos įrenginių eksploatavimo veiklai ne rečiau kaip kas 5 metus, netobulina savo kvalifikacijos tobulinimo kursuose arba kituose kvalifikacijos kėlimo renginiuose, neišklauso ne mažiau kaip 20 akademinių valandų paskaitų;
- įmonės vadovai ar jų įgalioti asmenys neparengia energetikos darbuotojų kategorijų (pareigybių), kurias užimantys asmenys privalo periodiškai kelti savo kvalifikaciją, sąrašų;
- nevalomi šilumos tinklų filtrai;
- neatnaujinamos rėžiminės lentelės katilams;
- nustatytu periodiškumu neatestuojami energetikos darbuotojai;
- nepažymėtos ženklais žemės paviršiuje požeminės šilumos komunikacijos;
- nepildoma įrenginių defektų ir sutrikimų žurnalai arba kartotekos;
- armatūra nesunumeruota;
- neplombuojamos katilų avarinio stabdymo rankenėles;
- tiekiamojo vandens vamzdžio armatūra katilinėje ženklinama neporiniu ir poriniu numeriu, grąžinimo vamzdžio armatūra – kitu, didesniu už jį poriniu ir neporiniu numeriu;
- nesudaryti dujų atžvilgiu pavojingų pereinamųjų kanalų sąrašai;
- teisinei metrologijai priskirtų matavimo priemonių sąraše nėra įtraukti manometrai;
- ne visi energetikos įrenginiai turi lenteles su įrenginių vardiniais parametrais;- neatnaujinama antikorozinė danga.
- uždaromoji armatūra naudojama šilumnešiui reguliuoti.
- ne visa armatūra ir kondensato surinkimo kolektoriai izoliuoti.
- kai kurie manometrai atjungus jį nuo terpės, manometro rodyklė nerodo nulio, kai jo neveikia slėgis;
- šilumos tinklų apsaugos zonoje auga krūmai;
- neatnaujinti armatūros ir vamzdynų numeracijos užrašai;
- padalinio vadovai nustatytu periodiškumu neperžiūri operatyvinį žurnalą;
- netinkamai pildomi dūmtraukio naudojimo žurnalai;

- neįrištas ir neantspauduotas dūmtraukio pasas;
- neatliekamos dūmtraukio sezoninės apžiūros.
- netikrinami šilumos tiekimo tinklų šilumos ir hidrauliniai nuostoliai:
- nenumatyti kasmetiniai vandens šilumos tinklo hidrauliniai režimai šildymo periodui;
- nesudaryta šilumos tinklų vietinių avarijų ir technologinių sutrikimų likvidavimo instrukcijos;
- požeminės komunikacijos (šilumos tiekimo vamzdynai) nepažymėti ženklais žemės paviršiuje;
- neatliekamos dūmtraukių apžiūros nustatytais atvejais ir terminais;
- apsaugų aparatūra (kontaktiniai manometrai), turinti veikimo nustatymo keitimo įtaisus, neužplombuota;
- nepatvirtinta katilo eksploatavimo instrukcija, nepatvirtinta katilinės įrenginių ir vamzdynų principinė schema;
- nematuojamas maitinimo vandens bendrasis kietumas;
- operatyvių veiksmų registracijos žurnalas neįrištas, neantspauduotas, puslapiai nesunumeruoti;
- ant katilo vandens lygio matavimo įtaiso uždaromosios armatūros nenurodytos uždarymo ir atidarymo kryptys;
- neparengtos šilumos tinklų vamzdynų technologinės schemos.

Patikrinus vartotojų šilumos įrenginius, kai jų visų bendra galia objekte didesnė kaip 1 MW, **nustatyti šie pažeidimai:**
- energetikos objektų vadovas (atsakingas už katilinės priežiūrą), eksploatuojantis šilumos įrenginius, neatestuotas, neturi energetikos darbuotojo pažymėjimo, suteikiančio teisę eksploatuoti šilumos įrenginius;
- katilų apsauginių vožtuvų tikrinimo tvarka nėra aprašyta eksploatavimo instrukcijose;
- operatyvinis žurnalas neįrišamas, neantspauduojamas, jo puslapiai nenumeruojami;
- vadovai ar kiti paskirti operatyvinių padalinių darbuotojai nustatytu periodiškumu neperžiūri operatyvinio žurnalo;
- nevedamas dūmtraukio naudojimo bei priežiūros žurnalas;
- šilumos įrenginiuose darbai atliekami ne pagal nurodymus, pavedimus ir instrukcijas, nesudarytas ir nepatvirtintas darbų, atliekamų pagal nurodymus ir pavedimus, sąrašas, nevedamas nurodymų ir pavedimų registravimo žurnalas;
- pasikeitus atsakingam asmeniui, nustatytais terminais ir tvarka neperžiūrėtos katilinės principinės schemos, instrukcijos, katilų režiminės kortelės;
- tikrinant katilų apsaugų suveikimo ribas, patikrinimo dokumentacijoje nenurodomas konkretus dydis, prie kokio suveikia katilo apsauga;
- įmonės vadovo ar jo įgalioto asmens įsakymu nenustatytas energetikos darbuotojų kategorijų (pareigybių) sąrašas, kurias užimantys asmenys privalo periodiškai kelti savo kvalifikaciją;
- neatlikti katilų energetinio efektyvumo tikrinimai;
- nustatyta tvarka ir terminais nerengiamos prieš avarinės ir priešgaisrinės treniruotės.

Patikrinus viešojo sektoriaus subjektus, nustatyti pažeidimai turi tiesioginę įtaką patikimam, ekonomiškam ir saugiam katilo paleidimui/įjungimui, veikimo režimo palaikymui, stabdymui/išjungimui, sutrikimų bei avarijų lokalizavimui ar atstatymui į normalaus veikimo režimą. Netinkamai prižiūrimos šiluminės energijos tiekimo vamzdynų sistemos **neužtikrina saugaus šilumos ūkio eksploatavimo**, patiriami šilumos nuostoliai, **padidėja rizika šilumos tiekimo patikimumui**. Šilumos tinklų eksploatavimo įmonės, **sudarydamos sutartis su rangovinėmis organizacijomis**, **aplaidžiai tikrina arba visai netikrina** rangovinių organizacijų **darbuotojų kvalifikacijos.**

Daugiabučių namų šildymo ir karšto vandens sistemų eksploatavimas

2020 m. Taryba **daugiabučių namų šildymo ir karšto vandens sistemų eksploatavimą tikrino atitikties deklaracijomis** – daugiabučių namų prižiūrėtojams ir namų bendrijoms buvo išsiųstos anketos. Patikrinus pateiktas anketas**, pažeidimai nustatyti per 47 proc. daugiabučių namų:**

- neparengti arba nepilnai parengti šildymo ar karšto vandens sistemų aprašai;
- neatliekami šildymo prietaisų galios atitikties projektui nustatymai;
- neužtikrinamas tolygus viso pastato, visų butų ir kitų patalpų temperatūrinis režimas;
- nepalaikoma nustatyta karšto vandens temperatūra vartojimo vietose;
- nėra patvirtinto pastato šildymo ir karšto vandens sistemos projekto;
- nėra šildymo prietaisų galios atitikties projektui nustatymo akto;
- šildymo ir karšto vandens sistemų aprašuose nėra šildymo ir karšto vandens sistemų schemų;
- ne pagal teisės aktų reikalavimus izoliuota uždaromoji armatūra ir vamzdynai;
- neįrengtos šildymo ir karšto vandens sistemų balansavimo priemonės;
- sistemų vamzdynuose įrengta uždaromoji armatūra yra netinkama naudoti;
- daugiabučio namo administratorius nesudaro šilumos sistemų eksploatavimo sutarčių su pasirinkta eksploatavimo darbus teikiančia įmone;
- nėra šildymo prietaisų galios atitikties projektui arba nustatytiems reikalavimams patikrinimo akto;
- kai kuriuose nerenovuotuose daugiabučių namų šilumos punktuose neveikia šildymo vandens sistemos automatiniai įtaisai, skirti slėgiui ir temperatūrai reguliuoti;
- šilumos izoliacija neatitinka reikalavimų.

Taryba, vertindama susidariusią situaciją, parengė savivaldybių administracijoms raštus ir informaciją, prašydama **įpareigoti daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkų interesams atstovaujančių daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų valdytojus**, kurių uždavinys yra administruoti daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektus (šiuo atveju sistemas), **užtikrinti bendrojo naudojimo objektų priežiūrą pagal teisės aktų nustatytus privalomuosius statinių naudojimo ir priežiūros (eksploatavimo) reikalavimus.**

Daugiabučių namų šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros paslaugų kokybiškas teikimas sudaro sąlygas **efektyviai vartoti šilumos energiją**, t. y. ne tik leidžia sumažinti daugiabučių namų butų ir kitų patalpų savininkų mokėjimus už šilumos energiją, bet taip pat gerinti **komfortines ir higienos sąlygas**, didinti daugiabučio namo ilgaamžiškumą, padeda **išvengti avarinių ar ekstremalių situacijų**.

Naftos sektorius

2020 m. Taryba patikrino naftos, naftos produktų terminalus ir saugyklas su talpyklomis ir **nustatė šiuos pažeidimus**:

- įrenginių techninės būklės patikrinimai ir remontai nėra atliekami nustatytu periodiškumu;
- neparengti naftos perdirbimo įrenginių techninės priežiūros grafikai;
- neparengta rotorinių agregatų (siurblių) eksploatavimo instrukcija, pagal kurią turėtų būti prižiūrimi šie įrenginiai;

- nedaromi įrašai praktinių mokymų registravimo žurnale (neparengti žurnalai);
- ne visi naftos perdirbimo įrenginiai (siurbliai, vamzdynai) turi instrukcijas;
- nepatvirtintos darbuotojų, kurie turi būti atestuoti eksploatuoti naftos perdirbimo įrenginius, pareigybių sąrašai;
- nepildomi talpyklų priežiūros žurnalai;
- neparengta talpyklų įrenginių – slėgio numetimo vožtuvų, užpylimo sistemų, vamzdynų, armatūros ir kt. priežiūros tvarka.

Patikrinus skysto kuro degalines, nustatyta dokumentacijos tvarkymo ir kitų neesminių pažeidimų:
- periodiškai (ne rečiau kaip kas treji metai) neperžiūrimi avarijų ir sutrikimų degalinėse lokalizavimo planai;
- nepatvirtintas privalomų degalinėje turėti instrukcijų sąrašas.

Nustatytais terminais pažeidimai pašalinti.

Patikrinimų trukmė

2020 m. **daugiausiai laiko** buvo skirta **elektros energetikos objektų ir įrenginių patikrinimams.**

51 pav. 2020 m. planinių ir neplaninių patikrinimų trukmė pagal energetikos sektorius, val.

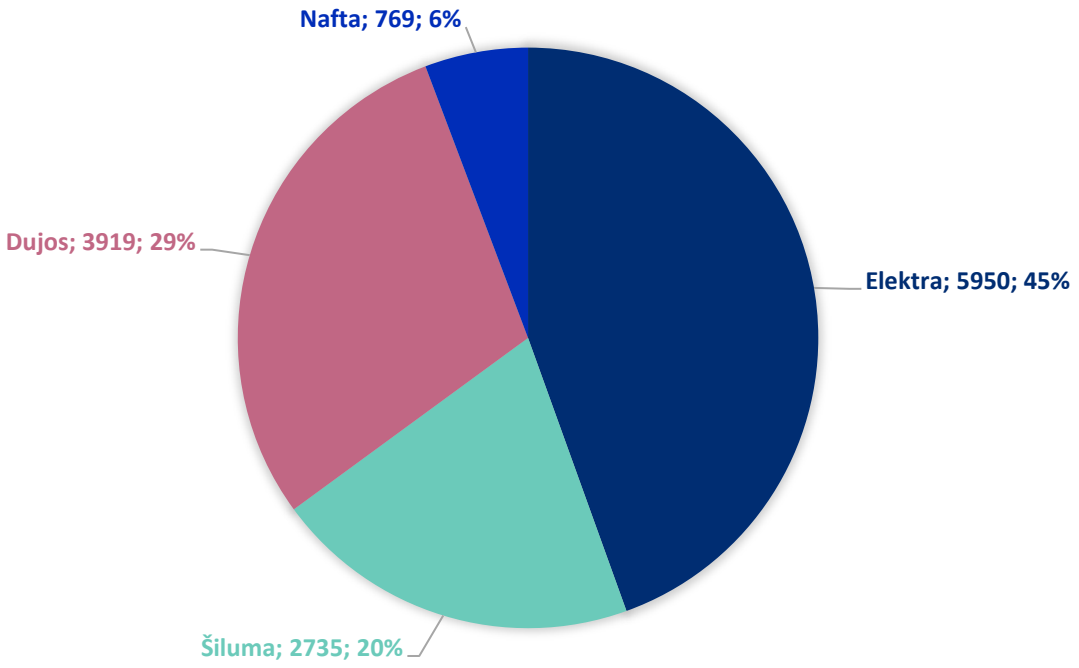

Šaltinis - Taryba.

*52 pav. **Planinių** patikrinimų trukmė pagal sektorius, val.*

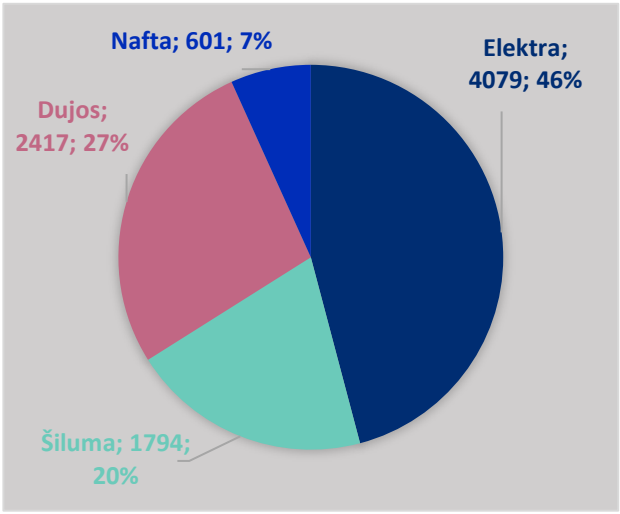

*53 pav. **Neplaninių** patikrinimų trukmė pagal sektorius, val.*

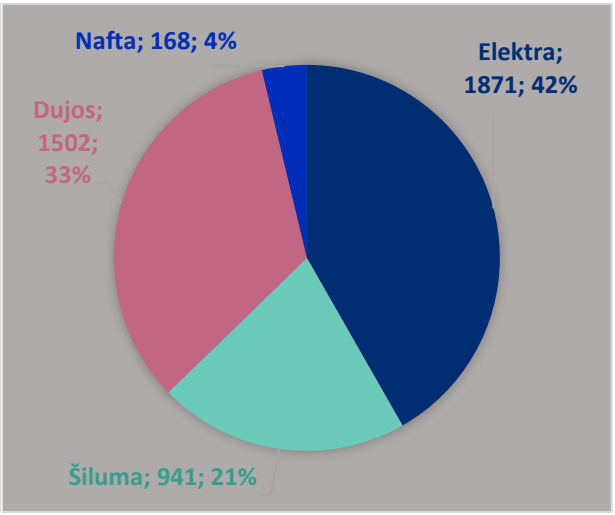

Šaltinis - Taryba.

54 pav. 2020 m. atliktų patikrinimų trukmė, val.

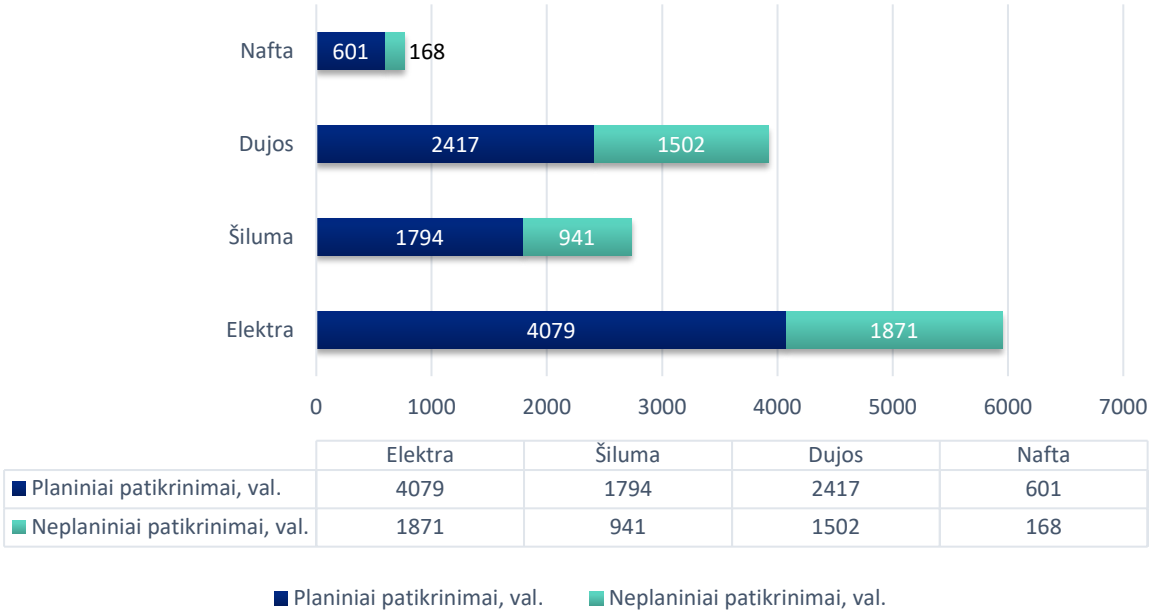

Šaltinis - Taryba.

7.2. Rezervinių energijos išteklių patikrinimai

Energetikos įmonės, kurių šilumos ir (ar) elektros energijos gamybos įrenginių bendra galia yra didesnė kaip 5 MW ir kurios gamina parduoti skirtą šilumos ir (ar) elektros energiją, **privalo turėti energijos išteklių rezervinių atsargų šaltuoju metų periodu.**

Energetikos įmonės, šilumos gamybai naudojančios energijos išteklių rūšis, kurių dėl gamybos šaltinių techninių ypatybių nėra galimybės kaupti ar palaikyti: geoterminė

energija ar energijai gaminti tinkamos pramoninės ir (ar) komunalinės atliekos, kai atliekas deginančios jėgainės technologija neleidžia atskirai deginti kitos rūšies kurą, privalo sudaryti sutartį su kita toje pačioje aprūpinimo šiluma sistemoje veikiančia šilumos gamybos įmone dėl šilumos kiekio, reikalingo sutrikus kuro tiekimui.

Rezervinių atsargų nomenklatūrą (kuro rūšis) nusistato energetikos įmonės, atsižvelgdamos į technologines galimybes rezervines atsargas panaudoti ir pagaminti reikiamą energijos kiekį.

Taryba, **vykdydami rezervinių atsargų kontrolę,** turi teisę bet kuriuo įmonės darbo metu įeiti į ūkio subjekto teritoriją, patalpas ir patikrinti:

- apskaitos dokumentus, susijusius su rezervinių atsargų kaupimu ir tvarkymu;
- apskaitos žurnalų pildymą ir duomenis, esančius kompiuteriuose, susijusius su kaupiamomis ir tvarkomomis rezervinėmis atsargomis;
- rezervinių atsargų nomenklatūrą ir kiekius;
- rezervinių atsargų panaudojimo pagrįstumą;
- rezervinių atsargų atkūrimo faktą ir terminus;
- sandėlių ir terminalų, kuriuose laikomos rezervinės atsargos, tinkamumą atsargoms laikyti.

2020 m. **Taryba patikrino 81 energetikos įmonę**, turinčią pareigą kaupti rezervines energijos išteklių atsargas, ir **esminių pažeidimų nenustatė.**

7.3. Naftos produktų ir naftos valstybės atsargų patikrinimai

Pagal Naftos produktų ir naftos valstybės atsargų įstatymą, Naftos produktų ir naftos valstybės atsargų sudarymo reglamentavimo, tvarkymo, kaupimo, naudojimo ir priežiūros taisykles Energetikos ministerijos pavedimu 2020 m. **patikrinta 18 energetikos įmonių**.

Patikrinus UAB „SUNERGUS“ nustatyta, kad naftos produktų ir naftos valstybės atsargos kaupiamos **nustatytomis apimtimis**. Patikrinus UAB „JUMPS“, nustatyta, kad įmonė kaupia 833,600 t dyzelino, kai nustatytas kiekis – ne mažiaus kaip 1508 t dyzelino. UAB „JUMPS“ **surašytas privalomas vykdyti nurodymas**, įmonė įspėta, kad už netinkamos kokybės ir (ar) valstybės atsargų nesukaupimą gali būti taikomos sankcijos.

Patikrinus VšĮ Lietuvos energetikos agentūra, AB „ORLEN Lietuva“, UAB „Baltic Petroleum“, UAB „Degta“, UAB „Ecoil“, UAB „Ekoenergija“, UAB „Jumps“, UAB „Kurana“, UAB „Litesko“, UAB „Neste Lietuva“, Neste OYJ, UAB „Oilead“, UAB „Ollus“, UAB „Saurida“, UAB „Sunergus“, UAB „Tauritus“, UAB „Viada LT“, UAB „West Oil“ Atlikus patikrinimus nustatyta, kad VšĮ Lietuvos energetikos agentūra, AB „ORLEN Lietuva“, UAB „Baltic Petroleum“, UAB „Degta“, UAB „Ecoil“, UAB „Ekoenergija“, UAB „Jumps“, UAB „Litesko“, Neste OYJ, UAB „Oilead“, UAB „Ollus“, UAB „Sunergus“, UAB „Tauritus“, UAB „Viada LT“, UAB „West Oil“ nustatyta, kad naftos produktų ir naftos valstybės atsargos kaupiamos **nustatytomis apimtimis**.

UAB „Kurana“ nustatytas sukaupti 63 t benzino kiekis. Bendrovė yra sukaupusi dalį privalomų kaupti valstybės atsargų – 47,492 t benzino UAB „Baltic Petroleum“ terminale, Dariaus ir Girėno g. 17, Marijampolėje, kitą dalį (23 t benzino) už UAB „Kurana“ pagal sutartį kaupia UAB „Baltic Petroleum“ UAB „Okseta“ terminale, Biruliškių g. 18A, Kaune.

VšĮ Lietuvos energetikos agentūra yra sudariusi sutartis su UAB „Saurida“, UAB „Neste Lietuva“ ir Neste OYJ dėl šioms įmonėms nustatytų naftos produktų ir naftos valstybės atsargų kaupimo nustatytomis apimtimis. Šiems poreikiams užtikrinti yra sudarytos sutartys su UAB „Baltic Petroleum“, UAB „Viada LT“, UAB „Naftėnas“, UAB „Okseta“, Neste OYJ (Suomija). Atlikus patikrinimus nustatyta, kad už VšĮ Lietuvos energetikos agentūrą minėtos įmonės kaupia šiuos naftos produktų valstybės atsargų kiekius:

- UAB „Baltic Petroleum“ – 1600 t dyzelino UAB „Okseta“ Kėdainių kuro bazėje, 1100 t benzino (iš jų 283 t už UAB „Saurida“) ir 1000 t dyzelino (iš jų 346 t už UAB „Saurida“) – UAB „Okseta“ terminale, Biruliškių g. 18A, Kaune, 850 t dyzelino – UAB „Baltic Petroleum“ terminale, Dariaus ir Girėno g. 17, Marijampolėje.
- UAB „Viada LT“ – 1200 t dyzelino UAB „Okseta“ terminale, Biruliškių g. 18A, Kaune, 1000 t dyzelino – UAB „Okseta“ kuro bazėje Žibuoklių g. 22, Kėdainiuose.
- UAB „Naftėnas“ - 1000 t dyzelino UAB „Naftėnas“ kuro bazėje Tiekimo g. 5, Panevėžyje.
- UAB „Okseta“ – 5500 t dyzelino UAB „Okseta“ terminale, Biruliškių g. 18A, Kaune.

Įvertinus kaupiamas naftos produktų valstybės atsargų kiekius, nustatyta, kad VšĮ Lietuvos energetikos agentūra už UAB „Neste Lietuva“ kaupia 1336,832 t benzino ir 12021,563 t dyzelino šalies terminaluose, kitą dalį – 2475,168 t benzino ir 4158,437 t dyzelino – Neste OYJ terminaluose Suomijoje.

Taryba, įvertinusi patikrinimų metu nustatytus naftos produktų ir naftos valstybės atsargų kiekius, informavo Lietuvos Respublikos energetikos ministeriją, kad **įpareigotos įmonės yra sukaupusios užduotyse nurodytus valstybės atsargų kiekius.**

7.4. Energetikos objektų, įrenginių avarijų ir jų darbo sutrikimų tyrimas

Sutrikimai, įvykę **AB „Ignitis gamyba“** Elektrėnų komplekso kombinuoto ciklo bloke (toliau – KCB):

- 2020 m. vasario 13 d. KCB dėl dujų turbinos dujų reguliatoriaus apsauginio elektromagnetinio vožtuvo (apsauginio solenoido), **sutrikimo priežastis** – KCB leidimo metu sutriko dujų turbinos dujų reguliatoriaus apsauginio solenoido darbas. Gamintojas nurodo, kad, sutrikus apsauginio solenoido darbui, jis **privalo būti pakeistas nauju**.
- 2020 m. birželio 2 d. KCB dėl dujų turbinos (toliau – DT) degiklių skyriaus patalpos ventiliatoriaus BT-2, **sutrikimo priežastis** – nekokybiškai atlikti KCB paleidimo derinimo darbai.

2020 m. kovo 12–13 dienomis AB „Energijos skirstymo operatorius“ Visagino tinkle įvyko sutrikimas, dėl ko daugiau nei 2,5 val. buvo atjungti II kategorijos vartotojai. **Vyksta tyrimas.**

2020 m. vasario 19 d. ištirtas **AB „Litgrid“** Infrastruktūros priežiūros centro Pietų regiono balansinėje priklausomybėje esančios 110/10 KV Kapsų TP, atviros 110 KV Kapsų skirstyklos (toliau − Pastotė) atsijungimo 2019 m. liepos 22 d.13 val. 08 min. atvejis. Be elektros 2 val. buvo likę II kategorijos vartotojai. Pastotėje buvo vykdomi I etapo rekonstravimo darbai. Ratinio ekskavatoriaus vairuotojas, kasdamas augalinio grunto sluoksnį, kaušu užkabino žemėje esantį įžeminimo kontūro laidininką, prijungtą prie skyriklio. Tempiantis įžeminimo laidininkui, pasviro skyriklį laikanti kolona, dėl kurios lūžo skyriklio L2 fazės izoliatorius. Lūžus izoliatoriui, įvyko trumpas jungimas, dėl kurio atsijungė transformatorius T-2.

Nustatyta, kad pagal Energetikos įrenginių avarijų ir sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatuose aprašytus požymius **įvykis nepriskiriamas prie avarijos ir sutrikimų**. Įvykis priskiriamas gedimui ir klasifikuojamas kaip neoperatyvinių darbuotojų klaida, t. y. darbų vykdytojas, prieš vykdant žemės kasimo darbus, **nenumatė priemonių, užtikrinančių darbo vietos paruošimą, nenustatė pavojingų zonų**, kuriose gali veikti (atsirasti) rizikos veiksniai, todėl ekskavatorininkas, kasdamas žemę, **nesiėmė visų atsargumo priemonių**.

Vartotojams elektros energijos tiekimas buvo atstatytas per teisės aktuose nustatytus terminus, t. y. per 2 val. 6 min. Tyrimo komisija atsakingiems vadovams skyrė **prevencines priemones** ir jų **atlikimo terminus**. Prevencinės priemonės įvykdytos laiku.

2020 m. kovo 12 – 13 dienomis ištirtos **AB „Energijos skirstymo operatoriaus“** elektros tinkle įvykusius elektros **energijos tiekimo sutrikimų priežastys**. Bendrovės pateiktais duomenimis, 2020 m. kovo 12 – 17 d. d. **dėl stipraus vėjo vyko elektros tinklų masiniai išsijungimai ir gedimai**, kurių metu elektros energijos **tiekimas buvo nutrūkęs 410 489 vartotojams**, nepatiekta – 822,264 MWh elektros energijos. **Įvykis priskiriamas prie avarijų elektros įrenginiuose.** Sutrikimų klasifikacija **pagal jų priežastis***:*

- įrenginių susidėvėjimas, medžiagų savybių pakitimas (struktūriniai pakitimai, valksnumas, nuovargis, senėjimas ir pan.);
- gamybos instrukcijų ir kitų teisės aktų (normatyvinių dokumentų) reikalavimų nevykdymas eksploatuojant įrenginius;
- stichinių reiškinių poveikis;
- linijų pažeidimai dėl medžių virtimo (gedimas tarp atramų 400/238-239, nuimti 3 medžiai, nulaužtų atramų skaičius: 10 KV – 89 vnt., nulaužtų atramų skaičius: 0,4 KV – 166 vnt.).

Numatytos **prevencinės priemonės panašiems įvykiams išvengti**, nurodyti **atsakingi vykdytojai** ir **įvykdymo terminai**.

Taip pat buvo tiriamas energetikos **įrenginių darbo sutrikimas** dėl 2020 m. gegužės 24 d. apie 4 val. 45 min. bute Šilutės g. 8, Rusnėje (Šilutės r. sav.) įvykusio sprogimo dėl dujų nuotėkio iš dujų baliono.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad sprogimą sukėlė elektrinis vandens šildytuvas „Fismar“. Dėl didelių sugriovimų įvykio vietoje, vandens šildytuvo reguliavimo ir saugos elementų (apsauginio - atbulinio vožtuvo, šildymo elemento, termostato daviklio) dalių rasti nepavyko. Dėl galimos dar didesnės griūties, tokius darbus atlikti pavojinga, todėl **nebuvo galimybės nustatyti tikslią sprogimo priežastį**, tik **galimas sprogimo prielaidas:**

- nesuveikė apsauginis vožtuvas;
- nesuveikė termostatas;
- neįsijungė šiluminė apsauga termostatui;
- veikė atbulinis vožtuvas.

Sprogimas galimai įvyko tik esant kartu **visoms išvardintoms priežastims.**

7.5. Energetikos įmonių pasirengimo įrengti ir eksploatuoti energetikos įrenginius vertinimas ir atestatų išdavimas

Viena iš Tarybos veiklos sričių - atestavimas (atestatų išdavimas, galiojimo stabdymas, galiojimo sustabdymo panaikinimas, galiojimo panaikinimas ir keitimas), kurį reglamentuoja Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas, Asmenų, turinčių teisę įrengti ir eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo taisyklės, Energetikos įrenginių eksploatavimo darbų, kuriuos gali atlikti fizinis asmuo, sąrašas, Energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo veiklos atestatų išdavimo tvarkos aprašas.

Bendroji energetikos darbuotojų atestavimo schema:

- nustatyti energetikos darbuotojų **bendrieji ir specialieji kvalifikaciniai reikalavimai;**
- įtvirtinti **kvalifikacijos tobulinimo reikalavimai** kiekvienai energetikos darbuotojų kategorijai;
- **reglamentuotos atestavimo procedūros** ir energetikos darbuotojams suteikiamos teisės vykdyti energetikos įrenginių įrengimo ar eksploatavimo darbus.

Bendroji energetikos darbuotojų atestavimo schema įsigalios 2024 m. sausio 1 d.

34 lentelė. 2020 m. išduotų / papildytų energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo atestatų rūšys pagal energetikos sektorių

Energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo atestato rūšis pagal energetikos sektorių	2020 m. išduotų atestatų skaičius, vnt.	2020 m. papildytų atestatų skaičius, vnt.
Elektros įrenginių eksploatavimo	382	16
Elektros įrenginių įrengimo	250	-
Šilumos įrenginių ir turbinų eksploatavimo	175	5
Gamtinių dujų įrenginių eksploatavimo	73	3
Gamtinių dujų įrenginių įrengimo	27	-
Naftos ir naftos produktų įrenginių eksploatavimo	48	1
Suskystintų naftos dujų įrenginių eksploatavimo	56	-
IŠ VISO:	**1011**	**25**

Šaltinis - Taryba.

2020 m. Taryba priėmė **25 sprendimus neišduoti atestatų** bei **1 sprendimą dėl atestato panaikinimo.**

55 pav. Išduotų energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo atestatų skaičius pagal atestato rūšį

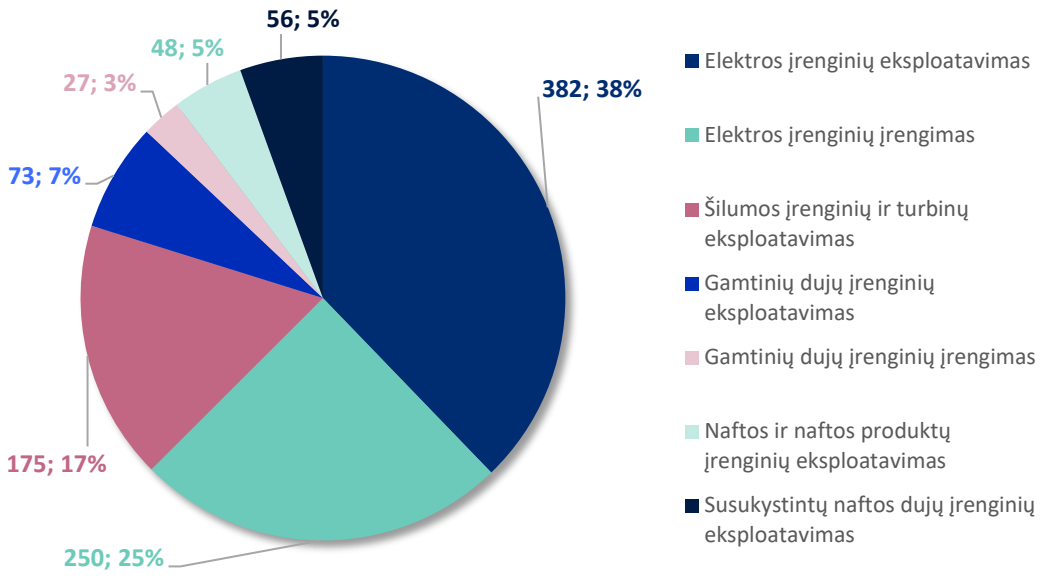

Šaltinis - Taryba.

Taryba, vadovaudamasi Energetikos objektus, įrenginius statančių ir eksploatuojančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašu, išanalizavo iš sertifikavimo institucijų (sertifikavimo įstaigų arba energetikos įmonių) gautą informaciją apie atestuotus energetikos darbuotojus.

56 pav. 2020 m. atestuotų energetikos darbuotojų skaičius pagal energetikos sektorių

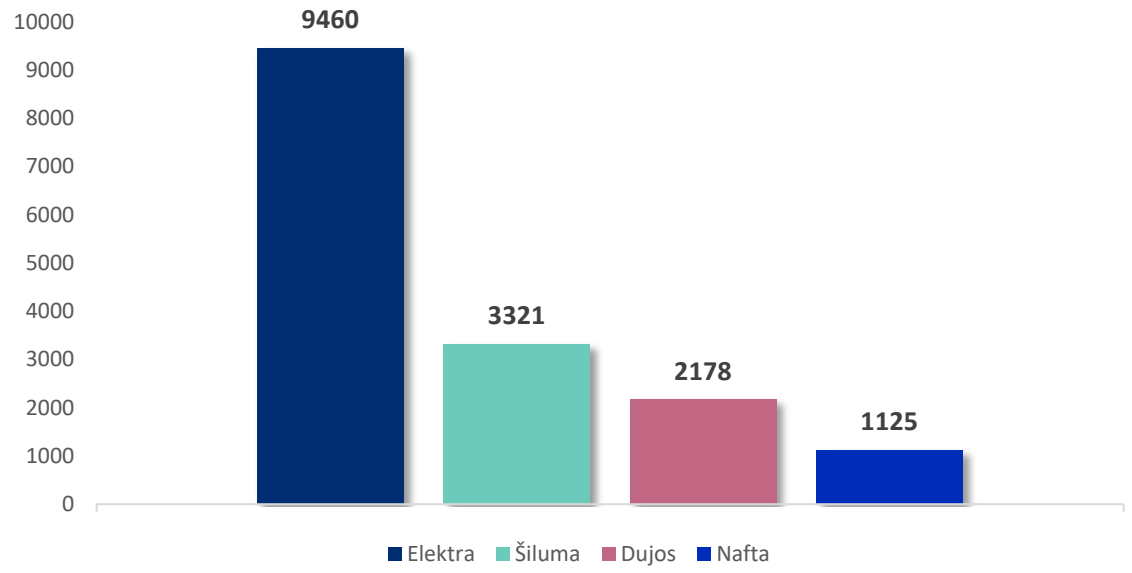

Šaltinis - Taryba.

7.6. Administracinių nusižengimų nagrinėjimas

Taryba teisę **pradėti / nepradėti** administracinio nusižengimo **teisenos**, **atlikti** administracinio nusižengimo **tyrimą**, **surašyti** administracinio nusižengimo **protokolus**, **nagrinėti** administracinių **nusižengimų bylas**, skirti **administracinę nuobaudą** – įspėjimą bei atlikti kitus numatytus veiksmus, taip pat nagrinėti administracinių nusižengimų bylas **ne teismo tvarka**.

2020 m. Taryba gavo **1097 informacinius pranešimus** iš AB „Energijos skirstymo operatorius“ apie administracinio nusižengimo požymius turinčios veikos padarymą, **išnagrinėjo 487 įvykius**, surašė **286 administracinio nusižengimo protokolus su nurodymais**, **182 nutarimus dėl administracinio nusižengimo**, kai protokolas nesurašomas, **priimti 8 Tarybos nutarimai administracinio nusižengimo byloje**.

57 pav. Gauti ir išnagrinėti administracinio nusižengimo įvykiai 2018 - 2020 m.

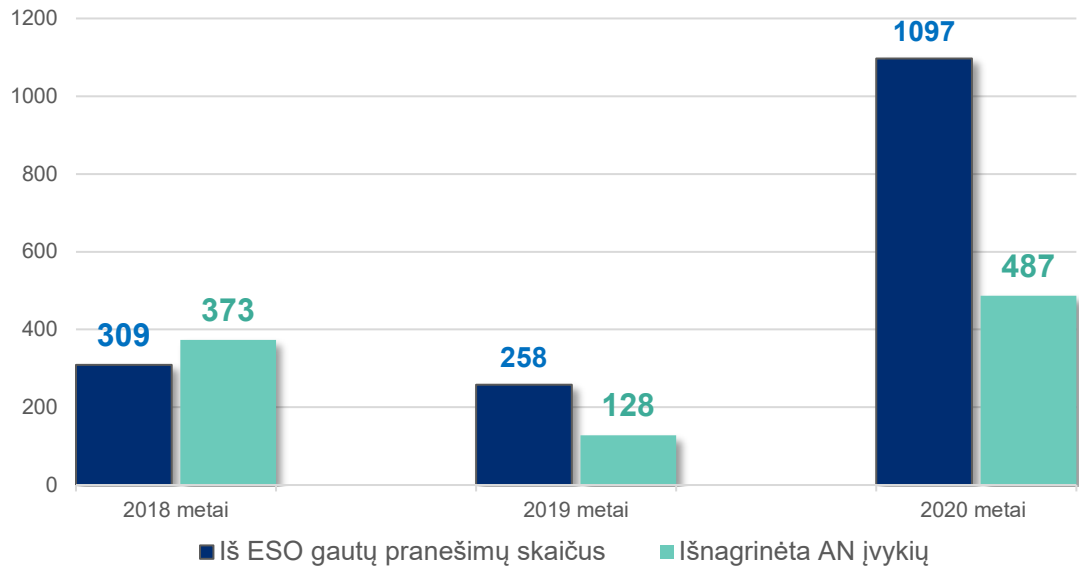

Šaltinis - Taryba.

8. TEISMINIAI PROCESAI

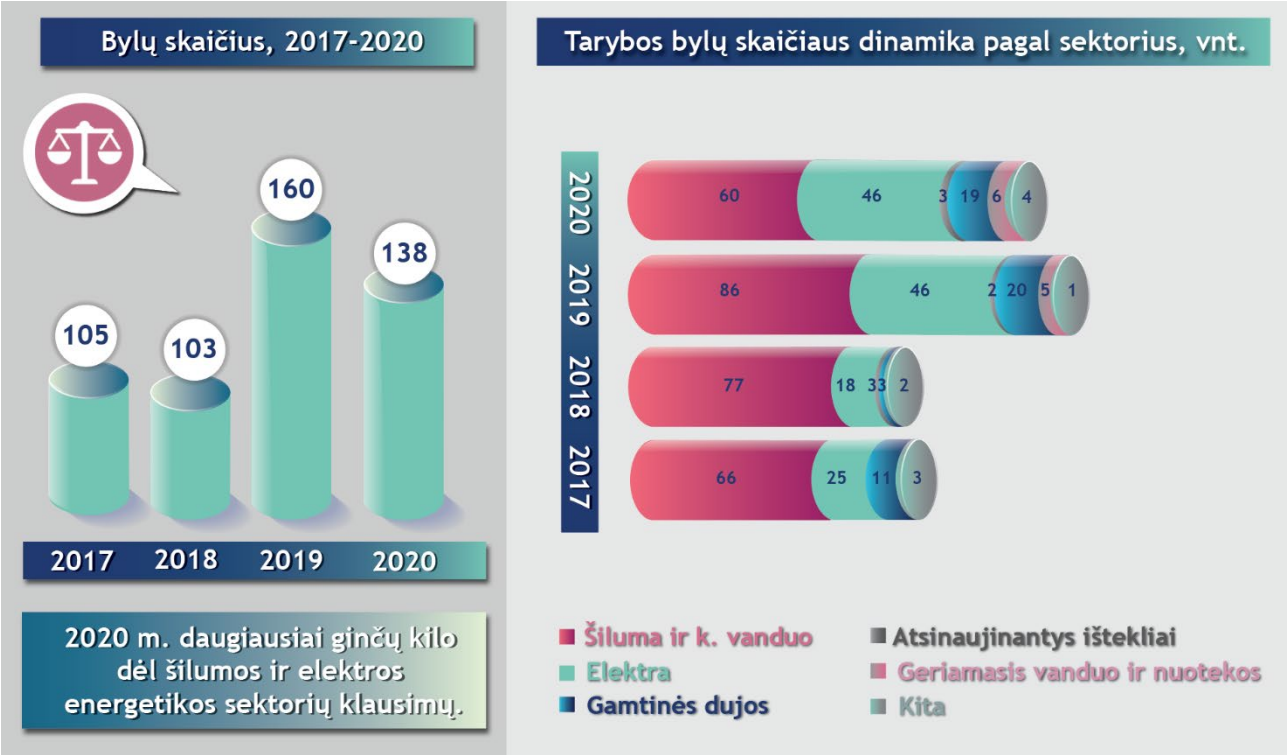

2020 m. Taryba iš viso dalyvavo **138 bylose**, iš kurių 86 bylos – administracinės, 50 – civilinės, 2 – administracinių nusižengimų. **Daugiausia nagrinėjamų bylų** susijusios su klausimais **šilumos ir elektros energetikos** sektoriuose.

2020 m. buvo užbaigtos nagrinėti anksčiau pradėtos 37 bylos, 4 bylos pradėtos ir baigtos nagrinėti 2020 m.

2021 m. **tęsiamas 97 bylų nagrinėjimas** (pradėtas 2020 m. ir anksčiau).

Išsami teisminių ginčų apžvalga skelbiama Tarybos interneto svetainės rubrikoje „Teisminiai ginčai“. Toliau aptariamos **svarbiausios bylos**, kuriose dalyvauja / dalyvavo Taryba.

8.1. Šilumos sektorius

UAB „Palangos šilumos tinklai“, nesutikdama su Tarybos 2019 m. spalio 10 d. sprendimu dėl 2016 m. bendrovės iš UAB „Litesko“ **perimto turto vertės** (Taryba perimtą turtą suderino 0 Eur verte), kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą (toliau – VAAT). UAB „Palangos šilumos tinklai“ nuomone, Taryba padarė esminę klaidą, konstatuodama, kad UAB „Palangos šilumos tinklai“ įsigytas turtas buvo 0 Eur vertės. Bendrovė skunde nurodė, kad toks Tarybos sprendimas yra nepagrįstas, nes neatsižvelgta į tai, jog UAB „Palangos šilumos tinklai“ kainavo šio turto pagerinimai, dėl ko bendrovė patyrė išlaidų. VAAT 2020 m. rugsėjo 1 d. sprendimu UAB „Palangos šilumos tinklai“ **skundą atmetė kaip nepagrįstą**. UAB „Palangos šilumos tinklai“ pateikė apeliacinį skundą.

LVAT 2021 m. kovo 24 d. nutartimi UAB „Palangos šilumos tinklai“ apeliacinį skundą atmetė ir paliko galioti VAAT 2020 m. rugsėjo 1 d. sprendimą nepakeistą.

Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija, nesutikdama su Tarybos 2020 m. kovo 31 d. sprendimu vienašališkai nustatyti šilumos kainos dedamąsias bei 15 mėn. laikotarpiui paskirstyti 2017 m. sausio 1 d. - 2018 m. rugsėjo 30 d. gautas 147,12 tūkst. Eur papildomas pajamas dėl šilumos kainoje įskaitytų ir faktiškai patirtų sąnaudų kurui bei šilumai įsigyti skirtumo, mažinant šilumos kainą 0,85 ct/kWh, kreipėsi į VAAT.

Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija skunde nurodė, jog per metus vidutiniškai **realizavo mažiau kaip 10 GWh šilumos energijos**, todėl Taryba neturėjo teisinio pagrindo taikyti Šilumos ūkio įstatymo nuostatų, be to, Tarybos Šilumos ir vandens departamento Šilumos kainų ir investicijų skyriaus 2020 m. kovo 25 d. pažymoje **konstatuota aplinkybė**, jog dėl šilumos vieneto kainoje įskaitytų sąnaudų kurui įsigyti neatitikimo faktinėms ir šilumos iš nepriklausomo šilumos gamintojo įsigijimo sąnaudoms, Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija **gavo 147,12 tūkst. Eur papildomų pajamų**, **yra nepagrįsta**. **VAAT 2021 m. balandžio 24 d. sprendimu Pravieniškių atvirosios kolonijos-pataisos namų skundą atmetė.**

Dar vienas ginčas su **Pravieniškių pataisos namais-atvirąja kolonija** kilo dėl 2020 m. kovo 3 d. raštu Tarybos pateikto atsakymo dėl skundo nagrinėjimo: Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija kreipėsi į VAAT dėl minėto rašto panaikinimo ir įpareigojimo Tarybai iš naujo nagrinėti prašymuose dėl informacijos pateikimo apie UAB „Prasila“ galimai padarytus teisės aktų pažeidimus nurodytas aplinkybes.

Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija 2019 m. lapkričio 26 d. raštu Tarybos prašė atlikti UAB „Prasila“ patikrinimą dėl biokuro katilinės ir visų jos statinių, inžinerinių tinklų, esančių adresu Šv. Florijono g. 6, Pravieniškių II k., Kaišiadorių r. sav., **neteisėto** (neatlikus statybos užbaigimo procedūros) **eksploatavimo ir naudojimo pagal paskirtį** laikotarpiu nuo 2016 m. rugpjūčio mėn. iki 2018 m. balandžio mėn. Nustačius įstatymų pažeidimus – taikyti UAB „Prasila“ ir atsakingiems asmenims teisinės atsakomybės priemones. **Taryba**, įvertinusi prašymą ir visas aplinkybes dėl objekto eksploatavimo bei naudojimo pagal paskirtį ginčo laikotarpiu, **pažeidimų nenustatė.**

VAAT 2020 m. birželio 19 d. įsiteisėjusia nutartimi Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos skundą atmetė ir nurodė, kad Tarybos atsakymas į pateiktus prašymus negali turėti ir neturi jokios įtakos teisėms bei pareigoms. VAAT pažymėjo dar ir tai, kad nei įgyvendinamieji teisės aktai, nei Viešojo administravimo įstatymo nuostatos, nei kiti teisės aktai ir jų nuostatos **automatiškai neįpareigoja Tarybos**, gavus trečiojo asmens (fizinio ar juridinio asmens) skundą ar prašymą dėl konkrečios įmonės, veikiančios energetikos srityje, **patikrinimo atlikimo dėl jos veiklos atitikimo teisės aktų reikalavimams, t. y.** tokį prašymą tenkinti ir atlikti išsamų ar kitokį atitinkamo ūkio subjekto veiklos patikrinimą. VAAT konstatavo, kad Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos **teisė į atsakymo gavimą buvo įgyvendinta tinkamai.**

AB „Kauno energija“ kreipėsi į VAAT, nes nesutiko su Tarybos 2020 m. rugpjūčio 31 d. sprendimu, kuriame buvo konstatuota, kad bendrovės valdybos 2019 m. rugsėjo 25 d. sprendimu nustatytos šilumos kainų dedamosios antriesiems šilumos bazinės kainos galiojimo metams **prieštarauja Šilumos kainų nustatymo metodikos punktui**, numatančiam, kaip įvertinama pinigų kaina, kai ūkio subjekto papildomai gautų pajamų grąžinimas išdėstomas per ilgesnį nei vienerių metų laikotarpį, ir Tarybos 2020 m. rugsėjo 25 d. sprendimu, kuriuo, vienašališkai nustačius AB „Kauno energija“ šilumos kainų dedamąsias, **Taryba paskirstė 36 mėn. laikotarpiui 509,53 tūkst. Eur palūkanų**, šilumos kainą mažindama 0,01 ct/kW.

AB „Kauno energija“ skundą grindė tuo, jog nauji teisės aktai negali būti taikomi atgal, t. y. minėtas Šilumos kainų nustatymo metodikos punktas įsigaliojo 2019 m.

gegužės 25 d., o iki 2019 m. gegužės 25 d. galiojusios redakcijos Šilumos kainų nustatymo metodika **nenustatė palūkanų taikymo grąžintinai permokai** (papildomai gautoms pajamoms). Be to, Taryba posėdžio protokolu, kuris negali būti laikomas teisės aktu, nustatė privalomus reikalavimus bendrovei, pažeisdama Viešojo administravimo įstatymą. Skunde taip pat nurodyta, kad Taryba neteisingai pritaikė palūkanas, t. y. palūkanos pradėtos skaičiuoti ne nuo tos datos bei pritaikyta ne ta palūkanų norma.

UAB „Ignalinos šilumos tinklai“, nesutikdama su Tarybos 2018 m. gruodžio 27 d. paskirta 4 557 Eur bauda už tai, kad bendrovė energijos išteklių biržoje neįsigijo Energijos išteklių rinkos įstatyme numatyto minimalaus privalomo įsigyti biokuro kiekio, kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti šį sprendimą. UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ teigimu, Taryba nepateikė teisiškai reikšmingų skaičiavimų, įrodymų, kitų faktinių aplinkybių, pagrindžiančių, jog **biokuras buvo įsigytas ekonomiškai nenaudingai**. Už 2016 m. sudarytus ekonomiškai nenaudingus sandorius bendrovei bauda skirta 2018 m.

VAAT 2019 m. balandžio 17 d. sprendimu patenkino UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ skundą ir panaikino Tarybos priimtą nutarimą, tačiau **LVAT** 2021 m. sausio 19 d. **galutiniu ir neskundžiamu sprendimu** patvirtino, kad **Tarybos sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas -** VAAT sprendimas panaikintas, taip pat priimtas naujas sprendimas, kuriuo atmestas UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ skundas.

UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ kreipėsi VAAT, prašydama panaikinti Tarybos 2018 m. kovo 23 d. sprendimą, kuriuo skirta 9 589 Eur bauda, arba pakeisti piniginę baudą į švelnesnę nuobaudą – įspėjimą. Bendrovė nesutiko su Tarybos skirta bauda, argumentuodama, kad įpareigojimas 2016 m. ne mažiau nei **100 proc.** šilumos energijos gamybai naudojamo biokuro **įsigyti energijos išteklių biržoje** įsigaliojo 2015 m. sausio 1 d., t. y. po 2014 m. liepos 22 d. biokuro pirkimo-pardavimo sutarties sudarymo.

Pirmosios instancijos teismas 2018 m. spalio 16 d. sprendimu **atmetė** UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ **skundą**, bendrovė **pateikė apeliacinį skundą**, kuriuo prašė panaikinti VAAT 2018 m. spalio 16 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą.

LVAT, išnagrinėjęs skundą, 2020 m. birželio 3 d. nutartimi konstatavo, jog nagrinėjamoje byloje **nėra ginčo**, kad pareiškėjas nesilaikė Energijos išteklių rinkos įstatyme nustatyto reikalavimo 2016 m. įsigyti ne mažiau kaip 100 proc. šilumos gamybai skirto biokuro energijos išteklių biržoje. LVAT nutartyje taip pat konstatavo: aktuali nagrinėjamoje byloje Energijos išteklių rinkos įstatymo straipsnio redakcija įsigaliojo 2015 m. sausio 1 d., biokuro pirkimo–pardavimo sutartis tarp UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ ir UAB „Bionovus“ buvo sudaryta 2014 m. liepos 22 d. Nuo 2015 m. sausio 1 d. Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtintas reikalavimas – 2016 m. įsigyti 100 proc. šilumos energijai gaminti reikalingo biokuro energijos išteklių biržoje – **turimi sutartiniai įsipareigojimai negali atleisti nuo teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų laikymosi.** Pirmosios instancijos teismas **atmetė UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ argumentus**, kad imperatyviųjų teisės normų pasikeitimas negalėjo turėti įtakos įsipareigojimams tiekėjui pagal sudarytas sutartis. LVAT 2020 m. birželio 3 d. nutartimi **paliko galioti VAAT 2018 m. spalio 16 d. sprendimą nepakeistą.**

UAB ,,Litesko“, nesutikdama su Tarybos 2019 m. gruodžio 20 d. sprendimu dėl UAB „Litesko“ filialo „Vilkaviškio šiluma“ papildomai gautų 460,33 tūkst. Eur pajamų ir su Tarybos 2020 m. sausio 28 d. sprendimu vienašališkai nustatant šilumos kainos dedamąsias atitinkamai numatytų papildomai gautų 460,33 tūkst. Eur pajamų, kreipėsi į VAAT.

UAB „Litesko prašė teismo panaikinti minėtus Tarybos sprendimus ir įpareigoti Tarybą pašalinti padarytus pažeidimus bei iš naujo įvertinti faktinių ir į šilumos kainą įskaičiuotų kuro kainų skirtumą, vadovaujantis tuo metu galiojusiais teisės aktais.

Taip pat UAB „Litesko“ prašė VAAT sustabdyti šią administracinę bylą, kol bus priimti galutiniai teismų sprendimai kitose su šia administracine byla susijusiose administracinėse bylose. VAAT 2020 m. birželio 11 d. nutartimi **sustabdė bylą, kol bus priimti ir įsiteisės galutiniai teismo sprendimai** VAAT nagrinėjamoje administracinėje ir LVAT nagrinėjamoje administracinėje byloje. **LVAT 2021 m. balandžio 14 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. eA-2542-822/2021 UAB „Litesko“ filialo „Kelmės šiluma“ apeliacinį skundą atmetė ir VAAT 2019 m. vasario 14 d. sprendimą paliko nepakeistą.**

UAB „Vilniaus energija“ kreipėsi į teismą dėl Tarybos 2018 m. balandžio 27 d. sprendimų, kuriais buvo naujai apskaičiuotos šilumos bazinės kainos ir karšto vandens kainos dedamosios.

Minėtais nutarimais Taryba įvykdė VAAT 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimą administracinėje byloje, kuriuo VAAT visa apimtimi panaikino Tarybos 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimus dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų ir karšto vandens kainos dedamųjų UAB „Vilniaus energija“ nustatymo, dėl to Tarybai kilo pareiga išreikalauti visus šilumos bazinės kainos dedamųjų ir karšto vandens kainų dedamųjų objektyviam apskaičiavimui būtinus dokumentus bei kainų dedamąsias patvirtinti naujais nutarimais.

Taryba privalėjo **iš naujo apskaičiuoti** kintamosios dedamąsias bei pastoviosios dedamąsias. Iš naujo apskaičiuojant UAB „Vilniaus energija“ šilumos bazinės kainos ir karšto vandens kainos dedamąsias bei nustačius, kad pastoviųjų karšto vandens tiekimo veiklos sąnaudų sumažėjimas turi įtakos karšto vandens kainos dydžiui, Taryba tai įvertino. **LVAT** 2020 m. lapkričio 25 d. nutartimi **UAB „Vilniaus energija“ apeliacinį skundą atmetė** ir VAAT 2019 m. kovo 26 d. sprendimą, kuriuo teismas buvo atmetęs UAB „Vilniaus energija“ skundą, **paliko nepakeistą**.

UAB „Vilniaus energija“ kreipėsi su skundu į teismą, prašydama panaikinti Tarybos 2015 m. gruodžio 22 d. ir 2015 m. gruodžio 23 d. sprendimus, kuriais, bendrovės teigimu, Taryba netinkamai nustatė ir įvertino visus pažeidimo elementus ir kitus Energetikos įstatyme numatytus privalomus reikalavimus **ekonominės sankcijos skyrimui. LVAT** 2020 m. vasario 26 d. nutartimi VAAT 2018 m. gegužės 8 d. sprendimą, kuriuo teismas iš dalies tenkino UAB „Vilniaus energija“ skundą, **paliko nepakeistą**, t. y. paskirtą baudą sumažino iki 181 887,05 Eur, likusioje dalyje skundas buvo atmestas, kaip nepagrįstas.

Dar vienas ginčas su **UAB „Vilniaus energija“** kilo dėl bendrovės planinio patikrinimo akto: bendrovė kreipėsi į teismą su skundu, prašydama panaikinti Tarybos 2016 m. rugsėjo 26 d. sprendimą, kuriuo patvirtintas 2016 m. rugsėjo 14 d. UAB „Vilniaus energija“ **planinio patikrinimo aktas**. LVAT 2020 m. lapkričio 25 d. priėmė nutartį VAAT 2018 m. vasario 21 d. **sprendimą pakeisti,** iš dalies tenkinant UAB „Vilniaus energija“ skundą ir atitinkamai panaikinant 2016 m. rugsėjo 26 d. Tarybos nutarimo dalį, kuria pritarta patikrinimo akte nurodytoms (išdėstytoms) išvadoms, ir klausimą dėl šios patikrinimo akto dalies grąžino Tarybai nagrinėti iš naujo. Likusi UAB „Vilniaus energija“ skundo dalis atmesta, kaip nepagrįsta.

Šiuo metu Taryba vykdo LVAT 2020 m. lapkričio 25 d. nutartį ir klausimą dėl patikrinimo akto dalies „Išvados“ nurodytų punktų **nagrinėja iš naujo.**

LVAT **grąžino pirmosios instancijos teismui nagrinėti UAB „Litesko“ skundą** dėl Tarybos priimtų nutarimų panaikinimo: bendrovė nesutinka su Tarybos nutarimais, kuriais Alytaus filialui nustatytos šilumos bazinės kainos ir karšto vandens kainos dedamosiomis. UAB „Litesko“ filialo „Alytaus energija“ šilumos bazinės kainos projekte planuojamos sąnaudos (įskaitant investicijų grąžą) sudarė 14 941,9 tūkst. Eur, Taryba **būtinosiomis sąnaudomis** pripažino 10 361,9 tūkst. Eur, t. y. **4 580,0 tūkst. Eur, arba 30,7 proc. mažiau,** nei planavo bendrovė.

8.2. Elektros sektorius

AB „Achema“, AB „Orlen Lietuva“ ir AB „Lifosa“ kreipėsi į teismą, prašydamos panaikinti Tarybos sprendimus, kuriais nustatytos **VIAP kainos 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 ir 2021 m.** Bendrovės nesutinka mokėti VIAP kainos ir kvestionuoja teisės aktuose įtvirtinto VIAP teisinio reguliavimo suderinamumą su Europos Sąjungos teise. **Didžioji dalis bylų yra sustabdytos, kol LVAT** nagrinėja bylą dėl 2014 m. nustatytų VIAP kainų pagrįstumo.

Scener, UAB, nesutikdama su Tarybos 2020 m. vasario 7 d. sprendimu, kuriuo bendrovei panaikintas 2017 m. balandžio 6 d. išduoto leidimo importuoti elektros energiją iš valstybių, kurios nėra valstybės narės, galiojimas, kadangi leidimo turėtojas (Scener, UAB) daugiau kaip vienerius metus **nevykdė leidime nurodytos veiklos**, kreipėsi į VAAT.

Bendrovė skunde nurodė, kad sprendimas priimtas **pritaikius tokius elektros energijos importo veiklos kriterijus**, **kokių** Energetikos įstatymas ir Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklės **nenumato**. Be to, bendrovės atžvilgiu pritaikyta didžiausia įmanoma apimtimi teises suvaržanti poveikio priemonė – leidimo galiojimo panaikinimas – neproporcinga ir pritaikyta nesilaikant Energetikos įstatyme nustatytų sąlygų (išankstinio įspėjimo apie reguliuojamos veiklos sąlygų neatitikimą). VAAT 2020 m. vasario 12 d. sprendimu Scener, UAB, **skundą atmetė kaip nepagrįstą.**

UAB „Dainavos elektra“ nesutiko su Tarybos 2020 m. spalio 16 d. sprendimu, kuriuo bendrovei nustatytos skirstymo paslaugos kainos viršutines ribas 2021 m., ir **pateikė skundą VAAT.** UAB „Dainavos elektra“ nurodė, kad Taryba skirstymo paslaugos kainų viršutines ribas nustatė netinkamai traktuodama bendrovės reguliuojamoje veikloje naudojamo ilgalaikio turto vertę. UAB „Dainavos elektra“ skunde taip pat nurodė, kad nesutinka su Tarybos pozicija, jog bendrovė yra atlikusi reguliuojamoje veikloje naudojamo turto perkainavimą pagal Tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų arba verslo apskaitos standartų reikalavimus.

VAAT 2021 m. sausio 11 d. nutartimi **šią administracinę bylą sustabdė,** kol bus priimtas ir įsiteisės galutinis teismo sprendimas administracinėje byloje, kurioje bendrovė yra apskundusi Tarybos 2019 m. spalio 17 d. nutarimą dėl skirstymo paslaugos ir visuomeninio tiekimo paslaugos kainų viršutinių ribų 2020-2024 m.

8.3. Dujų sektorius

AB „Achema“, nesutikdama mokėti suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo priedo ir saugumo dedamosios, ginčijo Tarybos nustatytas lėšas, skirtas SGD terminalo, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo bei eksploatavimo sąnaudoms ar jų daliai kompensuoti 2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 ir 2020 metams.

Konstitucinis Teismas 2015 m. balandžio 3 d. nutarimu pripažino, kad Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatyme įtvirtintas reglamentavimas **neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai**. Atsižvelgiant į tai, VAAT, nagrinėdamas bylą dėl 2013 m. Tarybos nustatyto SGD terminalo priedo, 2015 m. gegužės 28 d. sprendimu atmetė AB „Achema“ skundą, kaip nepagrįstą. **Šiuo metu minėta byla nagrinėjama apeliacinės instancijos teisme.**

9. VARTOTOJŲ INTERESŲ GYNIMAS IR VEIKLOS VIEŠUMAS

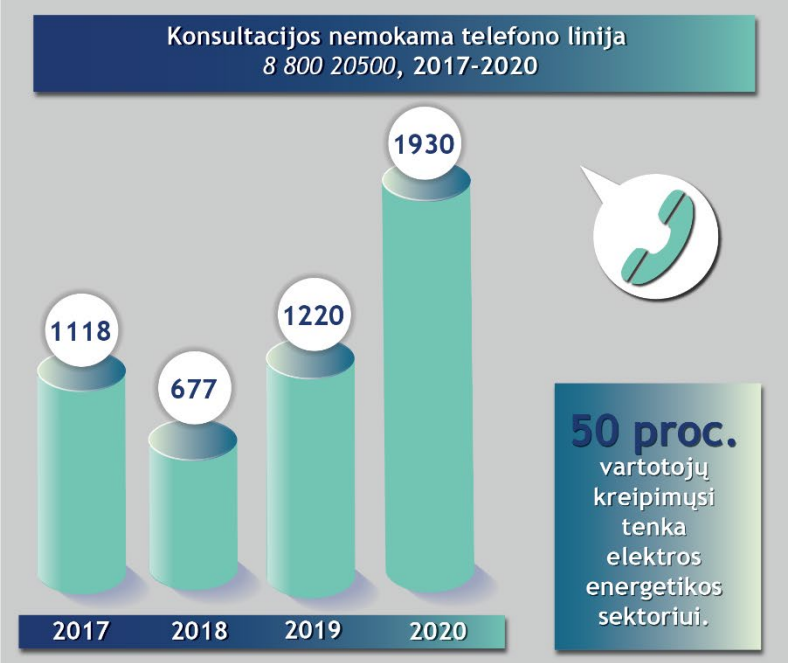

9.1. Vartotojų kreipimaisi

Efektyvus **vartotojų konsultavimas** energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių klausimais, aktualios informacijos teikimas, operatyvus reagavimas į vartotojams kylančias problemas – **Tarybos veiklos prioritetas**. Vartotojai į Tarybą gali kreiptis raštu, skambinti **nemokama informacijos linija 8 800 20500** arba pateikti **užklausimą internetu**.

Taryba nagrinėja **ginčus tarp vartotojų ir ūkio subjektų** dėl energetikos įmonių veiklos ar neveikimo tiekiant, skirstant, perduodant, laikant energiją, teisės energetikos įmonėms pasinaudoti tinklais ir sistemomis nesuteikimo, prisijungimo, energijos ir išteklių tiekimo srautų balansavimo, kainų ir tarifų taikymo. Taip pat nagrinėjami ginčai, kylantys tarp geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų, paviršinių nuotekų tvarkytojų, nuotekų transportavimo paslaugas teikiančių asmenų, abonentų bei vartotojų ir kt.

2020 m. Taryba gavo **783 vartotojų kreipimusis** (raštu).

58 pav. 2008-2020 m. Tarybos gautų vartotojų kreipimųsi dinamika (vnt.)

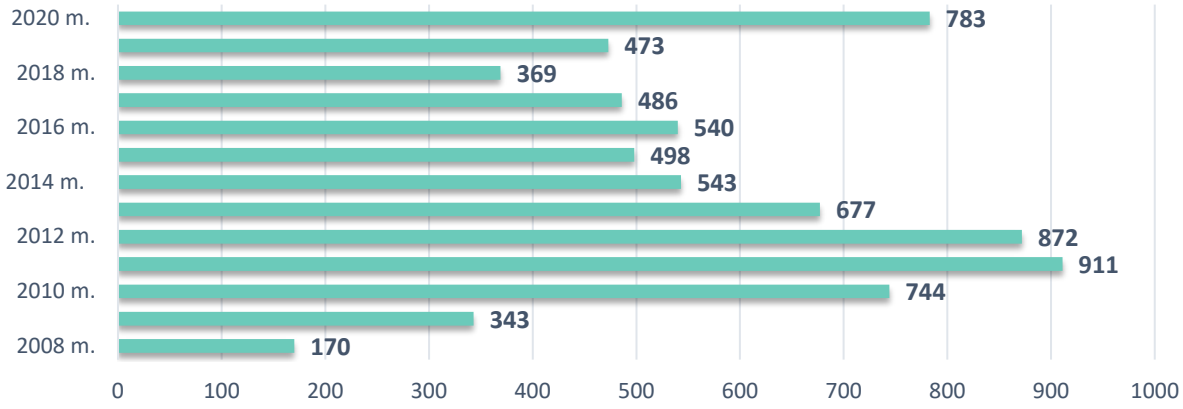

Šaltinis - Taryba.

Daugiausia vartotojų kreipimųsi sulaukiama dėl **elektros energetikos sektoriuje** veikiančių įmonių veiksmų - 2020 m. tai sudarė **pusę visų gautų kreipimųsi** (50 proc.). Kreipimaisi dėl šilumos sektoriaus klausimų sudarė 28 proc., dujų - (gamtinių ir suskystintų naftos) - 16 proc., dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo - 3 proc.

59 pav. 2012-2020 m. vartotojų kreipimaisi pagal sektorius (proc.)

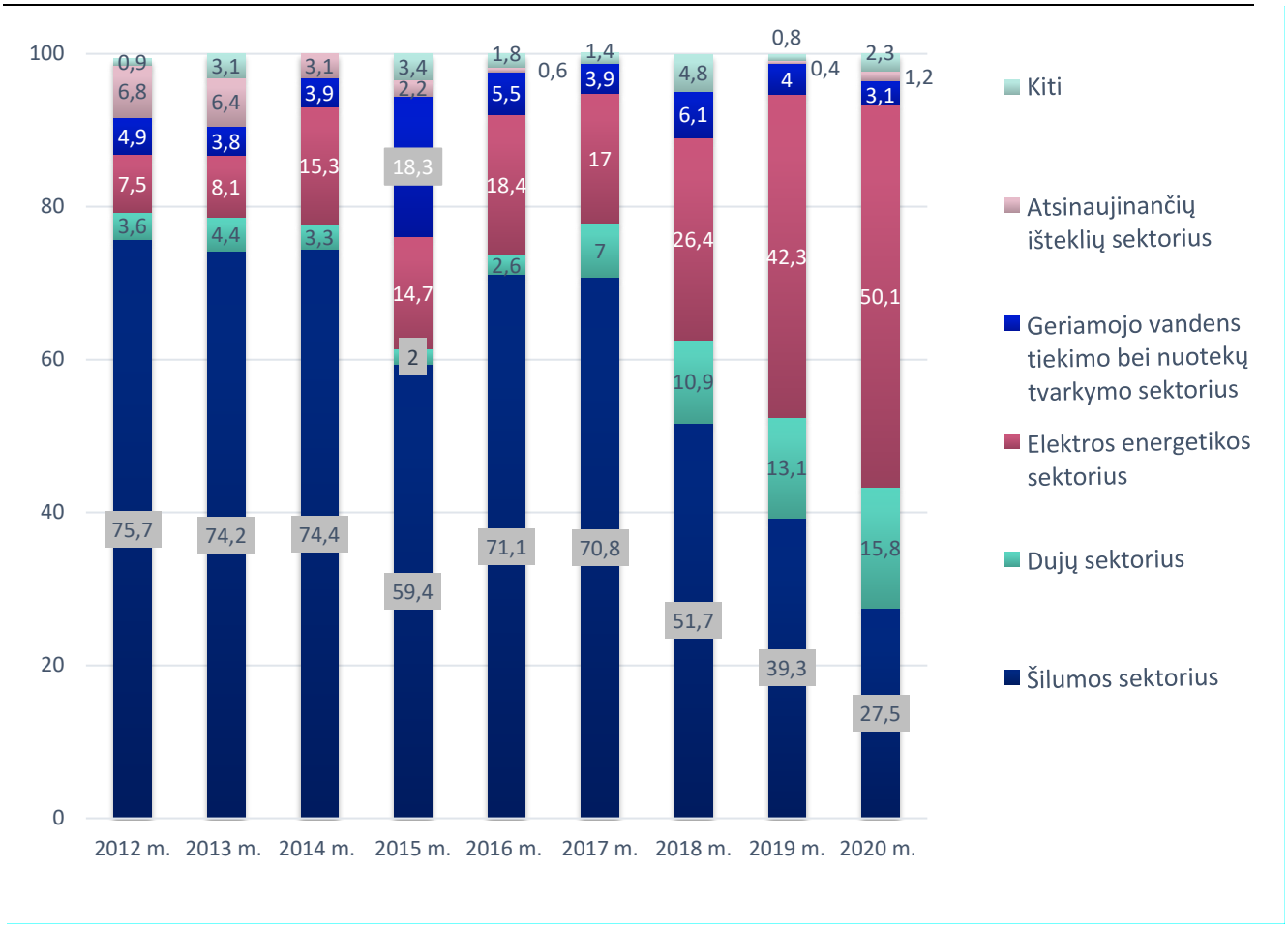

Šaltinis - Taryba.

Dėl **elektros** sektoriaus gauti **409 kreipimaisi**. Vartotojai dažniausiai kreipėsi dėl jiems apskaičiuotų mokėjimų už suvartotą elektros energiją, vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų techninių sąlygų ir apskaičiuotų prijungimo įmokų pagrįstumo, klausimais. Kaip ir anksčiau vartotojams išliko aktualūs tiekiamos elektros energijos kokybės bei atsiskaitymo už suteiktas paslaugas klausimai. 2020 m. IV ketvirtį buvo aktualūs ir nepriklausomo elektros energijos tiekėjo pasirinkimo bei sutarčių su nepriklausomu tiekėju sudarymu klausimai.

2020 m. dėl **šilumos** sektoriaus buvo gauti **225 kreipimaisi.** Vartotojai 2020 m. dažniausiai kreipėsi dėl šilumos ir karšto vandens paslaugų teikimo, keldami techninės saugos ir eksploatacijos klausimus, susijusius su patalpų oro bei karšto vandens temperatūra vartotojų butuose. Taip pat vartotojams išlieka aktualūs klausimai dėl jiems pateiktų apmokėti sąskaitų pagrįstumo bei priskirtų šilumos kiekių teisingumo, dėl pareigos mokėti už šilumos kiekį bendrosioms reikmėms ir šio kiekio apskaičiavimo.

2020 m. gauti **129 kreipimaisi dėl dujų sektoriaus (94 kreipimaisi dėl gamtinių ir 35 kreipimaisi dėl suskystintų naftos dujų**). Vartotojams 2020 m. buvo ypač aktualūs prijungimo prie gamtinių dujų skirstymo sistemos klausimai: įmokų apskaičiavimo, išduotų techninių sąlygų pagrįstumo, prijungimo įkainių taikymo, kvartalų formavimo klausimai.

Dėl **geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo** sektoriaus gauta **25 kreipimaisi,** kuriuose keliami klausimai dėl tiekiamo geriamojo vandens kokybės, dėl taikomų kainų už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas, atsiskaitomųjų apskaitos prietaisų priežiūrą, pagrįstumo.

2020 m. vartotojai dažniausiai (**78 proc.)** kreipėsi, prašydami **suteikti informaciją ar gauti konsultaciją (prašymai)**, rečiau (**22 proc.)** – siekdami **apginti pažeistas teises ar teisėtus interesus** (ginčai, skundai).

60 pav. 2020 m. kreipimaisi pagal kreipimosi tikslą (proc.)

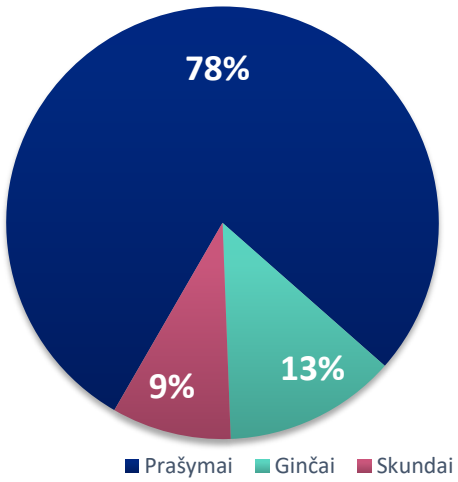

Šaltinis – Taryba.

9.2. Ginčų nagrinėjimas

Taryba nagrinėja ginčus, kylančius tarp vartotojų ir energetikos įmonių, taip pat ginčus, kylančius tarp geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų, paviršinių nuotekų tvarkytojų, nuotekų transportavimo paslaugas teikiančių asmenų, abonentų ir vartotojų.

2020 m. Taryba gavo **101 prašymą išnagrinėti vartojimo ginčą** (79 fizinių asmenų ir 22 juridinių asmenų), iš kurių **neteismine tvarka išnagrinėjo 93 vartojimo ginčus**, taip pat baigė nagrinėti 2019 m. gautus 9 vartojimo ginčus.

Vidutinė ginčų neteisminio **sprendimo procedūros trukmė** – **73 dienos**, t. y. **trumpesnė nei numato teisės aktai** (90 dienų su galimybe terminą pratęsti dar 30 dienų).

61 pav. 2020 m. gautų ir išnagrinėtų vartojimo ginčų rezultatai (proc.)

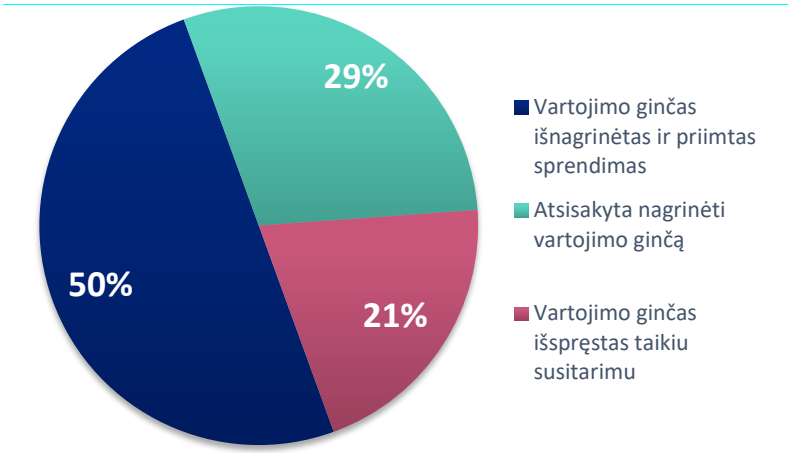

Šaltinis - Taryba.

2020 m. iš esmės buvo **išnagrinėtas 51** vartotojų ir energetikos bei geriamojo vandens įmonių ginčas. Taryba priėmė sprendimą **tenkinti ar iš dalies tenkinti** vartotojų reikalavimus **17 ginčų atvejais.**

62 pav. 2020 m. išnagrinėjus vartojimo ginčus, priimti sprendimai (proc.)

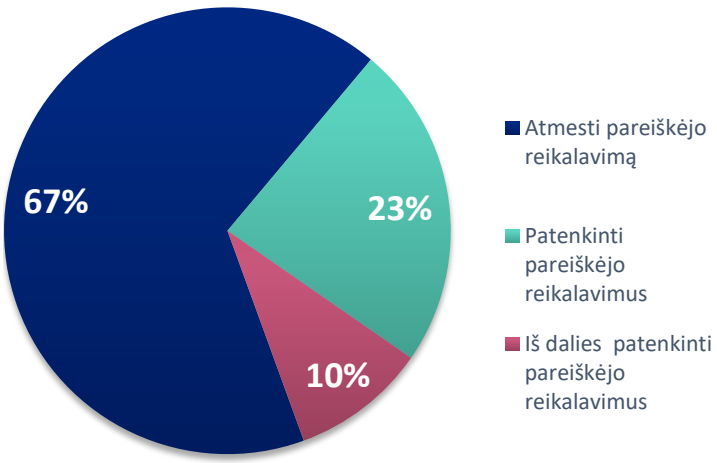

Šaltinis - Taryba.

Vartojimo ginčai dažniausiai kyla dėl, vartotojų nuomone, **pažeistų jų teisių ir teisėtų interesų:**

- apskaičiuojant mokėjimus už energetikos paslaugas;
- apskaičiuojant elektros ir dujų prijungimo įmokas bei išduodant technines sąlygas;
- vykdant prijungimo prie tinklų sutartinius įsipareigojimus;
- atliekant atjungimą nuo SND tinklų ir eksploatuojant energetikos įrenginius.

2020 m. Taryboje išnagrinėtų **ginčų pasiskirstymas pagal sektorius**: daugiausia ginčų išnagrinėta **elektros sektoriuje - 57 ginčai** (56 proc.), gamtinių dujų sektoriuje – 26 ginčai (25 proc.), šilumos sektoriuje – 14 ginčų (14 proc.), SND sektoriuje - 5 ginčai (5 proc.).

63 pav. 2020 m. išnagrinėti vartojimo ginčai pagal sektorius (proc.)

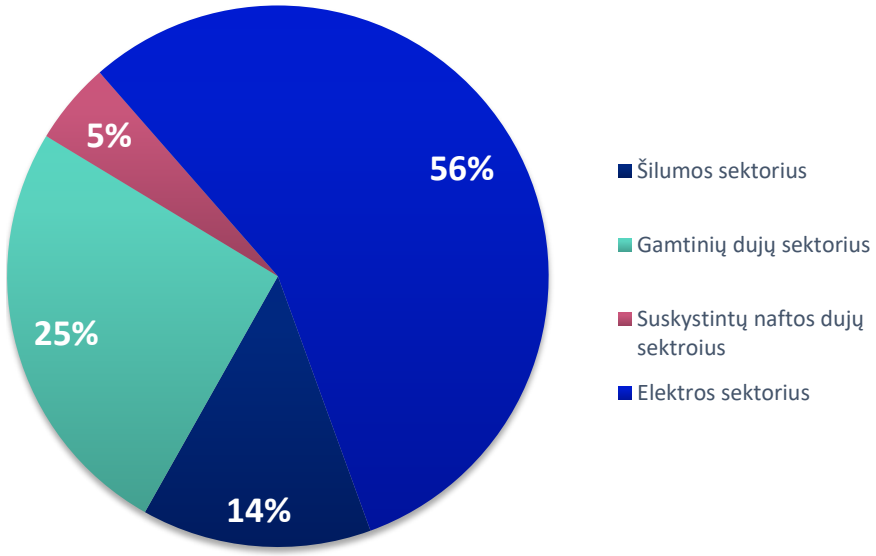

Šaltinis – Taryba.

9.3. Informacinė veikla

Efektyvus visuomenės ir žiniasklaidos informavimas apie priimamus sprendimus – vienas Tarybos veiklos prioritetų.

Pagrindinė Tarybos informacijos sklaidos priemonė – interneto svetainė www.vert.lt, 2020 m. interneto svetainėje www.vert.lt paskelbti **639 pranešimai visuomenei ir žiniasklaidai**, iš jų 446 – Tarybos posėdžiuose svarstytais klausimais.

64 pav. Tarybos parengtų ir išplatintų pranešimų dinamika, vnt., 2016-2020 m.

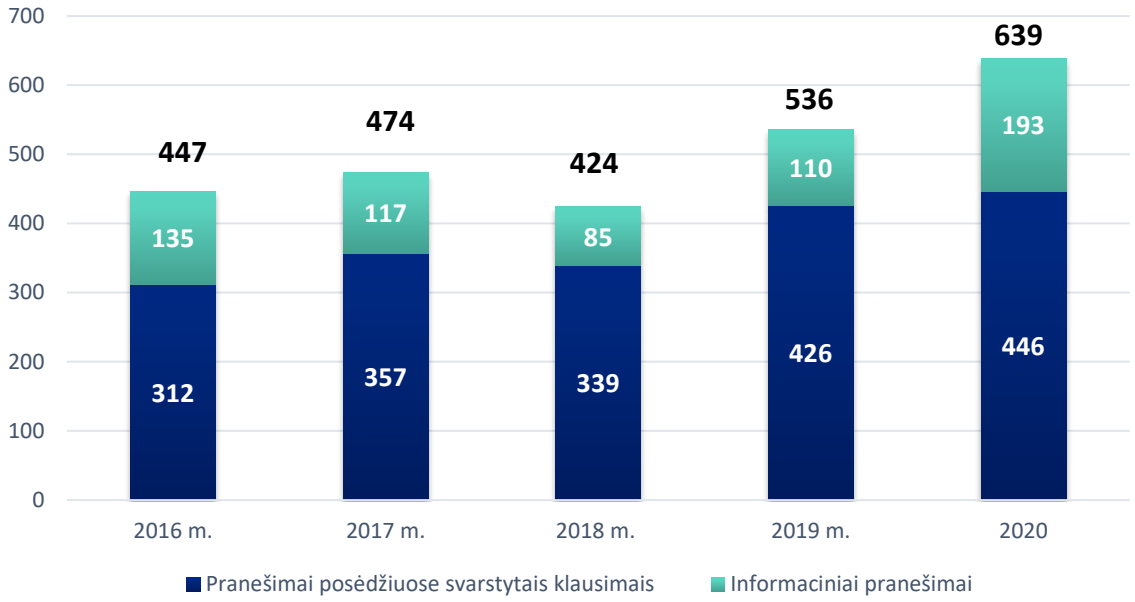

Šaltinis - Taryba.

Apie Tarybos posėdžių metu priimtus sprendimus visuomenė informuojama interneto svetainėje www.vert.lt, taip pat informacija išplatinama BNS spaudos centrą, Lietuvos naujienų agentūroje ELTA. Pagal Lietuvos regionams klausimų svarstymo aktualumą, pranešimai pateikiami regioninei žiniasklaidai, prireikus - pateikiama išsamesnė informacija.

2020 m. 75 proc. svetainės lankytojų **teigiamai (gerai ir labai gerai) vertino pateikiamos informacijos prieinamumą ir naudojimosi paprastumą** - anoniminė svetainės lankytojų apklausa atliekama ne rečiau kaip kartą per metus.

Edukacinė veikla. 2020 m., skatinant visuomenę domėtis Tarybos veikla, didinti energetinį raštingumą, buvo toliau plėtojama ir tobulinama edukacinė interneto svetainė www.energetikosabc.lt.

Svetainėje ypatingas dėmesys skiriamas vizualiniam informacijos pateikimui, kuris yra patrauklus ir priimtinas vartotojams. Taip pat rengiami aktualūs praktiniai patarimai, atsižvelgiant į vartotojų pateikiamus klausimus, paprastai ir aiškiai skelbiama informacija, kiek ir kodėl reikia mokėti už elektrą, dujas, kaip teisingai deklaruoti rodmenis ir kt.

2020 m. www.energetikosabc.lt buvo parengta ir paskelbta daugiau kaip 60 pranešimų, sukurtos naujos aktualios skiltys. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas vartotojų informavimui apie SND balionų šalinimą iš daugiabučių namų ir nepriklausomo elektros energijos tiekėjo pasirinkimą. **Tai prioritetinės vartotojų edukavimo kryptys** ir 2021 m.

Komunikacija socialiniuose tinkluose. 2020 m. daug dėmesio buvo skiriama plėtojant **Tarybos įvaizdį** socialiniuose tinkluose. Siekiant pasiekti platesnę auditoriją, ieškota patrauklių komunikavimo su vartotojais formų, skirtingai informacijai naudojami skirtingi kanalai.

2020 m. spalio mėn. Tarybos atstovai dalyvavo Energetikos reguliuotojų regioninės asociacijos (angl. *Energy Regulators Regional Association* - **ERRA**) mokymuose, kuriuose

kitų šalių energetikos reguliavimo institucijų atstovai pasidalijo patirtimi, kaip tikslingai naudoti socialinius tinklus informacijos sklaidai. Į šią praktiką atsižvelgiama ir skelbiant Tarybos informaciją socialiniuose tinkluose, išnaudojamos įvairios galimybės, siekiant kuo didesnės informacijos sklaidos.

„Facebook“: visuomenei patrauklia forma pateikiama informacija apie šilumos, dujų, elektros kainas, svarbius sprendimus ar naujoves, dalijamasi aktualia žiniasklaidos priemonių skelbiama informacija, TV reportažais, radijo laidomis. Vartotojų patogumui pateikiamos trumpos animuotos atmintinės, operatyviai atsakoma į gaunamus paklausimus, siekiant formuoti Tarybos, kaip modernios ir patrauklios įstaigos, įvaizdį.

LinkedIn: Didžiąją dalį pranešimų sudaro žinutės apie laisvas darbo vietas, siekiant pritraukti kompetentingų savo srities specialistų. Taip siekiama kurti šiuolaikiškos, atviros – tiek vartotojams, tiek verslui, ir kartu patrauklios institucijos įvaizdį. Taip pat skelbiama informacija apie bendradarbiavimą su energetikos reguliuotojus vienijančiomis tarptautinėmis organizacijomis, palaikoma aktyvi komunikacija su suinteresuotomis žmonių grupėmis.

9.4. Švietimo programa

Taryba 2020 m. vykdė **Tarybos Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2019-2021 metų programą.**

Įgyvendinant šią programą:

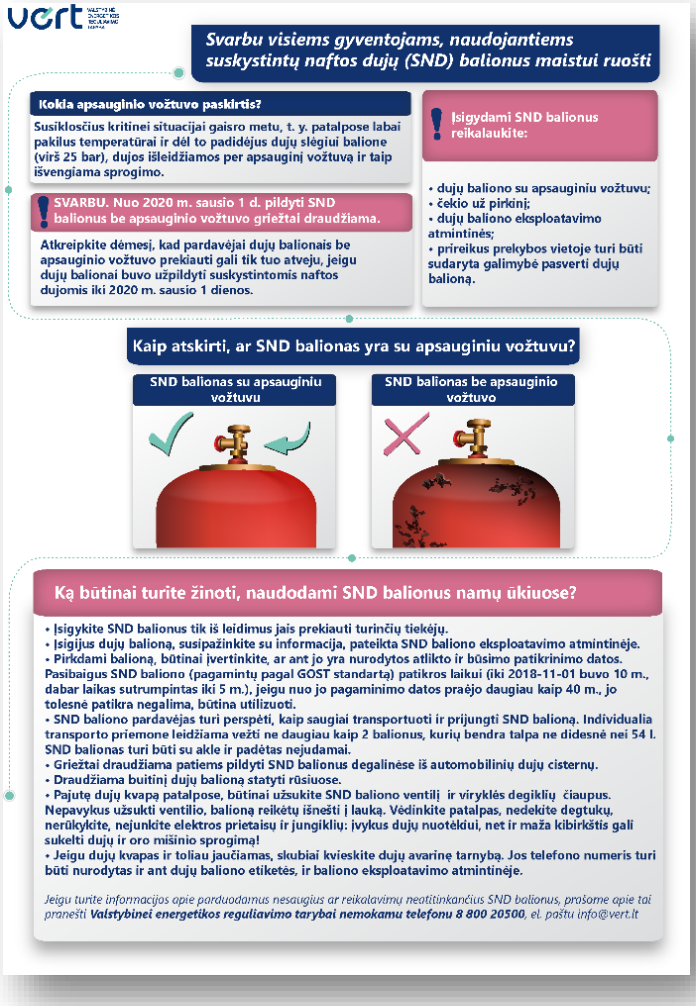

- Sukurtos gyventojų **viešinimo ir informavimo plano gairės** apie reikalavimus suskystintiems dujų balionams.

- Šių gairių tikslas - **didinti energetikos sektoriaus vartotojų žinias** apie griežtesnę suskystintų dujų balionų naudojimo tvarką.

- Parengti pranešimai spaudai apie Tarybos ir Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnybos **SND balionų prekyviečių patikrinimą** bei SND balionų prekyviečių patikrinimo rezultatus.

- Parengta ir išdalinta po Tarybos regioninius padalinius **SND balionų saugaus naudojimo atmintinė.**

- Sukurtos atskiros skiltys apie SND balionus svetainėse ir www.vert.lt www.energetikosabc.lt .

- „Facebook“ paskyroje **vizualiai pateikta aktuali informacija** apie SND balionus.

• Siekiant didinti energetikos sektoriaus **vartotojų žinias apie elektros rinkos liberalizavimo** I etapą:

• Parengta **aktualiausių klausimų** apie elektros rinkos liberalizaciją **atmintinė.**

• Sukurta atskira skiltis apie elektros rinkos liberalizaciją www.energetikosabc.lt ir www.vert.lt.

• „Facebook“ paskyroje **vizualiai pateikta aktuali informacija** apie elektros rinkos liberalizaciją.

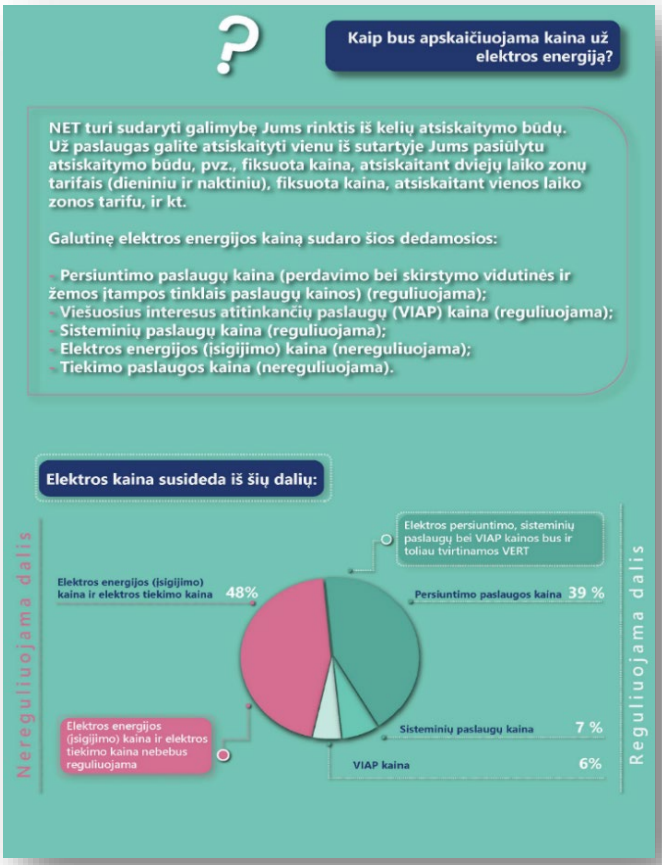

Elektros rinkos liberalizacija

Taryba, įgyvendindama 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 14 straipsnio nuostatas, perkeltas į Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymą, **kurs elektros energijos kainų palyginimo informacinę sistemą** (toliau – Palyginimo sistema). Vykstant elektros energijos rinkos liberalizavimo procesui, Palyginimo sistema sudarys galimybę **vartotojams gauti nepriklausomo elektros energijos tiekėjų tinkamiausios kainos pasiūlymą ir atsakingiau priimti sprendimą**, renkantis tiekėją, vartotojai **galės palyginti** visų rinkoje esančių tiekėjų siūlomus elektros planus bei jų taikomas naudas.

Įsigaliojus 2020 m. gegužės 7 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtoms Elektros energetikos įstatymo pataisoms, Lietuva prisijungė **prie daugumos Europos Sąjungos šalių, kurių buitiniai vartotojai gali patys pasirinkti jiems tinkamiausią elektros energijos tiekėją**. Anksčiau elektrą **visi buitiniai vartotojai pirko iš visuomeninio tiekėjo**, o jos kainą nustatė Taryba. Nuo 2021 m. buitiniai vartotojai, suvartojantys daugiau nei 5000 kWh elektros per metus, **pradėjo pirkti elektros energiją iš pasirinkto nepriklausomo tiekėjo**. Mažiau elektros suvartojantys vartotojai į „laisvą rinką“ galės išeiti palaipsniui iki 2023 m.

Elektros rinkos liberalizacijos etapai:

I etapas: 2021 m. sausio 1 d. – visi buitiniai vartotojai, kurių faktinis elektros energijos suvartojimas objekte yra ne mažesnis kaip 5 000 kWh, taip pat buitiniai vartotojai, kurių objektai prijungti prie vidutinės įtampos elektros tinklų;

II etapas: 2022 m. sausio 1 d. –visi buitiniai vartotojai, kurių faktinis elektros energijos suvartojimas objekte yra ne mažesnis kaip 1 000 kWh;

III etapas: 2023 m. sausio 1 d. – visi likusieji vartotojai, kuriems elektros energija tiekiama visuomenine elektros energijos kaina, įskaitant vartotojus, nurodytus šio Elektros energetikos įstatymo 69 straipsnio 14 ir 15 dalyse, ir pažeidžiamus vartotojus.

Vartotojams patiems pasirenkant elektros energijos tiekėją, Taryba reguliuos tik apie pusę **kainos už elektros energijos kilovatvalandę** (infrastruktūros ir sisteminių paslaugų, kurias teikia bendrovės „Litgrid“ bei ESO, kainos dedamąsias). **Kitą pusę kainos lems elektros biržos kaina ir tiekėjų konkurencija**. Elektros tiekėjams konkuruojant dėl vartotojų, laimi pastarieji. Tai ne tik sumažėjusi kaina, bet ir visiškai nauji paslaugų paketai, kurių gali tikėtis vartotojai (lankstesni planai, atspindintys vartotojo elektros vartojimo įpročius, reaguojant į elektros kainas biržoje dienos metu, kelių paslaugų sinergija (energetikos, ar energetikos ir kitų, tarkim, telekomunikacijų paslaugų, kt.).

Tarybos interneto svetainėje yra sukurta **atskira rubrika**, kurioje nuolat atnaujinama aktuali informacija apie nepriklausomus elektros energijos tiekėjus, svarbios vartotojams datos ir kt.

Prasidėjus I elektros rinkos liberalizacijos etapui, **buitiniai vartotojai pradėjo aktyviai kreiptis į Taryba dėl nepriklausomų tiekėjų teikiamų paslaugų sąlygų ir šių paslaugų kokybės**. 2020 m. rugpjūčio 1 d. - 2021 m. balandžio 1 d. laikotarpiu Taryba **gavo 88 vartotojų kreipimusis** (10 vartotojų kreipimųsi gauti iki 2021 m. sausio 1 d., 78 – nuo 2021 m. sausio 1 d.). Vartotojai skundėsi dėl priskyrimo pirmam etapui, vartotojų aptarnavimo kokybės, sutarčių sudarymo ir nutraukimo, atsiskaitymo už suteiktas paslaugas, kainų ir tarifų apskaičiavimo.

Taryba, reaguodama į vartotojų prašymuose pateiktą informaciją, teikė **viešus išaiškinimus** dėl nepriklausomų tiekėjų veiksmų ikisutartiniuose santykiuose, sutarčių sudarymo, nepriklausomų tiekėjų vartotojams teikiamų pasiūlymų turinio ir informacijos pateikimo vartotojams. Taip pat buvo suorganizuoti susitikimai su nepriklausomais elektros energijos tiekėjais, AB „Energijos skirstymo operatorius“ rinkos liberalizavimo klausimams aptarti.

Be to, Taryba kreipėsi į Energetikos ministeriją su siūlymu, siekiant sudaryti **vienodas konkurencines sąlygas** nepriklausomiems elektros energijos tiekėjams bei **užtikrinti vartotojų interesus**, tobulinti šiuo metu Elektros energetikos įstatyme įtvirtintą teisinį reglamentavimą, numatant kitokią buitinių vartotojų duomenų atskleidimo nepriklausomiems elektros energijos tiekėjams tvarką bei reglamentuojant komercinių vartotojų duomenų atskleidimą. Suteikus galimybę nepriklausomiems tiekėjams gauti vartotojų duomenis vienu metu, **neatsižvelgiant į rinkos liberalizavimo etapus**, vartotojams būtų suteikta galimybė paprasčiau apsvarstyti nepriklausomų elektros energijos tiekėjų jiems teikiamus pasiūlymus, nepriklausomai nuo to, į kokį rinkos liberalizavimo etapą jie patenka, bei patogiau įgyvendinti savo teisę rinktis nepriklausomą elektros energijos tiekėją. Be to, tai **paspartintų liberalizacijos procesą** bei **aktyvesnę konkurenciją** tarp nepriklausomų elektros energijos tiekėjų. Išankstinis visų vartotojų duomenų atskleidimas nepriklausomiems elektros energijos tiekėjams padėtų sumažinti krūvį, kai **vartotojai rinktis tiekėją pradeda tik etapo, kuriam yra priskirti, paskutiniais mėnesiais ar termino pabaigoje:** nepriklausomi tiekėjai galėtų anksčiau teikti pasiūlymus vartotojams, dalis vartotojų atitinkamai **anksčiau pasirinktų tiekėją**, taip pat **būtų išvengta klaidų**, kurias pagal Tarybos turimą informaciją nepriklausomi tiekėjai I etape dažnai darė dėl itin didelio vartotojų antplūdžio su prašymais sudaryti sutartis. Komercinių elektros energijos vartotojų duomenų perdavimo nepriklausomiems elektros energijos tiekėjams tvarkos nebuvimas lemia tai, kad nepriklausomi elektros tiekėjai **neturi galimybių teikti elektros tiekimo pasiūlymų komerciniams energijos vartotojams.**

10. VEIKLOS EFEKTYVUMAS

Kompetencijų stiprinimas

Nuo 2019 m. liepos 1 d. Taryba vykdo veiklą kaip **ekonominis ir techninis energetikos sektoriaus reguliuotojas**. Atsižvelgiant į sparčiai besivystančią ir dinamišką energetikos, telekomunikacijų paslaugų rinką bei siekiant **stiprinti priežiūros veiklą atliekančių institucijų žmogiškųjų išteklių konkurencingumą**, Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetas, 2020 m. birželio 3 d. pritardamas Tarybos 2019 m. veiklos ataskaitai, pasisakė dėl **būtinybės skatinti inžinerinės pakraipos studijas**.

Priimtas sprendimas **siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei inicijuoti priemonių**, užtikrinančių inžinerinės pakraipos studijų programų (šilumos, elektros, dujų, telekomunikacijų sektoriuose) **patrauklumo ir populiarumo skatinimą, finansavimą.**

2021 m. sausio 15 d. **Taryba inicijavo nuotolinę diskusiją** su aukštųjų mokyklų – Kauno technologijos universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto ir VILNIUS TECH universiteto – atstovais dėl **elektros energetikos darbuotojų ruošimo ir studijų perspektyvų**.

10.1. Struktūra ir darbuotojai

2021 m. sausio 21 d. darbą pradėjo **Tarybos pirmininkas Renatas Pocius**, kurį Lietuvos Respublikos Seimas 2021 m. sausio 14 d. paskyrė **penkerių metų kadencijai**.

2021 m. sausio 25 d. **Tarybos nario pareigas pradėjo Matas Taparauskas**, kurį **penkerių metų kadencijai** Lietuvos Respublikos Seimas paskyrė 2021 m. sausio 7 d.

Tarybos **maksimalus etatų skaičius**, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo valdybos, sudaro **220 etatų** valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartį, atitinkamai **225 etatai**, įskaičiuojant Tarybos narius.

Siekiant **sklandesnio Tarybos darbo ir veiklos organizavimo**, Tarybos pirmininko 2020 m. vasario 1 d. įgyvendinta reorganizacija, kurios metu **sukurta**:

- **Techninės priežiūros departamentas**, kuris apima Koordinavimo ir analizės skyrių, Vilniaus teritorinį skyrių, Kauno teritorinį skyrių, Šiaulių teritorinį skyrių bei Klaipėdos teritorinį skyrių;

- **Leidimų skyrius** (buvęs Dujų ir elektros departamento Energinio efektyvumo ir leidimų skyrius) tapo savarankišku skyriumi, nesančiu kitame struktūriniame padalinyje.

65 pav. Tarybos struktūra (nuo 2020 m. vasario 1 d.)

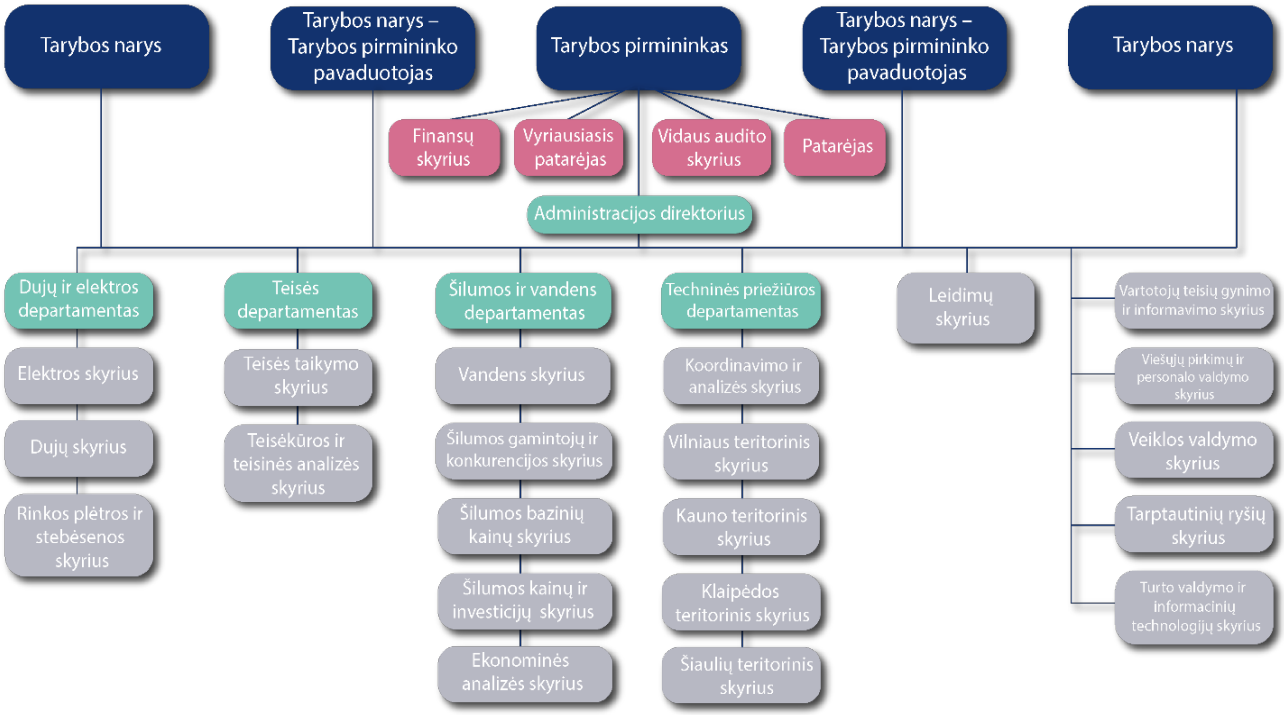

Šaltinis - Taryba.

2020 m. pabaigoje Taryboje dirbo **4 valstybės pareigūnai**, **149 valstybės tarnautojai** ir **37 darbuotojai**, dirbantys pagal darbo sutartį (iš viso 190 darbuotojų), iš jų vienas darbuotojas, dirbantis pagal terminuotą darbo sutartį.

66 pav. Tarybos darbuotojų pasiskirstymas pagal darbo teisinių santykių visumą, vnt.

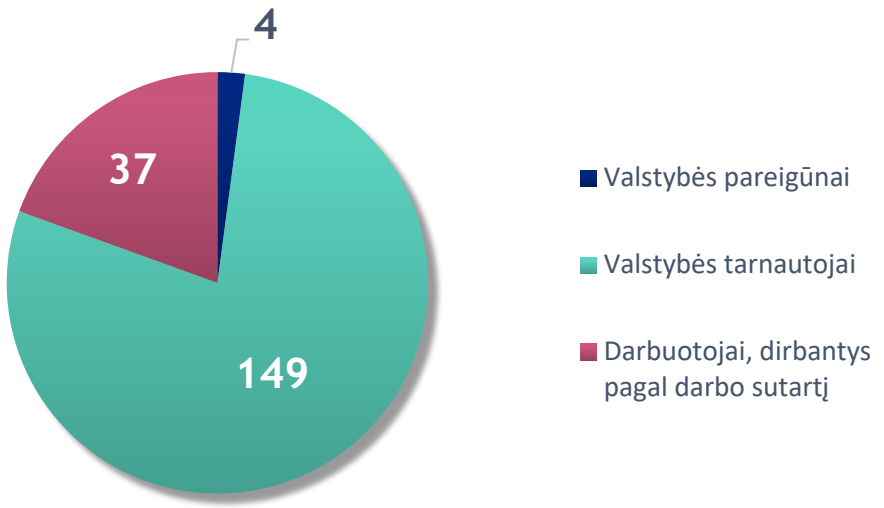

Šaltinis - Taryba.

67 pav. Tarybos darbuotojų pasiskirstymas pagal sektorius, proc. (darbuotojų skaičius - 190)

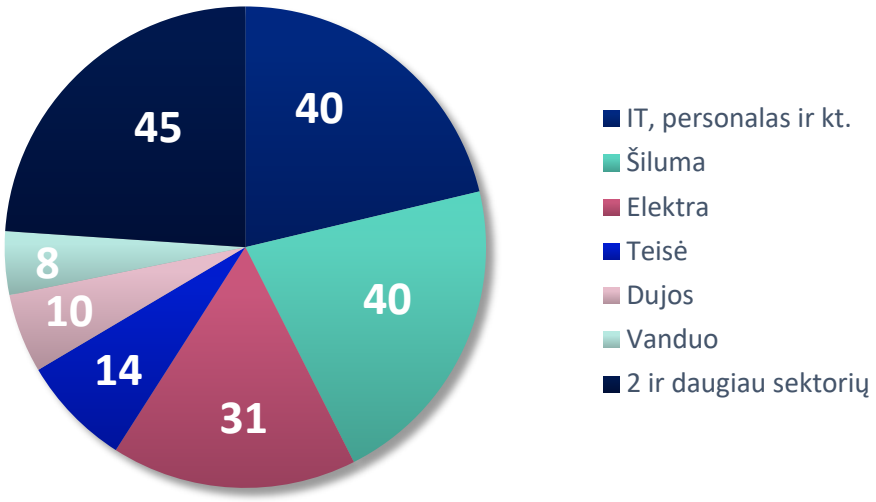

Šaltinis - Taryba.

2020 m. pabaigoje Taryboje dirbo **109 (57,4 proc.) moterys** ir **81 (42,6 proc.) vyrai. Vidutinis** Tarybos **darbuotojų amžius** nepasikeitė ir išliko **44 metai.**

Iš 190 Tarybos darbuotojų **182 turi aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą išsilavinimą (95,7 proc.). 2 Tarybos darbuotojai yra apgynę daktaro disertaciją.**

2020 m. gruodžio mėn. **pagal įgyto išsilavinimo kryptis Tarybos darbuotojai pasiskirstė taip:** teisė - 19 proc., vadyba ir administravimas - 16 proc., ekonomika - 15 proc., inžinerija ir energetika - 41 proc., kitas - 9 proc.

68 pav. Darbuotojų pasiskirstymas pagal įgyto išsilavinimo kryptis, proc.

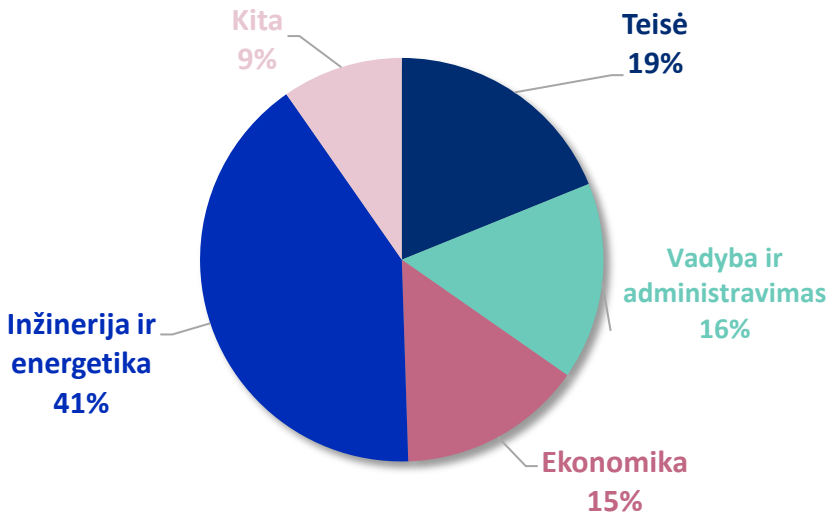

Šaltinis - Taryba.

2020 m. į darbą Taryboje **priimta 11 valstybės tarnautojų**, iš kurių 6 perkelti iš kitų valstybės institucijų ar įstaigų tarnybinio kaitumo būdu. 2020 m. priimta **12 naujų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį**.

Kvalifikacijos kėlimas

2020 m. Tarybos darbuotojai (**92,72 proc.) kėlė kvalifikaciją dalyvaudami mokymuose.** Tarybos darbuotojams **mokymams Lietuvoje** išleista 10 740,98 Eur iš numatytų 40 000 Eur (26,85 proc.), **mokymams užsienyje** – 8260 Eur iš numatytų 10 000 Eur išlaidų (82,6 proc.), **konferencijoms** – 3826,5 Eur iš numatytų 6000 Eur išlaidų (63,74 proc.). Išlaidos mokymams sudarė **57,74 proc.** nuo visų patvirtintų ataskaitinio laikotarpio asignavimų **kvalifikacijai kelti**. Mokymų organizavimą ir dalyvavimą juose 2020 m. ribojo susiklosčiusi situacija dėl koronaviruso.

Taryba, siekdama **kuo efektyviau panaudoti turimas lėšas kvalifikacijai kelti**, įsigijo Kibernetinio saugumo mokymus, kuriuose dalyvavo beveik visi Tarybos darbuotojai, bei padalinių vadovams, siekiant **stiprinti vadovavimo gebėjimus**, buvo organizuojami mokymai „Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo naujovės. Eilinis ir neeilinis vertinimas. 360 laipsnių kompetencijų vertinimo metodas“, „Lyderystė ir vadovavimas“.

Taip pat Tarybos darbuotojai dalyvavo mokymuose, skirtuose stiprinti **bendrąsias kompetencijas, tobulinti specialiuosius ir profesinius gebėjimus**, kurie reikalingi konkrečioms, pareigybės aprašyme nustatytoms, funkcijoms vykdyti: „Mediacijos teorija ir praktika pradedantiesiems“, „Viešojo administravimo įstatymo pakeitimai nuo 2020-11-01“, „Neteisminis (alternatyvus) ginčų sprendimas ir Mediacijos teorija ir praktika pradedantiesiems“, „Pavyzdinio klientų aptarnavimo standarto adaptavimas ir įgyvendinimas viešojo sektoriaus įstaigose“, „Teisinių dokumentų kūrimo (teisėkūros) praktiniai aspektai“, „Civilinis procesas 2020 m.“, „Verslo (ūkio subjektų) priežiūra – ką reikia žinoti pagal naują Viešojo administravimo įstatymo redakciją (nuo 2020 m. lapkričio 1 d.)“, „VPĮ komentaras: tekstas ir kontekstas“, „Viešieji pirkimai 2020 m.: naujos taisyklės, praktika ir dokumentacija“, „Asmenų, dalyvaujančių valdant ekstremaliąsias situacijas, įvadinio civilinės saugos mokymo programa“ ir kituose mokymuose.

Specialios žinios buvo plečiamos dalyvaujant **konferencijose ir seminaruose, iš jų Lietuvoje**: „Finansai ne finansų vadovams“, „Tarnybinė (profesinė) etika ir korupcijos prevencija viešųjų pirkimų, įdarbinimo, ES ir paramos lėšų skirstymo ir naudojimo bei sveikatos apsaugos srityse dirbantiems valstybės tarnautojams“, „Tarnybinė (profesinė) etika ir korupcijos prevencija ūkio subjektų priežiūros ir kontrolės srityje dirbantiems valstybės tarnautojams“, „Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymas ir taikymas“, „Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymas ir taikymas“ bei **užsienyje**, kuriuos organizavo Europos energetikos reguliuotojų taryba (CEER), Regioninė energetikos reguliuotojų asociacija (ERRA). Šiuose mokymuose Tarybos darbuotojai **įgijo specialiųjų žinių ir jas gilino tokiomis temomis:** skatinamasis reguliavimas ir lyginamoji analizė; gamtinių dujų tarifų nustatymas; elektros tarifų nustatymas; prekyba didmeninėse elektros ir gamtinių dujų rinkose; taip pat dalyvavo specializuotuose mokymuose, susijusiuose su elektros ir gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tinklų tarifais.

Tarptautiniai seminarai, konferencijos ir darbo susitikimai, kuriuose dalyvavo Tarybos darbuotojai, skelbiami Tarybos interneto svetainėje.

10.2. Partnerystė ir patirties sklaida

2020 m. birželio mėn. Taryba kartu su Latvijos ir Estijos energetikos reguliavimo institucijomis pasirašė tarpusavio supratimo memorandumą, skirtą sukurti efektyviai veikiančias elektros energijos rinkas Baltijos šalyse.

2020 m. rugpjūčio mėn. Rygoje organizuotas Tarybos ir Latvijos bei Estijos energetikos reguliavimo institucijų atstovų susitikimas dėl elektros energijos ir gamtinių dujų rinkų klausimų

2020 m. lapkričio mėn. vyko Estijos energetikos reguliavimo institucijos organizuotas Baltijos šalių gamtinių dujų ir elektros energijos rinkos forumas.

2020 m. lapkričio mėn. Taryba prisijungė prie Lietuvos Vandenilio platformos

2020 m. lapkričio mėn. Taryba įsitraukė į projektą, skirtą parengti ES lygiu standartizuotą energetikos sąvokų duomenų bazę anglų ir lietuvių kalbimis, kurio metu bus bendraujama su ES institucijų vertėjais

2020 m. birželio 23 d. **Lietuvos, Latvijos, Estijos nacionalinės energetikos reguliavimo institucijos pasirašė tarpusavio supratimo memorandumą. Memorandumas numato nacionalinių energetikos reguliavimo institucijų glaudesnį bendradarbiavimą siekiant sukurti efektyviai veikiančias elektros energijos rinkas Baltijos šalyse.** Memorandumo rėmuose įkurtoje Baltijos elektros rinkos koordinavimo grupėje (angl. Baltic Regulators' Electricity Market Coordination Group – BREMCG) numatoma keistis informacija ir patirtimi įgyvendinant tinklų kodeksus, Švarios energijos paketą, Žaliojo kurso iniciatyvas. BREMCG taip pat būtų koordinuojamasi dėl ES energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūroje (angl. *European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators* – ACER) svarstomų dokumentų, siekiant aptarti bei suderinti bendras pozicijas ACER svarstomais klausimais.

2020 m. rugpjūčio 27 d. **vyko trijų Baltijos šalių energetikos reguliavimo institucijų atstovų susitikimas Rygoje.** Susitikimo metu diskutuota klausimais, susijusiais su elektros prekyba su trečiosiomis šalimis, aptarti probleminiai klausimai dėl elektros perdavimo sistemos operatorių regioninio centro įkūrimo, pasidalinta patirtimi apie taikomus tarifus generatoriams už pagamintą elektros energiją, diskutuota dėl kainų zonų peržiūros proceso įgyvendinimo datos. Taip pat aptarti ir regioninės Baltijos šalių ir Suomijos gamtinių dujų rinkos kūrimui svarbūs klausimai. Nuspręsta toliau tęsti nacionalinių

reguliavimo institucijų bendradarbiavimą tiek vadovų lygmeniu, tiek ekspertiniu lygmeniu, įskaitant ir BREMCG formate.

2020 m. lapkričio mėn. Taryba gavo ES energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (angl. *European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators* – ACER) kvietimą **dalyvauti projekte, skirtame standartizuoti sąvokas bei jų apibrėžimus energetikos srityje ir sukurti bendrą ES lygiu sąvokų duomenų bazę.** Kiekviena ES nacionalinė energetikos reguliavimo institucija yra kviečiama parengti standartizuotą sąvokų duomenų bazę anglų kalba bei nacionaline kalba. Projektas taip pat turėtų prisidėti ir prie sąvokų vertimų į lietuvių kalbą energetikos srityje kokybės gerinimo. Projektas, kaip numatoma, truks iki vienerių metų. Projekto metu Tarybos ekspertai intensyviai bendradarbiaus ne tik su ACER kolegomis, tačiau ir su ES institucijų (Vertimo centro, ES Tarybos, Europos Komisijos, Europos Parlamento) vertėjais bei terminologais, dirbančiais su vertimais į lietuvių kalbą.

2020 m. lapkričio mėn. **Tarybos atstovai dalyvavo Estijos energetikos reguliavimo institucijos (*angl. Estonian Competition Authority*) virtualioje erdvėje organizuotuose** 10-ajame Baltijos šalių gamtinių dujų rinkos forume ir 28-ajame Baltijos šalių elektros energijos rinkos forume**.** Šiuose reguliariai vykstančiuose Baltijos šalių energetikos naujienoms apžvelgti skirtuose renginiuose aptarti ir diskutuoti naujausi gamtinių dujų ir elektros energijos sektorių pasiekimai ir ateities planai, siekiant pasikeisti patirtimi ir nuomonėmis tarp skirtingų valstybių institucijų ir rinkos dalyvių. Elektros energijos rinkos forume pristatyti Baltijos balansavimo rinkos pokyčiai (*angl. Status Update of Baltic Balancing Market Developments*), Baltijos galios ir dažnio valdymo aktualijos (*angl. Status Update for Baltic Load-Frequency Control*), Baltijos šalių sinchronizacijos su kontinentinės Europos tinklais procesas (*angl. Updates on the Synchronisation of the Baltic States' Electricity Grid with the Continental European System*). Dujų forume pristatyti Baltijos ir Suomijos dujų rinkoms aktualūs pokyčiai valstybėse, Lietuvos atstovai pristatė inovacijų skatinimo mechanizmo kūrimo procesą, apžvelgta Latvijos, Estijos ir Suomijos gamtinių dujų kainų zonos (FINESTLAT) patirtis, regioninės infrastruktūros plėtra. 2021 m. Baltijos energetikos forumo renginiai turėtų vykti Latvijoje ir Lietuvoje.

2020 m. lapkričio mėn. **Taryba prisijungė prie** Lietuvos Vandenilio platformos**,** kurioje, bendradarbiaujant su kitomis valstybės institucijomis, pramonės, verslo asociacijų, mokslinių tyrimų institutų atstovais, bus siekiama skatinti vandenilio technologijų plėtrą Lietuvoje. Vandenilio platformos veiklą organizuos Energetikos ministerija. Vandenilio platformos nariai **dalyvaus formuojant** nacionalinę, regioninę ir ES **politiką bei tikslus**, tarp kurių numatytas ir Lietuvos vandenilio strategijos ir vandenilio plėtros veiksmų plano parengimas. Dar viena svarbi užduotis – siūlyti **teisėkūros iniciatyvas**, kurios paskatintų vandenilio technologijų plėtrą šalyje, užtikrinant tarpsektorinę vandenilio integraciją ir susijusių technologijų diegimą. Vandenilio platformoje taip pat bus skatinama narių bendra mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų veikla. Įgalinant vandenilio rinkos plėtrą, būtinas geras koordinavimas nacionaliniu, regioniniu ir ES lygiu. Vandenilis – svarbi Europos energetikos ateities dalis, Europos žaliojo kurso ir Europos perėjimo prie švariosios energetikos prioritetas.

10.3. Kokybės vadybos auditas

Tarybos strateginis tikslas – užtikrinti vartotojams energetikos paslaugų kokybę ir prieinamumą efektyviai veikiančiose rinkose. Tarybos veiklos kokybę lemia trijų

pagrindinių suinteresuotų šalių – **vartotojų, reguliuojamų ūkio subjektų ir visuomenės** – interesų derinimas. Taryba, siekdama užtikrinti rezultatyvią kokybės vadybos sistemą, remiasi rizikų valdymu.

Taryboje yra įdiegta Kokybės vadybos sistema pagal LST EN ISO 9001:2015 kokybės standarto reikalavimus – tai liudijantis sertifikatas išduotas 2015 m. kovo 20 d. Kokybės vadybos sistemos **persertifikavimo auditas vyko 2018 m. sausio 30–31 d.**

Tarybos pirmininko įsakymu 2021 m. vasario 15 d. patvirtinta **atnaujinta Kokybės politika ir tikslai.**

10.4. Korupcijos prevencija

Siekiant **efektyviai valdyti korupcijos rizikos veiksnius ir iki minimumo sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę** atitinkamose Tarybos veiklos srityse bei **užtikrinti skaidrią, veiksmingą ir viešą Tarybos darbuotojų veiklą**, įgyvendinama Tarybos kovos su korupcija programa, kurioje numatomos korupcijos prielaidų ir sąlygų šalinimo, atsakomybės už korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus įgyvendinimo gairės. Nuolat vykdoma Tarybos 2020–2024 metų kovos su korupcija programos įgyvendinimo stebėsena ir vertinimas, **rengiama** priemonių plano įgyvendinimo **stebėsenos ir vertinimo ataskaita**.

Taryboje 2020 m. atliktas **korupcijos pasireiškimo tikimybės įvertinimas** leidimų verstis prekybos naftos produktais veikla išdavimo ir energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo veiklos atestatų išdavimo, jų keitimo, atestatų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo, galiojimo panaikinimo srityse. **Nustatyta**, kad nors teoriškai tikėtina korupcijos pasireiškimo tikimybė, t. y. vykdant Tarybos funkcijas gali atsirasti prielaidos korupcinio pobūdžio nusikalstamoms veikoms, tačiau **Tarybos veikla** vykdant nurodytas funkcijas **yra reglamentuota įstatymų ir kitų teisės aktų,** Taryba yra **priėmusi visus būtinus teisės aktus, nustatančius** (detalizuojančius) **jos vykdomų funkcijų atlikimo tvarką, terminus, reikalavimus asmenims,** bei Taryba **nuolat vykdo teisinio reguliavimo stebėseną ir** atitinkamai **koreguoja teisės aktus**, **teikia siūlymus** kompetentingoms institucijoms, siekdama nuoseklesnio ir aiškesnio teisinio reglamentavimo įtvirtinimo.

Atlikus **korupcijos pasireiškimo tikimybės įvertinimą** leidimų verstis prekybos naftos produktais veikla išdavimo ir energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo veiklos atestatų išdavimo, jų keitimo, atestatų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo, galiojimo panaikinimo srityse, **darytina išvada,** kad **Taryboje įdiegtos vidinės kontrolės priemonės tokią galimybę sumažina iki minimumo**. Atlikus analizę bei siekiant teisinio aiškumo, taip pat **pateikta rekomendacija tobulinti** energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo veiklos atestatų išdavimo, jų keitimo, atestatų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo, galiojimo panaikinimo teisinį reglamentavimą, atsisakant nuostatų dubliavimo skirtinguose teisės aktuose.

10.5. Informacinės sistemos

REMIT. Įgyvendindama 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT) 12

straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus užtikrinti pagal REMIT 4 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 2 dalį, 8 straipsnio 5 dalį ir 10 straipsnį iš Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) informacinės sistemos ARIS (angl. *Agency's REMIT Information System*) gaunamos informacijos konfidencialumą, vientisumą ir prieinamumą, siekdama užtikrinti ACER REMIT Informacijos saugumo įgyvendinimo grupės (RISIG) nustatytus reikalavimus REMIT informacijos teikimui iš ARIS, šalindama ACER RISIG nustatytus trūkumus ir įgyvendindama ACER RISIG rekomendacijas (pateiktos 2018 m. rugpjūčio 6 d. ACER sprendimu Nr. 07-2018, toliau – ACER sprendimas), Taryba 2020 m.:

• Įsigijo Tarybos kompiuterinių darbo vietų tinklui, kuriame bus saugoma, apdorojama (tvarkoma) **padidinto konfidencialumo informacija** (toliau – REMIT tinklas), skirtą techninę ir programinę įrangą bei šios įrangos diegimo konfigūravimo paslaugas. Įgyvendinus projektą REMIT tinkle sukurta REMIT įvykių surinkimo bei išsaugojimo įvykių registravimo žurnaluose (angl. *log files*) sistema, atitinkanti ACER RISIG reikalavimus.

• Nustatė **padidinto konfidencialumo informacijos** administravimo (klasifikavimo, žymėjimo ir naudojimo) procedūras, parengė patvirtino naujus **Tarybos Informacijos saugumo valdymo sistemos** (toliau – ISVS) **dokumentus**:

- Tarybos informacijos apdorojimo priemonių naudojimo aprašą (patvirtintas 2020 m. spalio 2 d. Tarybos pirmininko įsakymu);

- Tarybos ISVS aprašą, informacijos saugumo politiką, išimčių valdymo procedūrą ir kt. (patvirtinta 2020 m. gruodžio 30 d. Tarybos pirmininko įsakymu).

• Parengė Tarybos padidinto saugumo tinkle tvarkomos informacijos naudojimo aprašo projektą, kurį patvirtinus, Taryba galės kreiptis į ACER RISIG dėl įvertinimo ir patvirtinimo, kad Taryba visus ACER sprendime nurodytus trūkumus pašalino bei įgyvendino siūlomas rekomendacijas.

DSAIS. Nuo 2015 m. Taryba naudoja **duomenų surinkimo informacinę sistemą (toliau - DSAIS)**, kurios **pagrindinė funkcija** – leisti reguliuojamiems ūkio subjektams pateikti įvairius duomenis, deklaruoti reikiamus rodiklius ir pateikti kitą informaciją elektroniniu pavidalu, taip užtikrinant efektyvesnį duomenų surinkimo procesą.

Iki 2020 m. gruodžio 31 d. DSAIS buvo užsiregistravęs **451 ūkio subjektas** ir **803 išoriniai DSAIS naudotojai**. Per DSAIS pateiktą informaciją Taryboje peržiūri ir sutikrina 84 Tarybos specialistai. Iš viso per DSAIS 2020 m. buvo pateiktos, patikrintos ir patvirtintos **4465 ataskaitos.**

Nenutrūkstamą DSAIS veiklą, funkcionalumą ir saugumą užtikrina Taryba. DSAIS techninės ir programinės įrangos priežiūrą taip pat vykdo Tiekėjas, su kuriuo 2019 m. buvo pasirašyta DSAIS priežiūros paslaugų sutartis.

Siekdama tobulinti DSAIS funkcionalumą bei užtikrinti nenutrūkstamą DSAIS veiklą, 2020 m. Taryba inicijavo naują DSAIS priežiūros ir vystymo paslaugų pirkimą. Pasirašius sutartį, 2021 m. planuojama **vystyti DSAIS funkcionalumą**, **palengvinti ir pagreitinti** ūkio subjektų teikiamų duomenų pateikimą per DSAIS, **modernizuoti** teikiamų dokumentų pasirašymo elektroniniu parašu funkcionalumą, **pagreitinti** ūkio subjektų teikiamų duomenų pateikimą per DSAIS, **automatizuoti** energetikos įrenginių, išskyrus daugiabučių namų šildymo bei karšto vandens sistemas, eksploatavimo tikrinimo atitikties deklaracijų teikimą ir kitus procesus.

DVS. Nuo 2014 m. Taryba naudoja **Dokumentų valdymo sistemą** (toliau – DVS), skirtą **dokumentų gyvavimo ciklui valdyti, veiklos efektyvumui ir darbo kokybei gerinti**.

2020 m. buvo įvykdytas DVS priežiūros paslaugų viešasis pirkimas, kuris užtikrina **nenutrūkstamą DVS veiklą ir funkcionalumą**. Taip pat buvo įgyvendintos DVS elektroninių paslaugų, naudojant Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformą (toliau – VIISP) įdiegimo bei integracijos su Tarybos DVS paslaugos. **DVS funkcionalumo plėtimas** suteikia Tarybai galimybę fiziniams ir juridiniams asmenims teikti 15 (penkiolika) elektroninių

paslaugų VIISP platformoje, atlikti visus būtinus veiksmus teikiant el. paslaugas, naudojant Tarybos DVS įrankius. **Automatizuoti duomenų mainai** užtikrina Tarybos duomenų apie išduotus leidimus teikimą į valstybės įmonės Registrų centro tvarkomą Licencijų informacinę sistemą (LIS) per VIISP.

EDAIS. 2020 m. buvo pradėtas įgyvendinti **Energetikos darbuotojų atestavimo informacinės sistemos (toliau – EDAIS) sukūrimo projektas**. 2020 m. spalio 23 d. Tarybos pirmininko įsakymu buvo sudaryta darbo grupė EDAIS projektui įgyvendinti, 2020 m. gruodžio mėn. inicijuotas EDAIS sukūrimo ir diegimo pirkimo specifikacijos ir dokumentacijos parengimo paslaugų viešasis pirkimas. Įgyvendinant 2021 m. vasario 26 d. su paslaugų tiekėju pasirašytą sutartį, 2021 m. bus parengti EDAIS pirkimo techninės specifikacijos, EDAIS nuostatų, EDAIS duomenų saugos nuostatų ir EDAIS techninio aprašymo (specifikacijos) projektai.

KITI INFORMACINIAI IŠTEKLIAI

2020 m., siekiant užtikrinti Tarybos valdomų informacinių išteklių ir jose tvarkomos **informacijos pasiekiamumą**, **vientisumą, konfidencialumą, įgyvendinti centralizuotą informacinių išteklių valdymą** (administravimą), nustatyti **vieningą informacijos saugumo politiką**, atitinkančią Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus kibernetinio saugumo reikalavimus, Taryba:

• inicijavo Tarybos nutolusių padalinių kompiuterinių tinklų konsolidavimą (sujungimą į virtualų privatų saugaus ryšio tinklą):

- raštu kreiptasi į BĮ Kertinį valstybės telekomunikacijų centrą dėl virtualaus privataus tinklo įdiegimo ir sukonfigūravimo;

- įsigyta komutacinė ir aktyvioji tinklo įranga, jos įdiegimo ir konfigūravimo paslaugos.

• Atliko Tarybos nenutrūkstamai veiklai užtikrinti būtinų licencijų įsigijimą (darbui su *DVS, Microsoft 365 E3, Microsoft 365 E5 Security, Microsoft SharePoint ir kt.)*.

• Nustatė organizacinius ir techninius reikalavimus saugiam ir teisėtam Tarybos informacijos apdorojimo priemonių (kompiuterių, mobiliųjų įrenginių, kompiuterių tinklo, programinės įrangos ir kitų informaciją (duomenis) apdorojančių priemonių naudojimui, prieigos prie šių priemonių ir juose esančios informacijos suteikimo tvarką (patvirtinta 2020 m. spalio 2 d. Tarybos pirmininko įsakymu).

KOMPIUTERINĖ ĮRANGA IR MOBILIEJI ĮRENGINIAI

Atsižvelgiant į tai, kad turima ir eksploatuojama kompiuterinė įranga laikui bėgant funkcionaliai nusidėvi ir nebeužtikrina sklandaus ir nenutrūkstamo Tarybos darbuotojų darbo, Taryba kasmet atlieka naujos įrangos įsigijimo viešųjų pirkimų procedūras ir atnaujina apie 20 proc. eksploatuojamos įrangos. 2020 m. šiuo tikslu bei siekiant užtikrinti tinkamą darbo nuotoliniu būdu organizavimą, buvo įsigytas ir atnaujintas 61 nešiojamasis kompiuteris ir 50 mobiliųjų telefonų.

10.6. Informacijos saugumas

2020 m. įgyvendinant 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – BDAR), Kibernetinio saugumo įstatyme ir kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus reikalavimus saugiam informacijos

(duomenų) tvarkymui, Taryboje buvo peržiūrėti **organizaciniai ir techniniai reikalavimai**, atnaujintos ir (arba) nustatytos **informacijos saugumui taikomos procedūros**. Šiuo tikslu buvo **parengtas Informacijos apdorojimo priemonių naudojimo aprašas** (patvirtintas 2020 m. spalio 2 d. Tarybos pirmininko įsakymu) bei **atnaujintas informacijos saugumo valdymo sistemos aprašas** (patvirtintas 2020 m. gruodžio 30 d. Tarybos pirmininko įsakymu).

Siekiant **užtikrinti informacijos saugumą,** inicijuojant prekių ir (ar) paslaugų viešuosius pirkimus, susijusius su **valstybės informaciniais ištekliais**, Tarybos **informacine infrastruktūra**, jos projektavimu, kūrimu, diegimu, modernizavimu, **kibernetinio saugumo užtikrinimu**, visuose pirkimuose **informacijos saugumo reikalavimai yra nustatomi pirmiame etape**, t. y. Tarybos darbuotojams inicijuojant pirkimo procedūras. Pirkimo dokumentai derinami su Tarybos informacijos saugos įgaliotiniu.

2020 m. Taryboje iš viso buvo gauta ir užregistruota **138 pranešimai dėl informacijos saugumo įvykių**. Apie 92 proc. saugumo įvykių – tai pranešimai dėl elektroniniu paštu gautų nepageidaujamų laiškų (angl. *abusive content, spam*):

35 lentelė. 2020 m. pranešimai dėl informacijos saugumo įvykių

Eil. Nr.	*Pranešimo kategorija*	*Pranešimų skaičius*
1.	Informacijos saugumo įvykių, iš jų susijusių su:	138
1.1.	kibernetinio saugumo erdvės pažeidimais	6
1.2.	asmens duomenų saugumo pažeidimais	4
1.3.	fizinės apsaugos pažeidimais	0
1.4.	informacinių sistemų ir (ar) jose tvarkomos informacijos saugumo pažeidimais	1
1.5.	pranešimai dėl elektroniniu paštu gautų nepageidaujamų laiškų (angl. *abusive content, spam)*	127

Šaltinis – Taryba.

2020 m. visiems Tarybos darbuotojams buvo sudarytos sąlygos dalyvauti **nacionalinėse kibernetinio saugumo pratybose** „Kibernetinis skydas 2020“.

Siekiant tobulinti Tarybos darbuotojų kompetencijas kibernetinio saugumo, informacijos saugumo srityje, 2020 m. buvo sukurtas **informacijos saugos intranetinis puslapis**, kuriame talpinama visa Tarybos darbuotojams aktuali informacija, susijusi su informacijos saugumu: naudingos nuorodos, mokomoji medžiaga (atmintinės, prezentacijos), teisinio reglamentavimo dokumentai. 2020 m. Tarybos darbuotojams nuolat buvo teikiamos konsultacijos telefonu, elektroniniu paštu ir individualiai dėl saugaus naudojimosi Tarybos informaciniais ištekliais ir informacijos tvarkymo, rengiami mokymai ir informaciniai pranešimai (atmintinės, rekomendacijos). Darbuotojai buvo mokomi šiomis temomis:

- Kibernetinis saugumas.
- Saugus darbas nuotoliniu būdu.
- Saugus informacijos apdorojimo priemonių naudojimas.
- Kaip išvengti informacijos ir kibernetinio saugumo incidentų dirbant nuotoliniu būdu.

Tarybos 2021–2023 m. Strateginiame veiklos valdymo plane yra numatyta priemone „Tobulinti Tarybos darbuotojų kvalifikaciją, įskaitant informacijos (duomenų) apsaugos srityje“.

Tarybos 2021 m. mokymosi krypčių sąraše (mokymų plane) yra numatyti visų Tarybos darbuotojų mokymai kibernetinio saugumo srityje.

10.7. Duomenų apsauga

Siekiant užtikrinti **tinkamą asmens duomenų**, tvarkomų Taryboje, **apsaugos lygį bei duomenų subjektų teisių įgyvendinimą**, asmens duomenų tvarkymo atitikimą BDAR reikalavimams, 2020 m. buvo **tobulinamas asmens duomenų apsaugos reglamentavimas Taryboje:**

• panaikinta BDAR reikalavimų neatitikusi Pavyzdinė duomenų tvarkymo sutarties forma (2020 m. kovo 3 d. Tarybos pirmininko įsakymas) ir **sudaromos atskiros, konkrečiam duomenų tvarkytojui pritaikytos asmens duomenų tvarkymo sutartys, parengtos pagal BDAR ir Europos duomenų apsaugos valdybos nuomonę** dėl Danijos Karalystės priežiūros institucijos standartinių sutarčių sąlygų, siekiant atitikti BDAR 28 straipsnio reikalavimus (2020 m. sausis)[4], taip užtikrinant tinkamą Tarybos, kaip duomenų valdytojo, ir jo duomenų tvarkytojų santykių reglamentavimą (**2020 m. sudarytos 7 sutartys su duomenų tvarkytojais**).

•Išdėstytas nauja redakcija **Duomenų subjekto teisių įgyvendinimo Valstybinėje energetikos reguliavimo taryboje aprašas** (2020 m. rugsėjo 8 d. Tarybos pirmininko įsakymas).

• Teiktos pastabos **Asmenų prašymų leisti veikti bandomojoje energetikos inovacijų aplinkoje pateikimo ir nagrinėjimo bei veiklos bandomojoje energetikos inovacijų aplinkoje vykdymo tvarkos aprašui** (patvirtintas Tarybos 2020 m. rugpjūčio 7 d. nutarimu) dėl juo numatomo asmens duomenų tvarkymo.

• Taryba, įvertinusi galimus pavojus asmenų teisėms ir laisvėms, priėmė **sprendimą Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų pažangumo vertinimo ataskaitos (2017 m.) rekomendacijas įgyvendinti** suteikiant galimybę visuomenei anonimiškai pranešti apie netinkamus Tarybos darbuotojų veiksmus per Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos interneto svetainėje naudojamą įrankį, o ne teikiant anoniminius skundus Tarybai.

• Teiktos pastabos ir pasiūlymai **Tarybos informacijos apdorojimo priemonių naudojimo tvarkos aprašui** (patvirtintas Tarybos pirmininko 2020 m. spalio 2 d. įsakymu) dėl juo numatomo asmens duomenų tvarkymo, ypatingą dėmesį skiriant darbuotojų asmens duomenų tvarkymui, atsisakant buvusio nepagrįsto darbuotojų elektroninės komunikacijos saugojimo.

• Teiktos pastabos ir pasiūlymai, susiję su asmens duomenų tvarkymu, **Tarybos informacijos saugumo valdymo sistemos aprašui** (patvirtintas Tarybos pirmininko 2020 m. gruodžio 30 d. įsakymu) ir atskirus saugumo klausimus reglamentuojantiems jo priedams:

- *Informacijos saugumo politikai;*
- *Informacijos klasifikavimo, žymėjimo ir priežiūros procedūrai;*
- *Informacijos saugumo išimčių valdymo procedūrai;*
- *Informacijos apsaugos priemonių veiksmingumo matavimo procesui;*
- Informacijos saugumo politikos dokumentams, kuriuose *yra nustatytos* organizacinės ir techninės informacijos saugumo valdymo priemonės.

• Aktyviai konsultuota Taryboje atliekant **Poveikio duomenų apsaugai vertinimą** dėl planuojamo vykdyti Tarybai priklausančių transporto priemonių stebėjimo ir kontrolės bei **teisėtų interesų pusiausvyros testą**, teiktas vertinimas.

[4] https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/opinion-board-art-64/opinion-142019-draft-standard-contractual-clauses_lt.

Siekiant įgyvendinti BDAR nustatytų principų ir reikalavimų asmens duomenų tvarkymo teisėtumui, be kita ko ir pritaikytosios bei standartizuotosios duomenų apsaugos principų, tinkamą įgyvendinimą, Tarybai inicijuojant viešuosius pirkimus dėl prekių ir (arba) paslaugų, kuriomis naudojantis bus tvarkomi asmens duomenys, **pirkimo dokumentai yra derinami su Tarybos duomenų apsaugos pareigūnu**.

Užtikrinant tinkamą duomenų subjektų teisės būti informuotam įgyvendinimą, parengti penki informaciniai dokumentai, kuriais duomenų subjektai informuojami apie jų asmens duomenų tvarkymą.

Taip pat Tarybos darbuotojai buvo **aktyviai konsultuojami** įvairiais asmens duomenų apsaugos klausimais, jiems teikiamos atmintinės, rengiami mokymai, atnaujinta bei papildyta informacija (teisinio reglamentavimo dokumentai mokomoji medžiaga, kita) Tarybos intraneto svetainės Asmens duomenų apsaugos skiltyje.

36 lentelė. Tarybos darbuotojų informuotumo duomenų apsaugos klausimais didinimas

Eil. Nr.	Priemonė	Rezultato rodiklis, vnt.	Pastabos
1.	Mokymai	2	
2.	Atmintinės	14	4 iš jų kartu su Teisės departamentu
3.	Konsultacijos	191	

Šaltinis – Taryba.

Siekiant užtikrinti **tinkamą asmens duomenų tvarkymą** Tarybos įgaliotiems darbuotojams nagrinėjant administracinių nusižengimų bylas, **pagerinti Tarybos darbuotojų žinias ir gebėjimus** šioje srityje, 2020 m. buvo priimtas sprendimas dėl duomenų apsaugos pareigūno įtraukimo į šiame procese numatomą asmens duomenų tvarkymą (2020 m. **peržiūrėti 665** su tuo susiję **dokumentų projektai**).

Tarybos 2020–2022 m. Strateginiame veiklos valdymo plane numatytos priemonės „Asmens duomenų apsaugos reglamentavimo Taryboje tobulinimas, siekiant užtikrinti tinkamą asmens duomenų, tvarkomų Taryboje, duomenų apsaugos lygį bei duomenų subjektų teisių įgyvendinimą“ bei „Tobulinti Tarybos darbuotojų kvalifikaciją duomenų apsaugos srityje“.

11. STRATEGINIS PLANAVIMAS IR FINANSAVIMAS

11.1. Strateginis planavimas

Tarybos strateginis tikslas – užtikrinti vartotojams energetikos paslaugų kokybę ir prieinamumą efektyviai veikiančiose rinkose.

Taryba strateginį tikslą įgyvendina vykdydama **Energetikos ir geriamojo vandens rinkos reguliavimo ir priežiūros programą** (toliau – Programa), kuri vykdoma nuo 2019 m. II pusmečio.

69 pav. Vidutinio statistinio namų ūkio išlaidų dalis, tenkanti energetinėms paslaugoms įsigyti (procentas nuo vidutinio statistinio namų ūkio disponuojamų pajamų), proc.

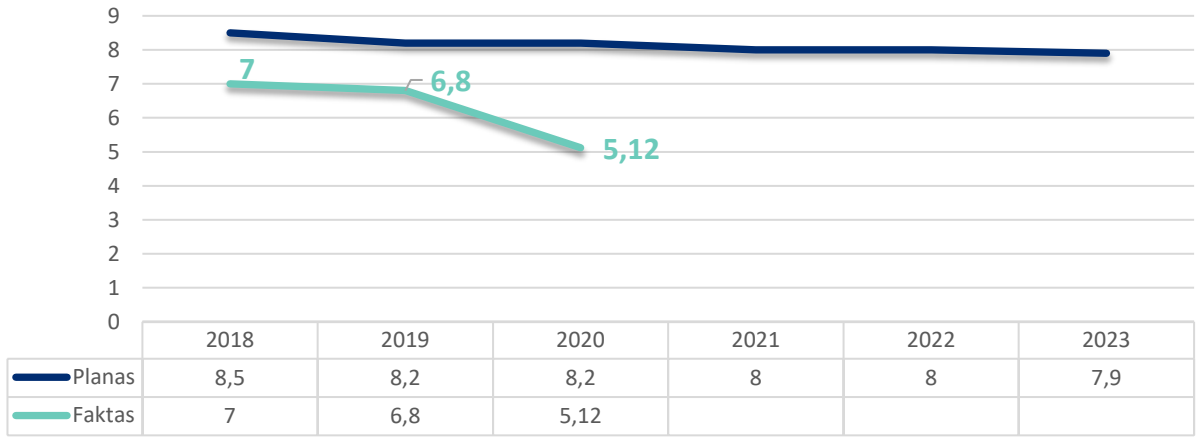

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Planas	8,5	8,2	8,2	8	8	7,9
Faktas	7	6,8	5,12			

Šaltinis – Taryba.

70 pav. Bendrojo vidaus produkto dalis, tenkanti energetinėms paslaugoms įsigyti (procentas nuo BVP), proc.

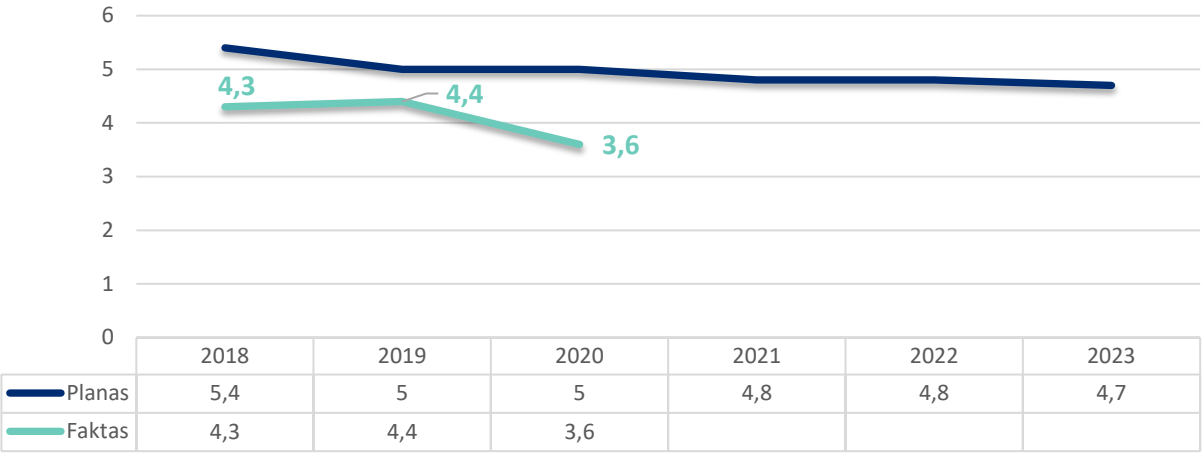

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Planas	5,4	5	5	4,8	4,8	4,7
Faktas	4,3	4,4	3,6			

Šaltinis – Taryba.

37 lentelė. Programos tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės (2020 m.)

Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Planas	Įvykdyta	Įvykdymo proc.
Tikslas 1: Integruotis į ES reguliavimo sistemą ir padidinti Komisijos veiklos efektyvumą.			
Gerai vertinančių Tarybos konsultacijų kokybę vartotojų / ūkio subjektų skaičius nuo apklaustųjų (proc.).	**>82**	93	100
Tarybos bendrųjų funkcijų atitiktis LR finansų ministro nustatytiems bendrųjų funkcijų veiklos efektyvumo vertinimo kriterijams (vidurkis nuo visų nustatytų siektinų reikšmių, (proc.).	**>90**	70.4	78.2[5]
1 tikslo 1 uždavinys: Tarybos veiklos efektyvumo ir jos viešumo didinimas			
Metinio Tarybos veiklos plano priemonių įgyvendinimas numatytais terminais (proc. nuo planuotų priemonių).	**>70**	77	100
Bylų dėl procedūrinių posėdžio organizavimo pažeidimų, (proc.).	**0**	0	100
1 tikslo 2 uždavinys: Integruotis į ES ir regiono energetikos reguliavimo sprendimų priėmimo procesą.			
Parengtos ir pateiktos pastabos / pasiūlymai dėl ES Tarybos darbo grupių ar tarptautinių organizacijų lygiu svarstomų dokumentų pozicijų Tarybos kompetencijos klausimais (proc. nuo visų Tarybai pateiktų pozicijų).	**>95**	99	100
1 tikslo 3 uždavinys: Vieningos reguliavimo aplinkos kūrimas, siekiant bendros regioninės elektros bei gamtinių dujų rinkos.			
Parengti ir priimti elektros energetikos ir gamtinių dujų sektoriaus tinklų kodeksus įgyvendinantys teisės aktai (proc. nuo tinklų kodeksuose nustatytais terminais reikalingų patvirtinti teisės aktų).	**100**	8	100
Parengti ir priimti „Švarios energijos dokumentų paketo“ įgyvendinamieji teisės aktai (proc. nuo „Švarios energijos dokumentų paketo“ teisės aktuose nustatytais terminais reikalingų patvirtinti teisės aktų).	**100**	0	0[6]
Tikslas 2: Užtikrinti prognozuojamą ir skaidrią verslo aplinką energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuose.			
Veiklą vykdančių nepriklausomų elektros energijos tiekėjų skaičius nuo bendro nepriklausomą elektros energijos tiekimą turinčių teisę vykdyti tiekėjų skaičiaus (proc.).	**>53**	25	47[7]
Šilumos energijos gamybos konkuruojančių įrenginių išnaudojimo procentas šilumos sektoriaus gamybos procese (45-55 proc. rodo, kad į sektorių yra optimaliai investuota ir ūkio subjektai veikia konkurencijos sąlygomis).	**45-55**	45	100

[5] LR Finansų ministro rodikliai nustatyti 2013 metais, todėl rodikliai darbo užmokesčio srityje nekoreliuoja su mokamu darbo užmokesčiu rinkos sąlygomis. Po Tarybos reorganizacijos vis dar išlieka problema, kad parengiama sąlyginai daug ne elektroninių dokumentų. Minėtos problemos bus sprendžiamos tvirtinant naujus bendrųjų funkcijų atitikties rodiklius bei tęsiant informacinių sistemų tarpusavio integraciją.

[6] „Švarios energijos dokumentų paketas“ įsigaliojo 2019 m. viduryje, būtina dviejų paketo dokumentų – Elektros direktyvos bei Atsinaujinančių išteklių direktyvos - nuostatas perkelti į nacionalinę teisę.

[7] Nuo 2021 m. buitiniai vartotojai palaipsniui privalės atsisakyti monopolinių visuomeninio tiekimo paslaugų.

Biokuro tiekėjų rinkos koncentracijos lygis (HHI lygus rinkos dalyvių kvadratų sumai; reikšmė mažiau negu 1000, laipsnis yra nedidelis).	**<1000**	708.48	100
2 tikslo 1 uždavinys: Vykdyti energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių stebėseną ir skatinti konkurenciją, didinti skaidrumą, savireguliaciją ir technologinę pažangą.			
Įmonių patikrinimai per įsakyme dėl įmonės planinio patikrinimo nustatytą terminą (proc. nuo visų einamaisiais kalendoriniais metais pabaigtų įmonių patikrinimų).	**>60**	90	100
Įmonių patikrinimai per įsakyme dėl įmonės neplaninio patikrinimo nustatytą terminą (proc. nuo visų einamaisiais kalendoriniais metais pabaigtų įmonių patikrinimų).	**>60**	70	100
Atliktų planinių patikrinimų dalis, palyginti su visais kalendoriniais metais pradėtais patikrinimais (proc.).	**>60**	55.2	92[8]
Tarybos sprendimai dėl ginčų ar vartojimo ginčų nagrinėjimo, bylos šalims nusprendus ginčą nagrinėti teisme, įsiteisėjusiais teismo sprendimais nėra keičiami (proc.).	**>87**	100	100
Tarybos posėdžiui pateikti klausimai išnagrinėti pirmu teikimu, pažymoje pateikta išsami informacija ir duomenys, posėdžio metu išsakyti argumentai yra pakankami sprendimui priimti (proc.).	**>85**	97	100
Ūkio subjektų reguliuojamos veiklos sąnaudų patikrinimų dalis, kai Tarybos atstovai vyko rinkti informaciją į ūkio subjekto buveinę, palyginus su visais atliktais reguliuojamos veiklos sąnaudų patikrinimais per metus (proc.).	**<30**	0	100
Ūkio subjektų reguliuojamos veiklos sąnaudų patikrinimas ne dažnesnis nei 1 kartą per 5 metus, jeigu dėl ūkio subjekto reguliuojamos veiklos sąnaudų pagrįstumo nėra objektyvių rizikos faktorių.	**>80**	100	100
2 tikslo 2 uždavinys: Suformuoti ir taikyti proporcingas teisinio ir ekonominio reguliavimo priemones.			
Įsiteisėję teismo sprendimai yra palankūs Tarybai nuo visų per kalendorinius metus įsiteisėjusių teismo sprendimų (proc.).	**>80**	87	100
Norminių dokumentų projektai suderinami vienos viešosios konsultacijos metu (proc.).	**>70**	98	100
Ūkio subjektų skaičius, manančių, kad Tarybos teisės aktai yra išsamūs ir suprantami (grįžtamojo ryšio apklausa, proc.).	**>60**	20	33[9]
Ūkio subjektų skaičius, teigiančių, kad pirmaisiais veiklos metais gavo naudingų konsultacijų (grįžtamojo ryšio apklausa, proc.).	**>70**	80	100
2 tikslo 3 uždavinys: Siekti didesnės atsinaujinančių energetikos išteklių integracijos į esamas energetikos sistemas.			

[8] Nuo 2020 m. pradžios įsigaliojo griežtesnė SND balionų naudojimo tvarka; siekiant didesnio gyventojų saugumo naudojant SND balionus, Taryba kartu su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba visoje Lietuvoje tikrino, ar prekiaujama techniškai tvarkingais, saugiais ir tinkamai paženklintais SND balionais.

[9] Taryba sieks, kad teisės aktai būtų keičiami kompleksiškai, įvertinus visų rinkos dalyvių pastabas bei pasiūlymus.

Elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, dalis bendrame elektros energijos balanse.	**30**	48	100
Paskelbti ir suorganizuoti elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, skatinimo kvotų paskirstymo aukcionai (proc. nuo Vyriausybės patvirtintų tvarkaraščių skaičiaus).	**100**	1	100
Tikslas 3: Sukurti energetinių paslaugų vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos sistemą.			
Ne pagal Tarybai kompetenciją pateiktų skundų / ginčų skaičius (proc.).	**<20**	20.5	97.5
Vartotojų, žinančių, kokiais klausimais galima kreiptis ir kokias problemas gali išspręsti Taryba, skaičius (proc. nuo apklaustų asmenų, besikreipusių į Tarybą).	**>56**	-	-[10]
Tarybai pateiktų pagrįstų vartojimo ginčų dalis dėl ūkio subjektų veiklos (proc. nuo visų gautų ginčų). (rodiklis nusako, kad prižiūrimi ūkio subjektai teisingai supranta ir taiko teisės aktus).	**<20**	11.75	100
3 tikslo 1 uždavinys: Informuoti ir šviesti energetinių paslaugų vartotojus.			
Susitikimai aktualiais klausimais su vartotojais, vartotojų teisių gynimo organizacijoms (skaičius).	**2**	0	0[11]
Vartotojų dalis, kuri žino apie tai, kad savo pažeistas teises gali ginti ne teismine tvarka (proc.).	**>65**	85	100
3 tikslo 2 uždavinys: Vykdyti energetinių paslaugų vartotojų teisėtų interesų apsaugą.			
Asmenų prašymų, kurie buvo išnagrinėti ir atsakyti per nustatytą terminą, dalis (proc.).	**>82**	90	100
Vartotojų dalis, kuri teigiamai vertina iš Tarybos gautos informacijos aiškumą, Taryboje interesantus aptarnaujančių asmenų kvalifikaciją, Tarybos interneto svetainėje pateikiamos informacijos prieinamumą ir naudojimosi paprastumą.	**>82**	83	100
Vartotojų dalis, pasitikinti Taryba, kaip ne teismo būdu vartojimo ginčus nagrinėjančia institucija (reprezentatyvi apklausa, proc.).	**>70**	-	-[12]
Tikslas 4: Užtikrinti, patikimą, efektyvią ir saugią energijos išteklių ir energijos gamybą, tiekimą ir vartojimą bei kontroliuoti valstybės ir rezervines energijos išteklių atsargas.			
Rizikingiausių energetikos objektų ir įrenginių patikrinimų dalis (proc. nuo visų patikrinimų).	**22**	29.47	100
Planinių patikrinimų, atliktų naudojant kontrolinius atskirų energetikos sektorių patikrinimų klausimus, dalis (proc. nuo visų patikrinimų).	**89**	99.84	100
Laiku pašalintų energetikos objektų ir įrenginių techninės būklės, efektyvumo, energijos išteklių valstybės ir rezervinių atsargų sudarymo, tvarkymo, kaupimo bei naudojimo pažeidimų, nustatytų patikrinimo metu (proc.).	**95**	91.5	96.3

[10] Atsižvelgiant į tai, kad Taryba darbą pradėjo nuo 2019 m. liepos 1 d., 2020 metais į apklausą šis klausimas nebuvo įtrauktas dėl pereinamojo laikotarpio vartotojų informuotumui didinti.

[11] Dėl šalyje paskelbto visuotinio karantino fiziniai susitikimai nebuvo organizuojami. Vartotojai konsultuojami telefonu ir elektroniniu paštu.

[12] Atsižvelgiant į tai, kad Taryba darbą pradėjo nuo 2019 m. liepos 1 d., 2020 metais į apklausą šis klausimas nebuvo įtrauktas dėl pereinamojo laikotarpio vartotojų informuotumui didinti.

4 tikslo 1 uždavinys: Vykdyti valstybinę energetikos objektų ir įrenginių kontrolę, užtikrinant saugų ir patikimą energijos vartojimą.			
Energetikos įrenginiuose įvykusių avarijų ir jų darbo sutrikimų ištyrimų dalis (proc.).	**100**	100	100
Energijos išteklių valstybės ir rezervinių atsargų tikrinimų skaičius.	**80**	101	100
Laiku išnagrinėtų fizinių ir juridinių asmenų prašymų išduoti leidimą veiklai elektros energetikos sektoriuje, dalis (proc. nuo visų pateiktų prašymų).	**100**	100	100
Ūkio subjektų pateiktų ir Tarybos specialistų išanalizuotų deklaracijų dalis (proc. nuo visų pateiktų deklaracijų).	**100**	100	100

Prioritetiniai darbai 2021 m.

ES integracijos srityje:

- ES elektros energetikos ir gamtinių dujų sektorių tinklų **kodeksų įgyvendinimas ir priežiūra.**
- Vieningos reguliavimo aplinkos kūrimas, **siekiant bendros regioninės** Baltijos šalių ir Skandinavijos **elektros** bei Baltijos šalių, Suomijos ir Lenkijos **gamtinių dujų rinkos**.
- „Švarios energijos dokumentų paketo“ teisinių pasiūlymų įgyvendinimas.

Reguliavimo taikymas nacionaliniu lygmeniu:

- Didmeninės gamtinių dujų, elektros energijos, biokuro rinkos priežiūra, siekiant užtikrinti **rinkos skaidrumą, vientisumą ir konkurencingumą**.
- Aiškiais ir sistemiškais principais pagrįstos **reguliavimo aplinkos kūrimas**, siekiant nuoseklaus, darnaus, veiksmingo, tačiau į rinkos pokyčius reaguojančio energetikos bei geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo sektorių reguliavimo.
- **Kainodarinių principų įgyvendinimas**, skatinant ūkio subjektus diegti pažangias technologijas, sukuriant naudą energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojams.
- **Inovatyvių ir laiku atliktų** energetikos valstybinės kontrolės ir vartotojų energetikos įrenginių kontrolės **priemonių įgyvendinimas**.
- **Leidimų** verstis prekyba naftos produktais **išdavimas ūkio subjektams**.

11.2. Finansai ir asignavimai

Taryba 2020 m. vykdė **programą „Energetikos ir geriamojo vandens rinkos reguliavimas ir priežiūra“.**

Programai finansuoti Taryba naudojo iš energetikos įmonių ir geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų gautas ir į valstybės biudžetą įmokėtas pajamų įmokas, taip pat į valstybės biudžetą pervestas pajamas, gautas už suinteresuotų asmenų prašymu

teikiamas įrenginių techninės būklės patikrinimo ir pažymų apie energetikos įrenginių techninę būklę išdavimo paslaugas.

Lietuvos Respublikos 2020 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu Tarybai patvirtinti 2020 m. asignavimai sudarė 7 200 000,00 Eur. Vadovaudamasi Biudžeto sandaros įstatymu, Taryba 2020 m. sąmatą patikslino (padidino) 2 374 293,00 Eur praeitų metų nepanaudotų pajamų įmokų dalimi. Tarybos 2020 m. sąmata gruodžio 31 d. buvo 9 574 293,00 Eur.

2020 m. Taryba gavo 7 008 723,24 Eur pajamų ir pervedė jas į valstybės biudžetą. 2020 m. Taryba panaudojo 5 659 770,01 Eur biudžeto asignavimų. Tai sudarė 59,1 proc. patvirtintų ataskaitinio laikotarpio asignavimų.

2020 m. Taryba pervedė 26 717,00 Eur narystės mokesčių 3 tarptautinėms organizacijoms – Regioninei energetikos reguliuotojų asociacijai (ERRA), Europos energetikos reguliuotojų tarybai (CEER) ir Europos vandens reguliuotojų asociacijai (WAREG), kurių veikloje aktyviai dalyvauja.

2020 m. gruodžio 31 d. Tarybos balanse buvo 391 131,67 Eur balansinės vertės ilgalaikio materialiojo turto; 26 191,74 Eur – ilgalaikio nematerialiojo turto; atsargų – 5 429,02 Eur.

38 lentelė. 2020-2021 m. Tarybai skirtų asignavimų planas ir lėšų panaudojimas

Eil. Nr.	Išlaidų pavadinimas	2020 m. asignavimų planas, įskaitant patikslinimus, Eur	Panaudota asignavimų 2020 m., Eur	2021 m. patvirtintas asignavimų planas, Eur
1.	**Išlaidos iš viso:**	**9 574 293,00**	**5 659 770,01**	**7 200 000,00**
	Iš jų:			
1.1.	**Darbo užmokestis**	5 200 000,00	4 397 354,63	5 200 000,00
1.2.	**Socialinio draudimo įmokos**	98 489,00	89 283,81	76 000,00
1.3.	**Prekės ir paslaugos**	3 842 510,00	976 304,71	1 648 000,00
1.4.	**Narystės mokesčiai ERRA, CEER**	30 714,00	26 717,00	28 000,00
1.5.	**Socialinės išmokos (pašalpos)**	54 280,00	54 279,04	48 000,00
1.6.	**Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimas**	348 300,00	115 830,82	200 000,00

Šaltinis – Taryba.

39 lentelė. Tarybos valstybės pareigūnų, tarnautojų ir darbuotojų nustatytasis (paskirtasis iki mokesčių) darbo užmokestis su priedais ir priemokomis

Pareigybė	Darbuotojų skaičius 2020 m.	2020 m., Eur
Tarybos pirmininkas	1	6313,11
Tarybos pirmininko pavaduotojas	2	5998,51
Tarybos narys	1	5685,80
Administracijos direktorius	1	4015,40
Departamento direktorius	4	3265,59
Vyriausiasis patarėjas	1	3278,13
Departamento skyriaus vedėjas	9	2696,08
Savarankiško skyriaus vedėjas	7	2659,78
Patarėjas (skyriaus)	33	2460,03
Vyriausiasis specialistas	102	1755,34
Vyresnysis specialistas	21	1552,76
Specialistas	5	1424,33

Šaltinis – Taryba.